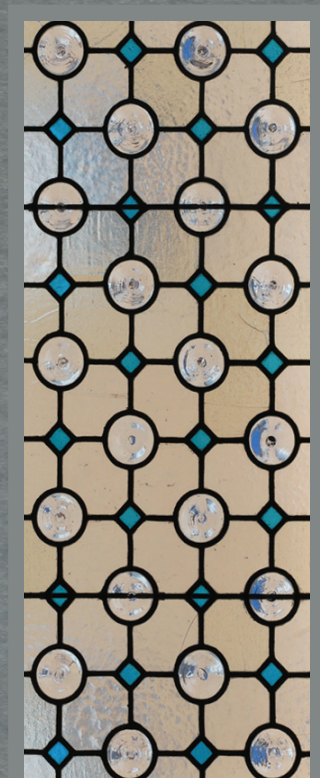




LATVIJAS BANKAS 2012. GADA PĀRSKATS



LATVIJAS BANKAS 2012. GADA PĀRSKATS

Grafiskajos attēlos ar punktiem atzīmēts rādītāja faktiskais lielums, ar līnijām – šo rādītāju aproksimējošā līkne. Rādītāja katras dienas mērījumu aproksimējošā līkne ir vairāk izcelta nekā faktiskā lieluma līkne.

Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

– attiecīgajā periodā nav darījumu vai nav atlikumu.

x dati nav pieejami vai rādītājus nav iespējams aprēķināt.

0 rādītājs mazāks par 0.5, bet lielāks par nulli vai rādītāja aprēķina rezultāts ir nulle.

Latvijas Bankas prezidenta ievadvārdi	5
Latvijas Bankas vīzija un misija	9
Ekonomiskā vide	11
Ārējā ekonomiskā vide	12
Latvijas ekonomiskā vide	15
<i>Inflācija un cenas</i>	<i>15</i>
<i>Iekšzemes kopprodukts</i>	<i>17</i>
<i>Darba tirgus</i>	<i>19</i>
<i>Ārējā tirdzniecība, maksājumu bilance un ārējais parāds</i>	<i>21</i>
<i>Fiskālās norises</i>	<i>23</i>
<i>Kredītiestāžu attīstība</i>	<i>24</i>
<i>Naudas piedāvājums</i>	<i>26</i>
<i>Naudas bāze</i>	<i>31</i>
<i>Kredītu un noguldījumu procentu likmes</i>	<i>32</i>
<i>Starptanku tirgus</i>	<i>33</i>
<i>Valūtas tirgus</i>	<i>34</i>
<i>Vērtspapīru tirgus</i>	<i>36</i>
Latvijas Bankas darbība	39
Juridiskais ietvars un funkcijas. Latvijas Banka Eiropas Centrālo banku sistēmā un Eiropas Savienības institūcijās	40
Monētārās politikas sagatavošana, noteikšana un īstenošana	41
Skaidrās naudas apgrozībā nodrošināšana	45
Maksājumu un norēķinu sistēmas	47
Finanšu stabilitāte	51
Kredītu reģistra darbība	52
Statistika	53
Finanšu pakalpojumi valdībai	54
Konsultēšana un sabiedrības informēšana	54
Sadarbība ar starptautiskajām organizācijām un ārvalstu centrālajām bankām	58
Latvijas Bankas pārvaldība un organizācija	61
Latvijas Bankas struktūra	62
Pārvaldības principi un attīstība	64
Resursu pārvaldība	65
Risku pārvaldīšana	68
Iekšējais un ārējais audits	69
Latvijas Bankas 2012. gada finanšu pārskati	71
Neatkarīgu revidentu ziņojums	112
Pielikumi	113
1. Monetārie rādītāji 2012. gadā	114
2. Latvijas Bankas 2012. gada mēnešu bilances	115
3. Latvijas Bankas 2008.–2012. gada bilances	116
4. Latvijas Bankas 2008.–2012. gada peļņas un zaudējumu aprēķini	117
5. Latvijas Bankas 2008.–2012. gada kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskati	118
6. Latvijas Bankas noteiktie Lielbritānijas sterliņu mārciņas, Japānas jenas un ASV dolāra kursi	119
7. Latvijas Bankas struktūrvienības 2012. gada beigās	120
8. Latvijas Bankas pārstāvniecība starptautiskajās organizācijās	122
9. 2012. gadā publicētie Latvijas Bankas izdevumi un nozīmīgākās Latvijas Bankas darbinieku publikācijas	125
10. Latvijas Bankas pamatuzdevumu izpildes 2012. gada normatīvās aktualitātes	126
11. Termini	127

SAĪSINĀJUMI

ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
AS	akciju sabiedrība
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
CSP	Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde
EBI	Eiropas Banku iestāde
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EFK	Ekonomikas un finanšu komiteja
EFUS	Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma
EK	Eiropas Komisija
EKS	Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma
EKS 95	Eiropas Kontu sistēma 1995
EKS 2010	Eiropas Kontu sistēma 2010
EMS	Ekonomikas un monetārā savienība
ES	Eiropas Savienība
ES27	valstis, kuras pašlaik ietilpst ES
ESRK	Eiropas Sistēmisko risku kolēģija
<i>Eurostat</i>	Eiropas Savienības statistikas birojs
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
FM	Latvijas Republikas Finanšu ministrija
FRS	ASV Federālo rezervju sistēma
IIN	iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKP	iekšzemes kopprodukts
INTS	Latvijas Bankas interneta statistikas datubāze
LCD	Latvijas Centrālais depozitārijs
M0	naudas bāze
M1	šaurās naudas rādītājs
M2	vidējās naudas rādītājs
M3	plašās naudas rādītājs
M2X	plašās naudas rādītājs, kas tiek aprēķināts saskaņā ar Latvijas Bankas metodoloģiju
MFI	monetārā finanšu iestāde
NĪN	nekustamā īpašuma nodoklis
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
PTO	Pasaules Tirdzniecības organizācija
PVN	pievienotās vērtības nodoklis
RIGIBID	Latvijas starpbanku noguldījumu procentu likmju indekss (<i>Riga Interbank Bid Rate</i>)
RIGIBOR	Latvijas starpbanku kredītu procentu likmju indekss (<i>Riga Interbank Offered Rate</i>)
SAMS	Latvijas Bankas starpbanku automatizētā maksājumu sistēma
SDR	Speciālās aizņēmuma tiesības (<i>Special Drawing Rights</i>)
SEPA	Vienotā eiro maksājumu telpa (<i>Single Euro Payments Area</i>)
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SNB	Starptautisko norēķinu banka (<i>Bank for International Settlements</i>)
SPCI	saskaņotais patēriņa cenu indekss
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
VAS	valsts akciju sabiedrība
VKM II	Valūtas kursa mehānisms II
VSAOI	valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas

LATVIJAS BANKAS PREZIDENTA IEVADVĀRDI



Latvija trijos gados pārvarējusi ekonomisko krīzi, demonstrējot, ka izlēmīga atgriešanās pie atbildīgas budžeta pārvaldīšanas palīdz stabilizēt tautsaimniecību un valsts finanses un atjaunot izaugsmi. Latvija divus gadus pēc kārtas sasniegusi straujāko IKP kāpuma tempu ES, turklāt EK prognozes līdzīgu sniegumu gaida arī turpmākajos trijos gados.

Svarīgi, ka ekonomiskās izaugsmes pamatā ir citi faktori nekā iepriekšējā ekonomiskās attīstības posmā, kad to galvenokārt nodrošināja iekšzemes patēriņš un plašas kredītu pieejamības stimulēts nekustamo īpašumu burbulis. Latvijas tautsaimniecība ir atguvusi konkurētspēju, un galvenie virzītājspēki ir eksports un investīcijas, kā arī privātais patēriņš. Turklāt stabili eksporta pieaugumu Latvijai izdevies nodrošināt, neraugoties uz būtisku konjunktūras pasliktinājumu eksporta partnervalstīs.

Latvija spējusi spītēt valsts parāda krīzes radītam apstākļu pasliktinājumam ārpusē, veiksmīgi modernizējot ražošanu, uzlabojot konkurētspēju un tādējādi bez valūtas kursa pārmaiņām palielinot eksportu. Ekonomiskās izaugsmes temps valsts parāda krīzes ietekmē daudzās ES valstīs būtiski krities, un mazinājies arī šo valstu pieprasījums pēc importa, taču Latvijas uzņēmēji ne tikai saglabājuši, bet pat palielinājuši savas tirgus daļas. Arī Latvijas eksporta karte ir pietiekami plaša un dažādota, un tas ļāvis kaut daļēji kompensēt pieprasījuma kritumu ES, kas ir lielākais Latvijas eksporta noieta tirgus, jo eksports uz ārpus ES esošajām tirdzniecības partnervalstīm aizvadītajā periodā auga straujāk.

Svarīgākais faktors, kas noteica spēcīgo ekonomisko izaugsmi, ir atgūtā investoru uzticība un būtiskais ieguldījumu pieaugums, lai gan kopējais Latvijas kredītiestāžu izsniegto kredītu atlikums turpināja samazināties, īpaši mājāsaimniecībām. Savukārt ārvalstu tiešo investīciju ieplūde kopš 2010. gada beigām stabili augusi, sasniedzot 3.5% no IKP. To, ka ieguldītāji Latvijā saskata attīstības perspektīvas, galvenokārt noteikusi krīzes pārvarēšanai izraudzītā politika – izlēmīga un ātra izdevumu samērošana ar nopelnīto un lata stabilitātes saglabāšana.

Latvijas tautsaimniecības aktivitāti iepriekšējos pāris gadus nav stimulējuši budžeta papildu tēriņi, un arvien plašāka sabiedrības daļa apzinās, ka budžeta disciplīnas trūkums ir riskanta politika, kas atbaida investorus un apdraud darbvietas. Arī lielu valstu, piemēram, Lielbritānijas un Japānas, nesēnā pieredze liecina, ka naudas drukāšana nenodrošina ātru tautsaimniecības atveseļošanu, ja nav sakārtotas valsts finanses. Latvijā noticis pretējais – izaugsmi veicinājuši ne tikai ES fondu līdzekļi, bet arī eksporta ieņēmumi un investīcijas, savukārt valsts budžeta deficīts turpinājies sarukt.

Šo attīstību, īpaši augušo eksporta īpatsvaru tautsaimniecībā, pozitīvi sāk sajukt ne tikai eksportuzņēmumi un to darbinieki, bet arī arvien lielāka iedzīvotāju daļa. To redzam gan vidējās darba samaksas kāpumā, gan pakāpeniskā nodarbinātības pieaugumā. Tautsaimniecībā kopumā un īpaši privātajā sektorā pēdējo gadu laikā notikuši nepieciešamie pārkārtojumi, un tagad Latvijas tautsaimniecības struktūra ir daudz labāk piemērota noturīgas ekonomiskās izaugsmes uzturēšanai.

Ņemot vērā, ka inflācijas kāpuma risks ir ierobežots, Latvijas Banka 2012. gadā samazināja galveno monetāro operāciju procentu likmes, kā arī obligāto rezervju normu kredītiestādēm, lai uzņēmumiem kļūtu pieejamāki izaugsmei tik nepieciešamie kredītresursi. Kopš 2012. gada vidus vērojams kredītu atlikuma pieaugums uzņēmumiem vairākās tautsaimniecības nozarēs, t.sk. lauksaimniecībā, transportā un atsevišķās apstrādes rūpniecības apakšnozarēs. Arī Latvijas finanšu tirgus spriedze, kas bija vērojama krīzes gados, kopumā ir pārvarēta, un starpbanku tirgus darbība kļuvusi efektīvāka, ļaujot mazināt centrālās bankas aizdevumu iespējas procentu likmes.

Pašlaik svarīgi saglabāt atgūto tautsaimniecības konkurētspēju un uzticēšanos valsts ekonomiskajai politikai – turpināt uzsāktu pakāpenisko budžeta strukturālās bilances uzlabošanu. Gan Latvijas fiskālā disciplīna, ko, krīzes mācīti, esam apņēmušies ievērot, gan arī ES mēroga vienošanās, ko ar pārliecinošu vairākumu ratificējusi Latvijas Republikas Saeima, palīdzēs veidoties augošai budžeta rezervei, uzlabojot valdības budžeta strukturālo bilanci.

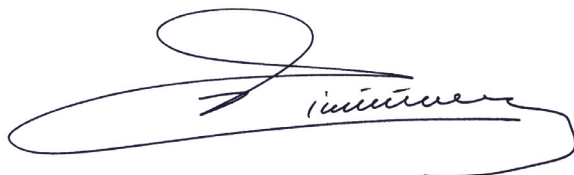
Starptautisko finanšu tirgu dalībnieki un kredītreitingu aģentūras jau pozitīvi novērtējušas Latvijas sasniegumus tautsaimniecības stabilizēšanā un izaugsme – palielināti Latvijas kredītreitingi un to nākotnes vērtējums. Investori piedāvājuši arī zemas procentu likmes par Latvijas emitētajām obligācijām starptautiskajos finanšu tirgos. Latvija īsā laikā atguvusi krīzē zaudēto IKP apjomu – gaidāms, ka 2013. gadā kopējais reālais IKP uz vienu iedzīvotāju varētu sasniegt pirmskrīzes līmeni. Tieši ekonomiskā izaugsme ir viens no veidiem, kā turpināt mazināt bezdarbu un pirkjspējas kritumu.

Atskatoties uz aizvadīto periodu, atzinīgi vērtējama Latvijas Republikas valdības un Saeimas atbildīgā, ekonomiski izsvērtā rīcība, konsekventi virzoties uz Māstrihtas kritēriju ievērošanu, kas ir priekšnoteikums tautsaimniecības stabilitātei un saimnieciskās rosības pieaugumam un ver durvis arī valsts pilntiesīgai dalībai Ekonomikas un monetārajā savienībā. Latvija 2013. gada pavasarī lūgusi ES partnerus izvērtēt tās atbilstību Māstrihtas kritērijiem, lai jau 2014. gadā ieviestu eiro. Tas Latvijai nozīmētu lielākus finansiālus ieguvumus nekā ieguldījumus (augstākus kredītreitingus, zemākas kredītu procentu likmes gan valstij, gan uzņēmējiem, valūtas devalvācijas bažu izzušanu) un vienlaikus pavērtu jaunas iespējas arī tautsaimniecības straujākai izaugsmei turpmākajos gados.

Ja 2013. gada vasarā Eiropas Padome pieņems pozitīvu lēmumu par Latvijas pilntiesīgu dalību Ekonomikas un monetārajā savienībā no 2014. gada 1. janvāra, Latvijas valsts institūcijām – arī Latvijas Bankai – atliks mazāk par sešiem mēnešiem, lai praktiski sagatavotos raitai eiro ieviešanai. Darbs jau sākts, ietverot komunikāciju saistībā ar iespējamo eiro ieviešanu, ko Latvijā atbalsta gandrīz trešā daļa aptaujāto. Tas ir daudz, ņemot vērā eiro zonas valsts parāda krīzes radīto negatīvo ziņu fonu, bet tikpat ir arī šaubu māko, kam ļoti nozīmīga būs pārliecinoša sabiedrības informēšana, izskaidrojot ne tikai latu apmaiņas gaitu, bet arī dalības eiro zonā radītās ilgtermiņa priekšrocības mazai valstij ar atvērtu tautsaimniecību un eiro piesaistītu valūtu, kāda ir arī Latvija. Latvija pēc pārejas uz eiro saimnieciskos darījumus vairs netiks sodīta ar neizdevīgākiem noteikumiem par to vien, ka ir neliela valsts ar valūtu, kas globālu finanšu satricinājumu laikā liek uzdot jautājumus par tās stabilitāti un ilgtspēju. Turklāt eiro monētās turpmāk būs Latvijai nozīmīgi simboli, ko esam raduši redzēt lata naudas zīmēs. Gadskārtējā

sabiedrības aptaujā par to, kura no 2012. gadā kaltajām jubilejas un piemiņas monētām bijusi mākslinieciskā risinājuma, tēmas vai dāvāto emociju ziņā visnozīmīgākā, Latvijas gada monētas titulu saņēma "Sudraba pieclatnieks" ar jau sen iemīļoto Riharda Zariņa veidoto tautumeitas profilu. To skatīsim arī Latvijas 1 un 2 eiro monētu nacionālajā pusē.

Esmu ārkārtīgi pateicīgs Latvijas Bankas darbiniekiem par aizvadītajā gadā paveikto, apzinoties, ka šajā sarežģītajā pasaules tautsaimniecības attīstības posmā tā bijusi būtiska artava Latvijas tautsaimniecības stabilizēšanā un tālākā attīstībā. Priekšā ne mazāk atbildīgs laiks. Pašlaik Latvija ar aizturētu elpu gaida lēmumu, kas saistīts ar valsts pievienošanos eiro zonai. Novēlu visiem krāt spēkus un enerģiju šā Latvijai tik būtiskā un svarīgā mērķa sasniegšanai.



Ilmārs Rimšēvičs
Latvijas Bankas prezidents
Rīgā 2013. gada 26. aprīlī

VĪZIJA

Latvijas Banka ir neatkarīga un savus uzdevumus veic, sabiedrības interešu un augstas profesionālās atbildības vadīta. Tā pilnvērtīgi darbojas ECBS, sadarbojas ar citām ES institūcijām un veido stabilu un labvēlīgu vidi Latvijas tautsaimniecības attīstībai.

MISIJA

Latvijas Bankas kā centrālās bankas darbības mērķis ir cenu stabilitāte, kas sekmē valsts ilgtermiņa ekonomisko izaugsmi.

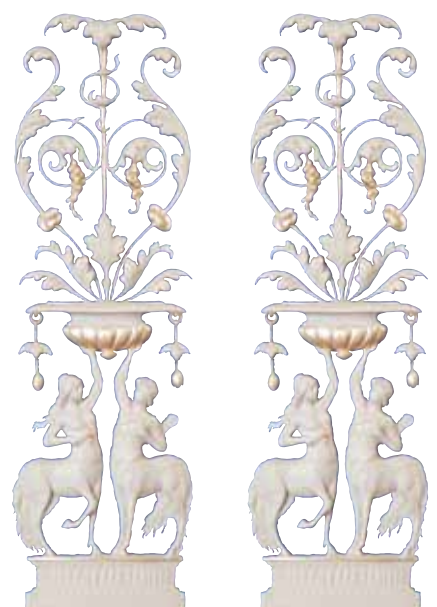
Latvijas Banka ir aktīva un atbildīga ECBS dalībniece, kas ar savu darbību veicina Latvijas un pārējo ES valstu finanšu sistēmu integrāciju un stabilitāti.

Latvijas Banka pilnveido Latvijas sabiedrības ekonomikas zināšanas, vairojot izpratni un uzticamību.

Latvijas Banka efektīvi darbojas, lai, nodrošinot augstu kvalitāti un ierobežojot riskus, profesionāli un nepārtraukti īstenotu savus uzdevumus.

Latvijas Banka ir uzticama sadarbības partnere.





ĀRĒJĀ EKONOMISKĀ VIDE

Ekonomiskās izaugsmes kāpuma temps pasaulē turpināja sarukt. Vairākumā attīstīto valstu IKP pieaugums bija neliels, bet atsevišķās valstīs bija vērojama ekonomiskā lejupslīde. Eiro zonas valsts parāda krīze, daudzu valstu ekonomiskās situācijas nenoteiktība un tās ietekmē sarukušais privātais patēriņš negatīvi ietekmēja ekonomisko izaugsmi. Lai gan daudzās valstīs tika īstenota tautsaimniecību stimulējoša politika, inflācijai kopumā bija tendence samazināties. Tirdzniecības dalībnieku bažas par iespējamo naftas piegāžu sarukumu 1. ceturksnī saglabāja augstu naftas cenu, tomēr lēnāka ekonomiskā izaugsme gan attīstījās, gan attīstības valstīs gada atlikušajā daļā veicināja nozīmīgu energoresursu cenu kritumu. 2012. gadā svarīgākais notikums politikā bija ASV prezidenta Baraka Obamas (*Barack Obama*) pārvēlēšana uz nākamo termiņu. Tas nozīmēja ASV iesāktā ekonomiskā un politiskā kursa saglabāšanu.

Kopumā pasaules ekonomiskā situācija 2012. gada 3. ceturksnī sāka uzlaboties. Tas galvenokārt notika straujākas izaugsmes dēļ attīstības valstīs un arī ASV. Pasaules finanšu situācija turpināja uzlaboties arī 4. ceturksnī, jo tika panāktas svarīgas vienošanās par krīzes turpmākajiem risinājumiem. Tomēr daudzi faktori, piemēram, ekonomiskās situācijas nenoteiktība, kavēja pasaules tautsaimniecības izaugsmi.

2012. gadā eiro zonā tika veikti pasākumi finanšu sektora krīzes mazināšanai, kā arī sniegts ievērojams atbalsts eiro zonas perifēriskajām valstīm. Kopumā mazinājās bažas par eiro zonas iespējamo sabrukumu, bet īstenotā ierobežojošā fiskālā politika eiro zonā kavēja tautsaimniecības atveseļošanos. Lai gan eiro zonas kopējais budžeta deficīts tika samazināts, vairākas eiro zonas vadošās valstis nespēja samazināt budžeta deficītu līdz plānotajam līmenim. Eiro zonas ekonomiskā izaugsme dažādās valstīs bija nevienmērīga. Vācijā bija neliels IKP pieaugums, bet Spānijas un Itālijas tautsaimniecība ieslīdēja recesijā, savukārt Francijas IKP kāpums bija tuvs nullei.

Eiro zonā 2012. gadā kopumā bija vērojams IKP kritums. Visstraujākais IKP pieaugums 2012. gadā bija Slovākijā un Igaunijā, bet visstraujākais IKP kritums – Grieķijā un Portugālē. Lai gan IKP izaugsme Igaunijā 2012. gadā kopumā vēl bija samērā spēcīga, 2. pusgadā tās eksports pieauga lēnāk, mazinoties ārējam pieprasījumam. Inflācija Igaunijā bija 4.2% (2011. gadā – 5.1%), un tās kritumu galvenokārt noteica pasaules enerģijas un pārtikas preču cenu sarukums. Eiro zonā bezdarbs gada laikā pieauga no 10.7% līdz 11.7%.

Straujo IKP kāpumu Lietuvā 2012. gadā noteica apstrādes rūpniecības rekordliela izaugsme. Polijā IKP kāpums bija zemākais pēdējos trijos gados, galvenokārt atspoguļojot vājāku iekšzemes pieprasījumu.

2012. gadā ASV tautsaimniecībā bija vērojama lielāka izaugsme (2.2%) nekā iepriekšējā gadā (1.8%). ASV tautsaimniecības izaugsmi stimulējošā monetārā politika un ekspansīvā fiskālā politika sniedza atbalstu privātajam patēriņam, un samazinājās arī 2011. gadā vērotā galvenokārt resursu cenu pieauguma izraisītā inflācija. Nekustamā īpašuma tirgū pieauga jaunu mājokļu būvniecība un samazinājās nepārdoto nekustamo īpašumu krājums. Bezdarba līmenis gada laikā saruka no 8.5% līdz 7.8%. Ar lielām bažām tika gaidīta gada nogale, kad noslēgumam tuvojās virkne ASV tautsaimniecību stimulējošu ekonomisko pasākumu programmu, kuru tūlītēja apturēšana 2013. gadā draudēja izraisīt recesiju ASV. Tomēr gada pēdējās dienās ASV likumdevēji veica virkni grozījumu regulējošajos tiesību aktos. Tādējādi novērsts tūlītējs ekonomiskās izaugsmes kritums, bet ilgtermiņā apdraudēta iespēja sabalansēt ASV budžetu.

2011. gada beigās un 2012. gada sākumā Japānas ekonomiskā izaugsme lielā mērā bija saistīta ar 2011. gadā notikušās postošās zemestrīces izraisīto seku likvidēšanas darbiem, bet 2. pusgadā tautsaimniecība atkal sāka stagnēt. Turpinājās deflācija, un

jau otro gadu pēc kārtas Japānas tirdzniecības bilance bija negatīva, turklāt 2. pusgadā situāciju pasliktināja Japānas un Ķīnas konflikts par Austrumķīnas jūrā esošo salu piederību. Lielbritānijas tautsaimniecību 2012. gadā negatīvi ietekmēja iepriekšējos gados pieņemtie lēmumi, kas saistīti ar Lielbritānijas fiskālā deficīta samazināšanu. IKP kāpums bija vērojams tikai 3. ceturksnī galvenokārt Olimpiādes spēļu Londonā izraisītās ekonomiskās aktivitātes ietekmē.

Zviedrijā izaugsmes temps 2012. gadā bija samērā stabils, bet Dānijas ekonomiskā atveseļošanās vēl joprojām bija ļoti trausla. Lai gan Zviedrijas tautsaimniecība turpināja attīstīties diezgan strauji, gada beigās zemāka ārējā pieprasījuma dēļ ievērojami palēninājās eksporta izaugsmes temps, sāka sarukt arī iekšējā pieprasījuma pieauguma temps. Vienlaikus Dānijā jau ilgstoši bija vājš privātais patēriņš, un to nespēja palielināt pat rekordzemās procentu likmes, jo pēc nekustamā īpašuma burbuļa plīšanas notika pakāpeniska privātā sektora parāda samazināšanās.

Lielbritānijas ekonomiskā atveseļošanās 2012. gadā bija trausla. Lielākais IKP kritums gan salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, gan salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni bija vērojams 2. ceturksnī. Stingrie kredītēšanas nosacījumi, fiskālā konsolidācija, arī reālo ienākumu sarukums augstās inflācijas dēļ vājināja privāto patēriņu. Vienlaikus *Bank of England* turpināja īstenot ekspansīvu monetāro politiku, kas vismaz daļēji atbalstīja privāto patēriņu. Lielbritānijas tautsaimniecību pozitīvi ietekmēja arī 2012. gada Olimpiādes spēles Londonā.

Krievijas IKP 2012. gadā pieauga par 3.4% (2011. gadā – par 4.3%). Īpaši 2012. gadā palēninājās investīciju kāpuma temps, tomēr privātais patēriņš joprojām bija spēcīgs un neto eksporta negatīvais devums ievērojami saruka. Nozaru dalījumā nozīmīgi mazinājās lauksaimniecības izlaide sezonāla karstuma viļņa un tam sekojošā sausuma ietekmē.

Finanšu tirgus attīstību Eiropā un arī citos ar to saistītos reģionos būtiski ietekmēja atsevišķu Eiropas valstu parāda krīzes norises. Eiro zonas perifērisko valstu kredītrisks 2012. gada pirmajā pusē ievērojami pieauga, izraisot spekulācijas par draudiem eiro zonas pastāvēšanai pašreizējā sastāvā, tāpēc finanšu tirgus dalībnieki atturējās no ieguldījumiem augsta riska finanšu aktīvos un centās izvietot finanšu resursus tradicionāli par drošākiem uzskatītos aktīvos. Tomēr 2. pusgadā tika panāktas nozīmīgas dalībvalstu vienošanās par tālākiem krīzes risinājumiem. Sasniegtais progress īstenojās būtiskā eiro zonas perifērisko valstu maksātnespējas varbūtības samazinājumā un apslāpēja finanšu tirgus dalībnieku bažas par atsevišķu eiro zonas valstu tautsaimniecības attīstības ilgtspēju. Tas finanšu tirgū 2012. gada otrajā pusē veicināja pakāpenisku ieguldīšanas atsākšanos augstāka riska aktīvos un investīciju sarukumu tradicionāli par drošākajiem uzskatītajos aktīvos.

Visu 2012. gadu finanšu tirgus dalībnieku uzmanības lokā bija un tādējādi arī lēmumus par investīciju izvietojumu ietekmēja notikumu attīstība Grieķijā. Gada pirmajos mēnešos finanšu tirgū pastāvēt neziņai, vai Grieķijai izdosies izvairīties no maksātnespējas, eiro zonas valstīm bija nepieciešams vienoties par otro atbalsta programmu valsts parāda krīzes vissmagāk skartajai eiro zonas valstij, bet pašai Grieķijai atbalsta saņemšanai vajadzēja panākt vienošanos ar privātajiem investoriem par daļēju valsts parādsaistību norakstīšanu. Marta sākumā, kad tas izdevās, spriedze finanšu tirgū mazinājās, taču ne uz ilgu laiku. Grieķijas valdošo partiju izteikumi par nepieciešamību pārskatīt panākto vienošanos par starptautisko atbalstu, kā arī maijā parlamenta vēlēšanās ievēlēto pārstāvju nespēja izveidot vairākuma valdību veicināja finanšu tirgus dalībnieku spekulācijas par Grieķijas iespējamo izstāšanos no eiro zonas. Pagrieziena punkts pozitīvā notikumu attīstības virzienā bija jūnijā, kad atkārtotu vēlēšanu rezultātā Grieķijai izdevās izveidot lemtspējīgu valdību un pieņemt atbildīgus lēmumus ierobežojošu fiskālo pasākumu veikšanai. Tikai novembra beigās Eurogrupa apstiprināja nākamo atbalsta maksājumu Grieķijai un vairākus pasākumus parāda sloga mazināšanai.

Eiropas finanšu tirgus dalībnieku pastiprināta uzmanība bija pievērsta arī Spānijas banku problēmām. Maijā viena no lielākajām Spānijas bankām *Bankia* lūdza valstij finansiālu atbalstu. Spānijai bija nepieciešams ieguldīt papildu finanšu līdzekļus arī vairāku citu kredītiestāžu problēmu risināšanā. Jūnijā sākumā Spānija iesniedza pieteikumu eiro zonas finanšu atbalstam banku rekapitalizācijai. Jūlijā Eiropas grupā pieņēma lēmumu par Spānijas banku rekapitalizācijas programmas nosacījumiem, un līdz decembrim Spānijas valdībai tika izmaksāti 40 mljrd. eiro.

2012. gadā netika atrisināts jautājums par atbalsta sniegšanu Kiprai, kuras kredītiestādes cieta lielus zaudējumus no ieguldījumiem Grieķijā. Lai gan bija skaidrs, ka atbalsts būs nepieciešams, vienošanās ar starptautiskajiem aizdevējiem politisku iemeslu dēļ netika aktīvi apspriesta.

Nozīmīga loma Eiropas parāda krīzes pārvarēšanas gaitā bija ECB pieņemtajiem lēmumiem un veiktajiem pasākumiem. Gada sākumā spriedzi finanšu tirgos mazināja ECB piedāvātās ilgtermiņa likviditātes operācijas, kas ļāva eiro zonas valstu bankām aizņemties no ECB finanšu līdzekļus neierobežotā apjomā par zemu procentu likmi. Tāpat ECB 5. jūlijā nolēma pazemināt ECB noteiktās procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Izšķirošs bija ECB prezidenta Mario Dragi (*Mario Draghi*) paziņojums par to, ka ECB sava mandāta ietvaros darīs visu iespējamo, lai nosargātu eiro. Septembrī tirgus dalībnieku bažas par eiro zonas nākotni kļiedēja ECB paziņojums par tiešo monetāro darījumu programmu, kas ļauj ECB valdības obligāciju otrreizējā tirgū pirkt krīzes skarto eiro zonas valstu vidēja termiņa obligācijas ar nosacījumu, ja tās saņem atbalstu no Eiropas Finanšu stabilitātes fonda vai Eiropas Stabilitātes mehānisma un spēj izpildīt atbalsta saņemšanai izvirzītos nosacījumus. Lai gan ECB tiešo monetāro darījumu programmas ietvaros līdz 2012. gada beigām nenopirka nevienu valdības obligāciju, šādas programmas esamība viesa finanšu tirgus dalībniekos pārliecību, ka nepieciešamības gadījumā ECB spēs samazināt pārlietu augstas valdības obligāciju peļņas likmes.

Ne mazāk svarīgas valsts parāda krīzes pārvarēšanas gaitā bija vairākas eiro zonas valstu politiskās izšķiršanās. Oktobrī sāka darboties Eiropas Stabilitātes mehānisms, un visas dalībvalstis saskaņā ar paātrinātu laika plānu spēja veikt nepieciešamās kapitāla iemaksas. Tika panākta eiro zonas valstu vienošanās par vienotās kredītiestāžu uzraudzības mehānisma izveidi. ES tika īstenotas stingrākas fiskālās politikas prasības, kas ietvēra arī ievērojamus taupības pasākumus.

Kopumā 2012. gadā eiro zonas perifērisko valstu valdības obligāciju peļņas likmēm bija tendence samazināties, savukārt valstīs, kuru obligācijas tradicionāli tiek uzskatītas par drošākiem aktīviem investīciju izvietojšanai, peļņas likmes pieauga. Palielinoties finanšu tirgus dalībnieku vēlmei uzņemt risku, saruka arī Austrumeiropas valstu valdības obligāciju peļņas likmes. Vairākas valstis, piemēram, Īrija, gada otrajā pusē tirgū pēc ilgstoša pārtraukuma veiksmīgi emitēja valdības obligācijas. Arī citas valstis, piemēram, Spānija, gada otrajā pusē spēja patstāvīgi, bez starptautiska atbalsta nodrošināt savas finansēšanas vajadzības.

Eiro naudas tirgus indekss EURIBOR 2012. gadā pakāpeniski saruka, jo samazinājās finanšu tirgus dalībnieku piesardzība pret risku, auga uzticēšanās eiro zonas tirgiem un ECB pieņēma lēmumu pazemināt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi. Zemus naudas tirgus indeksus palīdzēja nodrošināt ECB piedāvātās likviditātes operācijas, piemēram, ECB rīkotās ilgtermiņa refinansēšanas operācijas ar termiņu 3 gadi.

Eiro kurss attiecībā pret ASV dolāru gada sākumā saruka, bet gada otrajā pusē, stabilizējoties situācijai eiro zonas finanšu tirgū, atkal pieauga. To veicināja FRS īstenotā stimulējošā monetārā politika un arī tirgus dalībnieku bažas par ASV fiskālo situāciju. Kā tika gaidīts, FRS septembrī palielināja ar hipotēkām nodrošināto aģentūru obligāciju pirkšanas apjomu, katru mēnesi pērkot obligācijas 40 mljrd. ASV dolāru apjomā, un

par gadu (līdz 2015. gada vidum) pagarināja termiņu, līdz kuram plāno saglabāt ASV dolāra bāzes likmi 0–0.25% līmenī. Savukārt decembrī FRS periodu, līdz kuram plāno saglabāt 0.25% bāzes likmi, definēja attiecībā pret ASV bezdarba un inflācijas rādītāju. FRS nolēma palielināt arī trešās kvantitatīvās stimulēšanas programmas apjomu, katru mēnesi papildus uzpērkot valdības ilgtermiņa vērtspapīrus 45 mljrd. ASV dolāru apjomā. Arī citas pasaules valstu centrālās bankas, piemēram, *Bank of England* un Japānas Banka, īstenoja stimulējošu monetāro politiku.

Pasaules akciju tirgus indeksi pēc krituma 2012. gada pavasarī gada otrajā pusē sāka pieaugt. Naftas cenas bija svārstīgas, taču kopumā gada laikā būtiski nemainījās: 2011. gada beigās *Brent* jēlnaftas cena bija 108 ASV dolāri par barelu un 2012. gada beigās – 111 ASV dolāru par barelu. Naftas pieprasījums saglabājās vājš, bet nepastāvīgo naftas piedāvājumu galvenokārt ierobežoja konfliktsituācijas Tuvo Austrumu naftas ieguves reģionos.

Lai gan eiro zonā valsts parāda krīze 2012. gada beigās bija mitējusies, saglabājas iespēja, ka arī turpmāk situācija kādā no eiro zonas perifēriskajām valstīm varētu saasināties. Vidējā termiņā eiro zonas valstīm nāksies risināt sarežģītus uzdevumus, gan virzoties uz fiskālās politikas noteiktajiem budžeta mērķiem, gan nodrošinot augstāku konkurētspēju un tautsaimniecības izaugsmi, gan ieviešot un pilnveidojot jaunizveidotos Eiropas valsts parāda krīzes risinājumus.

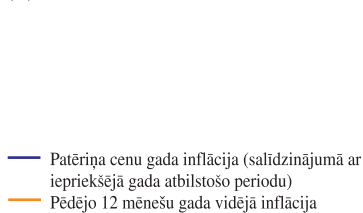
LATVIJAS EKONOMISKĀ VIDE

INFLĀCIJA UN CENAS

2012. gadā inflācijas līmenis būtiski saruka (no 3.6% janvārī līdz 1.6% decembrī; sk. 1. att.), un to ietekmēja gan globālās norises, gan iekšzemes faktori.

1. attēls

PATĒRIŅA CENU GADA INFLĀCIJA (%)



Avots: CSP dati.

Saglabājās augstas pasaules pārtikas un energoresursu cenas, taču tām netika novērots tik straujš kāpums kā 2011. gadā: vidējais *Brent* jēlnaftas cenu pieaugums 2012. gadā bija 0.3% (ASV dolāru izteiksmē; 2011. gadā – 40.4%). Globālās energoresursu cenu tendences labvēlīgi ietekmēja arī iekšzemē patērējamo energoresursu cenas. Dabāsgāzes un siltumenerģijas cenu pieaugumu gada vidū radīja iepriekšējos mēnešos vērojams deviņu mēnešu vidējās mazuta cenas kāpums, bet 2. pusgadā dabāsgāzes tirdzniecības cena stabilizējās, labvēlīgi ietekmējot arī saistīto patēriņa preču – dabāsgāzes un siltumenerģijas – cenas.

Arī pārtikas cenu kāpums pasaules tirgū bija mitējies. ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas dati liecina, ka pasaules pārtikas un lauksaimniecības preču cenu indekss 2012. gadā saruka par 7% (2011. gadā – gandrīz 23% kāpums). Gada vidū bija pieejamas jaunās sezonas ražas aplēses, kas negatīvi ietekmēja graudaugu cenas, tomēr tās pēc strauja kāpuma drīz stabilizējās un 4. ceturksnī pat saruka. 2. pusgadā pasaules tirgū pieauguma tendence saglabājās tikai piena produktu cenām; to noteica ierobežotais piedāvājums. Pasaules pārtikas cenu stabilizēšanās tikai ar novēlošanos pakāpeniski atspoguļojās pārtikas patēriņa cenās Latvijā.

2012. gada inflācijā bija mazāka netiešo nodokļu ietekme. Gada laikā pakāpeniski izzuda iepriekšējā gadā paaugstināto netiešo nodokļu likmju bāzes efekts, kā arī, fiskālajai situācijai uzlabojoties, radās iespēja krīzes gados paaugstināto PVN likmi nedaudz pazemināt (par 1 procentu punktu; no 22% uz 21%), vienlaikus samazinot PVN likmes atšķirības ar kaimiņvalstīm.

Turklāt tautsaimniecības izaugsmes paātrināšanās iespējamais papildu spiediens uz cenām netika novērots. Pieprasījuma spiedienu uz cenu līmeni mazināja samērīgs darba ražīguma un algu kāpums, tādējādi gada vidējā pamatinflācija bija zema (0.7%) un 2. pusgadā pat negatīva (-0.2%). To galvenokārt noteica transportlīdzekļu iegādes un apģērbu un apavu cenu kritums, kā arī telekomunikāciju pakalpojumu cenu samazināšanās konkurences ietekmē.

2012. gadā gan gada vidējā inflācija, gan SPCI bija 2.3% un nepārsniedza Māstrihtas kritērija novērtējumu gada beigās.

Ražotāju cenu vidējais gada pieauguma temps rūpniecībā 2012. gadā saruka līdz 3.7% (būtiski zemāks nekā 2011. gadā). Ražotāju cenu kāpumu galvenokārt ietekmēja izejvielu cenu dinamika pasaulē, bet daudz mazāk – darba samaksas pieaugums. Par to liecina gan pakāpeniskā ražotāju cenu indeksa sarukšana pārtikas rūpniecībā 1. pusgadā un tā straujāks kāpums 2. pusgadā, kad neražas dēļ atjaunojās spiediens uz graudaugu cenām, gan uzņēmēju noskaņojuma rādītāji, kur vairākumā apstrādes rūpniecības apakšnozaru vērtējums par darbaspēka trūkumu kā darbību kavējošu faktoru saglabājās zems, bet nozarēs, kurās tas bija lielāks, vēl 4. ceturksnī nebija vērojams nozīmīgs ražotāju cenu kāpums.

Par to, ka ražotāju cenu pieaugumu 2012. gadā neradīja darba samaksas kāpums, liecina arī ražotāju cenu nelielā pārnese uz patēriņa cenām: patēriņa cenu indekss turpināja sarukt, un pamatinflācija 2. pusgadā bija pat negatīva, lai gan atjaunojās neliels ražotāju cenu gada pieauguma tempa kāpums.

Ražotāju cenu kāpuma iemesli, kā arī ražotāju cenu indeksa struktūra noteica to, ka 2012. gadā saglabājās ievērojama atšķirība starp ražotāju cenu indeksa kāpumu iekšzemes tirgum un ārējam tirgum ražotājai produkcijai. Gada vidējais ražotāju cenu pieaugums šiem tirgiem ražotājai produkcijai bija attiecīgi 5.2% un 1.8%. Nozīmīgākās atšķirības bija vērojamas enerģijas ražošanā (galvenokārt uz iekšzemes tirgu vērstā nozarē) un ūdens apgādē un atkritumu apsaimniekošanā, savukārt apstrādes rūpniecībā cenas iekšzemes tirgum un ārējam tirgum ražotājai produkcijai auga gandrīz vienādi.

Būvniecības vidējais izmaksu līmenis palielinājās par 6.8% (2011. gadā – par 2.1%). Visstraujāk pieauga strādnieku darba samaksa (par 15.8%) un, turpinoties degvielas cenu kāpumam, palielinājās mašīnu un mehānismu uzturēšanas un ekspluatācijas izmaksas (par 12.2%). Savukārt būvmateriālu izmaksu pieaugums bija neliels (0.7%). Vislielākā ietekme uz būvniecības izmaksu gada vidējo kāpumu bija izmaksām transporta objektu būvniecībā (pieaugums – vidēji 6.1%) un pazemes maģistrālo cauruļvadu būvniecībā.

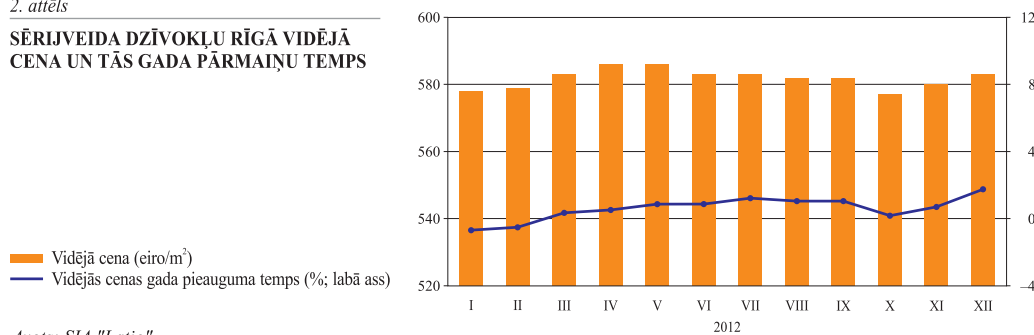
Nekustamā īpašuma tirgū 2012. gadā bija vērojams mērens aktivitātes kāpums. Gadā kopumā tika reģistrēts par 5.7% vairāk pirkuma līgumu nekā 2011. gadā. Darījumu skaita pieaugumā vislielākais bija Rīgas, Rīgas rajona un Jūrmalas devums. Šajās teritorijās turpināja palielināties arī nerezidentu pieprasījums. To veicināja iespēja līdz ar nekustamā īpašuma iegādi Latvijā saņemt termiņuzturēšanās atļauju.

Mājokļu tirgū krasi pieauga mājokļu jaunbūvju cenas. To veicināja gan rezidentu, gan nerezidentu pieprasījuma kāpums. Mājokļu jaunbūvju pievilcīgumu stimulē ne tikai piedāvājumā esošo mājokļu samērā labā kvalitāte, kas nodrošina mazākas gaidāmās uzturēšanas un iekārtošanas izmaksas, bet arī kredītiestāžu salīdzinoši labāki kredīšanas nosacījumi šādiem mājokļiem. Savukārt sērijveida dzīvokļu tirgū valdīja stagnācija – vidējās dzīvokļu cenas svārstības bija nelielas un gada beigās salīdzinājumā ar iepriekšējā

gada beigām tā bija pieaugusi par 1.6% (SIA "Latio" dati; sk. 2. att.). Lai gan sērijveida projekti vēl joprojām veido nozīmīgu mājokļu tirgus daļu, to pievilcīgumu mazina gan bieži vien nepieciešamie papildu ieguldījumi remontam, gan gaidāmie ieguldījumi mājas uzturēšanā (piemēram, energoefektivitātes paaugstināšanā) nākotnē, gan arī kredītiestāžu salīdzinoši piesardzīgākā attieksme pret sērijveida dzīvokļu iegādes finansēšanu.

2. attēls

SĒRIJVEIDA DZĪVOKĻU RĪGĀ VIDĒJĀ CENA UN TĀS GADA PĀRMAIŅU TEMPS



Avots: SIA "Latio".

Mājsaimniecību ierobežotās iespējas iegādāties vēlmēm un pirktspējai atbilstošu mājokli veicinājušas aktivitātes pieaugumu īres tirgū. Pieprasījumam pārsniedzot piedāvājumu, arī 2012. gadā turpinājās pakāpenisks īres maksas kāpums.

Joprojām bija vērojams aktivitātes pieaugums komercplatību īres tirgū. Samazinājās neizīrēto platību apjoms, un sāka palielināties tirdzniecības platību nomas maksa. Savukārt biroju nomas tirgū vispieprasītākie vēl arvien bija biroji ar mazu platību.

IEKŠZEMES KOPPRODUKTS

2011. gadā Latvijas IKP palielinājās par 5.5% (trešais labākais sniegums ES), bet 2012. gadā tautsaimniecība, turpinot strauji attīstīties, sasniedza augstāko izaugsmes tempu ES (5.6%). Otro gadu pēc kārtas trīs straujāk augošās tautsaimniecības ES ir Baltijas valstis, savukārt ES27 valstīs kopumā IKP 2012. gadā pat nedaudz (par 0.3%) saruka.

IKP izaugsmi 2012. gadā līdzīgā mērā nodrošināja eksports, investīcijas un privātais patēriņš, tomēr to dinamika gada laikā mainījās. Gada sākumā būtiska loma saglabājās investīcijām, vēlāk dominēja privātais patēriņš, bet 2. pusgadā ļoti nozīmīgu pozitīvo devumu IKP izaugsmē nodrošināja eksports.

Neraugoties uz joprojām negatīvajām norisēm pasaules tautsaimniecībā (īpaši Eiropā), Latvijas eksports turpināja augt. Tomēr, gan palēninoties tautsaimniecības attīstībai galvenajās tirdzniecības partnervalstīs, gan augstākas bāzes dēļ reālā preču un pakalpojumu eksporta kāpuma temps bija gandrīz divas reizes mazāks nekā 2011. gadā (7.1%). Kopumā eksporta dinamiku veicināja gan atgūtā konkurētspēja apstrādes rūpniecībā, gan ļoti straujais investīciju kāpums iepriekšējā gadā.

Iekšzemes pieprasījuma lielākā sastāvdaļa – privātais patēriņš – 2012. gadā palielinājās par 5.4% (straujāk nekā 2011. gadā). To veicināja rīcībā esošo ienākumu kāpums un iedzīvotāju noskaņojuma uzlabošanās, nepiepildoties arī pieņēmumiem par ārējās vides negatīvo ietekmi uz eksportu un vēlāk – arī uz iekšzemes pieprasījumu. Patērētāju noskaņojuma rādītājs pakāpeniski uzlabojās, sasniedzot pirmskrīzes līmeni. Aptaujas gada beigās uzrādīja arī pozitīvu iedzīvotāju vērtējumu iepriekš negatīvajā zonā esošo jautājumu atbildēs – par ģimenes materiālo stāvokli un valsts ekonomisko situāciju nākamajos 12 mēnešos.

Jau 2011. gadā bija vērojams spējš kopējā pamatkapitāla veidošanas kāpums (27.9%), ļoti straujam izaugsmes tempam saglabājoties arī 2012. gada 1. pusgadā. 2. pusgadā investīciju izaugsmes temps saruka, un to noteica gan augstāka bāze, gan ar ārējās

vides turpmāko attīstību saistītā neskaidrība. Turklāt daudzi uzņēmumi beiguši krīzes laikā atlikto autoparku un iekārtu atjaunošanas darbu, tāpēc palēninājās kapitālpreču importa kāpuma temps. 2012. gadā kopējā pamatkapitāla veidošana palielinājās par 12.3%. Investīciju struktūrā straujāk auga produktīvās investīcijas. 2012. gadā, tāpat kā 2011. gadā, pusi no nefinanšu investīcijām veidoja ieguldījumi rūpniecībā un transporta nozarē. Investīcijas galvenokārt nodrošināja pašu līdzekļi (gan uzlabojoties peļņas rādītājiem, gan izmantojot iepriekšējo periodu uzkrājumus), ārvalstu tiešās investīcijas un ES fondi.

Ekonomiskās lejupslīdes laikā sarukušo krājumu atjaunošanas tendence 2012. gadā turpināja apsīkt, tāpēc veidojās nozīmīgs negatīvais devums IKP izaugsmē – 3.2 procentu punkti (pozitīvais devums 2011. gadā – 2.6 procentu punkti).

Preču un pakalpojumu importa apjoms, kas 2011. gadā palielinājās par 22.7%, 2012. gadā pieauga mēreni (par 3.1%). Palēninājumu galvenokārt noteica kapitālpreču importa mazināšanās, kā arī importa aizvietošana ar pašmāju ražojumiem. To veicināja investīcijas šādas produkcijas ražošanā un importa vienības vērtības straujāks kāpums. Gada laikā importa attiecība pret IKP saruka aptuveni par 2 procentu punktiem.

Eksporta izaugsmei nozīmīgi pārsniedzot importa palielinājumu, neto eksporta devums 2012. gadā bija 2.0 procentu punkti.

Uzņēmēju aptaujas, nodokļu iekasēšanas dati un citi rādītāji liecina arī par ēnu ekonomikas apjoma mazināšanās tendenci. Tas sāka sarukt jau 2011. gada vidū un turpināja samazināties arī 2012. gadā.

Kopējā pievienotā vērtība 2012. gadā palielinājās par 5.2%. Tās kāpumu galvenokārt noteica pievienotās vērtības pieaugums tirdzniecībā (devums kopējā gada kāpumā – 1.3 procentu punkti, palielinājums salīdzināmajās cenās – 7.0%), apstrādes rūpniecībā (attiecīgi 1.2 procentu punkti un 9.3%), būvniecībā (0.8 procentu punkti un 14.6%) un informācijas un komunikācijas pakalpojumos (0.4 procentu punkti un 8.9%). Savukārt negatīvu devumu gada pieaugumā veidoja pievienotās vērtības samazinājums valsts pārvaldē un aizsardzībā (0.1 procentu punkts un 1.6%) un veselībā un sociālajā aprūpē (0.1 procentu punkts un 2.7%).

Mazumtirdzniecības apgrozījums 2012. gadā palielinājās par 7.3%, bet mazumtirdzniecības apgrozījuma (ietverot automobiļu pārdošanu) izaugsme bija lēnāka – 6.1%. Pēc autoparku atjaunošanas saruka pieprasījums pēc automobiļiem. Tāpat kā gadu iepriekš lielāko pozitīvo devumu pārdošanas apjoma kāpumā veidoja mēbeļu, sadzīves tehnikas un būvmateriālu pieprasījums.

2012. gadā tirdzniecības apgrozījumu kāpināja ne vien iekšzemes pieprasījums, bet arī nerezidentu pirkumi. Lai gan viesnīcās un citās tūristu mītnēs netika novērots straujš apkalpoto cilvēku skaita palielinājums (3.8%), tomēr nozīmīgāk auga Krievijas un Baltkrievijas viesu skaits. Viņi Latvijā tērē prāvākas naudas summas un uzturas ilgāk nekā citu valstu tūristi.

Apstrādes rūpniecības saražotās produkcijas apjoms salīdzināmajās cenās pieauga par 9.3% (pēc darbadienu skaita izlīdzināti dati), bet faktiskajās cenās palielinājās par 11.9%. Tāpat kā iepriekšējos gados apstrādes rūpniecības izaugsmi noteica galvenokārt realizācijas pieaugums eksporta tirgos. Lai gan eiro zonā bija valsts parāda krīze, tieši tās nozares, kuru realizācijas īpatsvars eksporta tirgos ir augstāks, attīstījās straujāk. Apstrādes rūpniecības apgrozījums faktiskajās cenās vietējā tirgū realizējamai produkcijai 2012. gadā pieauga par 5.9%, bet eksports palielinājās par 18.2%.

Metālu ražošana 2012. gadā, investīciju rezultātā augot ražošanas jaudai, nodrošināja lielāko devumu apstrādes rūpniecības izaugsmē faktiskajās cenās (2.4 procentu punkti).

Apstrādes rūpniecības produkcijas izlaidē nozīmīgs bija pozitīvais koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanas (1.6 procentu punkti), elektrisko iekārtu ražošanas (1.1 procentu punkts), gatavo metālizstrādājumu ražošanas, izņemot mašīnas un iekārtas (0.8 procentu punkti), nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanas (0.8 procentu punkti), kā arī ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošanas (0.7 procentu punkti) devums. Samērā liels bija arī iekārtu un ierīču remonta un uzstādīšanas devums (1.1 procentu punkts). To noteica vairāku investīciju projektu īstenošana elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšanas nozarē un transporta un uzglabāšanas nozarē.

Transporta un uzglabāšanas nozares pieauguma temps 2012. gadā kļuva nedaudz mērenāks. Latvijas ostās pārkrauto kravu apjoms sasniedza 75.2 milj. tonnu, pieaugot par 9.3% (Rīgas ostā – par 5.9%, Ventspils ostā – par 6.7%, Liepājas ostā – par 53.0%, bet mazajās ostās samazinoties par 6.5%). Pārkrauto kravu apjoma kāpumu joprojām veicināja galvenokārt transportētā ogļu apjoma pieaugums. Tomēr ceturkšņu dalījumā gada beigās kāpuma temps samazinājās – globālā konjunktūra ogļu kravu tranzītam kļuva nelabvēlīgāka, daļa no naftas produktu kravām tika novirzīta uz citām – Krievijai piederošām – ostām.

Pa dzelzceļu 2012. gadā kopumā tika pārvadāti 60.6 milj. tonnu kravu (par 2.0% vairāk nekā 2011. gadā). Kravu pārvadājumu apjoma kāpumu noteica importa kravu apjoma pieaugums (2.7%), bet ierobežoja kravu apjoma kritums eksporta (0.9%) un tranzīta (5.5%) pārvadājumos.

Ar autotransportu 2012. gadā tika pārvadāti 53.4 milj. tonnu kravu (par 0.8% mazāk nekā 2011. gadā). Kopējā kravu apjoma sarukumu noteica pārvadāto kravu apjoma samazinājums iekšzemē (0.9%), savukārt starptautiskajos pārvadājumos veikto kravu pārvadājumu apjoms pieauga par 3.3%, tomēr nespējot pilnībā kompensēt iekšzemes pārvadājumu sarukumu.

2012. gadā par 22.7% palielinājās nefinanšu investīciju apjoms. Nefinanšu investīciju izaugsme bija vērojama vairākās nozarēs. Lielāko devumu (7.5 procentu punkti un 57.4% pieaugums faktiskajās cenās) gada kāpuma tempā veidoja transporta un uzglabāšanas nozare. Šajā nozarē 2012. gadā uzsāka virkne investīciju projektu (īpaši saistībā ar ostu termināļu darbības paplašināšanu). Būtisku devumu sniedza investīciju pieaugums operācijās ar nekustamo īpašumu (2.0 procentu punkti un 109.8%) un tirdzniecības nozarē (1.7 procentu punkti un 27.9%), no kā lielāko devumu (1.2 procentu punkti) veidoja nefinanšu investīcijas vairumtirdzniecībā. Apstrādes rūpniecības nozares devums nefinanšu investīciju pieaugumā bija negatīvs (0.4 procentu punkti un 2.0%). Lai gan ražošanas jaudu noslodze ir tuvu vēsturiskā maksimuma līmenim, tomēr pagaidām būtiskas izaugsmes trūkums galvenajos eksporta tirgos kavē tālāku investīciju veikšanu. Kopējā nefinanšu investīciju apjoma pieaugumā būtisks bija lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības devums (2.0 procentu punkti un 40.4%). Veiksmīgais gads lauksaimniecībā (2012. gada ražas dati ir labākie kopš Latvijas neatkarības atgūšanas) ļauj domāt, ka arī turpmāk investīciju apjoms lauksaimniecībā būs nozīmīgs. Ļoti būtisks bija arī elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšanas nozares devums (4.3 procentu punkti un 57.4%), jo turpinās vairāku enerģētikas un ūdens apgādes projektu īstenošana.

DARBA TIRGUS

2012. gadā situācija darba tirgū turpināja uzlaboties, bezdarba līmenim strauji samazinoties. Jauno darbvietu radīšanā Latvija ieņēma pirmo vietu ES, un nodarbinātības pieaugumu noteica norises privātajā sektorā. Bezdarba līmenis (maksimālais punkts – 2010. gada sākumā) saruka par trešdaļu, tuvojoties līmenim, kāds tas bija pirms tautsaimniecības straujās izaugsmes perioda pēc Latvijas pievienošanās ES.

Nodarbināto skaita pieaugums 2012. gadā bija vērojams saskaņā ar visiem pieejamiem statistisko datu avotiem, tādējādi apliecinot, ka darba tirgus atveseļošanās ir būtiska un noturīga. Piemēram, saskaņā ar CSP darbaspēka apsekojuma datiem nodarbināto skaits 2012. gadā bija par 24.0 tūkst. lielāks nekā iepriekšējā gadā, savukārt saskaņā ar CSP uzņēmumu apsekojuma datiem darbvietu skaits tautsaimniecībā pieauga par 36.5 tūkst. Vienlaikus saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta datiem par sociālās apdrošināšanas iemaksu maksātājiem darba ņēmēju skaits gada laikā palielinājās par 26.3 tūkst. Nodarbinātība pieauga visās galvenajās tautsaimniecības nozarēs. Preču sektorā nodarbinātības kāpums bija vērojams lauksaimniecībā, apstrādes rūpniecībā un būvniecībā, bet pakalpojumu sektorā – informācijas un komunikācijas pakalpojumos, kā arī profesionālajos, zinātniskajos un tehniskajos pakalpojumos.

Reģistrētā bezdarba līmenis gada laikā saruka par 1.0 procentu punktu, gada beigās sasniedzot 10.5% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita. 2012. gada aprīlī notika reģistrētā bezdarba līmeņa korekcija, kurā tika ņemti vērā 2011. gada tautas skaitīšanas dati. Korekcija palielināja reģistrētā bezdarba līmeni par 1.6 procentu punktiem. Tādējādi bez korekcijas reģistrētā bezdarba līmeņa samazinājums būtu 2.6 procentu punkti (tuvu iepriekšējā gada rādītājam). Reģistrēto bezdarbnieku skaits kopš vēsturiski augstākā skaita, kas tika sasniegts 2010. gada martā, saruka gandrīz uz pusi – līdz 104.1 tūkst. Saglabājas plašas reģistrētā bezdarba reģionālās atšķirības (gada beigās reģistrētā bezdarba līmenis Rīgā bija 6.4%, savukārt Latgalē – 21.1%), tomēr daļēji to joprojām nosaka atšķirīga darba meklētāju motivācija reģistrēties NVA – CSP darbaspēka apsekojuma dati uzrāda daudz mērenākas bezdarba atšķirības reģionu dalījumā.

Saskaņā ar CSP darbaspēka apsekojuma datiem darba meklētāji 2012. gadā veidoja 14.9% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita (samazinājums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu – 1.3 procentu punkti). Saglabājas darba meklētāju īpatsvara atšķirības vecumgrupu un izglītības līmeņa dalījumā – iedzīvotājiem ar zemāku izglītību un mazāku darba pieredzi atrast darbu ir salīdzinoši grūtāk. Piemēram, 4. ceturksnī, kad vidējais darba meklētāju īpatsvars valstī bija 13.8%, 15–24 gadu vecumgrupā tas sasniedza 21.6%, turklāt iedzīvotāju grupā ar pamatizglītību tas bija vairākas reizes lielāks nekā augstāko izglītību ieguvušo vidū (attiecīgi 24.7% un 5.8%). Brīvo darbvietu skaits tautsaimniecībā pieauga mēreni, no vienas puses, liecinot par lielākām iespējām atrast darbu, bet, no otras puses, par to, ka darbaspēka trūkums var būt vērojams vien dažās profesijās un uzņēmumos, bet ne tautsaimniecībā kopumā. 2012. gada beigās NVA bija reģistrēti 3.1 tūkst. brīvo darbvietu, savukārt saskaņā ar CSP uzņēmumu apsekojuma datiem brīvo darbvietu skaits tautsaimniecībā bija 3.5 tūkst. EK konjunktūras aptaujas dati liecina, ka uzņēmēju īpatsvars, kas norāda darbaspēka trūkumu kā galveno uzņēmējdarbību kavējošo faktoru, gada beigās stabilizējās. Visvairāk uz darbaspēka trūkumu joprojām norāda būvniecības uzņēmēji (10.4%), savukārt apstrādes rūpniecībā un pakalpojumu sektorā šis rādītājs bija zemāks (attiecīgi 8.0% un 6.4%), turklāt zemāks nekā 2004. un 2005. gadā.

Iedzīvotāju skaita zaudējums migrācijas dēļ saruka līdz 2008. gada līmenim. CSP dati liecina, ka emigrantu skaits pārsniedza imigrantu skaitu par 10.0 tūkst. (būtiski mazāk nekā iepriekšējos trijos gados).

Līdz ar darba tirgus uzlabošanos atsākās arī atalgojuma kāpums. Mēneša vidējā darba samaksa 2012. gadā pilna darba laika vienībās bija Ls 481, gada laikā pieaugot par 3.7%. Atalgojuma kāpums sabiedriskajā sektorā, ko skāra lielāks algas samazinājums krīzes gados, bija nedaudz straujāks (4.5%). Darba ražīgums pieauga, gan rēķinot uz nostrādāto stundu, gan uz nodarbināto. Darba ražīguma kāpums ļāva palielināt atalgojumu, vienlaikus būtiski nepalielinot ražošanas izmaksas – vienības darbaspēka izmaksas reālajā izteiksmē pieauga vien par 0.7%. Tādējādi darba tirgus atveseļošanās pašlaik notiek, neradot inflācijas riskus tautsaimniecībā.

ĀRĒJĀ TIRDZniecība, MAKSĀJUMU BILANCE UN ĀRĒJAIS PARĀDS

2012. gadā, lai gan pasaules tautsaimniecības izaugsme nebija stabila un kopējais pieprasījums ārējos tirgos bija zems, Latvijas ārējās tirdzniecības aktivitāte turpināja pieaugt, preču tirdzniecības apgrozījumam sasniedzot 15.6 mljrd. latu (par 14.1% vairāk nekā iepriekšējā gadā). Latvijas uzņēmēju iepriekšējo triju gadu tautsaimniecības atveseļošanās posmā uzlabotās konkurētspējas dēļ jau otro gadu Latvijas preču eksportā bija vērojams viens no straujākajiem kāpumiem ES. Preču eksporta pieauguma tempam apsteidzot importa kāpuma tempu, Latvijas preču ārējās tirdzniecības negatīvais saldo samazinājās un 2012. gada beigās bija 11.7% no IKP.

2012. gadā reālais preču eksports pieauga par 11.0%, bet preču eksporta gada kāpums nominālajā izteiksmē sasniedza 15.4%, uzrādot pieaugumu visās eksporta preču grupās, izņemot satiksmes līdzekļus un to aprīkojumu un ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru ražojumus. 2012. gadā preču eksporta kāpumā gandrīz visās preču grupās nozīmīgāka bija preču fiziskā apjoma palielināšanās, bet cenu ietekme mazinājās.

Vienlaikus ar apstrādes rūpniecības pozitīvajiem rādītājiem visās svarīgākajās eksporta nozarēs turpinājās izaugsme. Augošās konkurences apstākļos eksportētāji ne tikai saglabāja esošos noieta tirgus, bet arī turpināja iekarot jaunas noieta tirgus nišas. 2012. gadā eksporta konkurētspējas uzlabošanās un preču eksporta reālā apjoma palielināšanos nodrošināja produkcijas klāsta un noieta tirgus diversifikācija, darba ražīguma kāpums un ražotāju pievienotās vērtības pieaugums.

Preču eksporta struktūrā turpināja sarukt koka un koka izstrādājumu īpatsvars (no 16.8% 2011. gadā līdz 15.0% 2012. gadā), bet pieauga mehānismu un mehānisko ierīču, elektroiekārtu īpatsvars (attiecīgi no 12.7% līdz 13.7%), kā arī lauksaimniecības un pārtikas produktu eksporta īpatsvars (attiecīgi no 16.4% līdz 20.3%). Kopumā 2012. gadā preču eksporta gada izaugsmē lielākais bija lauksaimniecības un pārtikas produktu (10.0 procentu punktu), mehānismu un mehānisko ierīču, elektroiekārtu (3.2 procentu punkti) un parasto metālu un parasto metālu izstrādājumu (1.6 procentu punkti) devums.

Saskaņā ar PTO un Eurostat datiem Latvijas tirgus daļas pasaules eksportā turpināja palielināties. Latvijas eksportētāju piedāvājums kopējā tirgū nav liels, bet tas ir daudz elastīgāks un vieglāk pārorientējams. Latvijas eksporta diversificētā struktūra un eksportētāju konkurētspēja ļāva iekļūt līdz šim mazāk apgūtos tirgos, t.sk. ārpus ES esošajās valstīs, kompensējot preču pieprasījuma kritumu atsevišķās ES valstīs un pat ļoti sarežģītos ārējos apstākļos nodrošinot eksporta pieaugumu.

Neraugoties uz ES valstu ekonomiskās aktivitātes kritumu, tirgus daļu kāpums kopējā ES27 valstu importā saglabājās, uzrādot pieaugumu arī tajās ES tirdzniecības partnervalstīs, kurās pieprasījums samazinājās (Dānijā un Lielbritānijā), tomēr galveno tirdzniecības partnervalstu preču eksporta noieta attīstībā bija vērojamas dažādas tendences. Pēc kāpuma iepriekšējā gadā 2012. gadā tirgus daļas samazinājās Lietuvas un Zviedrijas importā, bet Igaunijas importā tirgus daļu sarukums turpinājās jau trešo gadu pēc kārtas. Savukārt tirgus daļas paplašinājās Dānijā, Somijā, Polijā, Vācijā un Lielbritānijā. Tirgus daļu pieaugums bija vērojams arī Krievijas tirgū un strauji augošajās valstīs, piemēram, Indijā, Ķīnā, kā arī vairākās Āzijas valstīs (Apvienotajos Arābu Emirātos, Azerbaidžānā, Kazahstānā u.c.). Starp Latvijas galvenajām eksporta partnervalstīm lielākais preču eksporta kāpuma temps bija eksportam uz Dāniju, Nīderlandi un Krieviju (attiecīgi 35.4%, 34.3% un 25.1%).

Salīdzinājumā ar 2011. gadu 2012. gadā Latvijas eksporta struktūra valstu un valstu grupu dalījumā būtiski nemainījās. Lai gan ES27 valstis kopumā joprojām ir galvenās tirdzniecības partneres, Latvijas eksporta karte ir pietiekami plaša. Vairākums Latvijas eksportētāju produkciju eksportē vienlaikus uz vairākām valstīm, orientējoties gan uz austrumiem, gan uz rietumiem. Tas apliecina Latvijas uzņēmēju spēju pielāgot savu preci

dažādiem noieta tirgiem. Tāpat kā līdz šim galvenās eksporta partnervalstis bija Lietuva (16.1% no eksporta kopapjoma), Igaunija (13.0%), Krievija (11.5%) un Vācija (7.7%).

2012. gadā reālajam preču importam bija lēnāks pieaugums nekā eksportam (5.3%), bet preču importa gada kāpums nominālajā izteiksmē sasniedza 13.1%. Importa pieaugumu noteica gan starppatēriņa preču pieprasījuma kāpums apstrādes rūpniecībā, gan situācijas uzlabošanās iekšējā tirgū. Izaugsme apstrādes rūpniecības nozarēs, īpaši eksporta preču ražotājiem, radīja papildu pieprasījumu pēc importa precēm, t.sk. pēc rūpniecības izejvielām, enerģētikas resursiem un kapitālpēcēm. Lai gan eksporta radītie ienākumi veicināja ekonomiskās aktivitātes pieaugumu iekšzemē, preču importa kāpuma tempa sarukumu ietekmēja arī investīciju aktivitātes samazināšanās līdz ar uzņēmēju nogaidīšo pozīciju attiecībā uz ārējās vides turpmāko attīstību.

Nozīmīgākās preču grupas Latvijas importā bija mehānismi un mehāniskās ierīces, elektroiekārtas (18.2% no importa), minerālprodukti (17.9%), lauksaimniecības un pārtikas produkti (15.4%), parastie metāli un parasto metālu izstrādājumi (10.4%) un satiksmes līdzekļi (8.5%). Galvenās preču importa partnervalstis bija Lietuva (19.8% no importa), Vācija (11.5%), Krievija (9.5%), Polija (8.6%) un Igaunija (7.7%).

2012. gadā importa cenu kāpums bija straujāks nekā eksporta cenu pieaugums – eksporta vienības vērtība gada laikā palielinājās par 3.7%, bet importa – par 7.9%. Lielākais eksporta cenu pieaugums bija pārtikas produktiem (12.1%), plastmasām un to izstrādājumiem (11.5%) un tekstilmateriāliem un tekstilizstrādājumiem (10.6%). Importā lielākais cenu kāpums bija minerālproduktiem (14.1%) un satiksmes līdzekļiem (11.6%).

Straujāks importa cenu kāpums noteica tirdzniecības nosacījumu pasliktināšanos (par 3.9%). Nozaru dalījumā tirdzniecības nosacījumi visvairāk pasliktinājās satiksmes līdzekļiem un to aprīkojumam (par 13.4%), minerālproduktiem (par 9.1%) un koksnei (par 5.3%), bet uzlabojās būvmateriāliem (par 3.8%), pārtikas produktiem (par 3.7%) un augu valsts produktiem (par 2.1%).

2012. gadā pozitīva preču tirdzniecības bilance bija kokam un koka izstrādājumiem, lauksaimniecības un pārtikas produktiem, parastajiem metāliem un parasto metālu izstrādājumiem. Vislielākais negatīvais saldo saglabājās minerālproduktiem un mehānismiem un mehāniskajām ierīcēm, elektroiekārtām. No galvenajām tirdzniecības partnervalstīm pozitīva ārējās tirdzniecības bilance Latvijai bija ar Igauniju, Lielbritāniju, Norvēģiju, Zviedriju un Dāniju.

Lata reālā efektīvā kursa dinamika dati liecina, ka vairākās valstīs tirgus daļas varētu būt paplašinājušās uz cenu un izmaksu konkurētspējas uzlabošanās rēķina (īpaši – Lielbritānijā un Krievijā), taču citviet tirgus daļu pārmaiņas notikušas citu faktoru dēļ, jo gan ar patēriņa cenu indeksu, gan ar ražotāju cenu indeksu deflētais lata reālais efektīvais kurss samazinājās arī attiecībā gandrīz pret visām pārējām galveno tirdzniecības partnervalstu valūtām, īpaši Zviedrijas kronu, taču tirgus daļu uzlabojums šajā valstī netika novērots. Relatīvās cenu pārmaiņas bija labvēlīgas arī attiecībā uz Igauniju, taču arī šajā tirgū Latvija tirgus daļu nepalielināja, tā vietā augot Latvijas eksporta tirgu diversifikācijai. Kopumā cenu un izmaksu konkurētspējas dinamika gada laikā bija Latvijas eksportētājiem labvēlīga: lata reālais efektīvais kurss, kas aprēķināts, izmantojot patēriņa cenu indeksu, saruka par 1.6%, un lata reālais efektīvais kurss, kas aprēķināts, izmantojot ražotāju cenu indeksu, saruka par 1.7%. Samazinājās arī četru ceturkšņu vidējais ar vienības darbaspēka izmaksām deflētais reālais efektīvais kurss.

2012. gadā ārvalstu tiešo investīciju neto ieplūde sasniedza 3.5% no IKP. Lielākās ārvalstu tiešās investīcijas veiktas finanšu starpniecībā, operācijās ar nekustamo īpašumu, tirdzniecībā, elektroenerģijā, gāzes apgādē, ūdens apgādē un apstrādes rūpniecībā. Lielākās ārvalstu tiešo investīciju ieplūdes saņemtas no Zviedrijas (119.1 milj. latu), Krievijas (118.9 milj. latu), Kipras (68.9 milj. latu) un Nīderlandes (43.3 milj. latu).

Preču un pakalpojumu tirdzniecības bilance 2012. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu uzlabojās, un tās deficīts bija 467.4 milj. latu jeb 3.0% no IKP. Uzlabojumu galvenokārt noteica nozīmīgs preču eksporta pieaugums, vienlaikus saglabājoties mērenam importa kāpumam. Pakalpojumu tirdzniecības bilance bija pozitīva (1 056.2 milj. latu jeb 6.8% no IKP). Gadā kopumā pakalpojumu tirdzniecība turpināja augt, tomēr 4. ceturksnī gan pakalpojumu eksports, gan pakalpojumu imports saruka. Aptuveni pusi no kopējā pakalpojumu eksporta veidoja pārvadājumu pakalpojumi. Gada nogalē pārvadājumi samazinājās gan vienreizēju faktoru ietekmē (dzelzceļa sliežu remontdarbi Krievijā), gan ekonomiskās aktivitātes sarukuma ietekmē samazinoties pieprasījumam pēc šiem pakalpojumiem. Savukārt 2012. gadā attīstījās informācijas un datorpakalpojumu, būvniecības un sakaru pakalpojumu eksports, bet no nerezidentiem vairāk tika saņemti pārvadājumu un arī būvniecības un apdrošināšanas pakalpojumi.

Latvijas maksājumu bilances tekošā konta deficīts 2012. gadā bija 259.9 milj. latu jeb 1.7% no IKP. Tekošā konta negatīvo saldo sedza ilgtermiņa kapitāls ārvalstu tiešo investīciju un ilgtermiņa aizņēmumu veidā. 2012. gadā saglabājās negatīvs ienākumu konta saldo (239.1 milj. latu), to nosakot ārvalstu investoru saņemtajām dividendēm un reinvestētajai peļņai. Gadā kopumā, ekonomiskajai situācijai valstī uzlabojoties, ienākumu konta negatīvais saldo pieauga.

Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu nedaudz palielinājās kārtējo pārvedumu konta pozitīvais saldo (446.6 milj. latu). Lielāko daļu no līdzekļu ieplūdēm kārtējo pārvedumu un kapitāla kontā veidoja ES fondu līdzekļi. Kopumā no ES fondiem Latvija 2012. gadā saņēma 836.3 milj. latu (par 26.0% vairāk nekā iepriekšējā gadā). Kārtējo pārvedumu kontā nozīmīgas bija ES fondu līdzekļu ieplūdes no lauksaimniecības fondiem (239.5 milj. latu) un Eiropas Sociālā fonda (78.9 milj. latu). Savukārt Latvijas maksājumu bilances kapitāla kontā lielākās ieplūdes bija no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (285.7 milj. latu) un Kohēzijas fonda (167.1 milj. latu).

Latvijas bruto ārējais parāds 2012. gada beigās bija 21.1 mljrd. latu (par 0.4 mljrd. latu lielāks nekā iepriekšējā gadā). Tā attiecība pret IKP samazinājās līdz 136.2%. Savukārt neto ārējais parāds 2012. gada beigās bija 5.9 mljrd. latu jeb 38.1% no IKP.

FISKĀLĀS NORISES

Valsts konsolidētajā kopbudžetā 2012. gadā saskaņā ar naudas plūsmas principu bija 19.1 milj. latu pārpalikums jeb 0.1% no IKP, bet saskaņā ar uzkrāšanas principu (EKS 95), pēc kura tiek vērtēta atbilstība Māstrihtas kritērijiem, budžetā bija deficīts (187.2 milj. latu jeb 1.2% no IKP).

2012. gadā pārpalikumu (šeit un arī turpmāk saskaņā ar naudas plūsmas principu) nodrošināja 128.5 milj. pārpalikums valsts pamatbudžetā (iepriekšējā gadā – 300.7 milj. latu deficīts). Valsts sociālās apdrošināšanas budžetā deficīts saruka līdz 49.5 milj. latu (iepriekšējā gadā – 124.9 milj. latu), savukārt pašvaldību konsolidētā budžeta deficīts pieauga līdz 62.5 milj. latu (iepriekšējā gadā – 40.0 milj. latu).

Spēcīgākas, nekā plānots, tautsaimniecības attīstības dēļ un turpinot īstenot konservatīvu budžeta izdevumu politiku, 2012. gadā budžeta rezultāts bija labāks, nekā plānots. Saskaņā ar starptautiskā aizņēmuma programmas noslēguma vienošanos 2012. gadā tika veikti vairāki ieņēmumus palielinoši un izdevumus ierobežojoši pasākumi (algu fonda iesaldēšana, atsevišķu subsīdiju samazinājums, pārmaiņas PVN piemērošanā), lai nodrošinātu budžeta deficītu, kas saskaņā ar uzkrāšanas principu nepārsniedz 2.5% no IKP. Savukārt virsplāna nodokļu ieņēmumu iekasēšana deva iespēju gada otrajā pusē veikt grozījumus budžetā un palielināt izdevumus prioritāru pasākumu finansēšanai. No 1. jūlija par 1 procentu punktu tika samazināta PVN likme, lai saruktu nodokļu likmju atšķirības ar kaimiņvalstīm. Neraugoties uz minētajiem pasākumiem ar negatīvu ietekmi

uz budžeta bilanci, budžeta deficīts saskaņā ar uzkrāšanas principu ir ievērojami mazāks, nekā noteikts, vienojoties ar starptautiskajiem aizdevējiem.

Latvija kā viena no pirmajām ES dalībvalstīm ratificēja "Līgumu par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību ekonomiskajā un monetārajā savienībā", kas paredz fiskālās disciplīnas nostiprināšanu nacionālajā likumdošanā. Kā nozīmīgs strukturāls fiskālās politikas uzlabojums minams 2013. gada 31. janvārī Latvijas Republikas Saeimā pieņemtais Fiskālās disciplīnas likums, kas turpmāk novērsīs iespēju atgriezties pie procikliskas budžeta politikas.

Valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi 2012. gadā bija 5 742.8 milj. latu jeb 37.2% no IKP. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi pieauga par 655.5 milj. latu jeb 12.9%. Ieņēmumu kāpumu galvenokārt noteica nodokļu ieņēmumu pieaugums, taču arī nenodokļu ieņēmumi un ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumi ievērojami pārsniedza 2011. gada līmeni. Nodokļu ieņēmumi palielinājās par 410.4 milj. latu jeb 10.6%, galvenokārt augot darbaspēka nodokļu ieņēmumiem un PVN maksājumiem budžetā. Privātā patēriņa kāpums noteica PVN ievērojamo devumu nodokļu ieņēmumu pieaugumā (157.9 milj. latu). Darba tirgus dinamika noteica būtisku IIN un sociālās apdrošināšanas iemaksu devumu kopējā ieņēmumu kāpumā (79.4 milj. latu un 94.4 milj. latu). Atšķirībā no 2011. gada nenodokļu ieņēmumi 2012. gadā pieauga (kāpums – 53.3 milj. latu jeb 16.2%). Nenodokļu ieņēmumu pieaugumu galvenokārt ietekmēja kāpums ES fondu projektu ietvaros neizlietoto vai atgūto līdzekļu atmaksā valsts pamatbudžetā. ES fondu līdzekļu 2007.–2013. gada plānošanas periodā valsts konsolidētajā kopbudžetā saņemtās ārvalstu finanšu palīdzības apjoms 2012. gadā pārsniedza 2011. gada apjomu par 182.8 milj. latu jeb 27.6%. Pieaugumu galvenokārt veicināja 2011. gada nogalē aizturēto ES fondu maksājumu atjaunošana, kā arī to lielāka apjoma saņemšana 2012. gada beigās, Latvijai pilnveidojot ES fondu uzraudzības sistēmu atbilstoši EK prasībām.

Valsts konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2012. gadā bija 5 723.6 milj. latu jeb 37.1% no IKP (gada pieaugums – 191.4 milj. latu jeb 3.5%). Izdevumu kāpumu galvenokārt noteica lielākas subsīdijas un dotācijas (107.0 milj. latu), ko palielināja gada otrajā pusē veiktie likuma "Par valsts budžetu 2012. gadam" grozījumi. Savukārt procentu maksājumi, augot valsts parādam, bija par 30.0 milj. latu lielāki.

Kopējais centrālās valdības un pašvaldību parāds 2012. gada beigās saskaņā ar naudas plūsmas principu bija 5 652.0 milj. latu jeb 36.7% no IKP (gada palielinājums – 303.3 milj. latu). To noteica centrālās valdības ārējā parāda palielinājums (348.9 milj. latu), savukārt centrālās valdības iekšējais parāds saruka par 37.3 milj. latu.

2012. gadā Latvijas valdība veica divas starptautiskā aizņēmuma obligāciju emisijas. februārī tika emitētas valdības 5 gadu obligācijas 1 mljrd. ASV dolāru apjomā, bet decembrī tika veikta valdības 7 gadu obligāciju emisija 1.25 mljrd. ASV dolāru apjomā. Veiksmīgā obligāciju emisija ļāva pirms termiņa (jau 2012. gadā) pilnīgi atmaksāt starptautiskās aizdevumu programmas ietvaros saņemto aizņēmumu no SVF.

Valdības parāds saskaņā ar uzkrāšanas principu 2012. gada beigās sasniedza 6 309.2 milj. latu (40.7% no IKP; gada pieaugums – 334.8 milj. latu), bet valdības parāda apkalpošanas izdevumi bija 204.5 milj. latu.

KREDĪTIESTĀŽU ATTĪSTĪBA

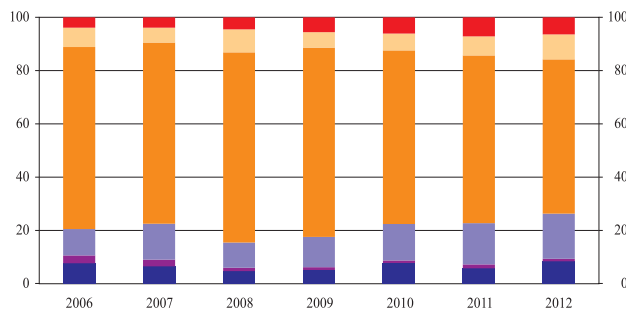
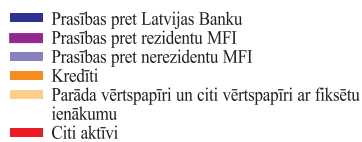
Latvijas Republikā 2012. gada beigās bija reģistrētas 29 kredītiestādes (t.sk. deviņas ārvalstu kredītiestāžu filiāles), 33 krājaizdevu sabiedrības, sešas elektroniskās naudas institūcijas un divi naudas tirgus fondi. 2012. gadā licence kredītiestādes darbībai tika anulēta AS "Latvijas Krājbanka" un AS "Parex banka". Savukārt darbību uzsāka *Pohjola*

Bank PLC Latvijas filiāle un DNB Bank ASA Latvijas filiāle, bet darbību izbeidza Allied Irish Banks PLC Latvijas filiāle. Valsts daļa kredītiestāžu apmaksātajā pamatkapitālā gada laikā samazinājās un 2012. gada beigās bija 17.2%.

Lai gan 2012. gadā Latvijas tautsaimniecībā turpinājās izaugsme, kredītiestāžu aktīvi joprojām saruka (par 3.3%; 2011. gadā – par 4.7%; sk. 3. att.). To galvenokārt noteica privātā sektora veiktā parāda samazināšana un zemā kredītešanas aktivitāte. Kredītiestāžu rezidentiem un nerezidentiem ne-MFI izsniegto kredītu atlikums turpināja samazināties (par 10.9%; 2011. gadā – par 8.1%). Saruka arī nerezidentu MFI finansējums (par 18.3%; 2011. gadā – par 27.4%), gada beigās veidojot 19.3% no kopējiem kredītiestāžu aktīviem (t.sk. mātesbanku finansējums – 18.7%; sk. 4. att.). Savukārt rezidentu noguldījumu atlikums palielinājās par 9.1%, bet nerezidentu noguldījumu atlikums – par 16.8%.

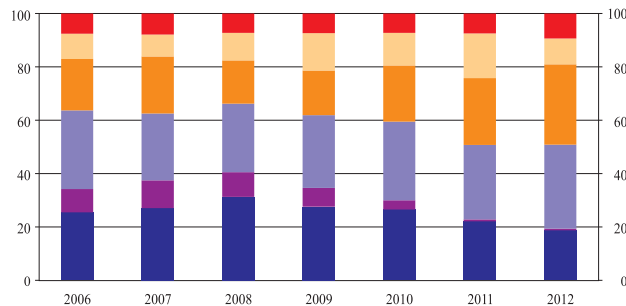
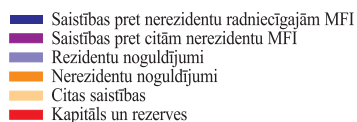
3. attēls

KREDĪTIESTĀŽU AKTĪVU POZĪCIJU DINAMIKA (%)



4. attēls

KREDĪTIESTĀŽU PASĪVU POZĪCIJU DINAMIKA (%)



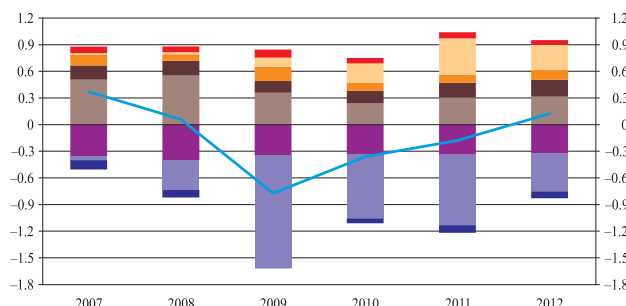
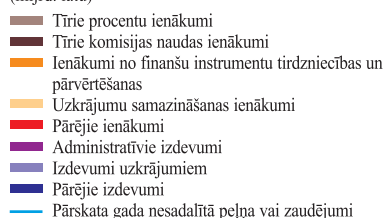
Turpinot samazināties kredītportfelim, likvīdo aktīvu īpatsvars kopējos aktīvos pieauga un sasniedza 32.3%.

Tautsaimniecībai dinamiski attīstoties, kredītiestāžu kredītportfeļa kvalitāte uzlabojās, un 2012. gada beigās kredītu ar maksājumu kavējumu ilgāku par 90 dienām īpatsvars kopējā kredītiestāžu kredītportfelī saruka līdz 11.1%. Joprojām būtiskāk uzlabojās nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu portfeļa kvalitāte.

2012. gadā lielākā daļa Latvijas kredītiestāžu darbojās ar peļņu, kopumā nopelnot 122.3 milj. latu (iepriekšējā gadā – 178.7 milj. latu zaudējumi; sk. 5. att.). Kredītiestāžu finansiālās darbības peļņa 2012. gadā (631.5 milj. latu) bija par 10.6% lielāka nekā

5. attēls

KREDĪTIESTĀŽU IENĀKUMU UN IZDEVUMU STRUKTŪRA (mljrd. latu)



iepriekšējā gadā. Tīrie procentu ienākumi – apjoma ziņā arvien nozīmīgākais finansiālās darbības peļņas postenis – bija nedaudz lielāki nekā iepriekšējā gadā un veidoja pusi no finansiālās darbības peļņas. Lai gan kredītiestāžu procentu ienākumi salīdzinājumā ar 2011. gadu turpināja sarukt, tomēr procentu izdevumu straujāks kritums noteica tīro procentu ienākumu pieaugumu par 3.5% salīdzinājumā ar 2011. gadu. Tīrie komisijas naudas ienākumi (otrs nozīmīgākais ienākumu postenis) turpināja palielināties (par 14.7%; 2011. gadā – par 17.5%), saglabājot aptuveni 30% īpatsvaru finansiālās darbības peļņā. Kredītiestāžu administratīvie izdevumi saglabājās iepriekšējā gada līmenī.

Kredītiestāžu kapitāla pietiekamības rādītājs joprojām bija augsts un gada beigās sasniedza 17.6% (FKTK noteiktā minimālā kapitāla prasība ir 8%), bet pirmā līmeņa kapitāla rādītājs bija 15.2%. Kredītiestādes turpināja palielināt kapitālu – gada laikā to palielināja deviņas kredītiestādes kopumā par 75.0 milj. latu.

NAUDAS PIEDĀVĀJUMS

Monetāro rādītāju attīstība 2012. gadā (sk. 1. pielikumu) atspoguļoja Latvijas tautsaimniecības sabalansēto izaugsmi un augsto kredītiestāžu likviditātes pārpalikumu. Pēc 2011. gada nogalē finanšu sektorā vērotajiem satricinājumiem situācija ātri stabilizējās, un jau ar 2012. gada pirmajiem mēnešiem kopējais naudas piedāvājums pakāpeniski auga. Lai gan uz naudas rādītājiem samazinoša ietekme bija kredītiestādes darbībai izsniegtās licences anulēšanai AS "Parex banka" martā un AS "Latvijas Krājbanka" maijā, gadā kopumā naudas piedāvājums palielinājās pat straujāk nekā iepriekšējā gadā. Vienlaikus turpinājās naudas piedāvājuma koncentrēšanās likvidākajos – skaidrās naudas un pieprasījuma noguldījumu – segmentos, atspoguļojot negatīvās reālās noguldījumu procentu likmes, kuras nestimulē tautsaimniecības dalībniekus veidot ilgāka termiņa uzkrājumus.

2012. gadā skaidrās naudas apgrozībā (bez atlikumiem kredītiestāžu kasēs) kāpums kopumā bija tikai 4.1% (zemākais pēdējo triju gadu laikā), tomēr skaidrā nauda apgrozībā sasniedza vēsturiski augstāko līmeni – 1 082.4 milj. latu. Savukārt otra likvidākā naudas piedāvājuma sastāvdaļa – noguldījumi uz nakti – 2012. gadā palielinājās par 13.0% (2011. gadā – par 12.0%), nosakot arī šaurās naudas rādītāja M1 kāpumu (10.9%; 2011. gadā – 15.6%). Ilgāka termiņa finanšu instrumentu zemāka ienesīguma dēļ M2 un M3 pieauga lēnāk nekā M1 (attiecīgi par 3.8% un 2.8%; monetāro rādītāju gada pārmaiņas sk. 1. tabulā un 6. att.), tomēr straujāk nekā 2011. gadā, kad to kāpums bija attiecīgi 0.3% un 1.7%. M3 gada pārmaiņu temps gada laikā svārstījās, atsevišķos mēnešos kļūstot negatīvs, tomēr kopš jūnija, stabilizējoties naudas piedāvājuma līmenim, M3 gada kāpums atradās 2–5% robežās. Lielākais M3 mēneša pieaugums bija novembrī (119.8 milj. latu jeb 1.8%), būtiski palielinoties MFI (izņemot Latvijas Banku) piesaistīto noguldījumu atlikumam. Savukārt krasākais mēneša kritums bija martā (133.0 milj. latu jeb 2.0%) jau minēto kredītiestāžu strukturālo pārmaiņu dēļ.

1. tabula

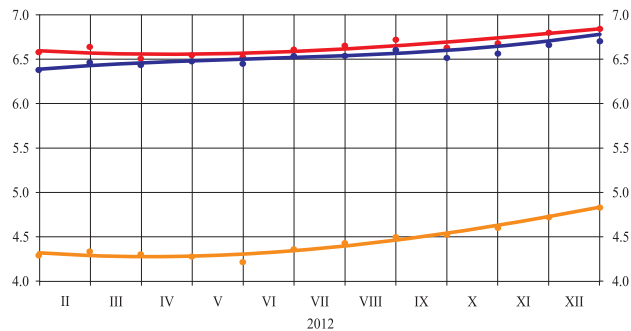
MONETĀRO RĀDĪTĀJU GADA PĀRMAIŅAS (%)

	2012	2011
Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem MFI kasēs)	4.1	28.8
Noguldījumi uz nakti	13.0	12.0
M1	10.9	15.6
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem	-12.0	-22.4
Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem	-1.7	-10.2
M2	3.8	0.3
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas un parāda vērtspapīri ar termiņu līdz 2 gadiem	-29.2	93.4
M3	2.8	1.7

6. attēls

NAUDAS RĀDĪTĀJI
(perioda beigās; mljrd. latu)

— M1
— M2
— M3



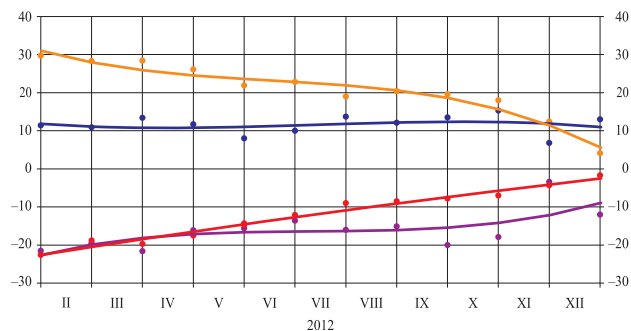
M3 pieaugumu lielākoties nodrošināja pieprasījuma noguldījumu komponenta palielināšanās, savukārt skaidrā nauda apgrozībā auga samērojami ar kopējā naudas piedāvājuma pārmaiņām, un tās īpatsvars M3 palielinājās tikai par 0.2 procentu punktiem (līdz 15.8%; 2011. gadā īpatsvara pieaugums sasniedza 3.3 procentu punktus). Lai gan joprojām augošais bankomātos iemaksātās skaidrās naudas apjoms (2012. gadā salīdzinājumā ar 2011. gadu tas palielinājās par 23.1%) norādīja uz iespējamām ēnu ekonomikas aktivitātēm, stabilitāte finanšu sektorā un tautsaimniecībā kopumā stimulēja skaidrās naudas atgriešanos kredītiestādēs. Sezoniāli augstāks skaidrās naudas pieprasījums bija tikai vasarā un decembrī, tomēr arī tad tas auga lēnāk nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā. Kopumā skaidrā nauda apgrozībā (Latvijas Bankas emitētās latu banknotes un monētas, neietverot to atlikumus pārējo MFI kasēs) gada beigās par 42.4 milj. latu pārsniedza iepriekšējā gada beigu līmeni (2011. gadā skaidrā nauda apgrozībā palielinājās par 232.7 milj. latu).

Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumu atlikums 2012. gadā palielinājās par 4.5% (2011. gadā tas samazinājās par 2.4%), augot visās valūtās MFI uz nakti veikto noguldījumu atlikumam, bet samazinoties visās valūtās veikto noguldījumu MFI ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem (ieskaitot) atlikumam un visās valūtās veikto noguldījumu ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem (ieskaitot) atlikumam. Tādējādi uz nakti veikto noguldījumu daļa plašajā naudā pieauga no 49.8% 2011. gada beigās līdz 54.8% 2012. gada beigās (M3 sastāvdaļu gada pārmaiņas sk. 7. att.).

7. attēls

M3 SASTĀVDAĻAS
(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

— Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem MFI kasēs)
— Noguldījumi uz nakti
— Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem (ieskaitot)
— Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem (ieskaitot)



2012. gada 1. pusgadā noguldījumu atlikums samazinājās, bet 2. pusgadā (galvenokārt rūpniecības, eksporta un mazumtirdzniecības izaugsmes veicinātā nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikuma kāpuma dēļ) kredītiestāžu piesaistīto noguldījumu atlikuma gada pārmaiņu temps atkal kļuva pozitīvs. Finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikums kredītiestādēs 2012. gadā palielinājās par 7.4%, savukārt mājsaimniecību noguldījumu atlikums – tikai par 2.1%, atspoguļojot augošo ienākumu izmantošanu galvenokārt patēriņam. Tādējādi mājsaimniecību noguldījumu īpatsvars saruka līdz 52.5% no kopējā noguldījumu atlikuma (2011. gada beigās – 53.8%). Mājsaimniecību noguldījumu īpatsvars termiņnoguldījumos bija 60.7% (2011. gadā – 63.6%) un uz nakti veiktajos noguldījumos – 47.7% (2011. gadā – 46.4%). Neietverot licenci zaudējušo

kredītiestāžu datus, rezidentu noguldījumu atlikuma gada pieaugums sasniedza 7.8%, t.sk. finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikums palielinājās par 12.0% un mājsaimniecību noguldījumu atlikums – par 4.3%.

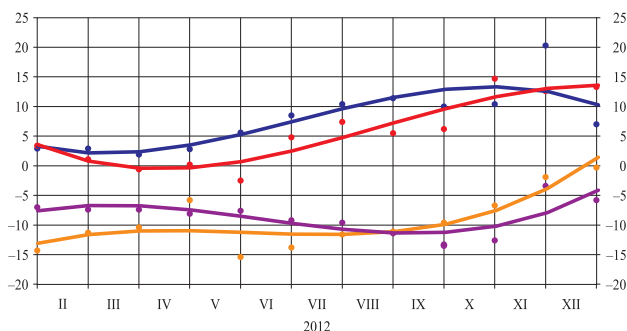
Noguldījumu valūtu struktūru 2012. gadā raksturoja neliels gan latos, gan eiro veikto noguldījumu īpatsvara samazinājums, to atsvērot palielinājumam pārējo valūtu grupā (galvenokārt ASV dolāros). Absolūtā izteiksmē gada laikā pieauga gan latos (par 3.2%), gan eiro (par 2.3%), gan pārējās valūtās (par 23.3%) veikto noguldījumu atlikums (rezidentu mājsaimniecību, kā arī finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību latos un eiro veikto noguldījumu atlikuma gada pārmaiņas sk. 8. att.). 2011. gada beigās latos veikto noguldījumu atlikums veidoja 49.2% no rezidentu ne-MFI noguldījumiem, savukārt 2012. gada beigās šis īpatsvars samazinājās līdz 45.4%, bet atbilstošais eiro veikto noguldījumu atlikuma rādītājs pieauga no 42.9% līdz 45.6%. ASV dolāros veikto noguldījumu īpatsvars palielinājās no 6.5% 2011. gada beigās līdz 6.9% 2012. gada beigās.

8. attēls

**REZIDENTU FINANŠU IESTĀŽU,
NEFINANŠU SABIEDRĪBU UN
MĀJSAIMNIECĪBU NOGULDĪJUMI MFI
(IZŅEMOT LATVIJAS BANKU)**

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

- Finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību latos veiktie noguldījumi
- Mājsaimniecību latos veiktie noguldījumi
- Finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību eiro veiktie noguldījumi
- Mājsaimniecību eiro veiktie noguldījumi



M3 ietvertu papildu komponentu apjoms saglabājās samērā neliels. Kredītiestādes licences anulēšana martā samazināja MFI emitēto parāda vērtspapīru ar termiņu līdz 2 gadiem (ieskaitot) atlikumu līdz nullei, savukārt gada otrajā pusē atsevišķas kredītiestādes veica jaunas obligāciju emisijas un to apjoms gada beigās bija 77.7 milj. latu (par 41.6% mazāk nekā iepriekšējā gada beigās). Naudas tirgus fondu akciju un daļu atlikums gada nogalē bija 62.0 milj. latu (samazinājums gada laikā – 3.4%). Latvijas kredītiestādes līdz šim nav veikušas M3 definīcijai atbilstošus *repo* darījumus.

Naudas reinātājs samazinājās un 2012. gada decembrī bija 2.57 (2011. gada decembrī – 3.07). Makroekonomisko risku saglabāšanās relatīvi nemainīgā līmenī noteica gandrīz nemainīgu naudas aprites ātrumu – tas palielinājās vien no 2.1 2011. gadā līdz 2.3 2012. gadā.

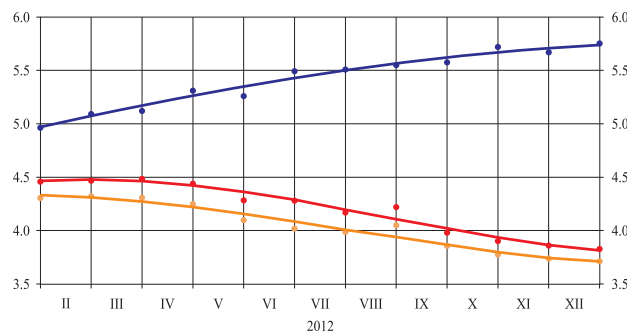
Nerezidentu resursu piesaistē 2012. gadā turpinājās iepriekšējo gadu tendence – nerezidentu nebankas palielināja noguldījumu atlikumu Latvijas kredītiestādēs (gada laikā tas pieauga par 16.9% – gandrīz tādā tempā kā iepriekšējā gadā), apliecinot uzticēšanos Latvijas kredītiestādēm. Savukārt no ārvalstu mātesbankām piesaistīto resursu apjoms mazinājās joprojām zemās kredītēšanas aktivitātes dēļ – saistības pret tām 2012. gadā saruka par 18.0% un pret ārvalstu MFI kopumā – par 18.3% (sk. 9. att.). MFI tīro ārējo aktīvu iepriekš negatīvais rādītājs 2012. gadā pirmo reizi kopš 2004. gada kļuva pozitīvs, ārvalstu finansējumam atpaliekot no ārvalstīs izvietoto līdzekļu apjoma. MFI tīrie ārējie aktīvi 2012. gadā pieauga par 838.5 milj. latu, sasniedzot 613.7 milj. latu, t.sk. Latvijas Bankas tīrajiem ārējiem aktīviem palielinoties par 590.6 milj. latu un gada beigās sasniedzot 4 025.8 milj. latu.

MFI (izņemot Latvijas Banku) ārzemju saistības 2012. gadā gandrīz nemainījās, savukārt ārzemju aktīvi palielinājās par 256.7 milj. latu, prasībām pret nerezidentu MFI pieaugot par 273.1 milj. latu un ārvalstu valdības vērtspapīru portfelim – par 202.9 milj. latu, bet nerezidentu ne-MFI izsniegto kredītu atlikumam sarūkot par 186.3 milj. latu. Tādējādi

9. attēls

LATVIJAS MFI (IZŅEMOT LATVIJAS BANKU) ĀRZEMJU SAISTĪBU GALVENĀS SASTĀVDAĻAS
 (perioda beigās; mljrd. latu)

— Saistības pret ārvalstu MFI
 — t.sk. pret saistītajām MFI
 — Nerezidentu ne-MFI noguldījumi



MFI (izņemot Latvijas Banku) tīro ārējo aktīvu negatīvais rādītājs 2012. gada beigās bija par 247.8 milj. latu mazāks nekā 2011. gada beigās (2011. gadā MFI tīro ārējo aktīvu negatīvais rādītājs saruka par 1.6 mljrd. latu).

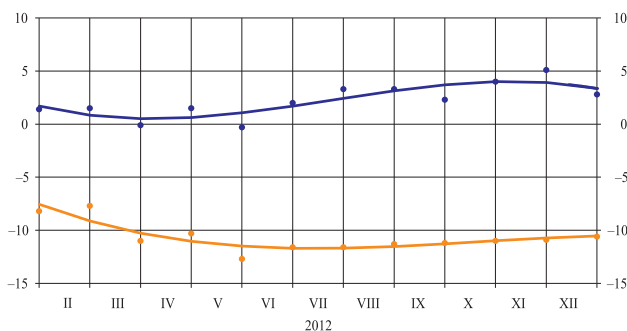
Samazinoša ietekme uz monetārajiem rādītājiem joprojām bija MFI privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma kritumam (sk. 10. att.), rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikumam samazinoties par 10.6% (2011. gadā – par 8.3%). Tomēr krituma paātrināšanos noteica kredītiestāžu skaita samazināšanās – neietverot 2012. gadā licenci zaudējušo kredītiestāžu rādītājus, kredītu atlikuma gada sarukuma temps bija krietni mazāks nekā iepriekšējā gadā (4.2%). Kredītportfelim samazinoties un līdz ar IKP kāpumu būtiski saruka iekšzemes kredītu atlikuma attiecība pret IKP (no 97.0% 2010. gada beigās līdz 79.6% 2011. gada beigās un 65.5% 2012. gada beigās). Kredītportfeļa samazinājumu daļēji noteica zaudēto kredītu norakstīšana (īpaši decembrī), tomēr, ņemot vērā svārstīgo ārējās vides ietekmi, situācija kredītu tirgū vērtējama kā samērā pozitīva. Nefinanšu sabiedrību kreditēšana auga 2012. gada sešos mēnešos, un tām izsniegto kredītu atlikuma gada samazinājuma temps darbojošās kredītiestādēs bija tikai 1.0%. Vienlaikus bija vērojama kredītu ar maksājumu kavējumu īpatsvara samazināšanās (neietverot 2012. gadā licenci zaudējušo kredītiestāžu datus, kavējums ilgāks par 90 dienām 2012. gada beigās bija 11.1% izsniegto kredītu; 2011. gada beigās – 13.3%).

10. attēls

M3 UN REZIDENTU FINANŠU IESTĀDĒM, NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTIE KREDĪTI

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

— M3
 — Kredīti



Kredītu atlikumam turpinot sarukt, rezidentiem izsniegto kredītu īpatsvars MFI (izņemot Latvijas Banku) kopsavilkuma bilances aktīvos 2012. gada beigās samazinājās līdz 51.0% (2011. gada beigās – 55.2%). Finanšu sektora stabilitāti 2012. gadā stiprināja kredītu un noguldījumu attiecības mazināšanās – ar rezidentu noguldījumiem 2012. gada beigās bija segti 56.0% izsniegto kredītu (2011. gada beigās – 47.9%).

Valsts konsolidētā kopbudžeta bilancei uzlabojoties un augot valdības noguldījumu atlikumam kredītiestādēs, MFI neto saistības pret valdību 2012. gadā palielinājās par 239.9 milj. latu.

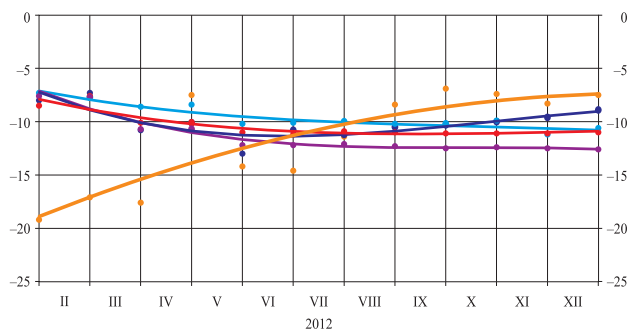
Komerckredītu aktīvāka izsniegšana noteica uzņēmējdarbības kreditēšanas lēnāku sarukumu (gada laikā – par 8.9%), savukārt mājsaimniecību kreditēšanas kritums sasniedza 12.6% (rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto

kredītu atlikuma gada pārmaiņas sk. 11. att.). Mājsaimniecību parāda slogu tālāk mazināja to kreditēšanas sarukums, kas gandrīz nemainīgā tempā (katru mēnesi par 0.5–1%) turpinājās arī 2012. gadā. Stabils mēneša kritumu galvenokārt noteica mājokļa iegādei izsniegto kredītu pakāpeniska dzēšana.

11. attēls

**REZIDENTU FINANŠU IESTĀDĒM,
NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN
MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTO
KREDĪTU ATLIKUMA PĀRMAIŅAS
(%)**

— Finanšu iestādēm izsniegtie kredīti
— Nefinanšu sabiedrībām izsniegtie kredīti
— Mājsaimniecībām izsniegtie kredīti
— t.sk. kredīti mājokļa iegādei
— Patēriņa kredīti



Kreditēšanas kāpums tautsaimniecības nozaru dalījumā 2012. gadā bija vērojams galvenokārt infrastruktūras jomā – enerģētikas nozarē (kreditēguldījumu pieaugums – 45.2%) un ūdens apgādē (39.5%), kā arī lauksaimniecībā (9.1%) un atsevišķās apstrādes rūpniecības un transporta apakšnozarēs. Savukārt krasākais sarukums turpinājās būvniecībā (26.2%) un operācijās ar nekustamo īpašumu (14.8%). Lai gan kredītu atlikums 2012. gadā samazinājās, tomēr gada beigās uzņēmējdarbībai izsniegto kredītu atlikuma daļa joprojām koncentrējās operācijās ar nekustamo īpašumu (31.5%; 2011. gada beigās – 34.3%), bet pārējie lielākie kreditēguldījumi veikti apstrādes rūpniecībā (13.5%; 2011. gadā – 13.7%), tirdzniecībā (10.7%; 2011. gadā – 10.9%), enerģētikā (7.7%; 2011. gadā – 4.9%) un būvniecībā (7.2%; 2011. gadā – 10.5%).

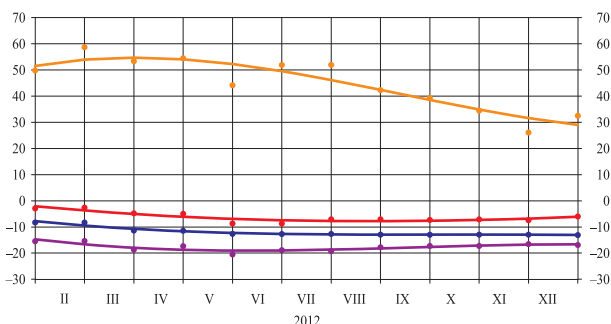
Nozīmīgāk gada laikā saruka nefinanšu sabiedrībām izsniegto hipotēku kredītu atlikums un mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto kredītu atlikums (attiecīgi par 18.3% un 11.0%). Mērenāks bija industriālo kredītu atlikuma un mājsaimniecībām izsniegto patēriņa kredītu atlikuma samazinājums (attiecīgi 13.0% un 10.6%), savukārt komerc kredītu atlikums 2012. gadā pieauga par 0.1%. Mājokļa iegādei decembra beigās bija izsniegti 3.7 mljrd. latu jeb 80.9% no visu mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikuma (par 0.5 mljrd. latu mazāk nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā). Tādējādi industriālo kredītu atlikums 2012. gada beigās veidoja 16.9%, komerc kredītu atlikums – 15.9% un mājokļa iegādei izsniegto kredītu atlikums – 36.9% no kredītu kopējā atlikuma (2011. gada beigās – attiecīgi 17.8%, 14.6% un 37.0%).

Latu un eiro procentu likmju dinamika gada laikā turpināja pakāpeniski mainīt kredītportfeļa valūtu struktūru. Palielinoties par 15.5%, latos izsniegto kredītu atlikums 2012. gada beigās veidoja 13.6% no kopējā kredītu atlikuma (2011. gada beigās – 10.5%), bet eiro izsniegto aizdevumu īpatsvars samazinājās par 4.4 procentu punktiem (līdz 81.4%; rezidentu mājsaimniecībām un arī finanšu iestādēm un nefinanšu sabiedrībām latos un eiro izsniegto kredītu atlikuma gada pārmaiņas sk. 12. att.). Citās ārvalstu valūtās izsniegto kredītu atlikuma īpatsvars pieauga līdz 5.0% no visu kredītu atlikuma (2012. gada beigās

12. attēls

**REZIDENTU FINANŠU IESTĀDĒM,
NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN
MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTO
KREDĪTU ATLIKUMA PĀRMAIŅAS
(%)**

— Finanšu iestādēm un nefinanšu sabiedrībām latos izsniegtie kredīti
— Mājsaimniecībām latos izsniegtie kredīti
— Finanšu iestādēm un nefinanšu sabiedrībām eiro izsniegtie kredīti
— Mājsaimniecībām eiro izsniegtie kredīti



44.5% no šiem kredītiem bija izsniegti ASV dolāros, 31.5% – Zviedrijas kronās, 15.0% – Šveices frankos un 8.5% – Lielbritānijas sterliņu mārciņās).

NAUDAS BĀZE

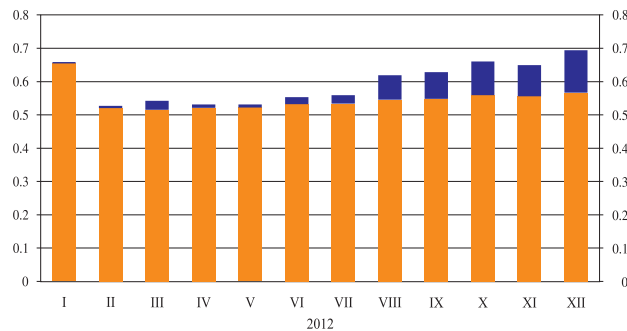
Obligāto rezervju normas samazināšana janvārī noteica obligāto rezervju apjoma sarukumu kredītiestāžu kontos Latvijas Bankā gadā kopumā (sk. 13. att.), lai gan, sākot ar 2. ceturksni, obligāto rezervju prasībām pakļauto kredītiestāžu saistību atlikuma kāpums atjaunoja obligāto rezervju apjoma pieaugumu kredītiestāžu kontos Latvijas Bankā. Tomēr kredītiestāžu un citu finanšu institūciju noguldījumu uz nakti atlikums Latvijas Bankā gada laikā palielinājās par 424.8 milj. latu jeb 42.1% (2011. gadā šādu noguldījumu atlikums pieauga par 23.4%), jo būtiski palielinājās kredītiestāžu ārvalstu valūtas noguldījumu atlikums (TARGET2-Latvija kontu atlikumi eiro) – ārkārtīgi zemais starpbanku noguldījumu ienesīgums stimulēja atsevišķas kredītiestādes savus ārvalstu valūtas līdzekļus glabāt centrālajā bankā. Vienlaikus samazinoša ietekme uz naudas bāzi bija noguldījumu iespējās Latvijas Bankā izvietoto līdzekļu atlikuma mērenam pieaugumam. Stabilizējoties skaidrās naudas pieprasījumam, skaidrā nauda apgrozībā palielinājās par 74.0 milj. latu jeb 6.4% (2011. gadā – par 23.7%). Tādējādi naudas bāze M0 pieauga par 23.0% un 2012. gada beigās bija 2 667.7 milj. latu, bet skaidrās naudas īpatsvars naudas bāzē saruka līdz 46.3% (2011. gada beigās – 53.5%).

13. attēls

KREDĪTIESTĀŽU REZERVES LATVIJAS BANKĀ

(mljrd. latu)

— Obligātās rezerves kredītiestāžu kontos Latvijas Bankā
— Virsrezerves



Samazinoša ietekme uz naudas bāzi bija Latvijas Bankas tīro iekšējo aktīvu sarukumam (to negatīvais līmenis pieauga par 91.9 milj. latu). Vienlaikus neto kredīts valdībai samazinājās par 24.1 milj. latu, atbilstoši palielinoties valdības noguldījumu atlikumam Latvijas Bankā. Savukārt noguldījumu iespēju izmantošanas pieauguma ietekmē saruka pārējo posteņu neto apjoms. Tāpat kā 2011. gadā aizdevumi kredītiestādēm netika izsniegti.

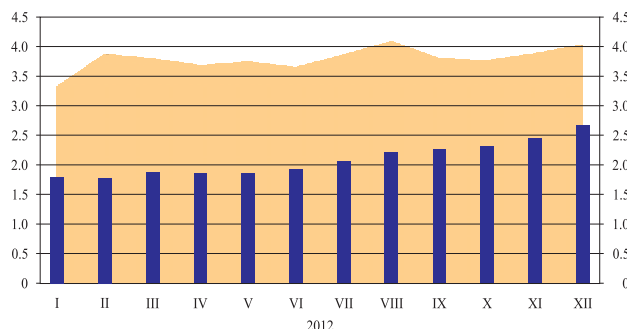
Latvijas Bankas veikto neto eiro pirkšanas darījumu, kā arī Latvijas valdības un kredītiestāžu noguldīto ārvalstu valūtas līdzekļu kāpuma ietekmē 2012. gadā par 590.6 milj. latu jeb 17.2% pieauga Latvijas Bankas tīrie ārējie aktīvi. 2012. gada beigās Latvijas Bankas rezerves aktīvi sedza 5.2 mēnešu (2011. gada beigās – 5.0 mēnešu) preču importa apjomu, bet naudas bāzes segums (sk. 14. att.) ar ārvalstu valūtu un zeltu sasniedza 150.9% (iepriekšējā gada beigās – 158.4%).

14. attēls

EMITĒTĀS NACIONĀLĀS VALŪTAS SEGUMS

(mljrd. latu)

— Latvijas Bankas tīrie ārējie aktīvi
— Naudas bāze



KREDĪTU UN NOGULDĪJUMU PROCENTU LIKMES

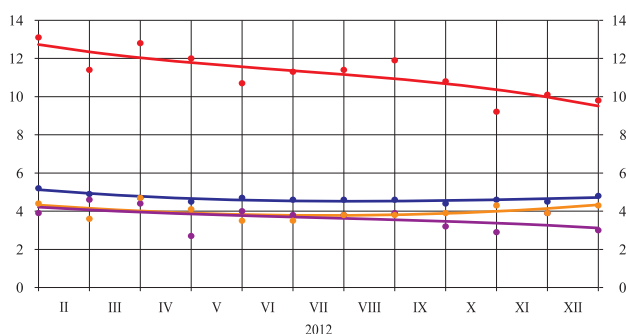
Rezidentu mājsaimniecības un nefinanšu sabiedrības 2012. gadā saņēma jaunus kredītus vidēji par nedaudz zemāku procentu likmi nekā iepriekšējā gadā. MFI rezidentu mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām no jauna izsniegto kredītu vidējai svērtajai procentu likmei bija tendence lēnām samazināties visu gadu, un 2012. gadā tā bija par 0.6 procentu punktiem zemāka nekā iepriekšējā gadā (4.2%). Lejupvērstas eiro naudas tirgus indeksu dinamikas dēļ saruka procentu maksājumu slogs arī lielākajai daļai to rezidentu mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību, kas kredītsaistības latos vai eiro bija uzņēmušas iepriekšējo gadu laikā. Noguldījumu procentu likmju kritums bija samērojams ar kredītu procentu likmju sarukumu; tas nozīmē, ka kredītu un noguldījumu procentu likmju pārmaiņas nav būtiski ietekmējušas Latvijā darbojošos kredītiestāžu peļņitspēju.

MFI salīdzinoši aktīvāk iesaistoties nefinanšu sabiedrību kreditēšanā, rezidentu nefinanšu sabiedrībām no jauna izsniegto kredītu vidējā svērtā procentu likme samazinājās nedaudz vairāk nekā mājsaimniecībām mājokļa iegādei no jauna izsniegto kredītu vidējā svērtā procentu likme. Strauji attīstoties tautsaimniecībai un sarūkot mazo un vidējo uzņēmumu kredītriskam, MFI nefinanšu sabiedrībām no jauna izsniegto maza un vidēja apjoma kredītu procentu likmēs iecenoja mazāku riska prēmiju nekā iepriekš. Tādējādi 2012. gadā samazinājās starpība starp parasti zemāko rezidentu nefinanšu sabiedrībām no jauna izsniegto lielo kredītu (ar apjomu virs 1 milj. eiro vai tā ekvivalentu latos) vidējo svērto procentu likmi un parasti augstāko mazo un vidējo kredītu (attieciģi ar apjomu līdz 0.25 milj. eiro vai tā ekvivalentu latos un ar apjomu 0.25–1 milj. eiro vai tā ekvivalentu latos) vidējo svērto procentu likmi. Atsevišķas kredītiestādes, kas īstenoja aktīvāku nefinanšu sabiedrību kreditēšanu, nedaudz samazināja nefinanšu sabiedrībām no jauna izsniegto kredītu procentu likmes virs naudas tirgus indeksiem pievienoto daļu. Taču šāda procentu likmju politika nebija dominējošā. Kopumā rezidentu nefinanšu sabiedrībām izsniegtajiem kredītiem virs naudas tirgus indeksiem pievienotā procentu likmes daļa 2012. gadā bija samērā nemainīga. Rezidentu nefinanšu sabiedrībām no jauna latos izsniegto kredītu procentu likmes saglabājās tuvas atbilstošajām eiro izsniegto kredītu procentu likmēm (sk. 15. att.), tādējādi izsniegto kredītu atlikumā turpināja augt latos izsniegto kredītu īpatsvars.

15. attēls

REZIDENTU NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN MĀJSAIMNIECĪBĀM NO JAUNA IZSNIEGTO KREDĪTU VIDĒJĀS SVĒRTĀS PROCENTU LIKMES (%)

- Nefinanšu sabiedrībām latos izsniegtie kredīti
- Mājsaimniecībām latos izsniegtie kredīti
- Nefinanšu sabiedrībām eiro izsniegtie kredīti
- Mājsaimniecībām eiro izsniegtie kredīti



MFI rezidentu mājsaimniecībām izsniegto kredītu procentu likmes saruka (vidējā svērtā procentu likme 2011. gadā – 4.0%, 2012. gadā – 3.6%) lejupvērstas latu un eiro naudas tirgus indeksu dinamikas dēļ. Latu un eiro naudas tirgus indeksu samazināšanās būtiski ietekmēja MFI rezidentu mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto kredītu mainīgo procentu likmi un procentu likmi ar darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam. Vienlaikus rezidentu mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto kredītu ar ilgāku darbības sākotnējo periodu procentu likmes mainījās maz. Mainoties mājsaimniecībām izsniegto patēriņa kredītu struktūrai par labu kredītiem ar zemākām procentu likmēm, piemēram, kredītiestādēm salīdzinoši vairāk izsniedzot kredītus ilglietojamu preču iegādei, rezidentu mājsaimniecībām izsniegto patēriņa kredītu vidējā svērtā procentu likme saruka no 18.0% 2011. gadā līdz 16.0% 2012. gadā. Arī rezidentu mājsaimniecībām latos izsniegto kredītu procentu likmes bija tuvas eiro izsniegto kredītu procentu likmēm, mājokļa

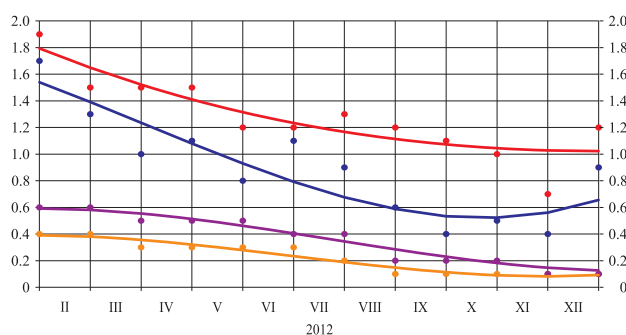
iegādei latos izsniegto kredītu procentu likmēm noslīdot pat nedaudz zem eiro izsniegto kredītu procentu likmju līmeņa. Rezidentu mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikumā latos izsniegto kredītu īpatsvars pieauga lēnāk nekā rezidentu nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikumā.

Pakāpeniski samazinājās arī no rezidentu nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām no jauna piesaistīto noguldījumu procentu likmes (sk. 16. att.). Bija nepieciešams aptuveni gads, lai no rezidentu mājsaimniecībām piesaistīto noguldījumu procentu likmes pēc pieauguma 2011. gada beigās pakāpeniski saruktu, atgriežoties iepriekšējā līmenī. Līdzīgi kā novērots citos gados, arī 2012. gadā no rezidentu mājsaimniecībām no jauna piesaistīto noguldījumu procentu likmes nozīmīgāko svētku laikā paaugstinājās, kredītiestādēm piedāvājot izdevīgākus nosacījumus.

16. attēls

REZIDENTU NEFINANŠU SABIEDRĪBU UN MĀJSAIMNIECĪBU TERMIĻNOGULDĪJUMU (JAUNIE DARĪJUMI) VIDĒJĀS SVĒRTĀS PROCENTU LIKMES (%)

- Nefinanšu sabiedrību latos veiktie noguldījumi
- Mājsaimniecību latos veiktie noguldījumi
- Nefinanšu sabiedrību eiro veiktie noguldījumi
- Mājsaimniecību eiro veiktie noguldījumi



STARPBANKU TIRGUS

2012. gadam bija raksturīga starpbanku tirgus procentu likmju samazināšanās līdz rekordzēmam līmenim. Valstu centrālo banku joprojām īstenotā zemo procentu likmju politika vienlaikus ar Latvijas kredītiestāžu augsto likviditāti, pārliecinošo tautsaimniecības sniegumu un piekļuves atgūšanu starptautiskajiem finanšu tirgiem atspoguļojās arī starpbanku darījumu procentu likmju tālākā sarukumā gan nacionālajā valūtā, gan ārvalstu valūtās. Iekšzemes starpbanku tirgū, kur līdzīgi kā visus iepriekšējos gadus dominēja nenodrošinātie darījumi ar termiņu uz nakti, 2012. gadā latu darījumu ar termiņu uz nakti vidējā svērtā procentu likme samazinājās no 0.39% janvārī līdz 0.10% decembrī un eiro darījumu vidējā svērtā procentu likme – attiecīgi no 0.23% līdz 0.08%. Lai gan iekšzemes starpbanku kredītu apgrozījums nacionālajā valūtā 2012. gadā palielinājās gandrīz 2 reizes, sasniedzot 7.4 mljrd. latu, starpbanku darījumu pārējās valūtās (galvenokārt eiro un ASV dolāros) aktivitāte saglabājas augstāka (apgrozījums – 13.2 mljrd. latu).

Naudas tirgus procentu likmju indeksu RIGIBOR (pie tiem tiek piesaistītas ne-MFI latos izsniegto kredītu procentu likmes) vidējās vērtības 2012. gadā atradās līdz šim zemākajā līmenī. 3 mēnešu RIGIBOR 2012. gadā bija 0.89%, bet 6 mēnešu RIGIBOR – 1.42% (2011. gadā – attiecīgi 0.96% un 1.51%). Finanšu tirgus dalībniekiem novērtējot, ka 2011. gada beigās izraisītā ažiotaža un sekojošais īsākā termiņa naudas tirgus indeksu krasais kāpums nav bijis pamatots, procentu likmes atsāka samazināties jau 2012. gada sākumā. Euro naudas tirgus procentu likmju indeksi EURIBOR (pie kuriem tiek piesaistītas ne-MFI eiro izsniegto kredītu procentu likmes) milzīga eiro zonas kredītiestāžu likviditātes pārpalikuma apstākļos, sekojot gan galveno ECB procentu likmju sarukumam, gan obligāto rezervju normas samazinājumam, turpināja pakāpeniski sarukt. 3 mēnešu EURIBOR 2012. gadā bija 0.57%, bet 6 mēnešu EURIBOR – 0.83%.

Par riska uztveres mazināšanos liecināja naudas tirgus procentu likmju indeksu RIGIBOR un EURIBOR starpības sarukums. 3 mēnešu RIGIBOR un 3 mēnešu EURIBOR starpība samazinājās no 0.66 procentu punktiem 2012. gada janvāra sākumā līdz 0.34 procentu punktiem decembra beigās, bet 6 mēnešu termiņam – attiecīgi no 0.80 procentu punktiem līdz 0.67 procentu punktiem.

VALŪTAS TIRGUS

2012. gadā nozīmīgākās ASV dolāra kursa pārmaiņas bija attiecībā pret Japānas jenu (pieaugums – gandrīz 13%), bet attiecībā pret eiro un Lielbritānijas sterliņu mārciņu ASV dolāra kurss samazinājās (attiecīgi par 1.8% un 4.6%).

2012. gadā attīstīto valstu centrālās bankas īstenoja netradicionālu monetāro politiku, kas bija vērsta uz maksimālu likviditātes nodrošināšanu finanšu tirgos, lai arī izmantoto monetāro instrumentu klāsts un darījumu apjoms dažādās valstīs bija atšķirīgs. Tā FRS 2012. gadā par monetārās politikas mērķi bija noteikusi inflāciju, kas gada laikā tika papildināts ar otru mērķi – vēlamo ASV bezdarba līmeni. Ar vairāku vērtspapīru pirkšanas programmu palīdzību FRS turpināja ASV tautsaimniecībā ieludināt apjomīgus resursus, tādējādi cerot stimulēt ekonomisko izaugsmi. ECB 2012. gadā samazināja bāzes likmi par 0.25% (līdz rekordzemam līmenim – 0.75%). ECB jaunā prezidenta Mario Dragi vadībā likviditātes nodrošināšanai bankām piedāvāja ar ķīlu nodrošinātus aizdevumus ar termiņu līdz 3 gadiem. ECB garantēja eiro zonas valstu izdoto vērtspapīru (ar dzēšanas termiņu līdz 3 gadiem) pirkšanu otrreizējā vērtspapīru tirgū, ja kādai eiro zonas valstij rastos likviditātes problēmas. ECB lielā mērā izdevās samazināt tirgus spekulācijas par iespējamo eiro zonas pilnīgu vai daļēju izjukšanu. Arī *Bank of England* palielināja naudas apjomu, kas ar valdības vērtspapīru pirkšanas programmu palīdzību tika ieludināts finanšu sistēmā. Gada nogalē Japānas jaunā valdība deklarēja jaunu politikas mērķi – jebkuriem līdzekļiem apturēt tautsaimniecību graužošo deflāciju un pēc iespējas ātrāk sasniegt 2% inflāciju. Augošu cenu draudi un mazāks pieprasījums pēc Japānas finanšu aktīviem 4. ceturksnī izraisīja būtisku Japānas jenas kursa kritumu. Japānas jenas kursa samazinājums bija nozīmīgs atbalsts ar eksportu saistītiem Japānas uzņēmumiem, veicinot Japānas akciju tirgus strauju izaugsmi. Centrālo banku īstenojotā stimulējošā monetārā politika un augošais optimisms par eiro zonas nākotnes perspektīvu vairākumā attīstīto valstu 2012. gadā veicināja akciju tirgus izaugsmi.

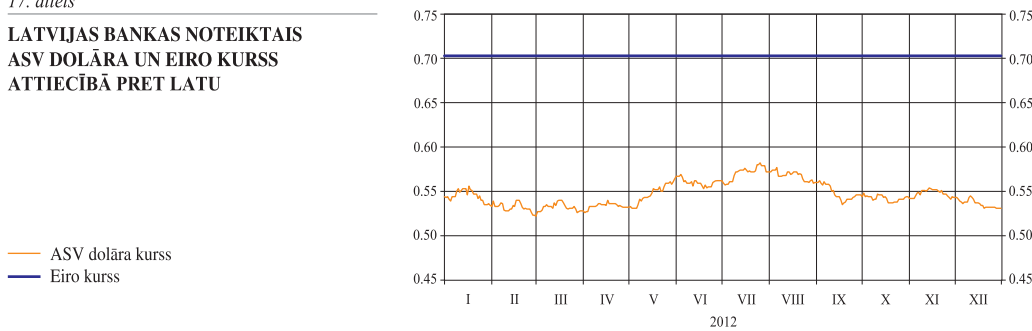
2012. gadā eiro kurss attiecībā pret ASV dolāru palielinājās par 1.8% (no 1.2961 2011. gada beigās līdz 1.3193 2012. gada beigās), augstāko līmeni (1.3487) sasniedzot 24. februārī, bet zemāko (1.2043) – 24. jūlijā. 1. pusgadā eiro zonas valsts parāda krīze noteica eiro kursa kritumu. Tomēr ECB veiktie tautsaimniecības stabilizēšanas pasākumi un atgūtā ticība eiro zonai 2. pusgadā veicināja eiro kursa pieaugumu. Iespēja, ka ar 2013. gadu palielināsies ASV nodokļu slogs un noslēgsies tautsaimniecību stimulējošās programmas, neskaidrība par ASV prezidenta vēlēšanu iznākumu 2012. gada nogalē, neatrisinātais ASV budžeta deficīta jautājums negatīvi ietekmēja ASV dolāra kursu. Tas gada otrajā pusē attiecībā pret citām nozīmīgākajām attīstīto valstu valūtām (izņemot Japānas jenu) samazinājās. ASV dolāra kurss attiecībā pret Japānas jenu pieauga no 76.91 2011. gada beigās līdz 86.75 2012. gada beigās (kāpums – 12.8%), augstāko līmeni (86.79) sasniedzot 31. decembrī, bet zemāko līmeni (76.03) – 1. februārī. Japānas jenas kursa kritums bija krasāks gada beigās, kad jaunievēlētais Japānas premjers Šinzo Abe (*Shinzo Abe*) nāca klajā ar paziņojumu, ka Japānas Banka nodrošinās tirgu ar nelimitētu likviditāti, lai jau tuvākajā laikā sasniegtu valdības noteikto 2% inflāciju. Tirgus strauji reaģēja uz šādu Japānas valdības paziņojumu, pārdodot līdz šim par drošiem uzskatītos Japānas aktīvus. Pat neraugoties uz Lielbritānijas negatīvo tautsaimniecības izaugsmi un joprojām lielo budžeta deficītu, Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss attiecībā pret ASV dolāru gada laikā pieauga par 4.6% (no 1.5543 2011. gada beigās līdz 1.6255 2012. gada beigās), augstāko līmeni (1.6309) sasniedzot 21. septembrī, bet zemāko (1.5235) – 13. janvārī.

Iekšzemes valūtas tirgū ASV dolāra kurss attiecībā pret latu saruka no 0.5401 2011. gada beigās līdz 0.5290 2012. gada beigās (samazinājums – 2.1%). Augstākais ASV dolāra kurss bija 24. jūlijā (0.5782), bet zemākais – 27. februārī (0.5178). 2012. gadā eiro kursa svārstības attiecībā pret latu bija nelielas – šaurā valūtas kursa koridorā starp 0.6960 un

0.7000 (2012. gada beigās – 0.6982), turklāt gandrīz pusi gada eiro kurss atradās pie Latvijas Bankas noteiktā intervenču koridora (0.702804 lati par eiro $\pm 1\%$) apakšējās robežas (Latvijas Bankas noteiktā ASV dolāra kursa pārmaiņas un eiro kursu sk. 17. att.). 2012. gadā neto intervencēs ar tirdzniecības dalībniekiem un Valsts kasi Latvijas Banka pārdeva latus par 330.1 milj. eiro.

17. attēls

**LATVIJAS BANKAS NOTEIKTAIS
ASV DOLĀRA UN EIRO KURSS
ATTIECĪBĀ PRET LATU**



2012. gadā saskaņā ar Latvijas kredītiestāžu mēneša pārskata datiem par ārvalstu valūtu piršanas un pārdošanas darījumiem kopējais valūtu apgrozījums turpināja samazināties (gada laikā apgrozījums visās valūtās saruka par 7.5% – aptuveni tikpat, cik iepriekšējā gadā), sasniedzot 773.0 mljrd. latu. Vienlaikus valūtas maiņas darījumu pret latiem apgrozījums samazinājās līdz 82.6 mljrd. latu. Kopējo valūtas darījumu apgrozījuma kritumu noteica bezskaidrās naudas valūtas darījumu apgrozījuma sarukums par 7.6%, savukārt skaidrās naudas valūtas maiņas darījumu pret latiem apgrozījums gada laikā palielinājās par 2.9%.

Bezskaidrās naudas valūtas maiņas darījumu pret latiem apgrozījumā arī 2012. gadā dominēja darījumi ar nerezidentiem, lai gan šādu darījumu īpatsvars saruka līdz 61.8%, attiecīgi palielinoties rezidentu darījumu īpatsvaram. Lielu daļu nerezidentu valūtas maiņas apgrozījuma noteica valūtas mijmaiņas darījumi ar nerezidentu MFI, latus mainot pret eiro un otrādi.

Skaidrās naudas valūtas maiņas darījumu pret latiem apgrozījums kredītiestādēs un valūtas maiņas punktos 2012. gadā sasniedza 1.7 mljrd. latu (iepriekšējā gadā – 1.6 mljrd. latu). Turklāt pēdējos gados skaidrās naudas valūtas darījumu pret latiem apgrozījums kredītiestādēs samazinājās, savukārt valūtas maiņas punktos skaidrās naudas darījumu apgrozījums turpināja palielināties (piemēram, 2011. gadā apgrozījums attiecīgajā segmentā pieauga par 20.5%, bet 2012. gadā – par 19.4%).

Skaidrā naudā pret latiem, kā ierasts, visbiežāk tika mainīti eiro, taču šīs valūtas īpatsvars skaidrās naudas valūtas maiņas darījumos turpināja samazināties (2012. gadā eiro maiņas darījumu pret latiem īpatsvars kopējā apgrozījumā kredītiestādēs un valūtas maiņas punktos bija 55.7%, bet 2011. gadā – 58.8%). ASV dolāru īpatsvars skaidrās naudas valūtas maiņas darījumos pret latiem nedaudz pieauga (līdz 22.7% no kopējā skaidrās naudas valūtas maiņas darījumu apgrozījuma; 2011. gadā – 21.7%). Gan Lielbritānijas sterliņu mārciņu, gan Krievijas rubļu maiņas darījumu pret latiem apgrozījums un arī īpatsvars skaidrās naudas darījumos palielinājās. 2012. gadā Krievijas rubļu darījumu īpatsvars sasniedza 8.2% no skaidrās naudas valūtas maiņas darījumu apgrozījuma, turklāt vairākums šo darījumu notika valūtas maiņas punktos. Savukārt kredītiestādēs skaidrā naudā biežāk par Krievijas rubļiem pret latiem tika mainītas Lielbritānijas sterliņu mārciņas, bet kopā skaidrās naudas maiņas darījumos pret latiem Lielbritānijas sterliņu mārciņu īpatsvars sasniedza 6.2%.

Visu valūtu bezskaidrās naudas apgrozījumā, tāpat kā 2011. gadā, dominēja darījumi eiro un ASV dolāra valūtu pāri. 2012. gadā šo darījumu īpatsvars kopējā valūtu apgrozījumā palielinājās līdz 51.8% (2011. gadā – 38.9%). Pārējos ārvalstu valūtu pāros 2012. gadā

iezīmējās tendence palielināties apgrozījumam attiecībā pret eiro (kāpums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu – 55.0%), bet samazināties apgrozījumam attiecībā pret ASV dolāru (kritums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu – 33.0%), lai gan ASV dolārs joprojām dominēja tirgū. 2012. gadā būtiski samazinājās Krievijas rubļu maiņas darījumu pret ASV dolāriem īpatsvars apgrozījumā (no 18.1% 2011. gadā līdz 8.8% 2012. gadā).

VĒRTSPAPĪRU TIRGUS

2012. gadā konsekventi īstenotā makroekonomikas stabilizācijas politika un tautsaimniecības veiksmīgā attīstība ievērojami mainīja investoru pārlicību par Latviju, un tās valsts vērtspapīru tirgū bija vērojams samērā straujš riska uztveres samazinājums ar procentu likmju kritumu. To veicināja arī starptautisko kredītreitingu aģentūru palielinātais Latvijas kredītreitinga novērtējums.

Valsts kase valdības vērtspapīru sākotnējā tirgus izsolēs piedāvāja vērtspapīrus 253.0 milj. latu apjomā (par 41.8% mazāk nekā iepriekšējā gadā). Zemāku jauno emisiju apjomu noteica mazāks vērtspapīru dzēšanas apjoms 2012. gadā. Pieprasījums bija 3.5 reizes (2011. gadā – 2.9 reizes) lielāks nekā piedāvājums, savukārt no piedāvātā apjoma pārdeva 96.4% (iepriekšējā gadā – 95.9%).

2011. gadā notika sešas, bet 2012. gadā – astoņas konkurējošās valdības 10 gadu obligāciju izsoles (šīs emisijas vērtspapīru procentu likmēm tiks pievērsta īpaša uzmanība, jo tā būs vērtēšanas kritērijs 2013. gada pavasarī, lai noteiktu, vai Latvija izpilda ilgtermiņa procentu likmes Māstrihtas kritēriju). Šīs valdības 10 gadu obligāciju izsoles vērtējamas kā veiksmīgas – pirmajā konkurējošā izsolē aprīlī vidējā svērtā peļņas likme tika noteikta 5.30%, bet pēdējā izsolē – oktobrī – vidējā svērtā peļņas likme jau bija samazinājusies līdz 3.20%; tas liecināja par Latvijas risku nozīmīgu pārskatīšanu. Vidējās svērtās peļņas likmes saruka arī īstermiņa parādzīmju izsolēs: 12 mēnešu parādzīmju izsolē janvārī vidējā svērtā peļņas likme bija 1.62%, bet novembrī – 0.67%.

Valdības vērtspapīru atlikums apgrozībā samazinājās par 5.2% (līdz 675.1 milj. latu). To noteica labvēlīgie apstākļi ārējos tirgos, un iekšējā tirgū neto aizņemšanās saruka. 2012. gadā valdības vērtspapīru īpašnieku struktūrā Latvijas kredītiestāžu īpatsvars samazinājās no 54.8% līdz 54.0%, pārējo rezidentu īpatsvars pieauga no 42.8% līdz 43.0% un nerezidentu īpatsvars – no 2.4% līdz 3.0%.

2012. gadā Latvija pirmo reizi vienā gadā emitēja divu veidu obligācijas ārējos tirgos. Februārī Latvija veica otro ASV dolāros denominēto eiroobligāciju emisiju ārējā tirgū pēc krīzes pārvarēšanas. Šī bija emisija 1 mljrd. ASV dolāru apjomā ar termiņu 5 gadi un vidējo peļņas likmi 5.375%. Emisijas uzcenojums virs attiecīgā termiņa ASV valdības vērtspapīriem bija 455 bāzes punkti. Savukārt decembrī Latvija emitēja 7 gadu obligācijas 1.25 mljrd. ASV dolāru apjomā ar vidējo peļņas likmi 2.889%, kas bija vēsturiski zemākā vērtspapīru peļņas likme, kopš Latvija veic publiskus aizņēmumus starptautiskajos finanšu tirgos. Emisijas uzcenojums virs attiecīgā termiņa ASV valdības vērtspapīriem bija 188 bāzes punkti. Ar šajā emisijā iegūtajiem līdzekļiem Latvija pirms termiņa atmaksāja visu atlikušo SVF kredītu, kas bija daļa no starptautisko aizdevumu programmas, un tas liecināja, ka arī šīs programmas parāda gaidāmo lielāko atmaksu 2014. un 2015. gadā Latvija varēs izdevīgi pārfinansēt.

LCD reģistrēto un izplatīto korporatīvo parāda vērtspapīru atlikums visās valūtās pieauga no 166.5 milj. latu līdz 263.5 milj. latu (2011. gadā LCD reģistrēto un izplatīto korporatīvo parāda vērtspapīru atlikuma kāpums bija tikai 5.7 milj. latu). Tika dzēsti 7 emisiju vērtspapīri (t.sk. 1 emisijas vērtspapīri – pirms sākotnēji noteiktā termiņa), bet tika veikti 13 jaunu emisiju. Latu korporatīvo parāda vērtspapīru atlikums samazinājās no 23.1 milj. latu līdz 14.2 milj. latu – tika dzēsti 2 VAS "Latvijas Hipotēku un zemes banka" emisiju vērtspapīri, bet jaunu latu korporatīvo parāda vērtspapīru emisiju nebija. Visas jaunās

emisijas notika eiro un ASV dolāros, lielākie emitenti bija *ABLV Bank AS* (91.1 milj. latu; 6 emisijas), AS "Latvenergo" (14.1 milj. latu; 1 emisija), AS "Rietumu Banka" (12.9 milj. latu; 3 emisijas). 2012. gadā parāda vērtspapīru atlikuma pieaugumu veicināja zemās procentu likmes eiro un ASV dolāru obligāciju tirgos, kas relatīvi pievilcīgāku darīja Latvijas emitentu obligāciju piedāvājumu, un Latvijas makroekonomisko rezultātu un kredītreitinga uzlabošanās.

Latvijas valdības obligāciju (ar dzēšanas termiņu 2021. gada februārī) pirkšanas peļņas likme *NASDAQ OMX Riga* 2012. gada laikā samazinājās no 6.00% līdz 3.30%. Valdības vērtspapīriem, kuriem līdz dzēšanai atlicis aptuveni 1 mēnesis, pirkšanas peļņas likme gada sākumā bija 1.25%, bet gada beigās – 0.49%.

Latvijas valdības obligāciju, kas denominētas ASV dolāros (ar dzēšanas termiņu 2021. gadā), kotētā pirkšanas peļņas likme samazinājās no 6.34% 2011. gada beigās līdz 3.09% 2012. gada beigās. Pirkšanas peļņas likmju starpība ar ASV attiecīgā termiņa valdības obligācijām samazinājās no 457 bāzes punktiem līdz 165 bāzes punktiem. Līdzīgs kritums vairāk nekā par 200 bāzes punktiem bija arī Lietuvas un Ungārijas ASV dolāros denominētajām attiecīgā termiņa obligācijām. Peļņas likmju kritumu ietekmēja arī ECB refinansēšanas operāciju ar termiņu 3 gadi veikšana februāra beigās, kā arī septembra paziņojums, ka ECB varētu pirt eiro zonas valstu valdības vērtspapīrus neierobežotā apjomā, ja attiecīgajām valstīm būs atbilstošs reformu plāns.

2012. gadā *NASDAQ OMX Riga* parāda vērtspapīru apgrozījums bija 25.1 milj. latu (ievērojami lielāks nekā 2011. gadā). Parāda vērtspapīru apgrozījuma straujo pieaugumu veicināja Latvijas kredītiestāžu jaunās vērtspapīru emisijas. Lielākais apgrozījums bija ar *ABLV Bank AS* obligācijām (22.7 milj. latu) un Latvijas valdības obligācijām (2.2 milj. latu).

NASDAQ OMX Riga akciju apgrozījums samazinājās no 26.1 milj. latu 2011. gadā līdz 11.6 milj. latu 2012. gadā. Lielākais bija AS "Grindeks" akciju (3.7 milj. latu), AS "Olainfarm" akciju (2.3 milj. latu) un AS "Ventspils nafta" akciju (1.6 milj. latu) apgrozījums.

NASDAQ OMX Riga indekss OMXR 2012. gadā pieauga par 6.7%, bet kopējais Baltijas indekss OMXBGI palielinājās par 23.4% (2011. gadā OMXR samazinājās par 5.7%, bet OMXBGI – par 22.7%, tādējādi kopumā OMXR sniegums bija līdzsvarotāks).

2012. gada beigās *NASDAQ OMX Riga* kotēja 32 sabiedrību akcijas (tikpat, cik 2011. gada beigās). Baltijas Oficiālajā sarakstā bija piecu sabiedrību akcijas, bet Otrajā sarakstā – 27 sabiedrību akcijas.

Akciju cenu kāpums *NASDAQ OMX Riga* bija saistīts gan ar Latvijas labajiem ekonomiskajiem rādītājiem un Latvijas uzņēmumu peļņu, gan arī ar notikumiem pasaules vadošajās biržās, kur gada laikā biržas indeksi *DJ EURO STOXX 50* un *S & P 500* pieauga par 13–14%. Akciju cenas pasaulē pozitīvi ietekmēja uzņēmumu peļņas kāpums, vienlaikus akciju cenas, lai arī pieaugušas, vēl joprojām nebija sasniegušas pirmskrīzes līmeni. Akciju cenu kāpumu veicināja arī centrālo banku īstenotā stimulējošā politika un zemās procentu likmes. Tomēr piesardzīgus dara fakts, ka akciju cenas augs straujāk nekā uzņēmumu peļņa.



LATVIJAS BANKAS DARBĪBA



JURIDISKAIS IETVARŠ UN FUNKCIJAS. LATVIJAS BANKA EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMĀ UN EIROPAS SAVIENĪBAS INSTITŪCIJĀS

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas centrālā banka. Latvijas Bankas uzdevumi noteikti likumā "Par Latvijas Banku". Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti valstī. Tās svarīgākie uzdevumi ir šādi:

- noteikt un īstenot monetāro politiku;
- pārvaldīt ārvalstu valūtas un zelta rezerves;
- emitēt nacionālo valūtu – banknotes un monētas;
- veicināt maksājumu sistēmu raitu darbību Latvijā un organizēt un nodrošināt starpbanku maksājumu sistēmas darbību;
- vākt, reģistrēt un apkopot finanšu statistikas datus un Latvijas maksājumu bilanci, kā arī publicēt apkopoto statistisko informāciju;
- izsniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām juridiskajām personām, izņemot kredītiestādes, atļaujas (licences) ārvalstu valūtas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā;
- pārstāvēt Latviju ārvalstu centrālajās bankās un starptautiskajās finanšu institūcijās;
- darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam.

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas Saeimas un Ministru kabineta konsultante naudas politikas un citos ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos. Latvijas Banka nodrošina arī Kredītu reģistra darbību.

Latvijas Banka nav pakļauta valdības vai citu institūciju lēmumiem un rīkojumiem. Latvijas Banka ir neatkarīga lēmumu pieņemšanā un īstenošanā. Latvijas Bankas uzraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

Latvijas Banka, tāpat kā pārējo ES valstu centrālās bankas, ir ECBS dalībniece. Latvijas Banka savā darbībā ievēro Latvijas Republikas un ES tiesību aktus, kā arī ECB tiesību aktus atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (tālāk tekstā – ECBS un ECB Statūti).

2012. gadā Latvijas Bankas prezidents piedalījās ECB Ģenerālpadomes darbā. ECB Ģenerālpadomes sēdēs atbilstoši ECBS un ECB Statūtiem tika apspriesti ziņojumi par ES valstu makroekonomisko situāciju un finanšu stabilitāti, pārskati par VKM II funkcionēšanu, kā arī izskatīti citi jautājumi, kas attiecas uz visu ES valstu centrālajām bankām.

Latvijas Bankas pārstāvji strādāja 12 ECBS komitejās un Cilvēkresursu konferencē (sk. 8. pielikumu), kā arī vairāk nekā 30 darba grupās, risinot ar monetāro politiku, tirgus operācijām, finanšu stabilitāti, maksājumu sistēmām, eiro banknotēm, statistiku, starptautiskajām attiecībām un grāmatvedību saistītus u.c. jautājumus.

Latvijas Bankas speciālisti piedalījās arī ES Padomes un EK komitejās un darba grupās. Darbojoties EFK un tās apakškomitejās, Latvijas Bankas pārstāvji regulāri piedalījās lēmumu pieņemšanā ES tautsaimniecības un finanšu attīstības jautājumos, vērtēja to ārpus eiro zonas esošo ES valstu konvergenci, kuras gatavojas nākotnē pievienoties eiro zonai, sprieda par attiecībām ar trešām valstīm un starptautisko finanšu institūciju politiku, kā arī piedalījās priekšlikumu izstrādē par ekonomiskās politikas stratēģiju un instrumentiem. 2012. gadā EFK īpašu uzmanību veltīja ES finanšu stabilitātes un finanšu sektora uzraudzības jautājumiem, kā arī ekonomiskās politikas koordinācijas stiprināšanas un krīzes risināšanas instrumentiem. Latvijas Bankas pārstāvji darbojās EK un Eurostat darba grupās ar eiro monētām, maksājumu sistēmām, tautsaimniecības prognozēšanu un statistiku saistītos jautājumos.

2012. gadā Latvijas Bankas prezidents piedalījās ESRK darbā, pieņemot lēmumus par ieteikumiem ES finanšu sistēmas sistēmisko risku mazināšanai, kā arī par makrouzrau-

dzības politikas ietvara veidošanu u.c. ar to saistītiem jautājumiem. Latvijas Bankas pārstāvji darbojās ESRK Konsultatīvajā speciālistu komitejā un tās darba grupās ar finanšu stabilitāti saistītos jautājumos.

Latvijas Banka sagatavoja grozījumus likumā "Par Latvijas Banku", lai nodrošinātu tā saderību ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību un ECBS un ECB Statūtiem, kas ir viens no priekšnoteikumiem eiro ieviešanai. Latvijas Banka aktualizēja eiro ieviešanas darba plānu, t.sk. vērtējot Igaunijas eiro ieviešanā gūto pieredzi, un īstenoja vairākus šajā plānā paredzētos uzdevumus. Latvijas Bankas pārstāvji piedalījās *Euro Team* lektoru projektā, lasot lekcijas un publicējot analītiskus rakstus par eiro nozīmi un ieviešanu.

Latvijas Banka saskaņā ar ECBS un ECB Statūtu prasībām nodrošināja ECB 2011. gada pārskata, kā arī ECB 2012. gada maija Konverģences ziņojuma kopsavilkuma un ECB "Mēneša Biļetena" ceturkšņa versijas kopsavilkuma tulkošanu latviešu valodā (publiskoti interneta versijā).

MONETĀRĀS POLITIKAS SAGATAVOŠANA, NOTEIKŠANA UN ĪSTENOŠANA

EKONOMISKĀ IZPĒTE, ANALĪZE UN PROGNOZĒŠANA

Centrālajā bankā ekonomiskā izpēte un analīze nepieciešama, lai sniegtu kvantitatīvus un zinātniski pamatotus tautsaimniecībā notiekošo procesu skaidrojumus un izstrādātu ekonometriskos modeļus makroekonomisko rādītāju prognozēšanai un alternatīvo scenāriju analīzei. 2012. gadā Latvijas Banka interneta vietnē publicēja sešus pētījumus un vienu diskusijas materiālu, turklāt vēl divi pētījumi veikti sadarbībā ar citu nacionālo centrālo banku pētniekiem un publicēti ECB un *Suomen Pankki – Finlands Bank* pētījumu sērijās. Trīs Latvijas Bankas speciālistu raksti publicēti starptautiski recenzējamos žurnālos.

Vienā no 2012. gadā veiktajiem pētījumiem novērtēts lata līdzsvara reālais efektīvais kurss, lai noskaidrotu, vai lata reālais kurss saglabājas tuvu tā līdzsvara stāvoklim arī pēc pēdējos gados vērotajām būtiskajām svārstībām (sk. Latvijas Bankas pētījumu 4/2012 Latvijas Bankas interneta vietnē). Tā kā valūtas līdzsvara stāvokļa novērtējums pakļauts lielai nenoteiktībai un atkarīgs no dažādiem pieņēmumiem, pētījumā izmantotas dažādas metodoloģijas un pieejas, kuru teorētiskais pamatojums un makroekonomisko datu laikrindas ir atšķirīgas. Kopumā rezultāti liecina, ka pašlaik lata reālais efektīvais kurss nav nozīmīgi novirzījies no līdzsvara stāvokļa un pēc paaugstināšanās straujās ekonomiskās izaugsmes gados un tai sekojošās korekcijas ir tuvu tā līdzsvara stāvoklim.

Augošā ārējās vides nenoteiktība prasa precīzāku un operatīvāku informāciju par Latvijai nozīmīgāko ES valstu ekonomisko attīstību. Latvijas Bankā izstrādāts jauns signālu iegūšanas un prognozēšanas rīks daudzdimensiju datu kopu novērtēšanai, izmantojot reālā laika filtra metodoloģiju nozīmīgāko ES valstu IKP pieauguma vidēja termiņa un ilgtermiņa komponentei. Iegūtie rezultāti ir līdzīgi plaši izmantotajam EUROCOIN, bet ļauj, sākot ar 2009. gada vidu, datus iegūt aptuveni par trim mēnešiem ātrāk (sk. Latvijas Bankas pētījumus 2/2012 un 6/2012 Latvijas Bankas interneta vietnē).

Lai laikus un precīzi atspoguļotu pārmaiņas Latvijas finanšu sistēmā, izveidots Latvijas finanšu stresa indekss (sk. Latvijas Bankas diskusijas materiālu 1/2012 Latvijas Bankas interneta vietnē). Tas ļauj identificēt paaugstināta stresa periodus, kā arī periodus, kad finanšu sistēmas attīstība ir pārāk strauja un nesabalansēta. Kopš 2009. gada Latvijas Banka izmanto finanšu stresa indeksu kā vienu no Latvijas finanšu sistēmas stabilitātes monitoringa sistēmas elementiem.

Nesenā finanšu un ekonomiskā krīze aktualizēja ne tikai finanšu situācijas pārraudzības nepieciešamību, bet arī tautsaimniecības konkurētspējas jautājumu. 2012. gadā izveidots ECBS *CompNet (Competitiveness Network)* pētījumu tīkls, kas apvieno centrālo banku,

starptautisko institūciju un akadēmisko organizāciju pētniekus. Latvijas Banka aktīvi piedalās *CompNet* aktivitātēs, gan pētot Latvijas konkurētspēju, gan izstrādājot jaunas metodes necenu konkurētspējas novērtēšanai. Saskaņā ar detalizēto ārējās tirdzniecības datu analīzi pēdējo 10 gadu laikā Latvijas konkurētspēja globālajā tirgū ievērojami uzlabojusies (sk. Latvijas Bankas pētījumu 3/2012 Latvijas Bankas interneta vietnē). To veicināja Latvijas ražotāju arvien plašākā darbība agrāk apgūtajos tirgos, bet Latvijas tradicionālo tirgu daļas sarukumu pasaules tirdzniecībā kompensēja Latvijas eksportētāju ekspansija jaunos tirgos. Tradicionālo konkurētspējas novērtēšanas metožu trūkums ir necenu faktoru (piemēram, produktu kvalitātes vai patērētāju gaumes) ignorēšana. Šo trūkumu var novērst, izmantojot Latvijas Bankā izstrādāto metodoloģiju (sk. Latvijas Bankas pētījumu 1/2012 Latvijas Bankas interneta vietnē), kas rāda, ka, lai gan Latvijas eksporta cenas salīdzinājumā ar galvenajiem konkurentiem paaugstinājās, eksporta relatīvā kvalitāte (vai Latvijas preču patērētāju novērtējums) uzlabojās straujāk, pilnībā kompensējot cenu ietekmi un palielinot kopējo konkurētspēju. Līdzīgi rezultāti iegūti arī par citām jaunajām ES valstīm, savukārt pasaules lielāko attīstības valstu sniegums atšķīrās – necenu faktori pozitīvi ietekmē Brazīlijas, Indijas, Ķīnas un Turcijas eksporta konkurētspēju, savukārt Meksikas gadījumā šī ietekme ir negatīva (sk. *Suomen Pankki – Finlands Bank* Pārejas ekonomikas institūta BOFIT pētījumu 19/2012).

Konkurētspējas izpētei pievērsās arī ECBS ekonometriskās modelēšanas darba grupa. ECBS pētnieku komanda, kurā piedalījās arī Latvijas Bankas pārstāvis, secināja, ka eiro zonas valstu ārējo nesabalansētību nevar izskaidrot ar kādu vienu faktoru (sk. ECB diskusijas materiālu 139/2012). Pētījums norāda uz lielu eiro zonas valstu heterogenitāti, jo necenu faktori pārsvarā noteica dažu valstu tirdzniecības pārpalikumu, savukārt Dienvideiropas valstu tirdzniecības deficītu izraisīja arī cenu faktors. Kā iespējami tirdzniecības bilances uzlabošanas veidi pētījumā minēti algu samazināšana, produktivitātes un produkcijas kvalitātes uzlabošana un fiskālā disciplīna.

Vēl viens valsts konkurētspējas aspekts ir produktivitātes pieaugums, kas īpaši svarīgs ilgtermiņa perspektīvā, jo nosaka tautsaimniecības potenciālās izaugsmes tempu. Latvijas Bankas pētnieku aprēķini rāda, ka tautsaimniecības izaugsmē pēdējos 15 gados visai nozīmīga bijusi kopējo faktoru produktivitātes loma (sk. Latvijas Bankas pētījumu 5/2012 Latvijas Bankas interneta vietnē). Turklāt Latvija bija viena no jauno ES valstu līderēm produktivitātes pieauguma ziņā. Nozaru devums produktivitātes kāpumā bija samērā sabalansēts, un to noteica gan preču, gan pakalpojumu sektors.

2012. gadā Latvijas Bankas speciālisti publicēja trīs rakstus starptautiski recenzējamos žurnālos. 2011. gadā veiktais pētījums par patērētāju cenu veidošanas mehānismu publicēts žurnālā *Economic Modelling*. Sadarbībā ar *Oesterreichische Nationalbank* speciālistiem izstrādātais pētījums par Centrālās Eiropas, Austrumeiropas un Dienvidaustrumeiropas valstu eksporta necenu konkurētspēju publicēts žurnālā *Focus on European Economic Integration*. Pētījums par Latvijas konkurētspēju publicēts *Baltic Journal of Economics*.

MONETĀRĀS POLITIKAS LĒMUMI

Ņemot vērā ierobežotos cenu stabilitātes riskus, Latvijas Banka 2012. gadā samazināja galveno monetāro operāciju procentu likmes, kā arī obligāto rezervju normu kredītiestādēm. Zemākas procentu likmes rada pamatu plašākai kredītresursu pieejamībai tautsaimniecībā.

2012. gads Latvijai bija veiksmīgs. Par to liecināja spēcīga ekonomiskā izaugsme, labs valsts finanšu stāvoklis un zema inflācija. Tāpat kā iepriekšējā gadā iekšzemes faktoru ietekme uz inflāciju bija ierobežota, un vidējā termiņā saglabājās zemi cenu stabilitātes riski. Latvijas Bankas prognozes liecina, ka arī 2013. un 2014. gadā inflācija joprojām būs pietiekami zemā līmenī. Latvijas finanšu tirgus stabilizējās. Lai gan 2011. gada pēdējos mēnešos tajā bija vērojams neliels riska uztveres pieaugums, ko radīja AS "Latvijas

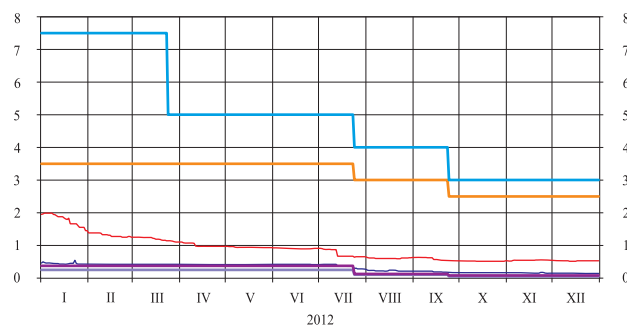
"Krājbanka" darbības apturēšana un nepamatotu baumu radītais krasais skaidrās naudas pieprasījuma kāpums, tomēr jau 2012. gada pirmajā pusē riska uztvere saruka. Par to liecināja 3 mēnešu RIGIBOR samazinājums, savukārt jūlijā kredītiestādes sāka pārdot Latvijas Bankai eiro par latiem.

2012. gadā Latvijas Banka divas reizes (jūlijā un septembrī) samazināja refinansēšanas likmi un noguldījumu iespēju procentu likmes. Refinansēšanas likme kopumā tika samazināta no 3.50% uz 2.50%. Noguldījumu iespējas uz nakti procentu likme tika samazināta no 0.25% uz 0.10% un no 0.10% uz 0.05%, bet noguldījumu iespējas uz septiņām dienām procentu likme – no 0.375% uz 0.125% un no 0.125% uz 0.075%. Latvijas Banka trīs reizes (martā, jūlijā un septembrī) samazināja aizdevumu iespējas procentu likmi (sk. 18. att. un 2. tabulu).

18. attēls

NAUDAS TIRGUS PROCENTU LIKMES (%)

- Latvijas Bankas refinansēšanas likme
- Kredītiestāžu noguldījumu iespējas uz nakti Latvijas Bankā procentu likme
- Aizdevumu iespējas uz nakti Latvijas Bankā procentu likme, aizdevumu izmantojot ne vairāk kā 5 darbadienas iepriekšējās 30 dienās
- Kredītiestāžu noguldījumu iespējas uz septiņām dienām Latvijas Bankā procentu likme
- 3 mēnešu RIGIBOR
- RIGIBOR kredītiem uz nakti



2. tabula

LATVIJAS BANKAS NOTEIKTĀS PROCENTU LIKMES

(% gadā)

Spēkā stāšanās datums	Latvijas Bankas refinansēšanas likme	Aizdevumu iespējas procentu likme			Noguldījumu iespējas Latvijas Bankā procentu likme		Rezervju norma (%)	
		Aizdevumu izmantojot ne vairāk kā 5 darbadienas iepriekšējās 30 dienās	Aizdevumu izmantojot 6–10 darbadienas iepriekšējās 30 dienās	Aizdevumu izmantojot vairāk nekā 10 darbadienas iepriekšējās 30 dienās	Uz nakti	Uz 7 dienām	Saistībām ar termiņu ilgāku par 2 gadiem	Pārējām rezervju bāzē iekļautajām saistībām
Stāvoklis 01.01.2012.	3.5	7.5	15.0	30.0	0.25	0.375	3.0	5.0
24.01.2012.	–	–	–	–	–	–	2.0	4.0
24.03.2012.	–	5.0	10.0	15.0	–	–	–	–
24.07.2012.	3.0	4.0	7.0	10.0	0.10	0.125	–	–
24.09.2012.	2.5	3.0	6.0	9.0	0.05	0.075	–	–

Latvijas Banka 2012. gada janvārī samazināja obligāto rezervju normu kredītiestādēm. Obligāto rezervju norma noguldījumiem ar noteikto termiņu ilgāku par 2 gadiem, noguldījumiem ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu ilgāku par 2 gadiem un kredītiestādes emitētajiem neatsaucamajiem parāda vērtspapīriem ar sākotnējo dzēšanas termiņu ilgāku par 2 gadiem tika samazināta no 3.00% uz 2.00%, *repo* darījumiem tā palika nemainīga (0.00%), bet pārējām saistībām, kas ietvertas rezervju bāzē, obligāto rezervju norma tika samazināta no 5.00% uz 4.00%.

Starptautisko finanšu tirgu dalībnieki un starptautiskās kredītreitingu aģentūras pozitīvi novērtēja Latvijas sasniegumus tautsaimniecības stabilizēšanā un izaugsmē, tāpēc tika palielināti Latvijas kredītreitingi un to nākotnes vērtējums. Investori piedāvāja zemas procentu likmes par Latvijas emitētajām obligācijām starptautiskajos finanšu tirgos.

MONETĀRĀS POLITIKAS INSTRUMENTU LIETOŠANA

2012. gada jūlijā Latvijas kredītiestādes atsāka pārdot Latvijas Bankai eiro par latiem – tā kā eiro naudas tirgus procentu likmes tuvojās nullei, pieprasījums pēc eiro salīdzinājumā

ar pieprasījumu pēc latiem samazinājās. Kredītiestāžu rīcībā esošo eiro apjomu palielināja arī Valsts kase veiktās eiro konvertācijas.

2012. gadā Latvijas kredītiestādes un Valsts kase neto pārdeva Latvijas Bankai eiro par latiem 229.6 milj. latu apjomā (gan pēc darījuma noslēgšanas dienas, gan pēc norēķinu dienas), bet eiro 0.2 milj. latu apjomā Latvijas Banka pārdeva skaidrā naudā Latvijas Bankas kasē.

Skaidrās naudas apgrozībā dienas beigu vidējais atlikums 2012. gadā bija 1 167.1 milj. latu – par 17.9% vairāk nekā 2011. gadā. Skaidrā nauda apgrozībā 1. pusgadā nemainījās, bet kopš vasaras atsākās tās pieaugums. Kredītiestāžu obligāto rezervju prasību vidējais atlikums bija 546.2 milj. latu (par 21.7% mazāks nekā iepriekšējā gadā; to ietekmēja obligāto rezervju normas samazinājums). Savukārt valdības latos veiktā noguldījuma vidējais atlikums Latvijas Bankā 2012. gadā pieauga 1.1 reizi (līdz 378.2 milj. latu). 2012. gadā skaidrās naudas apgrozībā, kredītiestāžu obligāto rezervju prasību un valdības veiktā noguldījuma kopējā ietekme samazināja latu likviditāti par 224.4 milj. latu. Kredītiestāžu likviditāti ietekmēja arī vairāki citi faktori, piemēram, citu finanšu institūciju Latvijas Bankā latos veikto noguldījumu atlikuma sarukums.

Tomēr joprojām saglabājās likviditātes pārpalikums, un nozīmīgākais Latvijas Bankas monetārās politikas instruments (tāpat kā iepriekšējā gadā) bija noguldījumu iespēja. Noguldījumu iespējas uz nakti un uz septiņām dienām vidējais atlikums bija 405.0 milj. latu (par 34.6% mazāks nekā iepriekšējā gadā).

2012. gadā galveno refinansēšanas operāciju izsoles un valūtas mijmaiņas darījumu izsoles tika organizētas katru darbadienu, tomēr likviditātes pārpalikuma apstākļos pieprasījuma pēc šiem instrumentiem nebija. Janvārī divas reizes tika izmantota aizdevumu iespēja uz nakti 22.0 milj. latu kopapjomā ar likmi 7.50% gadā.

Latvijas Banka turpināja aprēķināt naudas tirgus indeksus RIGIBID (starpbanku noguldījumu procentu likmēm) un RIGIBOR (starpbanku kredītu procentu likmēm), saskaņā ar Latvijas Bankas "RIGIBID un RIGIBOR aprēķināšanas noteikumiem" kotēšanas sarakstā iekļaujot kredītiestādes, kas ir aktīvas starpbanku tirgus dalībnieces un spēj veikt aktīvas tirgus operācijas atbilstoši to kotētajām naudas tirgus procentu likmēm darījumiem latos. 2012. gada beigās kredītiestāžu, kuru naudas tirgus kotācijas saskaņā ar Latvijas Bankas "RIGIBID un RIGIBOR aprēķināšanas noteikumiem" tiek izmantotas RIGIBID un RIGIBOR aprēķināšanai, sarakstā bija iekļautas "Swedbank" AS, AS "SEB banka", AS "UniCredit Bank", *Nordea Bank Finland Plc* Latvijas filiāle, AS DNB Banka, VAS "Latvijas Hipotēku un zemes banka" un AS "Citadele banka".

ĀRVALSTU VALŪTAS UN ZELTA REZERVJU PĀRVALDĪŠANA

Latvijas Bankas ārējās rezerves, kas ietver zelta krājumus, ārvalstu konvertējamās valūtas un SDR, 2012. gada beigās bija 3 994.8 milj. latu (2011. gada beigās – 3 472.9 milj. latu). Ārējo rezervju palielinājumu radīja no ārējo rezervju ieguldījumiem ārvalstu finanšu tirgos gūtā peļņa un valūtas intervences.

Latvijas Banka ārējās rezerves pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām. Neitrālā portfeļa valūta ir eiro, un neitrālā aktīvu struktūra ir 40% eiro, 40% ASV dolāru, 10% Japānas jenu, 8% Kanādas dolāru un 2% Singapūras dolāru aktīvu. Palielinot finanšu aktīvu diversifikāciju, 2012. gada 1. jūnijā neitrālajam portfelim tika pievienoti Kanādas dolāra un Singapūras dolāra aktīvi. Latvijas Banka ārējās rezerves iegulda drošos un likvidos finanšu instrumentos, galvenokārt ES valstu valdības un ASV valdības, to aģentūru un starptautisko organizāciju emitētajos parāda vērtspapīros, kā arī augstas kvalitātes banku un komercsabiedrību emitētajos parāda vērtspapīros, ar aktīviem nodrošinātos parāda vērtspapīros un atsaucamās obligācijās. Procentu riska

indeksa (*duration*) regulēšanai tiek izmantoti biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi. Ienesīguma likņu maiņas stratēģiju īstenošanai procentu likmju tirgū tiek izmantoti procentu likmju mijmaiņas līgumi, bet nepieciešamās ārējo rezervju valūtu struktūras nodrošināšanai – gan biržā tirgotie, gan biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi.

Ārvalstu valūtas rezerves Latvijas Bankā tiek pārvaldītas attiecībā pret ASV, eiro zonas valstu, Japānas, Kanādas un Singapūras valdības 1–3 gadu vērtspapīru svērtu indeksu. Tāpēc ieguldījumi galvenokārt tiek veikti 1–3 gadu vērtspapīros. Lielākā uzmanība tiek pievērsta 2 gadu obligāciju procentu likmēm, kas 2012. gadā samazinājās (eiro zonā – no 0.14% līdz –0.02% un Japānā – no 0.14% līdz 0.10%) un palielinājās (ASV – no 0.24% līdz 0.25%, Kanādā¹ – no 0.88% līdz 1.14% un Singapūrā¹ – no 0.19% līdz 0.25%). Pastāvot vēsturiski ļoti zemām procentu likmēm, centrālajai bankai kā konservatīvam ieguldītājam ar nelielu riska pakāpi ir sarežģīti sasniegt augstu ienesīgumu. Tomēr procentu likmju samazinājums Eiropas un Japānas tirgū un ieguldījumi privātā sektora vērtspapīros 2012. gadā pozitīvi ietekmēja Latvijas Bankas ienākumus.

Latvijas Bankas zelta rezerves tika glabātas *Bank of England*. Zelta rezervju tirgus vērtības svārstību riska ierobežošanai Latvijas Banka izmantoja biržā tirgotos un biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un biržā netirgotos valūtas mijmaiņas līgumus.

Latvijas Banka izmanto četru ārējo ārvalstu rezervju pārvaldītāju pakalpojumus. Tie pārvalda nelielu daļu no Latvijas Bankas ārējām rezervēm saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām.

Ārējo rezervju pārvaldīšanā liela uzmanība tiek pievērsta riska vadībai un kontrolei. Katru dienu tiek pārbaudīta ārējo rezervju portfeļu atbilstība vadlīnijām un kontrolēts riska sadalījums atbilstoši dažādiem ieguldījumu lēmumiem.

SKAIDRĀS NAUDAS APGROZĪBĀ NODROŠINĀŠANA

Skaidrā nauda apgrozībā 2012. gada beigās salīdzinājumā ar 2011. gada beigām palielinājās par 6.4% (no 1 160.2 milj. latu līdz 1 234.1 milj. latu; gada beigās apgrozībā esošās latu naudas zīmes nominālvērtību dalījumā sk. 3. un 4. tabulā).

No kredītiestādēm saņemtās skaidrās naudas nolietotības pakāpes un īstuma pārbaudi nodrošināja automātiskās naudas apstrādes sistēmas. 2012. gadā apstrādātā nauda (2 989.6 milj. latu) 2.4 reizes (2011. gadā – 2.8 reizes) pārsniedza apgrozībā esošās skaidrās naudas apjomu. Šajā procesā no apgrozības izņemtās naudas kopējā vērtība bija 300.4 milj. latu jeb 10.0% no apstrādātās naudas (2011. gadā – 249.9 milj. latu jeb 7.7%).

Atklāto viltojumu nominālvērtību summa (17.5 tūkst. latu) veidoja tikai 0.0014% no apgrozībā esošās skaidrās naudas apjoma (2011. gadā – 0.0032%).

2012. gadā Latvijas Banka, atzīmējot Latvijas kultūrai, vēsturei un sportam nozīmīgus notikumus, laida apgrozībā sudraba jubilejas monētas "100 gadu olimpiskajās spēlēs" (apgrozībā no 16.04.2012.), "Rīgas Zooloģiskais dārzs" (apgrozībā no 07.06.2012.), "Rīgas Tehniskā universitāte" (apgrozībā no 04.10.2012.) un "Kārlis Zāle" (apgrozībā no 07.11.2012.). Kā veltījums Latvijas Bankas un Latvijas nacionālās valūtas 90 gadu jubilejai atkārtoti tapa 1929. gadā Riharda Zariņa radītais "Sudraba pieclatnieks" (apgrozībā no 01.11.2012.). Izmantojot *Rahapaja Oy* (Somija) izstrādātu unikālu monētu izgatavošanas tehnoloģiju, radīta sudraba un granīta piemiņas monēta "Akmens monēta" (apgrozībā no 10.01.2012.), kuras kalumā izmantoti Lielvārdes jostas rakstu elementi.

Apgrozības monētu klāsts papildināts ar divām jaunām īpašajām 1 lata monētām – "Ezis" (apgrozībā no 07.06.2012.) un "Ziemassvētku zvaniņi" (apgrozībā no 04.12.2012.).

¹ Kanādai un Singapūrai – no 2012. gada 1. jūnija.

2012. GADĀ KALTĀS LATVIJAS BANKAS MONĒTAS

ĪPAŠAS 1 LATA APGROZĪBAS MONĒTAS AR IEROBEŽOTU TIRĀŽU

EZIS

Svars: 4.80 g, diametrs: 21.75 mm
 Metāls: vara un niķeļa sakausējums
 Kalta *Staatliche Münzen Baden-Württemberg*
 (Vācija)
 Mākslinieki: Andris Vītoļiņš (grafiskais dizains),
 Laura Medne (plastiskais veidojums)



ZIEMASSVĒTKU ZVANIŅI

Svars: 4.80 g, diametrs: 21.75 mm
 Metāls: vara un niķeļa sakausējums
 Kalta *Staatliche Münzen Baden-Württemberg*
 (Vācija)
 Mākslinieki: Holgers Elers (grafiskais dizains),
 Laura Medne (plastiskais veidojums)



JUBILEJAS UN PIEMIŅAS MONĒTAS



100 GADU OLIMPISKAJĀS SPĒLĒS

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 22.00 g, diametrs: 35.00 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta *Koninklijke Nederlandse Munt*
 (Nīderlande)
 Mākslinieks: Aigars Bikše

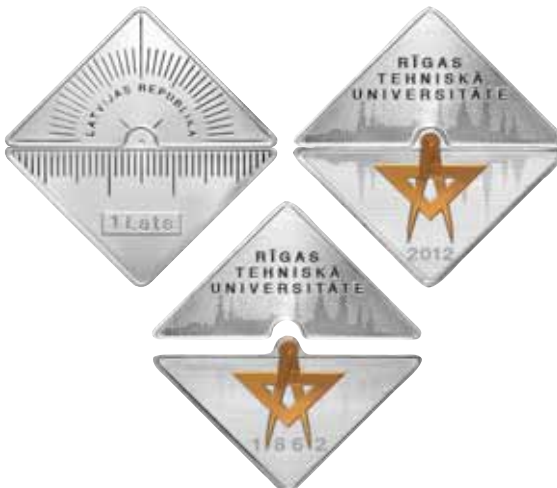


RĪGAS ZOOĻOGISKAIS DĀRZS

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 27.00 g, diametrs: 35.00 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta *Rahapaja Oy* (Somija)
 Mākslinieki:
 Ivars Mailītis (grafiskais dizains);
 Ligita Franckeviča un Ivars Mailītis
 (plastiskais veidojums)

RĪGAS TEHNISKĀ UNIVERSITĀTE

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 26.00 g, forma: no diviem atsevišķiem trijstūriem salikts kvadrāts, laukuma izmērs: 32.00 × 32.00 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*, ar apzeltītām detaļām un latento attēlu
 Kalta *Rahapaja Oy* (Somija)
 Mākslinieks: Kristaps Ģelzis



SUDRABA PIECLATNIEKS

Nominālvērtība: 5 lati
 Svars: 25.00 g, diametrs: 37.00 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *tamped back*
 Kalta *The Royal Mint* (Lielbritānija)
 Mākslinieks: Rihards Zariņš (1869–1939)



KĀRLIS ZĀLE

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 22.00 g, diametrs: 35.00 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta *Koninklijke Nederlandse Munt* (Nīderlande)
 Mākslinieki:
 Krišs Salmanis (grafiskais dizains),
 Ligita Franckeviča (plastiskais veidojums)

3. tabula

BANKNOTES APGROZĪBĀ GADA BEIGĀS

Nominālvērtība	Summa (milj. latu)		Skaits (milj.)		Īpatsvars (%)	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Ls 5	78.7	71.6	15.7	14.3	6.8	6.5
Ls 10	75.0	76.7	7.5	7.7	6.5	7.0
Ls 20	636.9	584.6	31.8	29.2	54.9	53.5
Ls 50	94.5	94.2	1.9	1.9	8.1	8.6
Ls 100	188.5	171.4	1.9	1.7	16.2	15.7
Ls 500	87.0	94.8	0.2	0.2	7.5	8.7
Kopā	1 160.6	1 093.3	x	x	100.0	100.0

4. tabula

MONĒTAS APGROZĪBĀ GADA BEIGĀS

Nominālvērtība	Summa (milj. latu)		Skaits (milj.)		Īpatsvars (%)	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Ls 2	9.0	8.6	4.5	4.3	12.2	12.9
Ls 1	39.7	35.3	39.7	35.3	54.0	52.8
50 s	9.1	8.3	18.1	16.6	12.4	12.4
20 s	5.2	4.8	26.1	23.8	7.1	7.2
10 s	3.1	2.9	31.4	29.0	4.2	4.3
5 s	2.4	2.2	47.2	43.8	3.3	3.3
2 s	2.6	2.4	129.8	120.8	3.5	3.6
1 s	1.9	1.8	191.2	180.4	2.6	2.7
Ls 100 un Ls 10 jubilejas monētas	0.5	0.5	0	0	0.7	0.8
Kopā	73.5	66.9	x	x	100.0	100.0

MAKSĀJUMU UN NORĒĶINU SISTĒMAS

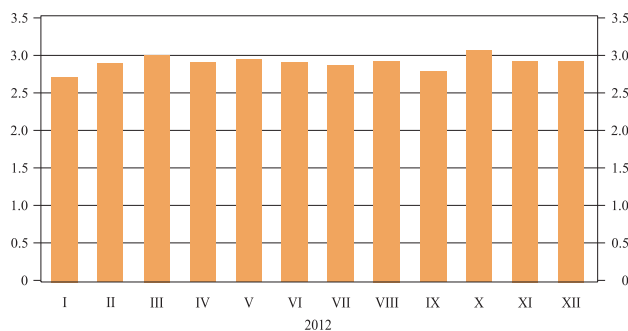
LATVIJAS BANKAS MAKSĀJUMU UN NORĒĶINU SISTĒMU DARBĪBA

Uzturot starpbanku maksājumu sistēmas, Latvijas Banka nodrošina monetārās politikas operāciju izpildi, drošus, ātrus un efektīvus norēķinus starp kredītiestādēm, kā arī citu maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu galanorēķinus. Tādējādi kredītiestādēm pieejama efektīva maksājumu infrastruktūra, sniedzot maksājumu pakalpojumus saviem klientiem. Citu maksājumu sistēmu un vērtspapīru norēķinu sistēmu darbību Latvijā nodrošina privātais sektors.

Latvijas Banka organizēja un nodrošināja triju maksājumu sistēmu (SAMS, EKS un TARGET2-Latvija) darbību Latvijas Republikā. Vidēji dienā visās sistēmās Latvijas Banka kopā apstrādāja 138.1 tūkst. maksājumu (apjoms – 1.0 mljrd. latu; Latvijas Bankas starpbanku maksājumu sistēmās apstrādāto maksājumu mēneša datus sk. 19. un 20. att.).

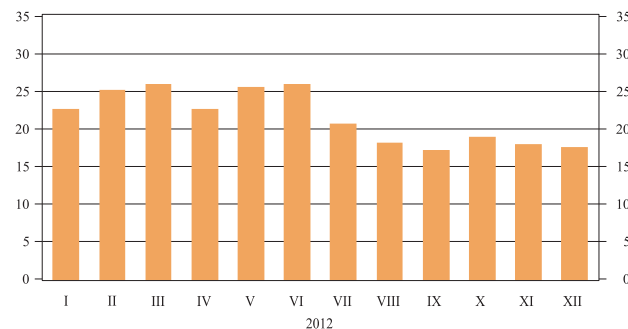
19. attēls

**LATVIJAS BANKAS STARPANKU
MAKSĀJUMU SISTĒMĀS APSTRĀDĀTO
MAKSĀJUMU KOPSKAITS**
(milj.)



20. attēls

**LATVIJAS BANKAS STARPANKU
MAKSĀJUMU SISTĒMĀS APSTRĀDĀTO
MAKSĀJUMU KOPAPJOMS**
(mljrd. latu)



SAMS ir reālā laika bruto norēķinu sistēma norēķiniem latos. SAMS nodrošināja Latvijas Bankas monetārās politikas operāciju norēķinus, starpbanku norēķinus liela apjoma maksājumiem un LCD vērtspapīru norēķinu sistēmas, SIA "First Data Latvia", MasterCard Europe Sprl un Visa Europe Services Inc. karšu maksājumu sistēmu un Latvijas Bankas EKS galanorēķinus latos. 2012. gada beigās SAMS dalībnieces bija 26 kredītiestādes (t.sk. piecas ārvalstu banku filiāles), Valsts kase un Latvijas Banka. SAMS apstrādāja 229.7 tūkst. maksājumu (apjoms – 111.2 mljrd. latu; sk. 5. tabulu). SAMS dalībniekiem nodrošināja 100.00% sistēmas pieejamību.

5. tabula

SAMS APSTRĀDĀTIE MAKSĀJUMI

	Skaits (tūkst.)			Apjoms (mljrd. latu)		
	Starpbanku un papild-sistēmu	Klientu		Starpbanku un papild-sistēmu	Klientu	
2012	110.9	118.8	229.7	99.3	11.9	111.2
2011	106.9	109.6	216.4	126.2	11.6	137.8
2010	96.8	96.3	193.0	157.5	8.8	166.3
2009	101.6	98.6	200.2	156.5	11.0	167.5
2008	107.7	140.7	248.4	169.0	12.9	181.9

EKS ir Latvijas Bankas neto norēķinu sistēma, kas tiek izmantota neliela apjoma klientu maksājumiem latos un eiro. EKS ir ACH (*Automated Clearing House*) sistēma, kurā maksājumu apstrāde pilnībā automatizēta un kurā tiek pieņemti un apstrādāti tikai elektroniskie maksājuma dokumenti. EKS galanorēķini latos tiek veikti Latvijas Bankā atvērtajos dalībnieku kontos SAMS un galanorēķini eiro – Latvijas Bankā atvērtajos dalībnieku kontos TARGET2-Latvija. EKS kā SEPA prasībām atbilstoša maksājumu sistēma veicina vienotu SEPA prasību ieviešanu arī kredītiestāžu attiecībās ar klientiem

Latvijā. EKS maksājumi eiro tika apstrādāti četros norēķinu ciklos, bet maksājumi latos – divos norēķinu ciklos. 2012. gada beigās EKS latu norēķinos piedalījās 25 kredītiestādes (t.sk. piecas ārvalstu kredītiestāžu filiāles), Valsts kase un Latvijas Banka, bet eiro norēķinos – 17 kredītiestāžu (t.sk. viena ārvalstu kredītiestādes filiāle), Valsts kase un Latvijas Banka. EKS apstrādāja 34.2 milj. maksājumu (apjoms – 16.6 mljrd. latu; sk. 6. tabulu). EKS dalībniekiem nodrošināja 99.80% sistēmas pieejamību, t.i., gada laikā EKS klīringa cikla norēķins kavējās trīs reizes.

6. tabula

EKS APSTRĀDĀTIE MAKSĀJUMI

	Skaits (tūkst.)			Apjoms (mljrd. latu)		
	Latu	Eiro		Latu	Eiro	
2012	33 544.8	703.8	34 248.6	12.2	4.4	16.6
2011	34 597.9	464.0	35 061.9	12.0	2.0	14.0
2010	32 796.8	310.1	33 107.0	10.5	1.1	11.6
2009	31 796.8	252.5	32 049.2	10.2	0.9	11.1
2008	33 227.1	223.8	33 451.0	13.1	1.1	14.1

Latvijas Banka kopā ar citām ECBS dalībniecēm nodrošināja Eiropas automatizētās reālā laika bruto norēķinu sistēmas TARGET2 darbību. Latvijas Banka uzturēja tās komponentsistēmu TARGET2-Latvija, nodrošinot sistēmas dalībnieku savstarpējo eiro maksājumu norēķinus un EKS galanorēķinus eiro. 2012. gada beigās TARGET2-Latvija dalībnieces bija 24 kredītiestādes (t.sk. četras ārvalstu kredītiestāžu filiāles), Valsts kase un Latvijas Banka. 2012. gadā TARGET2-Latvija apstrādāja 328.1 tūkst. maksājumu (apjoms – 186.0 mljrd. eiro; sk. 7. tabulu).

7. tabula

TARGET2-LATVIJA APSTRĀDĀTIE MAKSĀJUMI

	Skaits (tūkst.)			Apjoms (mljrd. eiro)		
	Starptanku	Klientu		Starptanku	Klientu	
2012	35.7	292.4	328.1	173.1	12.9	186.0
2011	35.2	272.2	307.4	215.2	12.6	227.8
2010	39.5	247.6	287.1	190.7	9.3	200.0
2009	43.4	126.5	169.9	194.7	5.7	200.5
2008	31.1	118.7	149.8	63.5	6.6	70.1

MAKSĀJUMU UN VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMU PĀRRAUDZĪBA

Latvijas Banka veica tās uzturēto maksājumu sistēmu un LCD vērtspapīru norēķinu sistēmas ikdienas pārraudzību, analizējot sistēmu tehnisko un operacionālo darbību un apkopojot sistēmu statistiskos datus. Latvijas Banka maksājumu sistēmu pārraudzības ietvaros sadarbojās ar iestādēm, kas nodrošina klīringa un maksājumu sistēmu darbību (ar SIA "First Data Latvia", AS "Itella Information" un kredītiestādēm), konsultējot tās un izsakot viedokli par jautājumiem maksājumu sistēmu jomā.

2012. gadā, veicot LCD vērtspapīru norēķinu sistēmas pārraudzību, Latvijas Banka sadarbībā ar FKTK un LCD novērtēja LCD vērtspapīru norēķinu sistēmu kā atbilstīgu ECBS un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes (ESMA) rekomendācijām vērtspapīru norēķinu sistēmām.

Lai veicinātu Latvijas vērtspapīru tirgus integrāciju kopējā Eiropas vērtspapīru tirgū, Latvijas Banka kopā ar LCD vadīja Eurosistēmas projekta TARGET2 vērtspapīriem Latvijas lietotāju grupu. Latvijas Banka veica priekšizpēti novērtējumu Latvijas Bankas dalībai TARGET2 vērtspapīriem un secināja, ka Latvijai Bankai nav pievienošanās šķēršļu. Latvijas Banka sagatavoja augsta līmeņa TARGET2 vērtspapīriem adaptācijas plānu. Saskaņā ar ECB Padomes 2011. gadā pieņemto lēmumu TARGET2 vērtspapīriem sistēmas ieviešana paredzēta 2015. gada jūnijā.

Latvijas Banka apkopoja datus par Latvijā izmantotajiem maksāšanas līdzekļiem (sk. 8. tabulu). 2012. gadā 49.4% no visiem izmantotajiem maksāšanas līdzekļiem bija klientu kredīta pārvedumi (130.3 milj. maksājumu) un 48.5% – maksājumi ar norēķinu kartēm (128.0 milj. maksājumu). Šādu maksājumu apjoms bija attiecīgi 343.6 mljrd. latu un 1.9 mljrd. latu. Pārējie maksāšanas līdzekļi (tiešais debets, čeki un e-nauda) tika izmantoti samērā reti.

8. tabula

LATVIJĀ LIETOTIE MAKSĀŠANAS LĪDZEKĻI

	Skaits (milj.)				Apjoms (mljrd. latu)			
	Klientu kredīta pārvedumi	Karšu maksājumi	Tiešais debets, čeki un e-naudas maksājumi		Klientu kredīta pārvedumi	Karšu maksājumi	Tiešais debets, čeki un e-naudas maksājumi	
2012	130.3	128.0	5.7	264.0	343.6	1.9	0.2	345.7
2011	119.3	114.0	5.3	238.6	297.1	1.7	0.1	298.9
2010	115.7	101.9	5.3	222.9	260.7	1.4	0.2	262.3
2009	114.3	97.8	5.2	217.2	242.7	1.4	0.2	244.3
2008	121.9	95.1	5.3	222.3	364.5	1.7	0.3	366.5

Lai veicinātu Latvijas maksājumu sistēmu iekļaušanos Vienotajā eiro maksājumu telpā, Latvijas Banka turpināja SEPA projekta koordinēšanu Latvijā. SEPA projektā Latvijas Banka vadīja Nacionālo SEPA darba grupu un piedalījās Latvijas Komercbanku asociācijas Maksājumu komitejas SEPA darba grupā.

2012. gadā Latvijas Banka sadarbībā ar FKTK piedalījās ECB dibinātajā Eiropas klientu maksājumu drošības forumā, izstrādājot rekomendāciju projektus karšu maksājumiem internetā un kredītiestāžu elektroniskajiem maksājumu pakalpojumiem.

2012. gadā pārraudzības ietvaros Latvijas Banka veica Latvijā darbojošos maksājumu sistēmu novērtējumu saskaņā ar atjaunoto ECB izstrādāto uz risku balstītā novērtējuma metodoloģiju. Saskaņā ar šo metodoloģiju maksājumu sistēmu novērtējumu paredzēts veikt trijos posmos. Pirmajā posmā savstarpēji tiek salīdzinātas maksājumu sistēmas, nosakot to svarīgumu un pārraudzības statusu. Šādas maksājumu sistēmu savstarpējās salīdzināšanas rezultātā iegūts vērtējums, lai noteiktu maksājumu sistēmu turpmāko pārraudzības veikšanas prioritāti. Otrajā posmā nozīmīgākās maksājumu sistēmas vērtētas atbilstoši risku kategorijām, analizējot konkrētā riska ietekmi, iespējamību un tā mazināšanai veiktos pasākumus, lai noteiktu konkrētās sistēmas sastāvdaļu pārraudzības veikšanas prioritāti. Trešo posmu īsteno ECB, salīdzinot vairāku valstu sistēmu otrā posma novērtējumus, lai iegūtu konsolidētu pārskatu par risku kategorijām, kas kopīgas lielākajai daļai ES maksājumu sistēmu. Pirmajā novērtējuma posmā Latvijas Banka vērtēja visas Latvijas maksājumu sistēmas – Latvijas Bankas uzturētās maksājumu sistēmas (SAMS, EKS un TARGET2-Latvija), SIA "First Data Latvia" Lokālā latu kliringa un norēķinu sistēmu, AS "Itella Information" automātisko maksājumu sistēmu un VAS "Latvijas Pasts" Pasta norēķinu sistēmu. Novērtējums apstiprināja nepieciešamību vislielāko uzmanību pievērst SAMS, t.sk., veicot ikdienas pārraudzību. Pamatojoties uz risku balstītā novērtējuma pirmā posma rezultātiem, Latvijas Banka veica uz risku balstītā novērtējuma otro posmu, kurā, detalizēti novērtējot SAMS risku ietekmes, iespējamības un risku ierobežošanas pasākumus, tika noteiktas sistēmas risku un sastāvdaļu pārraudzības prioritātes. Saskaņā ar novērtējuma rezultātiem lielākā uzmanība, veicot SAMS pārraudzību, pievēršama operacionālajam riskam. Novērtējums apstiprināja "Latvijas Bankas politikā maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu jomā" noteikto nepieciešamību veikt ikdienas pārraudzību, analizējot sistēmu tehnisko un operacionālo darbību.

2012. gadā Latvijas Banka pabeidza pārskatu par neliela apjoma maksāšanas līdzekļu sabiedrības izmaksām Latvijā, ko sagatavoja, piedaloties ECB koordinētajā pētījumā

par neliela apjoma maksāšanas līdzekļu radītajām izmaksām sabiedrībai ES 2009. gadā. Pārskata mērķis ir veicināt sabiedrības izpratni par visplašāk izmantoto neliela apjoma maksāšanas līdzekļu – skaidrās naudas un bezskaidrās naudas maksājumu – izmaksām, kas tieši saistītas ar maksāšanas līdzekļu izveidi, lai sabiedrībai (galvenokārt privātpersonām) nodrošinātu iespēju veikt maksājumus mazumtirdzniecībā un pakalpojumu sektorā. Saskaņā ar pētījuma datiem 2009. gadā visu maksāšanas līdzekļu sabiedrības izmaksas Latvijā bija 121.5 milj. latu jeb 0.93% no IKP. Lielākās no tām (67.1 milj. latu) bija kredītiestāžu un Latvijas Bankas sabiedrības izmaksas. Uzņēmumu sabiedrības izmaksas bija 45.1 milj. latu, bet naudas pārvaldījumu un apstrādes uzņēmumu un starpbanku maksājumu infrastruktūras operatora izmaksas – 9.3 milj. latu. Salīdzinot dažādu maksāšanas līdzekļu sabiedrības izmaksas, lielākās tās bija ar skaidro naudu veiktajiem maksājumiem (65.8 milj. latu). Kredīta pārvedumu un ar karti veikto maksājumu sabiedrības izmaksas bija līdzīgas (attiecīgi 28.5 milj. latu un 26.1 milj. latu), bet vismazākās bija tiešā debeta maksājumu sabiedrības izmaksas (1.1 milj. latu). Vislielākās viena maksājuma sabiedrības izmaksas bija kredīta pārvedumiem (47.1 santīms), bet vismazākās – ar skaidro naudu veiktajiem maksājumiem (9.0 santīmi). Maksājumiem ar karti un tiešā debeta maksājumiem viena maksājuma sabiedrības izmaksas bija līdzīgas (27.8 santīmi un 25.1 santīms).

FINANŠU STABILITĀTE

2012. gadā Latvijas Banka turpināja finanšu sistēmas risku novērtēšanas instrumentu attīstīšanu un pilnveidošanu. Tika publicēta finanšu stresa indeksa metodoloģija. Latvijas finanšu stresa indekss apvieno dažādus finanšu rādītājus (galvenokārt kredītiestāžu bilanču, kā arī naudas un vērtspapīru tirgu raksturojošos rādītājus), kuru dinamikā atspoguļoti galvenie kvantificējamie paaugstināta stresa simptomi kredītiestāžu sektorā. Vienlaikus tika uzsākta risku paneļa izveide, lai sistematizētu un vienkopus atainotu svarīgākos aktuālos finanšu stabilitātes riskus un to pārmaiņu virzību.

Ņemot vērā, ka kredītiestādes ir lielākie Latvijas finanšu sistēmas dalībnieki, Latvijas Bankai ir svarīgs to skatījums uz esošajiem un iespējamiem riskiem, kuri varētu ietekmēt Latvijas finanšu sistēmas stabilitāti. Tāpēc, lai gūtu labāku izpratni par galvenajiem risku avotiem un šo risku nozīmīgumu, Latvijas Banka 2012. gadā pirmo reizi veica kredītiestāžu risku aptauju. Aptaujas rezultāti liecināja, ka tā ir noderīgs informācijas avots, un tika nolemts turpmāk risku aptauju veikt divas reizes gadā.

2012. gadā turpinājās cieša Ziemeļvalstu un Baltijas valstu sadarbība finanšu stabilitātes jomā. Ziemeļvalstu un Baltijas valstu finanšu stabilitātes grupas Monitoringa darba grupas ietvaros tika veikts pirmais finanšu stabilitātes risku apkopojums Ziemeļvalstu un Baltijas valstu reģionā, lai gūtu labāku izpratni par kopīgiem un specifiskiem riskiem reģionā. Turpmāk šāds apkopojums tiks veikts regulāri.

Gatavojoties Bāzeles III prasību ieviešanai reģionā, Ziemeļvalstu un Baltijas valstu makrouzraudzības forums nolēma izveidot divas darba grupas – vienu pretcirkulāro kapitāla rezervju jautājumiem un otru, kas nodarbosies ar hipotēku kredītiem piemērotajiem riska svāriem. Pirmās darba grupas mērķis ir panākt vienotu izpratni par kapitāla rezervju noteikšanas lēmumu pieņemšanas procesiem reģiona valstīs un uz tās pamata apspriest rezervju prasības savstarpējo atzīšanu gadījumos, kad rezervju prasība pārsniedz 2.5% no riska svērtajiem aktīviem. Otrās darba grupas uzdevums ir izpētīt reģiona valstu kredītiestāžu pašlaik hipotēku kredītiem piemēroto riska svaru noteikšanas prakses atšķirības, kas izriet no kredītiestāžu iekšējo reitingu modeļiem kapitāla pietiekamības aprēķināšanai, un rast konsekventu risinājumu riska svaru saskaņošanas jautājumā, fokusējoties uz aprēķina detaļām.

Izmantojot 2011. gadā veiktās pirmās majsaimniecību kredītņēmēju aptaujas rezultātus,

tika izstrādāts modelis, lai novērtētu mājsaimniecību finansiālo situāciju, un modelēta dažādu finansiālu šoku ietekme uz mājsaimniecību kredītņēmēju maksātpēju.

2012. gadā turpinājās Latvijas Bankas un FKTK darbinieku pieredzes apmaiņas programma, kuras ietvaros FKTK pārstāvis piedalījās Latvijas Bankas veiktajā kredītiestāžu risku makroanalīzē un risku paneļa metodoloģijas izveidē. Savukārt Latvijas Bankas pārstāvis līdzdarbojās FKTK jaunā likviditātes rādītāja Bāzeles III ietvarā ieviešanā.

KREDĪTU REĢISTRA DARBĪBA

Latvijas Banka Kredītu reģistrā Latvijas Bankas noteiktajā apjomā un kārtībā vāc, uzkrāj un glabā Kredītu reģistra dalībnieku (kredītiestāžu, kuras sniedz ar kredītrisku saistītus finanšu pakalpojumus, komercsabiedrību, kurām ir ciešas attiecības ar kredītiestādēm un kuras sniedz ar kredītrisku saistītus finanšu pakalpojumus, krājaizdevu sabiedrību un apdrošinātāju; tālāk tekstā – dalībnieki) ziņas par klientiem, klientu galvniekiem, klientu un klientu galvnieku saistībām, to izpildes gaitu un pārkāpumiem.

2012. gada 1. decembrī stājās spēkā Kredītu reģistra likums, kas reglamentē Kredītu reģistra darbību. Kredītu reģistra likuma pieņemšana bija nepieciešama, lai konsolidētu, saskaņotu un pilnveidotu Kredītu reģistra normatīvo regulējumu, kas iepriekš tika noteikts Kredītiestāžu likumā, Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likumā, Krājaizdevu sabiedrību likumā, kā arī vairākos likumos, kas noteica Kredītu reģistra darbības jomas vispārējās normas.

Kredītu reģistra likums nosaka arī ziņu par klientu un klientu galvnieku saistībām glabāšanas termiņus, ziņu izsniegšanas apjomu klientam, klienta galvniekam, dalībniekiem, patērētāju kreditoram, valsts institūcijām, FKTK un Latvijas Bankai. Turklāt ieviests ierobežota dalībnieka statuss, lai nodrošinātu, ka dalībnieks, kurš zaudējis dalībnieka statusu, turpinātu aktualizēt Kredītu reģistrā sniegtās ziņas par savu klientu un klientu galvnieku saistībām līdz attiecīgo saistību izbeigšanās brīdim. Atbilstoši šim pārmaiņam pilnveidota arī Kredītu reģistra sistēma.

Līdz ar vienota regulējuma ieviešanu paplašināts arī Kredītu reģistra mērķis – ļaut dalībniekiem un dalībniekiem ar ierobežotu statusu precīzāk novērtēt klientu un klientu galvnieku kredītpēju un efektīvāk vadīt kredītriskus, nodrošināt FKTK papildu iespējas saņemt nepieciešamās ziņas uzraudzības veikšanai, ļaut ES un EEZ valstu patērētāju kreditoriem novērtēt patērētāju kredītpēju un nodrošināt informāciju Latvijas Bankas un FKTK makroekonomiskās analīzes vajadzībām, kā arī Latvijas Bankai finanšu statistikai nepieciešamās ziņas un sniegt ieguldījumu valsts pārvaldes uzdevumu izpildes veicināšanā, nodrošinot valsts institūcijām papildu iespējas saņemt ziņas, kas nepieciešamas, lai veiktu analīzi normatīvajos aktos noteikto uzdevumu ietvaros, kā arī sniegt papildu iespējas finansiālās grūtībās nonākušā klienta un klienta galvnieka saistību izpildes veicināšanai.

2012. gada beigās Kredītu reģistrā bija 100 dalībnieku (t.sk. četri dalībnieki ar ierobežotu statusu), kuri darbam ar Kredītu reģistru pilnvaroja 800 lietotāju. Kredītu reģistrā bija uzkrāti dati par 989.6 tūkst. personu 3.0 milj. saistību (2011. gada beigās – par 965.4 tūkst. personu 2.8 milj. saistību), no kurām 1.1 milj. saistību bija spēkā esošas. Dalībnieku un dalībnieku ar ierobežotu statusu kopējais saistību atlikums bija 14.5 mljrd. latu (2011. gada beigās – 1.3 milj. saistību ar kopējo atlikumu 14.0 mljrd. latu). 2012. gadā dalībnieki un dalībnieki ar ierobežotu statusu Kredītu reģistrā veica 15.6 milj. pieprasījumu (samazinājums salīdzinājumā ar 2011. gadu – 3.7%). Latvijas Banka 2012. gadā izsniedza Kredītu reģistrā esošās ziņas 4.5 tūkst. fizisko un juridisko personu (pieaugums salīdzinājumā ar 2011. gadu – 31.0%).

STATISTIKA

Latvijas Banka vāc un apkopo finanšu un monetāro statistiku un maksājumu bilances statistiku, kā arī sagatavo ceturkšņa finanšu kontu un valdības finanšu statistiku. Saskaņā ar ECB pieprasījumu Latvijas Banka iesaistīta arī atsevišķu tautsaimniecības statistikas jomu metodoloģijas jautājumu risināšanā un noteiktu rādītāju sagatavošanā. Statistisko informāciju Latvijas Banka izmanto, lai īstenotu monetāro politiku, veiktu finanšu un makroekonomisko analīzi, izvērtētu finanšu stabilitāti, kā arī informētu sabiedrību par norisēm finanšu sektorā un tautsaimniecībā.

2012. gada martā, lai nodrošinātu datu lietotājiem mūsdienīgu, ērtu un pielāgojamu datu atlasī un piedāvātu analīzes iespējas, t.sk. grafisko attēlu veidošanu, Latvijas Bankas interneta vietnē publicēta statistikas datubāze INTS. Sākotnēji datubāzē publicēti maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances, kā arī ārvalstu tiešo investīciju, ārējā parāda un lata efektīvā kursa dati. Gada laikā Latvijas Banka paplašināja interneta statistikas datubāzē INTS ietvertu datu klāstu, sākot publicēt MFI mēneša bilances datus, kā arī datus par MFI izsniegtajiem kredītiem. Datu lietotāju ērtībām sagatavotas vairākas standarta tabulas, kas nodrošina nepieciešamo datu ērtu ieguvu. Latvijas Banka turpināja nodrošināt arī MFI datu publicēšanu Latvijas Bankas interneta vietnes sadaļā "Statistika/Datu telpa/Galvenie rādītāji", un šo datu klāsts papildināts ar ieguldījumu fondu mēneša bilances datiem.

Latvijas Banka turpināja regulāro statistisko datu pārraidi uz ECB, SNB un SVF un sniedza statistisko informāciju citiem iekšzemes un ārvalstu datu lietotājiem. Lai ar informāciju laikus nodrošinātu plašu datu lietotāju loku, Latvijas Banka publicēja Latvijas finanšu un monetārās statistikas un maksājumu bilances statistikas datus tās regulārajos izdevumos un interneta vietnē un sagatavoja datus publicēšanai ECB izdevumos un Statistikas datu noliktavā (*Statistical Data Warehouse*), kā arī SVF izdevumos un SVF Speciālā datu izplatīšanas standarta ietvaros. Latvijas Banka turpināja datu sūtīšanu SNB, kā arī finanšu stabilitātes rādītāju sagatavošanu un sūtīšanu SVF. Turklāt 2012. gadā Latvijas Banka piedalījās paplašinātajā SVF apsekojumā *Financial Access Survey*, uzrādot datus, kas raksturo pakalpojumu, ko iedzīvotājiem sniedz Latvijas finanšu iestādes, pieejamību un apjomu.

FINANŠU UN MONETĀRĀ STATISTIKA

2012. gadā finanšu un monetārās statistikas jomā veikts nozīmīgs metodoloģiskais darbs, gatavojoties virknei grozījumu ECB tiesību aktos saistībā ar plānotajām EKS 95 pārmaiņām, kas skar tautsaimniecības sektoru un finanšu instrumentu dalījumu, kā arī pētot iespējas noteikt jaunas statistisko datu prasības apdrošināšanas sabiedrībām, lai nodrošinātu informāciju ECBS un ESRK uzdevumu izpildei.

Latvijas Banka ECB uzdevumā veica vairākas nozīmīgas izpētes aptaujas, kuru respondenti bija kredītiestādes, apdrošināšanas sabiedrības, ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un citi finanšu sektora dalībnieki. Saskaņā ar šo aptauju rezultātiem Latvijas Banka sniedza ECB Latvijas finanšu sektora dalībnieku viedokli par EKS 95 pārmaiņu un jaunu prasību ietveršanas iespējām jau spēkā esošajos ECB tiesību aktos, kuri nosaka MFI bilances un procentu likmju, ieguldījumu fondu aktīvu un pasīvu un maksājumu statistikas prasības, kā arī par iespējām sniegt datus saskaņā ar jaunu tiesību aktu apdrošināšanas sabiedrību statistikas jomā. Pēc izpētes aptauju veikšanas tika organizētas arī izmaksu aptaujas, kuru rezultātus ECB izmanto, lai noteiktu kopējās ES valstu izmaksas, kas saistītas ar jaunu prasību ieviešanu un datu regulāru ziņošanu, un izvērtētu šīs izmaksas saistībā ar guvumiem, ko varētu sniegt jauno prasību ieviešana. Šāda izmaksu un guvumu noteikšanas un novērtēšanas procedūra nodrošina efektīvu un samērīgu centrālo banku un respondentu resursu patēriņu.

MAKSĀJUMU BILANCES STATISTIKA

2012. gada augustā gadskārtējā *Nordstat* sanāksmē, kurā aktuālus jautājumus apsprieda Dānijas, Igaunijas, Islandes, Latvijas, Lietuvas, Norvēģijas, Somijas un Zviedrijas statistikas speciālisti, tika prezentēta Latvijas Bankā izveidotā vērtspapīru emisijas un turētāju datubāze, kas nodrošina informāciju maksājumu bilances un citas statistikas sagatavošanai, kā arī finanšu tirgus dalībnieku uzraudzības vajadzībām. Izmantojot šīs datubāzes datus, Latvijas Banka sāka ECB sniegt vērtspapīru turējumu statistikas datus, kas ir jauns ECB datu pieprasījums.

2012. gadā turpināta ECB, *Eurostat* un SVF jauno prasību izpēte maksājumu bilances statistikas sagatavošanas jomā un sāka spēkā esošo statistikas pārskatu un to sagatavošanas noteikumu grozījumu sagatavošana. Būtiskākās pārmaiņas skar informācijas apkopošanu par ārvalstu tiešajām investīcijām, jo, sākot ar 2014. gadu, atsevišķi tiks atspoguļoti ārējie aktīvi un pasīvi, kas saistīti ar ārvalsts māsuzņēmumiem, pārskata sniedzējam būs jānorāda informācija par augstāko kontrolējošo mātesuzņēmumu, bet dati konsolidētā veidā būs jānorāda tiem pārskata sniedzējiem, kuri sagatavo konsolidētos pārskatus.

TAUTSAIMNIECĪBAS UN VALDĪBAS FINANŠU STATISTIKA

Īstenojot ECB pieprasījumu tautsaimniecības statistikas jomā, 2012. gadā Latvijas Bankas speciālisti uzsāka mājokļu darījumu vērtības datu sagatavošanu.

Ceturkšņa finanšu kontu statistikā 2012. gadā tika uzsākta metodoloģiska izpēte saistībā ar jauno ECB vadlīnijas prasību izpildi, kas stāsies spēkā ar 2014. gada septembri un ietvers EKS 2010 prasības. Tās ietvaros Latvijas Bankas speciālisti turpināja saskaņot ceturkšņa finanšu kontu statistikas un gada finanšu kontu statistikas, kas ir CSP atbildībā, sagatavošanas metodoloģiju. Latvijas Banka sadarībā ar CSP izstrādāja vienotu makroekonomiskās statistikas revīzijas politiku valdības finanšu statistikas, ceturkšņa un gada finanšu kontu, maksājumu bilances un starptautiskās investīciju bilances statistikas jomā.

FINANŠU PAKALPOJUMI VALDĪBAI

Saskaņā ar likuma "Par Latvijas Banku" prasībām Latvijas Banka sniedz Valsts kasei vairākus pakalpojumus, nodrošinot norēķinu kontu apkalpošanu, termiņnoguldījumu pieņemšanu, ārvalstu valūtas maiņas u.c. darījumu veikšanu. Norēķinu veikšanai Valsts kase izmanto Latvijas Bankas pakalpojumus un arī piedalās Latvijas Bankas maksājumu un norēķinu sistēmās kā tiešā sistēmas dalībiece.

2012. gadā Latvijas Bankā bija atvērti Valsts kases norēķinu konti deviņās ārvalstu valūtās. Gada laikā Latvijas Banka izpildīja 1.5 tūkst. Valsts kases maksājumu ārvalstu valūtā (kopsumma – 8.4 mljrd. latu). Valsts kase veica arī 261 termiņnoguldījumu ārvalstu valūtā Latvijas Bankā. Ņemot vērā procentu likmju attīstību finanšu tirgos, 2012. gada pēdējos mēnešos Valsts kase pārtrauca veikt termiņnoguldījumus Latvijas Bankā.

2012. gadā Valsts kase veica 21 ārvalstu valūtas maiņas darījumu Latvijas Bankā (kopsumma – 56.3 milj. latu).

KONSULTĒŠANA UN SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA

VALDĪBAS UN CITU INSTITŪCIJU KONSULTĒŠANA

Viens no Latvijas Bankas uzdevumiem ir konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu par monetāro politiku un citiem ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītiem jautājumiem.

Latvijas Bankas darbinieki 2012. gadā piedalījās Kredītbiroju likuma izstrādē un Kredītu reģistra likuma pilnveidē.

Latvijas Bankas prezidents, citas Latvijas Bankas amatpersonas un darbinieki regulāri tikās ar Latvijas Republikas valdības pārstāvjiem, t.sk. piedalījās Latvijas Republikas Ministru kabineta sēdēs un dažādu gan Latvijas Republikas ministrijās, gan saskaņā ar Ministru prezidenta rīkojumu veidotu komiteju darbā.

Latvijas Bankas darbinieki deva ieguldījumu Latvijas tautsaimniecības attīstības veicināšanā, darbojoties dažādās darba grupās un profesionālajās organizācijās un sniedzot tām konsultācijas.

Finanšu sektora attīstības stratēģijas darba grupā, ko vada FM, Latvijas Bankas eksperti piedalījās finanšu sektora attīstības stratēģijā iekļaujamo rīcības virzienu un uzdevumu identificēšanā (arī pamatojoties uz Pasaules Bankas Finanšu sektora novērtēšanas programmas rekomendācijām).

Latvijas Bankas darbinieki turpināja piedalīties SEPA projektā Latvijā un vadīja Nacionālās SEPA darba grupas darbu. SEPA darba grupa izstrādāja un apstiprināja Latvijas Nacionālā SEPA plāna 4.0 versiju un turpināja SEPA prasību ieviešanu Latvijā. Dažādās projekta apakšgrupās Latvijas Bankas darbinieki sniedza ieteikumus un komentārus gan EK Zaļās grāmatas "Pretī integrētam Eiropas tirgum karšu, interneta un mobilajiem maksājumiem" izveidošanā, gan par Eiropas SEPA komunikācijas plānu. Latvijas Bankas pārstāvis kopā ar FKTK ekspertu piedalījās Eiropas klientu maksājumu drošības foruma rekomendāciju izstrādē, kā arī sagatavoja priekšlikumus par SEPA jautājumiem Eiropas institūcijām.

Latvijas Bankas pārstāvji piedalījās TARGET2 vērtspapīriem nacionālajā lietotāju darba grupā, lai veicinātu Latvijas vērtspapīru tirgus ciešāku integrāciju kopējā ES tirgū.

Gatavojoties eiro ieviešanai, Latvijas Banka sniedza priekšlikumus Eiro ieviešanas kārtības likumprojektam par eiro ieviešanu skaidrās un bezskaidrās naudas aprītē. Latvijas Banka koordinēja Naudas un maksājumu sistēmu darba grupā pārstāvēto institūciju un organizāciju gatavošanos eiro ieviešanai, sniedza priekšlikumus Nacionālajam eiro ieviešanas plānam par eiro ieviešanas aspektiem skaidrās un bezskaidrās naudas aprītē, risināja ar eiro monētu un banknošu iegādi saistītus jautājumus, piedalījās eiro ieviešanas projekta Drošības pasākumu plāna izstrādē, iesniedza Vadības komitejai Naudas un maksājumu sistēmu darba grupā pārstāvēto valsts pārvaldes institūciju eiro ieviešanas izmaksu aplēsi.

Latvijas Banka palīdzēja risināt jautājumus par finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu attālos valsts reģionos, un tās speciālisti uzstājās Lauku bibliotēku atbalsta biedrības organizētajos Grāmatu svētkos ar lekcijām par eiro ieviešanas jautājumiem, kā arī FM dažādām interešu grupām organizētajos semināros par eiro ieviešanas jautājumiem.

Latvijas Banka aktīvi iesaistījās sadarbības ar starptautiskajām kredītreitingu aģentūrām uzlabošanā, ziņojumu par Latvijas valsts kredītreitingu un faktoriem, kas to ietekmē, sagatavošanā un nodrošināja informācijas apmaiņu, gatavojoties kārtējām starptautisko kredītreitingu aģentūru pārstāvju vizītēm.

Latvijas Bankas darbinieki ekspertu statusā piedalījās 2012. gada pavasara un rudens valdības parāda un budžeta deficīta notifikācijas tabulu sagatavošanā un ar to saistīto metodoloģisko jautājumu risināšanā.

Februārī Latvijas Bankas darbinieki piedalījās *Eurostat* pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras (*Excessive Deficit Procedure*) dialoga vizītē Latvijā. Tās uzmanības centrā bija valsts budžeta deficīta un valdības parāda notifikācijas jautājumi (ar globālo finanšu krīzi saistītie valdības sektora darījumi, uzkrātie nodokļi un sociālās iemaksas, uzkrātie procenti, valdības izsniegtie galvojumi, kapitāla papildināšana, atvasinātie finanšu instrumenti, ES fondu finanšu plūsmas u.c.).

Latvijas Banka piedalījās starpinstitūciju darba grupā par pārmaiņām Institucionālo sektoru klasifikatorā atbilstoši jaunajai EKS 2010 metodoloģijai, kā arī CSP izveidotajā starpinstitūciju darba grupā par vienotas makroekonomiskās statistikas revīzijas politikas ieviešanu.

Nacionālās informācijas tehnoloģiju drošības padomes sēdēs tika sniegta informācija par Latvijas Bankas pieredzi informācijas sistēmu drošības pārvaldībā, veicinot šīs jomas pilnveidi valsts pārvaldē.

Latvijas Bankas darbinieki organizēja mācības speciālo uzdevumu vienībai un militārās policijas darbiniekiem un saņēma augstu Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas novērtējumu.

APMEKLĒTĀJU CENTRA DARBĪBA

Latvijas Bankas apmeklētāju centrā "Naudas pasaule", kas ir mūsdienīga ekspozīcija finanšu izglītības un informācijas ieguvei, 2012. gadā viesojās 8 106 apmeklētāji. Apmeklētāju skaits līdzvērtīgs iepriekšējo gadu rādītājiem un tuvs maksimālajām apmeklētāju uzņemšanas iespējām, jo centra darbība organizēta kā noteikta lieluma un skaita grupu apmeklējumi.

Apmeklētāju centra galvenā mērķauditorija ir vidusskolu vecāko klašu skolēni un sociālo zinātņu studenti. Šī grupa veidoja gandrīz 80% no apmeklētājiem. Jauniešu īpatsvara noturība apmeklētāju vidū svarīga gan tāpēc, ka saņemtā informācija palīdz apgūt mācību programmu, gan arī tāpēc, ka dialogs veicina interesi par makroekonomikas un finanšu tēmām, iesaistot diskusijā arī pārējās sabiedrības grupas.

Apmeklētājus visvairāk interesējošās tēmas 2012. gadā bija plānotā eiro ieviešana Latvijā, eiro zonas stabilitāte, valdības parāds, lata kursa stabilitātes saglabāšana, kā arī tautsaimniecības konkurētspējas atgūšanas process. Tāpēc pilnveidota ekspozīcija, interaktīvi skaidrojot pievienotās vērtības būtību, kā arī pārskatāmāk sniedzot informāciju par plānoto Latvijas eiro monētu dizainu. Izveidota arī multimedijāla programma informēšanai par Latvijas Bankas vēsturi un ēkām.

SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA

2012. gadā Latvijas centrālā banka atzīmēja savu 90. gadskārtu. 2011. un 2012. gadā astoņi ekonomisti un vēsturnieki veica Latvijas Bankas, tās īstenotās monetārās politikas, lata un Latvijas tautsaimniecības vēstures izpēti. Tās rezultāti apkopoti grāmatā "Latvijas Bankai XC", kas izdota latviešu un angļu valodā un nodota Latvijas publisko un akadēmisko bibliotēku rīcībā, kā arī publicēta Latvijas Bankas interneta vietnē www.bank.lv. Uz šo pētījumu pamata Latvijas Banka 2012. gada rudenī organizēja diskusiju ciklu sabiedrības iepazīstināšanai ar Latvijas centrālās bankas un monetārās politikas vēsturi tautsaimniecības un valsts vēstures kontekstā. Diskusiju ciklu "Latvijas naudas pārvērtības. Pagātnes mācības, nākotnes perspektīvas" aizsāka grāmatas atvēršana 1. novembrī, un tas turpinājās četrās Latvijas reģionālajās augstskolās – Liepājas Universitātē, Vidzemes Augstskolā, Latvijas Lauksaimniecības universitātē un Daugavpils Universitātē.

Latvijas Banka sabiedrības informēšanai turpināja veidot plašu regulāro izdevumu klāstu. Ceturkšņa izdevumā "Makroekonomisko Norišu Pārskats", izmantojot Latvijas Bankas, CSP, FM, FKTK un citu institūciju datus, vērtētas ārējā sektora, finanšu tirgus, iekšzemes pieprasījuma un piedāvājuma, izmaksu un cenu, kā arī maksājumu bilances norises un sniegtas tautsaimniecības attīstības un inflācijas prognozes. Latvijas Banka sagatavoja un publiskoja izdevumu "Latvijas Maksājumu Bilance", ietverot un analizējot 2011. gada finanšu statistikas datus. Galvenie finanšu stabilitātes riski vērtēti izdevumā "Finanšu Stabilitātes Pārskats", bet raitas maksājumu sistēmas darbības Latvijā

nodrošināšanai veiktā maksājumu sistēmu pārraudzība atspoguļota izdevumā "Latvijas Bankas 2011. gadā veiktā maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzība". Publiskoti seši Latvijas Bankas speciālistu veikti pētījumi un diskusijas materiāls (visas minētās publikācijas pieejamas Latvijas Bankas interneta vietnēs makroekonomika.lv un bank.lv). Turklāt Latvijas Bankas ekonomisti publicēja pētījumus arī starptautiski recenzējamos ekonomikas izdevumos, t.sk. uz Baltijas valstu ekonomisko norišu analīzi orientētajā *Baltic Journal of Economics*.

Latvijas Bankas veiktā makroekonomiskā un finanšu tirgus analīze, kas nepieciešama valdības konsultēšanai un – plašāk – tautsaimniecības dalībniekiem situācijas izpratnei un tālāko lēmumu pieņemšanai, tika plaši apspriesta. Latvijas Bankas prezidents pēc katras kārtējās padomes sēdes reizi divos mēnešos sniedza žurnālistiem pārskatu par makroekonomisko attīstību.

Lai veicinātu ekonomistu un iesaistīto pušu dziļāku izpratni un diskusiju par tautsaimniecības attīstības analīzi un nākotni, Latvijas Banka organizēja divas tautsaimniecības konferences. 5. jūnijā Rīgā notika augsta līmeņa starptautiskā konference "Apstākļiem spītējot: Baltijas valstu tautsaimniecības atveseļošanās pieredze", ko rīkoja Latvijas Banka un SVF. Vienas dienas konference pulcēja ievērojamus politikas veidotājus un akadēmisko aprindu un sabiedrības pārstāvjus, lai apspriestu politiku, kas palīdzēja Latvijai, Lietuvai un Igaunijai pārvarēt krīzi, atjaunot ekonomisko izaugsmi un tuvināt (Igaunijas gadījumā – sasniegt) eiro ieviešanas mērķi. Konference sniedza arī iespēju apspriest reģiona turpmākos sarežģītus uzdevumus un apkopot pieredzi, ko var izmantot citās Eiropas valstīs.

2. novembrī Latvijas Banka organizēja starptautisku konferenci "Tautsaimniecības pārveide valsts parāda krīzē – vai Baltijas pieredze var noderēt citiem?". Tās pirmā daļa bija veltīta minētās Latvijas Bankas un SVF konferences noslēgumā aizsāktajai sarunai par to, kā krīzes pārvarēšanā izmantot citas valsts pieredzi – ciktāl tā pārņemama un ciktāl katrai valstij jārod savs risinājums. Konferences otrajā daļā tika diskutēts par to, vai politikas veidotāju un starptautisko institūciju, kā arī privātā sektora iesaiste atsevišķu valstu ekonomiskās krīzes pārvarēšanā un globālo ekonomisko problēmu risināšanā bijusi savlaicīga un pietiekama.

2012. gadā, pēc makroekonomikas stabilizācijas un starptautiskā aizdevuma programmas noslēgšanās, sākās aktīva diskusija par eiro ieviešanas gaidāmo ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību. Lai šī diskusija norisētu kvalitatīvi, Latvijas Banka, pildot centrālās bankas konsultatīvo lomu, novērtēja to, kāda gaidāma eiro ieviešanas makroekonomiskā ietekme no valsts budžeta, ekonomiskās aktivitātes un cenu attīstības viedokļa. Septembrī iesaistītās puses un plaša sabiedrība ar šo Latvijas Bankas analīzi tika iepazīstinātas Latvijas Bankas "Ekspertu sarunās", kurās diskusija notika arī par citiem svarīgiem eiro ieviešanas aspektiem – ietekmi uz eksportējošu uzņēmumu finansēm, tirdzniecības uzņēmumu cenu politiku u.c. Lai veicinātu sabiedrības informētību, Latvijas Banka rīkoja plašu diskusiju ciklu Latvijas reģionos, tiekoties ar uzņēmējiem, pašvaldību vadītājiem un darbiniekiem un pašvaldību iestāžu pārstāvjiem. Latvijas Bankas analīze un aprēķini tika skaidroti publikāciju ciklā tās interneta vietnēs un guva atspoguļojumu populārākajos interneta portālos.

Tautsaimniecības krīzes pārvarēšanā un nākotnes attīstībā svarīgs faktors ir iedzīvotāju vērtējums un noskaņojums, ko lielākoties nosaka izpratne par makroekonomiskajiem procesiem un lēmumiem. Tāpēc viens no Latvijas Bankas komunikācijas virzieniem ir makroekonomisko un finanšu procesu skaidrošana gan plašai sabiedrībai, gan atsevišķām sabiedrības grupām. Sadarbībā ar Latvijas Banku un izmantojot tās speciālistu analīzi un skaidrojumus, tika sagatavotas skaidrojošas videografikas "Naudas zīmes. Ekonomikas ABC", ko pārraidīja Latvijas Televīzija un izvietoja vairāki interneta portāli, kā arī Latvijas Radio raidījums "Lata spoguļi", kas piesaista plašu auditoriju. Latvijas Bankas

speciālisti katru nedēļu sagatavoja plašsaziņas līdzekļus un sabiedrību interesējošas publikācijas par Latvijas un globālajām tautsaimniecības norisēm.

Ekonomiskās izglītības aktualitāti apliecināja 2012. gada rudenī veiktās "TNS Latvia" aptaujas rezultāti. Latvijas Banka ekonomiskās izglītības iespējas darīja pieejamākas plašai sabiedrībai un sniedza jaunas iespējas skolēniem un skolotājiem, izveidojot interneta vietni "Naudas skola" (www.naudasskola.lv). Tā palīdzēs izprast tautsaimniecības likumsakarības, diskutēt par aktuāliem notikumiem tautsaimniecībā, pārbaudīt zināšanas spēlēs un konkursos, kā arī iesaistīties izglītojošos pasākumos. Materiāli ir viegli uztverami skolēniem un plašai sabiedrībai un noderīgi skolotājiem darba vajadzībām. 2012. gadā jau 10. reizi notika studentu zinātnisko darbu konkurss, kura mērķis ir veicināt aktuālo makroekonomisko tēmu pētniecību, un tajā tika godalgoti pieci darbi no 18 iesniegtajiem darbiem.

Lai noskaidrotu, kā sabiedrība vērtē jubilejas un piemiņas monētu veidošanas jomā paveikto un kādas tēmas un mākslinieciskie risinājumi šķiet pievilcīgāki, Latvijas Banka rīkoja tradicionālo sabiedrības aptauju par gada monētu un aicināja ikvienu izteikt savu viedokli par to, kura no 2011. gadā tapušajām jubilejas un piemiņas monētām ir "Latvijas gada monēta 2011". Aptauju atbalstīja publisko bibliotēku tīkls un valsts aģentūras "Kultūras informācijas sistēmas" projekts "Trešais tēva dēls", un balsojumā ar 2 106 balsīm no 8 552 par Latvijas gada monētu kļuva *Rahapaja Oy* (Somija) kaltā Aleksandram Čakam veltītā monēta "Miglā asaro logs", kuras grafisko dizainu radījis mākslinieks Ilmārs Blumbers un plastisko veidojumu – Ligita Franckeviča.

SADARBĪBA AR STARPTAUTISKAJĀM ORGANIZĀCIJĀM UN ĀRVALSTU CENTRĀLAJĀM BANKĀM

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas pārstāve ārvalstu centrālajās bankās un starptautiskajās finanšu institūcijās. Latvijas Banka var piedalīties citu starptautisko finanšu un kredīta organizāciju darbībā, kas atbilst tās mērķiem un uzdevumiem.

2012. gadā Latvijas Banka turpināja pārstāvēt Latvijas intereses SVF Pilnvaroto sanāksmēs un ikdienas jautājumu koordinēšanā. Latvijas intereses SVF tika pārstāvētas Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupā, kurā ietilpst Dānija, Igaunija, Islande, Latvija, Lietuva, Norvēģija, Somija un Zviedrija. Šo valstu grupu SVF Izpilddirektoru valdē pārstāvēja viens izpilddirektors, un tai kopumā bija 3.41% balsu.

Latvijas Bankas pārstāvji turpināja darboties Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejā, kas izveidota stratēģisko virzienu un vadlīniju noteikšanai un saskaņota viedokļa izstrādāšanai SVF darbības jautājumos. 2012. gadā SVF politikas prioritārie jautājumi galvenokārt bija saistīti ar jau pieņemto lēmumu īstenošanu pasaules finanšu krīzes seku mazināšanai un stiprākas starptautiskās finanšu sistēmas veidošanai, kā arī ar SVF pārvaldīšanas un kvotu formulas reformas īstenošanas gaitu, lai veicinātu SVF leģitimitāti pasaules tautsaimniecības attīstības un tās problēmu risināšanas jomā.

2012. gadā turpinājās sadarbība ar SVF, pamatojoties uz SVF Vienošanās līguma IV panta konsultācijām un Pēcprogrammas uzraudzības ietvaros. SVF Izpilddirektoru valde 2012. gada 16. jūlijā izskatīja pirmo Pēcprogrammas uzraudzības pārskatu par Latvijas tautsaimniecības, monetārās un finanšu politikas īstenošanu.

2012. gadā Latvijas Banka turpināja līdzdalību SNB.

2012. gadā turpinājās Latvijas Bankas sadarbība ar citu valstu centrālajām bankām pieredzes un informācijas apmaiņas jomā. Latvijas Banka rīkoja vairākas starptautiskas sanāksmes un seminārus. Martā Briselē sadarbībā ar EK Latvijas Banka organizēja semināru "ES palīdzība Latvijai maksājumu bilances jautājumos: panākumu pamats", bet jūnijā sadarbībā ar SVF rīkoja konferenci "Apstākļiem spītējot: Baltijas valstu

tautsaimniecības atveseļošanās pieredze". Jūnijā Latvijas Banka organizēja *CashSSP* (skaidrās naudas darījumu veikšanas atbalsta sistēma, kas pieejama ECBS, brīvprātīgi pievienojoties kooperācijas līgumam) Vadības komitejas sēdi, bet augustā – Ziemeļvalstu un Baltijas valstu statistiķu (*Nordstat*) sanākumi. Septembrī norisinājās ECBS mācību seminārs par risku pārvaldīšanu, savukārt novembrī – ECBS mācību seminārs "Ekonomika neekonomistiem". Oktobrī Latvijas Bankas darbinieki konsultēja *Eesti Pank* speciālistus *CashSSP* sistēmas ieviešanas jautājumos. Novembrī norisinājās Latvijas Bankas organizētā starptautiskā tautsaimniecības konference "Tautsaimniecības pārveide valsts parāda krīzē – vai Baltijas pieredze var noderēt citiem?".

Starptautiskās finanšu organizācijas un ārvalstu centrālās bankas sniedza atbalstu Latvijas Bankai, piedāvājot iespēju piedalīties šo institūciju rīkotajos semināros unursos, kā arī saņemt konsultācijas ar centrālās bankas darbību saistītos jautājumos.

2012. gadā Latvijas Bankas darbinieki piedalījās ECB, SVF Institūta, Apvienotā Vīnes institūta, *Study Center Gerzensee* un *Deutsche Bundesbank* organizētajosursos, kā arī Austrijas, Beļģijas, Bulgārijas, Čehijas Republikas, Itālijas, Lielbritānijas, Nīderlandes, Norvēģijas, Polijas, Somijas, Spānijas, Ungārijas un Zviedrijas centrālās bankas un Pasaules Bankas rīkotajos semināros.

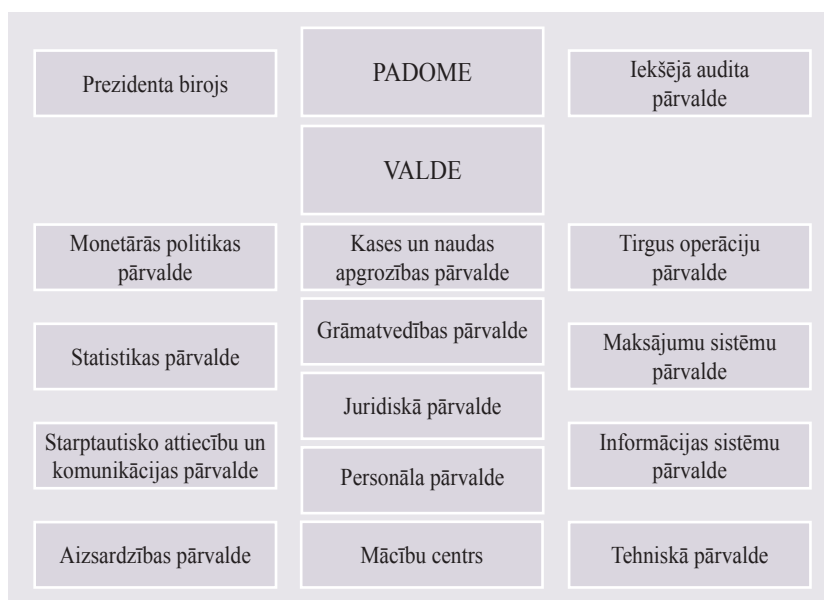
Latvijas Bankas darbinieki devās pieredzes apmaiņas vizītēs uz Beļģijas, Igaunijas, Luksemburgas un Zviedrijas centrālo banku un SVF, kā arī saņēma konsultācijas no Maltas centrālās bankas ekspertiem.



LATVIJAS BANKAS PĀRVALDĪBA UN ORGANIZĀCIJA



LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRA



LATVIJAS BANKAS PADOME

Latvijas Bankas padome pieņem lēmumus Latvijas Bankas vārdā. Latvijas Bankas padomes sastāvā ir Latvijas Bankas prezidents, prezidenta vietnieks un seši locekļi. Viņu pilnvaru laiks ir seši gadi. Latvijas Bankas padome 2012. gada beigās strādāja šādā sastāvā:

– prezidents	Ilmārs Rimšēvičs;
– prezidenta vietnieks	Andris Ruselis;
– padomes locekļi:	Leonīds Gricenko, Edvards Kušners, Vita Pilsuma, Zoja Razmusa, Arvils Sautiņš, Aivars Skopiņš.

2012. gada 31. maijā Latvijas Republikas Saeima par Latvijas Bankas padomes locekli apstiprināja Edvardu Kušneru.

Latvijas Bankas padomes sēdes sasauc pēc vajadzības, bet ne retāk kā reizi ceturksnī. 2012. gadā notika deviņas Latvijas Bankas padomes sēdes. Lai noteiktu un īstenotu monetāro politiku, Latvijas Bankas padome veica padziļinātu monetāro un ekonomisko norišu novērtējumu un pieņēma sešus ar monetārās politikas īstenošanu un monetārās politikas instrumentu izmantošanu saistītus tiesību aktus.

Īstenojot pārējos likumā "Par Latvijas Banku" noteiktos uzdevumus, Latvijas Bankas padome 2012. gadā kopumā pieņēma 82 tiesību aktus (t.sk. maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu darbības un pārraudzības jomā – 6, Kredītu reģistra darbības jomā – 4, ārvalstu rezervju pārvaldīšanas jomā – 6, skaidrās naudas apgrozības jautājumos – 7 un ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas licencēšanas un uzraudzības jomā – 5).

LATVIJAS BANKAS VALDE

Latvijas Bankas praktiskā darba veikšanai un operatīvajai vadīšanai Latvijas Bankas padome izveido pastāvīgi strādājošu Latvijas Bankas valdi sešu cilvēku sastāvā. Latvijas Bankas valde 2012. gadā strādāja šādā sastāvā:

– valdes priekšsēdētājs	Māris Kālis;
– valdes priekšsēdētāja vietnieks	Reinis Jakovļevs;
– valdes locekļi:	Andris Nīkitins, Harijs Ozols, Ilze Posuma, Raivo Vanags.

Latvijas Bankas valde vadīja bankas darbu, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" un citu tiesību aktu prasības un īstenojot Latvijas Bankas padomes lēmumus monetārās politikas un citās centrālās bankas darbības jomās. Latvijas Bankas valde pieņēma 125 tiesību aktus centrālās bankas darbības jomās. Latvijas Bankas valde sagatavoja 33 Latvijas Bankas padomes tiesību aktu projektus un iesniedza izskatīšanai Latvijas Bankas padomē 24 ziņojumus par centrālās bankas darbības jautājumiem.

LATVIJAS BANKAS DARBINIEKI

Latvijas Bankā 2012. gada beigās strādāja 561 darbinieks, t.sk. 17 darbinieku, ar kuriem darba līgums noslēgts uz noteiktu laiku (2011. gada beigās – attiecīgi 556 darbinieki un 15 darbinieku). 2012. gada beigās 57% Latvijas Bankas darbinieku bija vīrieši un 43% – sievietes.

Lai nodrošinātu informācijas apmaiņu starp Latvijas Banku un ES institūcijām, 2012. gadā darbu turpināja nozares padomnieks, Latvijas Bankas specializētais atašejs Latvijas Republikas Pastāvīgajā pārstāvniecībā ES.

LATVIJAS BANKAS KOMISIJAS UN KOMITEJAS

Latvijas Bankas budžeta komisija	Latvijas Bankas lata banknošu kvalitātes noteikšanas komisija
Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteja	Latvijas Bankas lata naudas zīmju ekspertīzes komisija
Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija	Latvijas Bankas licencēšanas komisija
Latvijas Bankas dokumentu un arhīva pārvaldības ekspertu komisija	Latvijas Bankas monētu dizaina komisija
Latvijas Bankas ētikas komiteja	Latvijas Bankas revīzijas komiteja
Latvijas Bankas informācijas sistēmu vadības komiteja	Latvijas Bankas RIGIBID un RIGIBOR komisija
Latvijas Bankas investīciju komiteja	

Lai nodrošinātu veiksmīgu un drošu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi, 2012. gadā darbu turpināja vairākas Latvijas Bankas padomes, Latvijas Bankas prezidenta un Latvijas Bankas valdes apstiprinātas komitejas, komisijas un darba grupas. Latvijas Bankā darbojās šādas ar centrālās bankas pamatdarbību saistītas komitejas un komisijas.

Eiro ieviešanas sagatavošanā būtisks bija Latvijas Bankas darba grupas eiro norēķinu ieviešanai ieguldījums (tās mērķis ir nodrošināt veiksmīgu eiro skaidrās un bezskaidrās

naudas norēķinu ieviešanu Latvijas Republikā), bet darbu koordinēja un informācijas apriti nodrošināja Latvijas Bankas darba grupa sadarbībai ar ECBS.

Latvijas Bankas revīzijas komiteja Latvijas Bankas padomes uzdevumā pārraudzīja iekšējā audita funkciju, Latvijas Bankas ārējo revidentu darbību un finanšu pārskatu sagatavošanu, kā arī veicināja Latvijas Bankas iekšējās kontroles sistēmas darbību. Dažādos ar drošību saistītus jautājumus risināja Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija. Latvijas Bankas informācijas sistēmu vadības komiteja pārraudzīja un koordinēja ar Latvijas Bankas informācijas sistēmu darbību, drošību un attīstību, kā arī ar personas datu apstrādi saistītus jautājumus. Savukārt darbības risku pārvaldīšanu Latvijas Bankā pārraudzīja Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteja.

Latvijas Bankas lata bankošu kvalitātes noteikšanas komisija uzraudzīja Latvijas Bankas bankošu nolietotības, tīrības un bojājumu līmeni, savukārt Latvijas Bankas lata naudas zīmju ekspertīzes komisija identificēja lata naudas zīmju viltojumus, kā arī noteica, vai bojātās lata naudas zīmes atzīstamas par pilnvērtīgiem maksāšanas līdzekļiem un aizstājamas ar derīgām lata naudas zīmēm. Lai nodrošinātu ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai kā finanšu pakalpojumam izvirzīto prasību izpildi, Latvijas Bankas licencēšanas komisija izsniedza licences kapitālsabiedrībām ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā.

Latvijas Bankas operacionālā darba vadībā ieguldījumu deva Latvijas Bankas budžeta komisija, kuras mērķis ir izvērtēt un iesniegt Latvijas Bankas budžeta projektu apstiprināšanai Latvijas Bankas padomē, nodrošinot Latvijas Bankas finanšu resursu lietderīgu izlietojumu paredzētajiem mērķiem, kā arī sekot finanšu resursu izlietojuma kontrolei.

Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādāja un noteica ārvalstu rezervju pārvaldīšanas stratēģiju un taktiku atbilstoši Latvijas Bankas padomes kārtībai "Latvijas Bankas ārvalstu rezervju pārvaldīšanas vadlīnijas". Latvijas Bankas RIGIBID un RIGIBOR komisija koordinēja visus pasākumus, kas saistīti ar RIGIBID un RIGIBOR aprēķināšanu.

Savukārt Latvijas Bankas dokumentu un arhīva pārvaldības ekspertu komisija, kuras mērķis ir veikt dokumentu vērtības ekspertīzi, sagatavot lietu nomenklatūru, noteikt dokumentu glabāšanas termiņus un risināt citus ar dokumentu pārvaldību saistītus jautājumus, nodrošināja "Dokumentu pārvaldības kārtības Latvijas Bankā" un Arhīvu likuma prasību īstenošanu Latvijas Bankas arhīva darba kontekstā. Latvijas Bankas ētikas komiteja pārraudzīja "Latvijas Bankas ētikas kodeksa" īstenošanu.

PĀRVALDĪBAS PRINCIPI UN ATTĪSTĪBA

Latvijas Bankas pārvaldībai jānodrošina teicama likumā "Par Latvijas Banku" noteikto uzdevumu izpilde un šāda spēja jāuztur ilgtermiņā. Latvijas Bankas pārvaldībā izmanto ciklu "Plāno – Dari – Pārbaudi – Rīkojies", kas ir arī pamatā vispārējās novērtēšanas modelim (*Common Assessment Framework*), kuru Latvijas Banka izmanto pārvaldības procesu pilnveidei. Tas dod iespēju atklāt nepilnības stratēģijas, resursu, darbinieku un procesu vadības un līderības jomā un novērtēt attiecībā uz klientiem, darbiniekiem un sabiedrību kopumā sasniegtos rezultātus.

Latvijas Bankas vīzijas, misijas un vērtību vēstījumi ir pamats darbības īstenošanai un attīstības plānošanai. 2011. gadā tika identificēti stratēģiskie mērķi nākamo četru gadu periodam. Tie nosaka četras jomas, kurām Latvijas Banka pievērsīs pastiprinātu uzmanību: nodrošināt pamatuzdevumu kvalitatīvu izpildi, veicināt Latvijas pievienošanas eiro zonai, stiprināt saikni ar sabiedrību, pilnveidot profesionālo kompetenci un uzlabot darba sniegumu.

Latvijas Bankas panākumus ikdienas uzdevumu veikšanā nodrošina darbinieki, un būtiski tās veiksmīgas darbības priekšnoteikumi ir darbinieku motivācija, radoša pieeja

un atbildība. Latvijas Bankas pamatvērtības ir virzība uz pakalpojumu kvalitāti un rezultātu, modernu tehnoloģiju un korporatīvās vadības atzinumu izmantošana, komandas darbs, labvēlīgas darba vides uzturēšana, profesionalitāte, ētiska attieksme pret darbu un kolēģiem un pilsoniskās īpašības.

Katru gadu tiek vērtēts noteikto mērķu sasniegšanā paveiktais. Ikdienā tiek novērota funkciju un procesu izpilde, divas reizes gadā notiek darba plānu izpildes kontrole, un katru otro gadu tiek organizētas klientu aptaujas, aicinot viņus vērtēt Latvijas Bankas pakalpojumu kvalitāti, to pieejamību un ērtumu, darbinieku kompetenci un atsaucību. Latvijas Bankas valde novērtē Latvijas Bankas darbību kopumā un reizi gadā iesniedz Latvijas Bankas padomei ziņojumu, kurā ietverta informācija par stratēģisko mērķu sasniegšanas pakāpi, funkciju mērķu sasniegšanas rādītājiem, klientu aptaujas un darbinieku aptaujas rezultātiem, darbinieku un klientu sūdzībām un ieteikumiem un darbības risku un darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas rezultātiem.

Klientu aptaujā 2012. gadā visaugstāk vērtēti maksājumu sistēmu un norēķinu pakalpojumi un Latvijas Bankas sniegtie valdības finanšu aģenta pakalpojumi.

Darbinieku aptaujā iegūts atbalsta funkciju izpildes kvalitātes vērtējums. 2012. gadā visaugstāk vērtēti grāmatvedības uzskaites un norēķinu un fiziskās aizsardzības nodrošināšanas pakalpojumi, personāla administrēšanas process, bibliotēkas, arhīva un transporta pakalpojumi. Jomas, kas novērtētas zemāk, tika analizētas pēc būtības, nosakot nepieciešamos funkciju un procesu izpildes uzlabojumus.

2012. gadā, ņemot vērā iepriekšējā gada klientu un darbinieku aptauju rezultātus, kā arī turpinot Latvijas Bankas darbības procesu pilnveidi, veikti uzlabojumi, t.sk. uzsākta finanšu starpnieku datu publiskošana Latvijas Bankas interneta vietnē; Kredītu reģistrs pilnveidots atbilstoši jaunā Kredītu reģistra likuma prasībām, t.sk. mainīti regulējošie normatīvie akti; sabiedrības labumam izveidota ekonomiskās izglītības interneta vietne; ieviesta SAMS jauna versija; modernizēta lokālā datortīkla infrastruktūra; veikta padziļināta personāla apmierinātības aptauja, vadībai sniegti priekšlikumi personāla vadības funkcijas pilnveidei; ieviesta darbinieku snieguma vērtēšanas sistēma; uzsākts Starpgadījumu un incidentu reģistra pilnveides projekts; darbinieki papildinājuši zināšanas informācijas aizsardzības jomā; uzlabota klientu apkalpošanas pa tālruni procedūra; uzlabots darbības risku pārvaldīšanas process un risku reģistrs.

RESURSU PĀRVALDĪBA

PERSONĀLA RESURSI

Latvijas Banka 2012. gadā turpināja īstenot personāla politikas pamatprincipus, efektīvā personāla atlases procesā piesaistot kvalificētus un profesionālus darbiniekus un veidojot ilgtermiņa darba attiecības, radot motivējošu darba vidi un veicinot profesionālo pilnveidi.

Latvijas Banka personāla attīstības un izaugsmes veicināšanas nolūkos līdzīgi kā iepriekšējos gados izmantoja darbinieku iekšējo un ārējo rotāciju. Iekšējās rotācijas programmas ietvaros 2012. gadā viens darbinieks tika paaugstināts amatā citā Latvijas Bankas struktūrvienībā un 19 darbinieku tika paaugstināti amatā attiecīgajā Latvijas Bankas struktūrvienībā. ECB īstermiņa norīkojuma programmā darba pieredzi, papildinot zināšanas ekonomikā, finanšu stabilitātes un iekšējā audita jomā, guva seši darbinieki, bet pa vienam darbiniekam stažējās *Banca d'Italia*, SVF un EK. Latvijas Bankas un FKTK pieredzes apmaiņas programmas ietvaros viens Latvijas Bankas darbinieks papildināja zināšanas par finanšu tirgus dalībnieku uzraudzību.

Pēc rūpīga un pārdomāta izstrādes procesa, kas ietvēra vairākus pilotprojekta posmus, 2012. gadā Latvijas Bankā tika ieviesta jauna darba izpildes vadības sistēma, kas no-

drošina to, ka ikviena darbinieka mērķi un uzdevumi tiek saistīti ar Latvijas Bankas stratēģiskajiem, funkciju un procesu mērķiem un darbinieku ikdienas sniegums vērsti uz konkrētu Latvijas Bankas mērķu sasniegšanu un uzdevumu izpildi. Darbinieku attīstības plānošana un norise tiek īstenota gadskārtējo pārrunu procesā, vadītāja un darbinieka sarunas gaitā nosakot darbinieka profesionālo un sociālo kompetenču pilnveides vajadzības. Jaunieviestās darba izpildes vadības procesā noteiktais darbinieka profesionālās attīstības plāns dod iespēju efektīvāk plānot Latvijas Bankas mācību budžeta resursus un mācību programmu piedāvājumu. Ar Latvijas Bankas darbinieku mācībām saistīto uzdevumu apjoms atbilda 1.8% no darba samaksas apjoma (2011. gadā – 1.4%).

Latvijas Bankas darbinieki turpināja papildināt profesionālās zināšanas monetārās politikas, finanšu stabilitātes, makroekonomikas, ekonometrijas, finanšu tirgus, statistikas, banku grāmatvedības, finanšu instrumentu uzskaites, audīta, personāla vadības, juridiskajā, tulkošanas, risku vadības un informācijas tehnoloģiju jomā. Vairāki Latvijas Bankas darbinieki veiksmīgi piedalījās starptautiskās profesionālās sertifikācijas programmās un ieguva starptautiski atzītus sertifikātus.

2012. gadā noslēdzās Latvijas Bankas struktūrvienību un to daļu vadītāju ilgtermiņa mācību projekts. 2007.–2012. gadā 62 Latvijas Bankas struktūrvienību un to daļu vadītāji pilnveidoja vadības prasmes, apgūstot vadītāju un darbinieku darba efektivitātes paaugstināšanas prasmes, personības attīstības elementus, komunikācijas prasmju pilnveidošanu un darbinieku attīstību un motivēšanu. 2012. gadā notika četri semināri, kuros Latvijas Bankas darbinieki attīstīja komunikācijas un informācijas apmaiņas prasmi, prasmi risināt problēmas, kā arī prasmes, kas palīdz veicināt darba efektivitāti un kvalitāti. Lai stimulētu darbinieku saliedētību un sadarbību, vienā no Latvijas Bankas struktūrvienībām tika organizēts komandas saliedēšanas seminārs.

2012. gadā, lai padziļinātu darbinieku zināšanas par Latvijas Bankas funkcijām un informētu par aktualitātēm, tika organizēti Latvijas Bankas speciālistu vadīti semināri par ES pārvaldības un krīžu risināšanas instrumentiem, kā arī par makroekonomisko rādītāju prognozēšanas procesu Latvijas Bankā.

FINANŠU RESURSI

Latvijas Bankas finanšu vadības sistēma veidota tā, lai nodrošinātu atbalstu lēmumu pieņemšanai, finanšu risku pārvaldīšanu un finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu.

Latvijas Banka savu darbību galvenokārt finansē no ārvalstu valūtas un zelta rezervju pārvaldīšanas ienākumiem. Latvijas Banka nesāņem finansējumu no valsts budžeta, bet veic maksājumus tajā 65% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas. Latvijas Banka 2012. gadā guva 34.0 milj. latu peļņu, no kuras valsts ieņēmumos ieskaitīts 22.1 milj. latu. Latvijas Banka no savas 2007.–2011. gada peļņas kopumā ieskaitījusi valsts ieņēmumos 134.8 milj. latu.

Nozīmīgākie Latvijas Bankas finanšu darījumi saistīti ar ārvalstu rezervju pārvaldīšanu un monetārās politikas īstenošanu. Ārvalstu rezervju pārvaldīšana tiek veikta atbilstoši Latvijas Bankas padomes pieņemtajās "Latvijas Bankas ārvalstu rezervju pārvaldīšanas vadlīnijās" noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ārvalstu rezervju vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujāmā riska ietvaros, nenonākot pretrunā ar Latvijas Bankas īstenoto monetāro politiku. Savukārt ar monetārās politikas īstenošanu saistītās operācijas Latvijas Banka veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemtajiem "Latvijas Bankas monetārās politikas instrumentu izmantošanas noteikumiem".

Lai nodrošinātu vispusīgu un caurredzamu informāciju par Latvijas Bankas finanšu darījumiem, finanšu riskiem un to vadību, kā arī Latvijas Bankas darbības rezultātiem,

Latvijas Banka sagatavo un publisko gada finanšu pārskatus. Tos sagatavo saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku", kārtējot grāmatvedību atbilstoši Latvijas Bankas valdes pieņemtajai "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības kārtībai" un citiem Latvijas Bankas normatīvajiem aktiem, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" un citu Latvijas Bankai saistošo Latvijas Republikas normatīvo aktu prasības. "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politika" nosaka, ka tos notikumus un Latvijas Bankas finanšu darījumus, kuri saistīti ar monetārās politikas īstenošanu, ārvalstu rezervju pārvaldīšanu, kā arī līdzdalību ECB kapitālā, grāmato saskaņā ar tiesību aktos par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanu ECBS noteikto, vienlaikus ievērojot to, ka Latvijas Banka nav Eirosistēmas dalībniece. Šī politika arī nosaka prasības skaidrojumu sniegšanai gada finanšu pārskatos.

Latvijas Banka publicē katra mēneša slēguma bilanci un tās skaidrojumus un citu finanšu informāciju, kas pieejama arī Latvijas Bankas interneta vietnē. Integrētā bankas informācijas sistēma nodrošina standartizētu, automatizētu, drošu un efektīvu Latvijas Bankas finanšu darījumu veikšanu, to vienotu uzskaiti un finanšu pārskatu sagatavošanu. Latvijas Bankas vadībai un darbiniekiem pieejama arī dienas informācija par Latvijas Bankas finansiālo stāvokli, darbības rezultātiem un budžeta izpildes gaitu. Iekšējās finanšu kontroles sistēmas ietvaros Latvijas Bankas vadība regulāri izvērtē Latvijas Bankas aktīvu un saistību, kā arī ienākumu un izdevumu pārmaiņas, īpašu uzmanību pievēršot gan ārējo rezervju pārvaldīšanas rezultātiem, gan administratīvo izdevumu un ilgtermiņa ieguldījumu atbilstībai apstiprinātajam Latvijas Bankas budžetam. Latvijas Bankas gada budžetu apstiprina Latvijas Bankas padome, un tā vadība tiek īstenota saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas budžeta vadības kārtību", kuras mērķis ir nodrošināt Latvijas Bankas finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu un kurā noteikta Latvijas Bankas budžeta sagatavošanas, apstiprināšanas un izpildes kontroles kārtība. Budžeta vadības ietvaros Latvijas Banka pastāvīgi izvērtē katra projekta mērķtiecību, izmaksas un cilvēkresursus, lai nodrošinātu lietderīgu līdzekļu izlietojumu. Lai nodrošinātu iekšējā audita funkcijas neatkarību, Latvijas Bankas padome apstiprina arī Iekšējā audita pārvaldes izdevumu plānu.

Latvijas Bankas padome izveidojusi budžeta komisiju, kuras sastāvā ir vismaz pieci Latvijas Bankas padomes locekļi. Latvijas Bankas budžeta komisijas galvenie uzdevumi ir Latvijas Bankas valdes sagatavotā budžeta projekta izvērtēšana un budžeta izpildes gaitas pārraudzība. Savukārt Latvijas Bankas valdes galvenie budžeta vadības uzdevumi ir kopā ar attiecīgo Latvijas Bankas struktūrvienību vadītājiem sagatavot un iesniegt Latvijas Bankas budžeta komisijai un Latvijas Bankas padomei budžeta projektu un regulāri sniegt ziņojumus par budžeta izpildes gaitu.

INFRASTRUKTŪRAS RESURSI

Inženiertehniskās infrastruktūras resursi

Latvijas Banka uztur labā kārtībā tās darbībai nepieciešamo infrastruktūru. Gatavojoties eiro ieviešanai un ņemot vērā nepieciešamību ērti un droši apkalpot apmeklētājus vienlaikus vairākās kasēs, 2012. gadā pabeigti Latvijas Bankas ēkas K. Valdemāra ielā 1B, Rīgā, restaurācijas un rekonstrukcijas darbi, kurus saskaņā ar iepirkuma procedūras rezultātā noslēgtu būvniecības darbu līgumu 4.2 milj. latu apjomā veica SIA "Skonto Būve". Restaurētajā un rekonstruētajā ēkā izvietotas Statistikas pārvaldes, Maksājumu sistēmu pārvaldes un Kases un naudas apgrozības pārvaldes darba telpas, kā arī Latvijas Bankas darbiniekiem nepieciešamās konferenču, semināru un sanāksmju telpas, telpas Kredītu reģistra ziņu saņēmēju apkalpošanai un kases bloks.

Nelieli ēku uzturēšanai nepieciešami būvdarbi veikti arī Latvijas Bankas galvenajā ēkā K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā, kā arī Rīgas filiāles, Daugavpils filiāles, Liepājas filiāles un Mācību centra ēkās.

2012. gadā rekonstruēta Daugavpils filiāles naudas glabātavas apsardzes signalizācijas sistēma un pabeigta 2006. gadā sāktā Latvijas Bankas videonovērošanas un videoieraksta sistēmu rekonstrukcija.

Informācijas tehnoloģiskie resursi

2012. gadā tika pabeigts Latvijas Bankas lokālā datortīkla modernizācijas projekts, lai ar modernu, funkcionālu, ātrdarbīgu, drošu un no ieviešanas un uzturēšanas kopējo izmaksu viedokļa efektīvu risinājumu nodrošinātu Latvijas Bankas datortīkla veiksmīgu funkcionēšanu bez nepieciešamības vairāku turpmāko gadu laikā veikt tajā būtiskas papildu investīcijas.

2012. gadā modernizēta attālinātās pieejas infrastruktūra, gan paaugstinot drošības līmeni, gan darot šo risinājumu draudzīgāku un ērtāk izmantojamu lietotājiem.

2012. gadā Latvijas Banka piedalījās kārtējā *Information Security Forum* pētījumā, kura ietvaros periodiski tiek vērtēta šīs organizācijas dalībnieku informācijas sistēmu vides sakārtotība un drošība, un saņēma augstu novērtējumu.

RISKU PĀRVALDĪŠANA

Latvijas Bankā tiek pārvaldīti stratēģiskie, finanšu un darbības riski. Risku pārvaldīšanu Latvijas Bankā nosaka Latvijas Bankas padomes pieņemtā "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas politika", "Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas politika", "Latvijas Bankas informācijas un informācijas sistēmu drošības politika" un "Latvijas Bankas fiziskās drošības politika". Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija nodrošina šo politiku īstenošanas vispusīgu un vienotu pārraudzību.

Ar Latvijas Bankas ārvalstu rezervēm saistītie finanšu riski tiek pārvaldīti saskaņā ar "Latvijas Bankas ārvalstu rezervju pārvaldīšanas vadlīnijām".

Darbības riskus Latvijas Bankā saskaņā ar Latvijas Bankas valdes pieņemto "Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanas kārtību" pārvalda procesos un projektos. Riski tiek identificēti, analizēti un novērtēti, nosakot risku ierobežošanai piemērotāko rīcību. Darbības risku pārvaldīšanu veic par Latvijas Bankas procesu izpildi atbildīgās Latvijas Bankas struktūrvienības, projektu vadītāji un citi Latvijas Bankas darbinieki. Darbības risku pārvaldīšanu pārrauga Latvijas Bankas valdes izveidotā Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteja, kas ikdienā nodrošina darbības risku pārvaldīšanas procesa ietvaros veicamo pasākumu koordinēšanu un sniedz atbalstu Latvijas Bankas valdei darbības risku pārvaldīšanas jomā.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktība tiek pārvaldīta ar mērķi nodrošināt Latvijas Bankas pamatfunkciju izpildei vai Latvijas Bankas mērķu sasniegšanai kritisku procesu izpildes nepārtrauktību vai izpildes atjaunošanu atbilstošā līmenī un pieņemamā laikā kritiskā procesa izpildes pārtraukuma gadījumā, kā arī efektīvu incidenta un krīzes pārvaldīšanu. Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas procesa ietvaros 2012. gadā galvenā uzmanība tika pievērsta darbības nepārtrauktības nodrošināšanas rīcības plānu pilnveidei un testēšanai.

2012. gadā tika turpināta kritisko un svarīgo Latvijas Bankas informācijas sistēmu risku analīze saskaņā ar informācijas sistēmu risku pārvaldības metodoloģiju. Risku analīze tiek veikta arī informācijas sistēmu izstrādes vai pilnveides projektos un informācijas sistēmu infrastruktūras pārmaiņu projektos.

2012. gada aprīlī Latvijas Bankas valde izskatīja un apstiprināja Latvijas Bankas risku pārskatu un sniedza ziņojumu Latvijas Bankas padomei par situāciju risku pārvaldīšanā

2011. gadā, ietverot informāciju par Latvijas Bankas būtiskajiem riskiem un to kontroli, risku ierobežošanas plānu izpildes gaitu un notikušajiem būtiskajiem starpgadījumiem.

Latvijas Banka 2012. gadā netika pakļauta tādiem apdraudējumiem, kuri būtiski traucētu tās darbību. Darbinieki tika izglītoti informācijas un informācijas sistēmu drošības, darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas un darbības risku pārvaldīšanas jomā.

IEKŠĒJAIS UN ĀRĒJAIS AUDITS

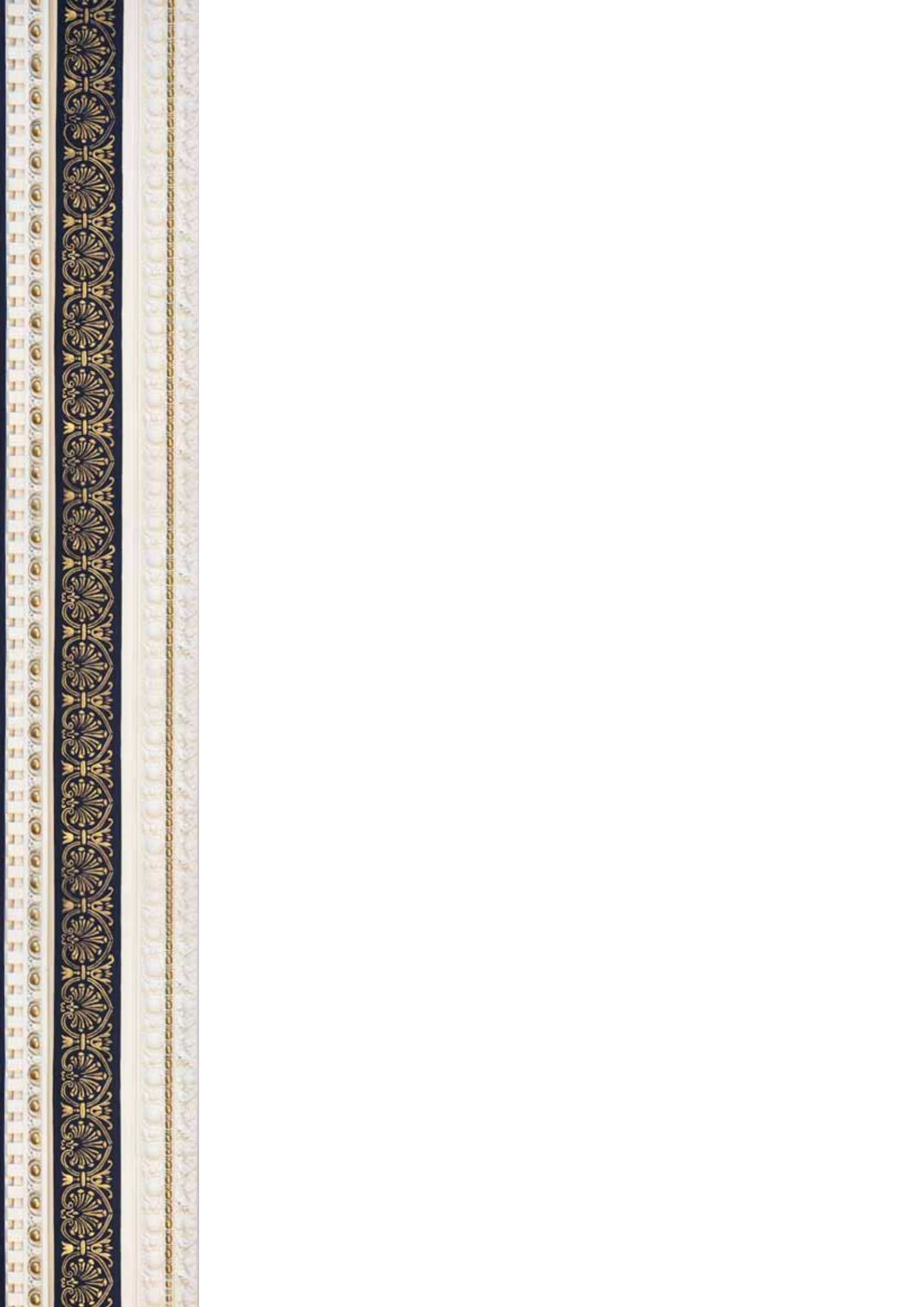
Iekšējais audits, objektīvi pārbaudot Latvijas Bankas funkcijas un procesus, sniedz Latvijas Bankas vadībai neatkarīgu vērtējumu par risku vadības, kontroles sistēmas un procesu efektivitāti, kā arī sniedz konsultācijas to pilnveidei. Iekšējo auditu Latvijas Bankā veic Iekšējā audita pārvalde. Latvijas Bankā darbojas revīzijas komiteja, kas pārrauga un palīdz pilnveidot iekšējo auditu. Iekšējo auditu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas iekšējā audita politiku". Iekšējo auditu veic, ievērojot Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus" un "Ētikas kodeksu", kā arī *CobiT (Control Objectives for Information and Related Technology)* un *ISACA (Information System Audit and Control Association)* standartus.

Iekšējā audita darbības atbilstību Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem" un "Ētikas kodeksam" apliecinājis 2010. gadā veiktais ārējais iekšējā audita kvalitātes novērtējums un 2012. gadā veiktais iekšējais periodiskais iekšējā audita kvalitātes novērtējums.

Iekšējais audits aptver visas Latvijas Bankas darbības jomas. Iekšējos auditus plāno un veic, pamatojoties uz risku novērtējumu. Par katra iekšējā audita rezultātiem Iekšējā audita pārvaldes vadītājs ziņo Latvijas Bankas prezidentam un Latvijas Bankas revīzijas komitejai. Reizi ceturksnī Latvijas Bankas revīzijas komiteja kopā ar Iekšējā audita pārvaldes vadītāju izskata iekšējo auditu rezultātus, ieteikumus un to ieviešanas gaitu. Par iekšējā audita darbību reizi gadā tiek ziņots Latvijas Bankas padomei.

Iekšējā audita pārvalde veic iekšējos auditus Latvijas Bankā arī saskaņā ar ECBS Iekšējo auditoru komitejas (IAC) apstiprināto auditu plānu. 2012. gadā veikti trīs šādi iekšējie auditi.

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas pārskata gada saimnieciskās darbības un finanšu pārskatu revīziju veic revīzijas komisija, kuras personālsastāvu apstiprina Latvijas Republikas Valsts kontrole. 2012. gada saimnieciskās darbības un finanšu pārskatu revīzijas komisijas sastāvā iekļauti Latvijas Republikas Valsts kontroles un SIA "Ernst & Young Baltic" revīzijas speciālisti.



LATVIJAS BANKAS 2012. GADA FINANŠU PĀRSKATI



BILANCE

72

LATVIJAS BANKAS 2012. GADA PĀRSKATS

		(gada beigās; tūkst. latu)	
AKTĪVI	Skaidrojumi ¹	2012	2011
ĀRZEMJU AKTĪVI		4 053 478	3 507 542
Zelts	6	218 750	210 066
Speciālās aizņēmuma tiesības	7	83 367	79 069
Ārvalstu konvertējamās valūtas	8	3 692 653	3 184 920
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	9	750	750
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	10	19 991	18 997
Pārējie ārzemju aktīvi	11	37 967	13 740
VIETĒJIE AKTĪVI		32 857	31 683
Pamatlīdzekļi	12, 13	31 963	30 675
Pārējie vietējie aktīvi	14, 15	894	1 008
KOPĀ AKTĪVI		4 086 335	3 539 225

¹ No 78. lappuses līdz 111. lappusei sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

<i>(turpinājums)</i>		<i>(gada beigās; tūkst. latu)</i>	
PASĪVI	Skaidrojumi	2012	2011
ĀRZEMJU SAISTĪBAS		27 680	72 372
Ārvalstu konvertējamās valūtas	16	18 775	9 560
Starptautiskais Valūtas fonds	7	305	313
Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos	17	3 341	18 271
Ārvalstu banku noguldījumi latos		2 332	712
Pārējās ārzemju saistības	18	2 927	43 516
LATI APGROZĪBĀ	19	1 234 147	1 160 183
VIETĒJĀS SAISTĪBAS		2 462 505	1 979 508
Kredītiestāžu noguldījumi	20	1 688 349	1 197 740
Valdības noguldījumi	21	761 152	737 088
Citu finanšu institūciju noguldījumi	22	10 814	42 715
Pārējās vietējās saistības	23, 24	2 190	1 965
KAPITĀLS UN REZERVES		362 003	327 162
Pamatkapitāls	25	25 000	25 000
Rezerves kapitāls	25	159 797	148 587
Pārvērtēšanas konts	25	143 245	121 547
Pārskata gada peļņa	25	33 961	32 028
KOPĀ PASĪVI		4 086 335	3 539 225

Latvijas Bankas valde 2013. gada 13. martā apstiprināja šos finanšu pārskatus, kas sniegti no 72. lappuses līdz 111. lappusei.

LATVIJAS BANKAS VALDE

M. Kālis

R. Jakovļevs

A. Nikitins

H. Ozols

R. Vanags

PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS

74

LATVIJAS BANKAS 2012. GADA PĀRSKATS

		(tūkst. latu)	
	Skaidrojumi	2012	2011
PROCENTU IENĀKUMI			
Ārzemju operācijas	35	47 555	73 265
Procenti par vērtspapīriem		45 579	58 813
Procenti par noguldījumiem ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās		995	5 832
Procenti par atvasinātajiem finanšu instrumentiem		981	8 620
Vietējās operācijas	35	8	13
Procenti par kredītiem kredītiestādēm		8	1
Procenti par atvasinātajiem finanšu instrumentiem		–	12
PROCENTU IZDEVUMI			
Ārzemju operācijas	35	–5 521	–494
Procenti par noguldījumiem		–8	–7
Procenti par atvasinātajiem finanšu instrumentiem		–5 513	–487
Vietējās operācijas	35	–4 410	–11 475
Procenti par kredītiestāžu noguldījumiem		–2 063	–4 057
Procenti par valdības noguldījumiem		–2 273	–7 125
Procenti par citu finanšu institūciju noguldījumiem		–74	–293
TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI	35	37 632	61 309

<i>(turpinājums)</i>	(tūkst. latu)		
	Skaidrojumi	2012	2011
REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI (-)	36	17 518	5 942
Ārzemju operācijas		15 944	-3 505
Parāda vērtspapīri		25 892	11 836
Atvasinātie finanšu instrumenti		-9 948	-15 341
Valūtas maiņas darījumi		1 574	9 447
FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTA NORAKSTĪŠANA	25, 37	-1 585	-16 556
Ārzemju operācijas		-1 482	-14 905
Parāda vērtspapīri		-1 482	-14 905
Ārvalstu valūtas pozīcija		-103	-1 651
IENĀKUMI NO LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ	38	278	245
CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI	39	1 482	1 261
BANKNOŠU DRUKĀŠANAS UN MONĒTU KALŠANAS IZDEVUMI	40	-797	-582
CITI BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI		-20 567	-19 591
Darba samaksa	41	-10 243	-9 902
Sociālās apdrošināšanas izdevumi	41	-2 430	-2 373
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	12, 15	-2 887	-2 948
Informācijas sistēmu uzturēšana un izmantošana		-1 993	-1 670
Pārējie bankas darbības izdevumi	42	-3 014	-2 698
PĀRSKATA GADA PEĻŅA		33 961	32 028

KOPĒJĀS ATZĪTĀS PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU PĀRSKATS

76

LATVIJAS BANKAS 2012. GADA PĀRSKATS

		(tūkst. latu)	
	Skaidrojumi	2012	2011
PĀRVĒRTĒŠANA	25	34 815	27 871
Pašu kapitāla instrumenti		995	17 233
Ārvalstu valūtas un zelts		6 253	6 068
Biržā netirgotie procentu likmju mijmaiņas līgumi		–	25
Parāda vērtspapīri		27 567	4 545
UZKRĀTĀ PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTA REALIZĒŠANA	25	–14 702	–30 493
Ārvalstu valūtas un zelts		–145	–13 761
Biržā netirgotie procentu likmju mijmaiņas līgumi		–25	–
Parāda vērtspapīri		–14 532	–16 732
FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTA NORAKSTĪŠANA	25, 37	1 585	16 556
PĀRSKATA GADA PEĻŅA		33 961	32 028
KOPĀ		55 659	45 962

NAUDAS PLŪSMAS PĀRSKATS

		(tūkst. latu)	
	Skaidrojumi	2012	2011
PAMATDARBĪBAS NAUDAS PLŪSMA			
Pārskata gada peļņa		33 961	32 028
Korekcijas nenaudas darījumu rezultātā	43 (1)	4 462	19 506
Bilances posteņu tīrās pārmaiņas	43 (1)	398 298	6 178
Tīrā naudas un tās ekvivalentu ieplūde pamatdarbības rezultātā		436 721	57 712
IEGULDĪŠANAS DARBĪBAS NAUDAS PLŪSMA			
Starptautisko norēķinu bankas akciju dividendes	38	278	245
Pamatlīdzekļu iegāde	12	-3 925	-2 345
Pamatlīdzekļu atsavināšana	12	13	-
Nemateriālo aktīvu iegāde	15	-218	-92
Tīrā naudas un tās ekvivalentu aizplūde ieguldīšanas darbības rezultātā		-3 852	-2 192
FINANSĒŠANAS DARBĪBAS NAUDAS PLŪSMA			
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	25	-20 818	-15 440
Tīrā naudas un tās ekvivalentu aizplūde finansēšanas darbības rezultātā		-20 818	-15 440
TĪRĀ NAUDAS UN TĀS EKVIVALENTU IEPLŪDE		412 051	40 080
Nauda un tās ekvivalenti gada sākumā	43 (2)	596 730	556 650
Nauda un tās ekvivalenti gada beigās	43 (2)	1 008 781	596 730

1. PAMATDARBĪBA

Latvijas Banka ir Latvijas centrālā banka. Tā dibināta 1922. gada 19. septembrī (darbība atjaunota 1990. gadā) un darbojas saskaņā ar Latvijas Republikas likumu "Par Latvijas Banku" un citiem normatīvajiem aktiem.

Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti valstī. Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" tās svarīgākie uzdevumi ir:

- noteikt un īstenot monetāro politiku;
- pārvaldīt ārvalstu valūtas un zelta rezerves;
- emitēt nacionālo valūtu – banknotes un monētas;
- veicināt maksājumu sistēmu raitu darbību Latvijā un organizēt un nodrošināt starpbanku maksājumu sistēmas darbību;
- vākt, apkopot un publicēt finanšu statistikas datus un Latvijas maksājumu bilanci;
- pārstāvēt Latviju ārvalstu centrālajās bankās un starptautiskajās finanšu institūcijās;
- darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam.

Kopš 2008. gada 1. janvāra Latvijas Banka nodrošina arī Kredītu reģistra darbību. Latvijas Banka izsniedz Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām juridiskajām personām, izņemot kredītiestādes, licences ārvalstu valūtas skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā un kontrolē tās noteiktās ārvalstu valūtas skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas kārtības ievērošanu.

Latvijas Banka, pildot savus uzdevumus saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" un Kredītiestāžu likumu, neprasa un nepieņem norādījumus no valdības vai citām institūcijām. Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā un to praktiskajā īstenošanā. Latvijas Bankas uzraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

Latvijas Banka nepiedalās komercdarbībā un savu darbību tās uzdevumu izpildes ietvaros galvenokārt finansē no ārvalstu valūtas un zelta rezervju (tālāk tekstā – ārvalstu rezerves) pārvaldīšanas ienākumiem.

Latvijas Bankas centrālais birojs atrodas K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā. Skaidrās naudas glabāšanu, apstrādi un apriti Latvijas Banka nodrošina, izmantojot tās filiāli Rīgā un reģionālās filiāles Daugavpilī un Liepājā. Kopš 2012. gada Latvijas Bankas ēka K. Valdemāra ielā 1B, Rīgā, tiek izmantota, lai nodrošinātu starpbanku maksājumu sistēmu darbību, statistikas sagatavošanu un publicēšanu, Kredītu reģistra darbību un klientu apkalpošanu skaidrās naudas darījumos.

2. NOZĪMĪGĀKIE GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Šajā skaidrojumā sniegts finanšu pārskatu sagatavošanā izmantoto nozīmīgāko Latvijas Bankas grāmatvedības principu īss apraksts.

2.1. FINANŠU PĀRSKATU SAGATAVOŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar Latvijas Bankas padomes kārtību "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politika" un likumu "Par Latvijas Banku".

"Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politika" nosaka, ka tos notikumus un Latvijas Bankas finanšu darījumus, kuri saistīti ar monetārās politikas īstenošanu un ārvalstu rezervju pārvaldīšanu, kā arī līdzdalību ECB kapitālā, grāmato saskaņā ar tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatu sniegšanu ECBS noteikto.

2.2. FINANŠU PĀRSKATU POSTEŅU NOVĒRTĒŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu grāmatvedības principu, izņemot zeltu, parāda vērtspapīrus, līdzdalību kapitālā (izņemot līdzdalību ECB kapitālā), biržā tirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un atvasinātos procentu likmju finanšu

instrumentus, kas novērtēti patiesajā vērtībā. Biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi novērtēti saskaņā ar 2.15. skaidrojumā aprakstītajiem principiem, un šo līgumu uzskaites vērtības un patiesās vērtības salīdzinājums atspoguļots 26. skaidrojumā.

2.3. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU PATIESĀ VĒRTĪBA

Patiesā vērtība ir aplēstā naudas summa, par kādu finanšu aktīvus iespējams apmainīt vai finanšu saistības iespējams dzēst darījumā, kas atbilst savstarpēji nesaistītu personu darījumu nosacījumiem un noslēgts starp informētām un ieinteresētām personām.

Finanšu instrumentu patieso vērtību Latvijas Banka nosaka, pamatojoties uz kotētajām cenām aktīvā tirgū, citiem finanšu tirgus informācijas avotiem vai diskontētajām naudas plūsmām. Diskontētās naudas plūsmas tiek modelētas, pamatojoties uz kotētajām finanšu instrumentu tirgus cenām un naudas tirgus procentu likmēm. Patiesajā vērtībā novērtēto aktīvu un saistību sadalījums, ņemot vērā patiesās vērtības noteikšanas hierarhiju, atspoguļots 5. skaidrojumā.

Latvijas Bankas finanšu aktīvu un finanšu saistību patiesā vērtība būtiski neatšķiras no bilancē uzrādītās vērtības.

2.4. ĀRVALSTU VALŪTU UN ZELTA NOVĒRTĒJUMS

Darījumi ārvalstu valūtās grāmatoti latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā. Monetārie aktīvi un saistības ārvalstu valūtās izteiktas latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Nemonetārie aktīvi un saistības, kas novērtētas sākotnējo vai amortizēto izmaksu vērtībā, izteiktas latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā. Ņemot vērā lata piesaisti eiro, Latvijas Banka ārvalstu valūtu kursus nosaka, pamatojoties uz elektroniskajā informācijas sistēmā *Reuters* kotēto eiro kursu attiecībā pret ASV dolāru un ASV dolāra kursu attiecībā pret pārējām ārvalstu valūtām.

Darījumus ārvalstu valūtās iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijas aprēķinā. Darījumi ārvalstu valūtā, kuri samazina attiecīgo valūtas pozīciju, rada realizētos guvumus vai zaudējumus. Darījumu ārvalstu valūtā un valūtas pozīcijas pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Pārvērtēšanas konts" saskaņā ar 2.25. skaidrojumā aprakstītajiem principiem. Šajā skaidrojumā un 2.25. skaidrojumā aprakstītie darījumu ārvalstu valūtās novērtējuma un uzskaites principi piemēroti arī zelta rezervēm un darījumiem ar zeltu.

Nozīmīgākie 2012. gada un 2011. gada beigās bilances sagatavošanā izmantotie Latvijas Bankas noteiktie ārvalstu valūtu kursi latos ir šādi.

	(gada beigās)		
	2012	2011	Pārmaiņas (%)
Eiro (EUR)	0.702804	0.702804	0
ASV dolārs (USD)	0.531	0.544	-2.4
Japānas jena (JPY)	0.00619	0.007	-11.6
Zelts (XAU)	879.554	844.634	4.1
Speciālās aizņēmuma tiesības (XDR)	0.818	0.839	-2.5

2.5. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU ATZĪŠANA UN ATZĪŠANAS PĀRTRAUKŠANA

Finanšu aktīvi un finanšu saistības tiek atzītas bilancē tad, kad Latvijas Banka kļuvusi par attiecīgajā finanšu darījumā iesaistīto personu.

Finanšu aktīvu atzīšana tiek pārtraukta, kad beidzas vai ir nodotas līgumā noteiktās tiesības uz naudas plūsmām, kas izriet no attiecīgā finanšu aktīva, tādējādi ar to saistītie

riski un tiesības uz atlīdzību ir nodotas un Latvijas Banka nesaglabā kontroli pār aktīvu. Finanšu saistību atzīšana tiek pārtraukta, kad attiecīgās saistības tiek dzēstas.

Finanšu aktīvu pirkšana vai pārdošana parastajā veidā tiek atzīta un atzīšana tiek pārtraukta norēķinu dienā.

2.6. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU IESKAITS

Finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu veic un finanšu pārskatos tīro atlikumu uzrāda tikai tad, ja iepriekš noslēgts līgums par finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu un paredzēta vienlaicīga attiecīgo aktīvu atsavināšana un saistību dzēšana.

2.7. APLĒŠU UN PIENĒMUMU IZMANTOŠANA

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas aplēses un izdarīti pieņēmumi, kas ietekmē atsevišķu finanšu pārskatos uzrādīto aktīvu, saistību un iespējamo saistību apjomu. Notikumi nākotnē var ietekmēt minētās aplēses un pieņēmumus. Šādu aplēšu un pieņēmumu maiņas ietekme tiek uzrādīta pārskata gada un turpmāko gadu, uz kuriem tā attiecas, finanšu pārskatos.

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas šādas svarīgākās aplēses un izdarīti šādi pieņēmumi: attiecībā uz aktīvu vērtības samazināšanos (sk. 2.19. skaidrojumu), SNB akciju novērtēšanas patiesajā vērtībā metodi (sk. 10. skaidrojumu), pamatlīdzekļu un nemateriālo aktīvu lietderīgās lietošanas laiku (sk. 2.17. un 2.18. skaidrojumu), jubilejas un piemiņas monētu atpirkšanas iespējamību (sk. 2.22. skaidrojumu), kā arī bankrotējušās AS "Banka Baltija" tiesvedību (sk. 47. skaidrojumu).

2.8. ZELTS

Zelta rezerves bilancē uzrādītas to tirgus vērtībā saskaņā ar 2.4. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

Zelta rezervju un darījumu ar zeltu pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Pārvērtēšanas konts" saskaņā ar 2.25. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.9. PARĀDA VĒRTSPAPĪRI

Parāda vērtspapīri atspoguļoti bilancē to patiesajā vērtībā.

Vērtspapīru procenti, t.sk. prēmija un diskonts, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi.

Parāda vērtspapīru darījumu un pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Pārvērtēšanas konts" saskaņā ar 2.25. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.10. LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PIRKŠANU AR ATPĀRDOŠANU

Līgumi par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas nopirkti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu, nav uzrādīti Latvijas Bankas bilancē. Vērtspapīru pirkšanas rezultātā samaksātie naudas līdzekļi uzrādīti Latvijas Bankas bilancē to nominālvērtībā attiecīgi kā prasības pret iekšzemes kredītiestādēm vai kā prasības pret ārvalstu kredītiestādēm un citām ārvalstu finanšu institūcijām.

Starpība starp vērtspapīru pirkšanas un atpārdošanas cenu atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi attiecīgā līguma darbības laikā.

2.11. LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PĀRDOŠANU AR ATPIRKŠANU

Līgumi par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas pārdoti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu,

uzrādīti attiecīgajā Latvijas Bankas bilances postenī kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Vērtspapīru pārdošanas rezultātā saņemtie naudas līdzekļi atspoguļoti bilancē to nominālvērtībā kā saistības pret vērtspapīru pircēju.

Starpība starp vērtspapīru pārdošanas un atpirkšanas cenu atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā.

2.12. VĒRTSPAPĪRU AIZDOŠANAS DARĪJUMI

Vērtspapīri, kas aizdoti saskaņā ar vērtspapīru automatiskās aizdošanas programmas līgumiem, uzrādīti Latvijas Bankas bilances postenī "Ārvalstu konvertējamās valūtas" kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Saņemtais nodrošinājums bilancē uzrādīts tikai tad, ja to veido Latvijas Bankas kontā ieskaitītu naudas līdzekļu ķīla.

Par vērtspapīru aizdošanu saņemtie ienākumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi.

2.13. KREDĪTI KREDĪTIESTĀDĒM, NOGULDĪJUMI UN TAMLĪDZĪGAS FINANŠU PRASĪBAS UN FINANŠU SAISTĪBAS

Kredīti kredītiestādēm, noguldījumi un tamlīdzīgas finanšu prasības un finanšu saistības bilancē uzrādītas to nominālvērtībā.

2.14. LĪDZDALĪBA KAPITĀLĀ

Līdzdalība kapitālā ietver Latvijas Bankas ilgtermiņa ieguldījumus pašu kapitāla instrumentos. Latvijas Bankai nevienā institūcijā nav kontroles vai būtiskas ietekmes, tāpēc līdzdalība kapitālā netiek uzskaitīta kā ieguldījums meitassabiedrībā vai asociētajā sabiedrībā. Pašu kapitāla instrumenti uzrādīti bilancē patiesajā vērtībā, izņemot līdzdalību ECB kapitālā, ko saskaņā ar tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatu sniegšanu ECBS noteikto bilancē uzrāda sākotnējo izmaksu vērtībā.

Līdzdalības kapitālā patiesās vērtības pārmaiņas atzīst bilances postenī "Pārvērtēšanas konts".

2.15. ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI

Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un biržā tirgotajiem procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumiem, kuru līgumvērtība vai nosacītā vērtība uzrādīta ārpusbilances posteņos. Biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus darījuma dienā iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijā pēc darījuma tagadnes kursa un uzrāda bilancē latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Pārējos atvasinātos finanšu instrumentus uzrāda bilancē patiesajā vērtībā.

Atvasināto finanšu instrumentu procenti, t.sk. biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu un valūtas mijmaiņas līgumu tagadnes un nākotnes procentu likmju starpība, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi vai izdevumi. Biržā tirgoto procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumu patiesās vērtības pārmaiņu guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā. Pārējo atvasināto finanšu instrumentu patiesās vērtības pārmaiņu guvumi vai zaudējumi ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Pārvērtēšanas konts" saskaņā ar 2.25. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.16. UZKRĀTIE PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Uzkrātie procentu ienākumi par vērtspapīriem ietverti attiecīgo ienākumus nesošo vērtspapīru uzskaites vērtībā. Uzkrātie procentu ienākumi un izdevumi par pārējiem finanšu instrumentiem uzrādīti bilancē attiecīgajos pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

2.17. PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļi ir materiāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Pamatlīdzekļu kapitalizācijas limits ir 100 latu, izņemot nekustamā īpašuma uzlabojumu un pamatlīdzekļu daļu nomaiņas izmaksas, kurām Latvijas Bankas valde noteikusi augstāku kapitalizācijas limitu atkarībā no to nozīmīguma. Šie aktīvi tiek izmantoti pakalpojumu sniegšanai, kā arī citu pamatlīdzekļu uzturēšanai un Latvijas Bankas darbības nodrošināšanai.

Pamatlīdzekļi uzrādīti bilancē sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums un zaudējumi no vērtības samazināšanās, ja tāda konstatēta.

Nolietojumu aprēķina noteiktajā pamatlīdzekļa lietderīgās lietošanas laikā pēc lineārās metodes. Būvniecības vai sagatavošanas stadijā esošajiem pamatlīdzekļiem, zemei un mākslas priekšmetiem nolietojums netiek rēķināts. Ēkas un būves tiek uzskaitītas pa atsevišķiem komponentiem, un katram komponentam noteikts atšķirīgs lietderīgās lietošanas laiks.

2012. un 2011. gadā noteiktais pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks bija šāds.

	(gados)	
	2012	2011
Ēkas un to sastāvdaļas, teritorijas labiekārtošana	5–100	5–100
Transportlīdzekļi	10–15	10
Telpu iekārtas un inventārs	5–25	5–25
Naudas pārbaudes un apstrādes iekārtas	5–15	5–15
Dator tehnika un telekomunikāciju aparatūra	2–7	2–7
Pārējie pamatlīdzekļi	5–15	5–15

Saskaņā ar vispārpieņemtajiem risku ierobežojošo darījumu uzskaites principiem atsevišķu pamatlīdzekļu sākotnējo izmaksu vērtībā ietverts ar to izveidi saistīto valūtas risku ierobežojošo finanšu darījumu efektīvais rezultāts.

2.18. NEMATERIĀLIE AKTĪVI

Nemateriālie aktīvi ir nemateriāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Nemateriālo aktīvu kapitalizācijas limits ir 100 latu. Nemateriālie aktīvi ietver programmatūru lietošanas tiesības un citas tiesības.

Nemateriālie aktīvi uzrādīti bilancē to sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīta uzkrātā amortizācija un zaudējumi no vērtības samazināšanās, ja tāda konstatēta.

Attiecīgo tiesību iegādes izmaksu amortizāciju aprēķina to lietderīgās lietošanas laikā, bet ne ilgāk par 10 gadiem, izmantojot lineāro metodi.

Latvijas Bankas veiktās programmatūru izstrādes izmaksas tiek atzītas par peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

2.19. AKTĪVU VĒRTĪBAS SAMAZINĀŠANĀS

Aktīva vērtības samazināšanās notiek, ja tā uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību. Atklājot aktīva vērtības samazināšanās pazīmes, attiecīgajam aktīvam tiek aplēsta atgūstamā vērtība un, ja atgūstamā vērtība ir mazāka par attiecīgā aktīva uzskaites vērtību, izveidoti atbilstoši uzkrājumi. Šos uzkrājumus atzīst par peļņas un zaudējumu aprēķinā, attiecīgi samazinot aktīva uzskaites vērtību.

2012. un 2011. gadā aktīvu vērtības samazināšanās netika konstatēta.

2.20. LATI APGROZĪBĀ

Latvijas Bankas emitētās un apgrozībā esošās latu banknotes un monētas, izņemot zelta apgrozības monētas un jubilejas un piemiņas monētas, uzrādītas bilances postenī "Lati apgrozībā" to nominālvērtībā, atspoguļojot Latvijas Bankas saistības pret šo banknošu un monētu turētājiem.

2.21. ZELTA APGROZĪBAS MONĒTAS

Latvijas Bankas naudas glabātāvās esošās 999. raudzes zelta apgrozības monētas uzrādītas bilances postenī "Pārējie vietējie aktīvi", jo to vērtību nodrošina monētās esošais zelts. Bilancē šīs monētas uzrādītas tajās esošā zelta tirgus vērtībā.

Emitētās zelta apgrozības monētas tiek izslēgtas no bilances posteņa "Pārējie vietējie aktīvi" to emisijas brīdī. Apgrozībā esošās zelta monētas nav ietvertas bilances postenī "Lati apgrozībā", jo to vērtību nodrošina monētās esošais zelts.

2.22. JUBILEJAS UN PIEMIŅAS MONĒTAS

Pārdotās jubilejas un piemiņas monētas neietver bilances saistībās, jo šo monētu atpārdošanas iespējamība ir neliela vai arī tajās esošā dārgmetāla vērtība pārsniedz to atpirkšanas vērtību. Jubilejas un piemiņas monētu pārdošanas ienākumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

2.23. UZKRĀJUMI

Uzkrājumi tiek atzīti finanšu pārskatos, ja pagātnes notikumu vai darījumu rezultātā Latvijas Bankai izveidojies juridisks vai prakses radīts pienākums, kura apjoms iespējams ticami novērtēt un kura izpildes rezultātā gaidāma naudas līdzekļu aizplūde no Latvijas Bankas.

2.24. NAUDA UN TĀS EKVIVALENTI

Naudas plūsmas pārskatā nauda un tās ekvivalenti ietver ārvalstu konvertējamo valūtu kasē, pieprasījuma noguldījumus un noguldījumus ar sākotnējo termiņu līdz 5 darbdienām ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās.

2.25. FINANŠU INSTRUMENTU PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU ATZĪŠANA

Finanšu instrumentu peļņa un zaudējumi atzīti saskaņā ar šādiem principiem, kas noteikti tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatu sniegšanu ECBS:

- a) realizētie guvumi un realizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā;
- b) nerealizētie guvumi atzīti bilances postenī "Pārvērtēšanas konts";
- c) pārskata gada beigās bilances postenī "Pārvērtēšanas konts" ietvertie nerealizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie pārsniedz attiecīgā finanšu instrumenta, ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas iepriekš aprēķinātos pārvērtēšanas guvumus;
- d) nerealizētie zaudējumi, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, nākamajos gados netiek reversēti un ieskaitīti ar attiecīgā finanšu instrumenta, ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas nerealizētajiem guvumiem;
- e) nerealizētos zaudējumus, kas aprēķināti finanšu instrumentam, ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai, neieskaita ar citam finanšu instrumentam, ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai aprēķinātajiem nerealizētajiem guvumiem.

Realizētos un nerealizētos guvumus un zaudējumus aprēķina pēc finanšu instrumenta, ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējo izmaksu metodes. Finanšu instrumenta, ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējās izmaksas samazina vai palielina par nerealizētajiem zaudējumiem, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā.

2.26. PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Procentu ienākumi un izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu.

Procentu ienākumi ietver procentus par vērtspapīriem, vērtspapīru aizdošanu, noguldījumiem, izsniegtajiem kredītiem, biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem un valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem. Procenti par vērtspapīriem ietver arī prēmiju un diskontu, ko amortizē vērtspapīra termiņa laikā pēc lineārās metodes.

Procentu izdevumi ietver procentus par piesaistītajiem Latvijas valdības, iekšzemes kredītiestāžu un citu finanšu tirgus dalībnieku noguldījumiem, kā arī procentus par biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem un valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem.

2.27. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā finanšu instrumenta atsavināšanas brīdī vai norēķinu brīdī.

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi ietver realizētos atvasināto finanšu instrumentu, parāda vērtspapīru un valūtas maiņas darījumu guvumus un zaudējumus.

2.28. IENĀKUMI NO LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Līdzdalības kapitālā patiesās vērtības pārmaiņas atzītas bilances postenī "Pārvērtēšanas kots".

Dividendes no līdzdalības kapitālā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā, iegūstot to saņemšanas tiesības.

2.29. BANKNOŠU DRUKĀŠANAS UN MONĒTU KALŠANAS IZDEVUMI

Banknošu un monētu iegādes izdevumi, izņemot zelta apgrozības monētu iegādes izdevumus, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā banknošu un monētu iegādes brīdī.

2.30. PĀRĒJIE IZDEVUMI UN IENĀKUMI

Pārējos bankas darbības izdevumus un ienākumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu. Uzkrāto izdevumu un uzkrāto ienākumu summu pārskata periodam aprēķina atbilstoši pārskata periodā saņemto vai sniegto pakalpojumu apjomam. Nomaksājumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā proporcionāli attiecīgā līguma darbības laikam.

3. LATVIJAS BANKAS FINANSIĀLĀ STĀVOKĻA UN DARBĪBAS FINANŠU REZULTĀTU KOPSAVILKUMS

3.1. FINANSIĀLAIS STĀVOKLIS

Latvijas Bankas aktīvi 2012. gadā palielinājās par 547.1 milj. latu, un to galvenokārt noteica ārzemju aktīvu pieaugums.

Ārvalstu konvertējamo valūtu aktīvu palielināšanos par 507.7 milj. latu galvenokārt noteica kredītiestāžu ārvalstu valūtā veikto noguldījumu atlikuma pieaugums par 423.5 milj. latu un Latvijas Bankas veiktie ārvalstu valūtas pirkšanas darījumi ar kredītiestādēm 195.6 milj. latu¹ apjomā, savukārt samazinoša ietekme bija Latvijas valdības Latvijas Bankā ārvalstu valūtā veikto noguldījumu atlikuma sarukumam par 181.7 milj. latu.

Kredītiestādēm saglabājās latu likviditātes pārpalikums, un Latvijas Banka 2012. gada beigās nebija izsniegusi kredītus kredītiestādēm. 2012. gadā kredītiestāžu noguldījumu atlikums latos pieauga par 67.1 milj. latu.

Palielinoties skaidrās naudas pieprasījumam, 2012. gadā pieauga skaidrā nauda apgrozībā, tāpēc Latvijas Bankas bilances postenis "Lati apgrozībā" palielinājās par 74.0 milj. latu.

¹ Saskaņā ar norēķinu dienas principu.

Latvijas Bankas kapitāls un rezerves pieauga par 34.8 milj. latu, un to noteica 2012. gadā gūtā peļņa (34.0 milj. latu) un finanšu instrumentu novērtējuma tīrās pārmaiņas (21.7 milj. latu), savukārt samazinoša ietekme bija valsts ieņēmumos ieskaitītajai peļņas daļai 20.8 milj. latu apjomā.

3.2. DARBĪBAS FINANŠU REZULTĀTI

Latvijas Banka 2012. gadā guva 34.0 milj. latu peļņu (2011. gadā – 32.0 milj. latu).

Tīrie procentu ienākumi 2012. gadā bija par 23.7 milj. latu mazāki nekā 2011. gadā. Vērtspapīru procentu ienākumi samazinājās par 13.2 milj. latu, un tos turpināja negatīvi ietekmēt galvenokārt zemais ASV un eiro zonas procentu likmju līmenis 2012. gadā. Tomēr Latvijas Bankas ārvalstu rezervju pieaugums, kā arī ieguldījumu lēmumi, kas nodrošināja ārvalstu rezervju ienesīguma pārsniegumu pār neitrālā portfeļa ienesīgumu, daļēji kompensēja minēto zemo procentu likmju negatīvo ietekmi.

2012. gadā ASV dolāra īstermiņa procentu likmes pārsniedza eiro īstermiņa procentu likmes, samazinot procentu ienākumus un palielinot procentu izdevumus par valūtas un zelta cenas riska (tālāk tekstā – valūtas risks) ierobežošanai izmantotajiem atvasinātajiem finanšu instrumentiem.

Sakarā ar kredītiestāžu latu likviditātes pārpalikumu Latvijas Bankas 2012. gadā kredītiestādēm izsniegto kredītu apjoms bija mazs un attiecīgie procentu ienākumi sasniedza 8 tūkst. latu (2011. gadā – 1 tūkst. latu).

Samazinoties kredītiestāžu Latvijas Bankā latos veikto noguldījumu vidējam atlikumam, kā arī tāpēc, ka par šiem noguldījumiem maksātās vidējās procentu likmes bija zemākas nekā 2011. gadā, izdevumi par kredītiestāžu noguldījumiem samazinājās par 2.0 milj. latu. Zemākas procentu likmes par valdības noguldījumiem ārvalstu valūtā un zemāks valdības ārvalstu valūtu noguldījumu atlikums noteica par šiem noguldījumiem maksāto procentu izdevumu samazinājumu par 5.6 milj. latu, savukārt procentu izdevumi par valdības noguldījumiem latos pieauga par 0.7 milj. latu.

Realizētie finanšu operāciju guvumi bija par 11.6 milj. latu lielāki, savukārt norakstītais finanšu aktīvu un pozīciju negatīvais pārvērtēšanas rezultāts bija par 15.0 milj. latu mazāks nekā 2011. gadā. To galvenokārt noteica eiro zonas un ASV procentu likmju sarukums 2012. gadā, kas pozitīvi ietekmēja šo vērtspapīru tirgus vērtību, kā arī iepriekšējos periodos uzkrātā pozitīvā pārvērtēšanas rezultāta realizēšana. Realizētos finanšu operāciju guvumus ietekmēja arī valūtas riska ierobežošanas nolūkā slēgto biržā tirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu rezultāts un realizētie valūtas maiņas darījumu guvumi. Pret valūtas risku ierobežoto bilances posteņu pozitīvais pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Pārvērtēšanas konts".

Latvijas Bankas darbības turpmāko finanšu rezultātu nenoteiktība galvenokārt saistīta ar procentu likmju attīstību eiro zonas un ASV finanšu tirgos, jo Latvijas Banka ir pakļauta procentu likmju riskam. Pastāvot ļoti zēmam procentu likmju līmenim, turpmākā procentu likmju krituma iespējamība ir mazāka nekā kāpuma iespējamība, tāpēc nākotnē gaidāmais procentu likmju pieaugums ārvalstu finanšu tirgos var samazināt Latvijas Bankas ienākumus par ārvalstu fiksēta ienākuma vērtspapīriem.

4. IEGULDĪJUMU POLITIKA

Ārvalstu rezervju pārvaldīšana tiek veikta saskaņā ar Latvijas Bankas padomes kārtībā "Latvijas Bankas ārvalstu rezervju pārvaldīšanas vadlīnijas" (tālāk tekstā – vadlīnijas) noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ārvalstu rezervju vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujamā riska ietvaros, nenonākot pretrunā ar Latvijas Bankas īstenoto monetāro politiku.

Ārvalstu rezerves ietver bilances posteņos "Zelts", "Speciālās aizņēmuma tiesības" un "Ārvalstu konvertējamās valūtas" uzrādītos aktīvus, kā arī atvasinātos finanšu instrumentus un valūtas maiņas tagadnes līgumus, kuru uzskaites vērtība uzrādīta bilancē attiecīgajos pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

Ārvalstu rezerves tiek pārvaldītas, pēc ieguldījumu stratēģijas un līdzekļu avota tās sagrupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Piesaistīto rezervju portfeļos ietver ārvalstu rezervju daļu, kam atbilst Latvijas Bankas saistības ārvalstu valūtā pret citām institūcijām, galvenokārt Valsts kases noguldījumu un monetārās politikas īstenošanas ietvaros veikto valūtas mijmaiņas darījumu rezultātā iegūtās ārvalstu rezerves. Ārvalstu rezerves, kas nav iekļautas piesaistīto rezervju portfeļos (tīrās rezerves), ietvertas zelta rezervju, daudzvalūtu fiksēta ienākuma vērtspapīru indeksam piesaistītajos un ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru indeksam piesaistītajos portfeļos. Daļu daudzvalūtu fiksēta ienākuma vērtspapīru indeksam piesaistītajos portfeļos ietverto ārvalstu rezervju, kā arī ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru indeksam piesaistītos portfeļus pārvalda ārējie ārvalstu rezervju pārvaldītāji.

Katram ieguldījumu portfeļa veidam vadlīnijās noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un ienesīguma mērķi.

Ārvalstu rezervju sadalījums pēc ieguldījumu portfeļa veida 2012. gada un 2011. gada beigās bija šāds.

	Portfeļa apjoms (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
	2012	2011	2012	2011
Daudzvalūtu fiksēta ienākuma vērtspapīru indeksam piesaistītie portfeļi	2 703 967	2 388 804	79.9	72.7
Piesaistīto rezervju portfeļi	274 931	507 330	8.1	15.4
Zelta rezervju portfelis	225 862	215 374	6.7	6.5
Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru indeksam piesaistītie portfeļi	181 438	175 883	5.3	5.4
Kopā	3 386 198	3 287 391	100.0	100.0

2012. gadā Latvijas Banka palielināja ārvalstu rezervju diversifikāciju, piesaistot Kanādas un Singapūras valdības vērtspapīrus daudzvalūtu fiksēta ienākuma vērtspapīru indeksam piesaistītā portfeļa neitrālajam portfelim, tādējādi tagad tas ir piesaistīts eiro zonas valstu, ASV, Japānas, Kanādas un Singapūras valdības (2011. gadā – tikai eiro zonas valstu, ASV un Japānas valdības) 1–3 gadu vērtspapīru svērtajam indeksam.

Piesaistīto rezervju portfeļu neitrālo portfeli veido atbilstoši attiecīgo saistību parametriem.

Zelta rezervju portfeļa neitrālais portfelis piesaistīts eiro naudas tirgus īstermiņa indeksam.

Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru indeksam piesaistītā portfeļa neitrālais portfelis piesaistīts ASV dolāru ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru indeksam.

Saskaņā ar Latvijas Bankas īstenoto valūtas kursa politiku vadlīnijās noteikts, ka ārvalstu rezervju, izņemot piesaistītās rezerves, neitrālā portfeļa valūta ir eiro, ierobežojot valūtas risku. Piesaistīto rezervju portfeļiem neitrālā portfeļa valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību parametriem.

Finanšu risku pārvaldīšanā izmantoto galveno metožu izklāsts sniegts 27.1. skaidrojumā.

BILANCES SKAIDROJUMI

5. PATIESAJĀ VĒRTĪBĀ NOVĒRTĒTIE AKTĪVI UN SAISTĪBAS

Latvijas Bankas aktīvu un saistību patiesā vērtība noteikta, ievērojot šādu hierarhiju (sk. arī 2.3. skaidrojumu):

- kotēta tirgus cena. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotētu identiska finanšu instrumenta cenu;
- tirgū novērojami dati. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotēta līdzīga finanšu instrumenta cenu, neaktīvā tirgū kotētu līdzīga vai identiska finanšu instrumenta cenu vai ar modeli, kur datu avots ir tirgū novērojami dati;
- tirgū nenovērojami dati. Patieso vērtību nosaka ar modeli, kur tirgū nenovērojamu datu izmantojums ir nozīmīgs.

2012. gada un 2011. gada beigās Latvijas Bankas patiesajā vērtībā novērtētie aktīvi un saistības galvenokārt novērtēti, izmantojot kotētu tirgus cenu.

2012. gada un 2011. gada beigās līdzdalība SNB kapitālā novērtēta, izmantojot tirgū nenovērojamus datus. Novērtējums veikts, izmantojot 70% tīro aktīvu vērtības modeli (sk. arī 10. skaidrojumu).

Patiesajā vērtībā novērtēto aktīvu un saistību iedalījums pēc patiesās vērtības noteikšanas hierarhijas 2012. gada un 2011. gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)			
	Kotēta tirgus cena	Tirgū novērojami dati	Tirgū nenovēro- jami dati	Kopā
2012. gada 31. decembrī				
ĀRZEMJU AKTĪVI				
Zelts	218 750	–	–	218 750
Ārvalstu konvertējamās valūtas				
Parāda vērtspapīri	2 418 964	264 908	–	2 683 872
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	–	–	19 991	19 991
Pārējie ārzemju aktīvi				
Vērtspapīru nākotnes darījumi	158	–	–	158
Ārzemju aktīvi patiesajā vērtībā kopā	2 637 872	264 908	19 991	2 922 771
ĀRZEMJU SAISTĪBAS				
Pārējās ārzemju saistības				
Vērtspapīru nākotnes darījumi	121	–	–	121
Ārzemju saistības patiesajā vērtībā kopā	121	–	–	121
2011. gada 31. decembrī				
ĀRZEMJU AKTĪVI				
Zelts	210 066	–	–	210 066
Ārvalstu konvertējamās valūtas				
Parāda vērtspapīri	2 227 982	214 727	–	2 442 709
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	–	–	18 997	18 997
Pārējie ārzemju aktīvi				
Vērtspapīru nākotnes darījumi	560	–	–	560
Biržā netirgotie procentu likmju mijmaiņas līgumi	–	25	–	25
Ārzemju aktīvi patiesajā vērtībā kopā	2 438 608	214 752	18 997	2 672 357

(turpinājums) (tūkst. latu)

	Kotēta tirgus cena	Tirgū novērojami dati	Tirgū nenovēro- jami dati	Kopā
ĀRZEMJU SAISTĪBAS				
Pārējās ārzemju saistības				
Vērtspāpīru nākotnes darījumi	147	–	–	147
Ārzemju saistības patiesajā vērtībā kopā	147	–	–	147

Pārskata gada pēdējās tirgus dienas vidējās tirgus cenas noteiktas, izmantojot elektronisko informācijas sistēmu *Bloomberg* un *Interactive Data* informāciju. Ja minētā cena kādam finanšu instrumentam elektroniskajās informācijas sistēmās nav pieejama, finanšu instrumenta novērtēšanai izmantota tirgus dalībnieka (brokera) sniegtā cena vai diskontēto naudas plūsmu metode.

6. ZELTS

	Trojas unces	Tūkst. latu
2010. gada 31. decembrī	248 706	187 179
2011. gadā		
Zelta tirgus vērtības pieaugums	x	22 887
2011. gada 31. decembrī	248 706	210 066
2012. gadā		
Zelta tirgus vērtības pieaugums	x	8 684
2012. gada 31. decembrī	248 706	218 750

Latvijas Banka ierobežo zelta rezervju tirgus vērtības svārstību risku, slēdzot biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus un biržā tirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus (sk. 2.8., 2.15. un 28. skaidrojumu). Zelta rezervju un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu un valūtas mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Pārvērtēšanas konts", bet biržā tirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu pārvērtēšanas rezultāts, ņemot vērā veikto norēķinu, – peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi".

7. SPECIĀLĀS AIZŅĒMUMA TIESĪBAS, STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS

Atbilstoši likumam "Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā Valūtas fondā" Latvijas Banka pilda SVF depozitārija funkcijas un bez atlīdzības apkalpo SVF kontus, kuros uzskaitīti SVF turējumi dalībvalsts nacionālajā valūtā. SVF turējumi latos ietver Latvijas valdības parādzīmes, kontu Nr. 1, kas tiek izmantots finanšu darījumu veikšanai ar SVF, un kontu Nr. 2, kas tiek izmantots SVF administratīvo izmaksu segšanai un maksājumu saņemšanai.

Latvijas prasības pret SVF ietver SDR un Latvijas kvotu SVF. SDR ir SVF izveidoti starptautiskie rezervju aktīvi, kas tiek izmantoti darījumos starp SVF un tā dalībvalstīm. Kvota SVF atspoguļo attiecīgās valsts dalības apjomu SVF. Latvijas kvota SVF nodrošināta ar tam izsniegto Latvijas valdības parādzīmi un izteikta SDR.

Latvijas saistības pret SVF veido SVF turējumi latos un SVF asignejumi. 2012. gadā saistības pret SVF samazinājās, Latvijas valdībai atmaksājot SVF aizdevumu 982 240 tūkst. SDR apjomā un dzēšot Latvijas valdības parādzīmi attiecīgā apmērā.

2012. gada beigās Latvijas Bankas bilancē uzrādītās prasības pret SVF veido SDR 83 367 tūkst. latu apjomā (2011. gada beigās – 79 069 tūkst. latu), bet saistības pret SVF veido SVF rīcībā esošie resursi 305 tūkst. latu apjomā (2011. gada beigās – 313 tūkst. latu), kuri izvietoti SVF kontā Nr. 1 un Nr. 2.

Latvijas tīrās saistības pret SVF 2012. gada un 2011. gada beigās bija šādas.

	(tūkst. latu)		(tūkst. SDR)	
	2012	2011	2012	2011
Latvijas kvota SVF	116 238	119 222	142 100	142 100
SVF turējumi latos	-116 207	-943 290	-142 062	-1 124 302
Latvijas valdības parādzīmes	-115 902	-942 977	-141 690	-1 123 930
Konts Nr. 1	-291	-298	-355	-355
Konts Nr. 2	-14	-15	-17	-17
SVF aizdevums Latvijai	-	824 099	-	982 240
Rezerves pozīcija SVF	45	46	55	55
SDR	83 367	79 069	101 916	94 242
Vispārējais asignējums	-76 890	-78 864	-93 998	-93 998
Speciālais asignējums	-21 942	-22 505	-26 824	-26 824
Latvijas tīrās saistības pret SVF	-15 420	-22 254	-18 851	-26 525

Rezerves pozīcija SVF ir starpība starp Latvijas kvotu SVF un SVF turējumiem latos, neietverot konta Nr. 2 atlikumu un pieskaitot SVF aizdevumu Latvijai.

Prasības un saistības pret SVF izteiktas latos pēc Latvijas Bankas noteiktā SDR kursa gada beigās.

8. ĀRVALSTU KONVERTĒJAMĀS VALŪTAS

Latvijas Bankas ārzemju aktīvi ārvalstu konvertējamās valūtās galvenokārt ieguldīti augsti likvīdos parāda vērtspapīros un īstermiņa noguldījumos.

Ienākumus nesošo parāda vērtspapīru vērtībā ietverti uzkrātie procentu ienākumi (18 724 tūkst. latu 2012. gada beigās un 19 604 tūkst. latu 2011. gada beigās).

Bilances aktīvu posteņa "Ārvalstu konvertējamās valūtas" sadalījums 2012. gada un 2011. gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Ārvalstu valdību, finanšu institūciju un nefinanšu sabiedrību parāda vērtspapīri	2 683 872	2 442 709
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu centrālajās bankās, kredītiestādēs un starptautiskajās institūcijās	991 831	519 867
Terminnoguldījumi ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās	3 611	208 733
Ārvalstu valūta kasē	13 339	13 611
Kopā	3 692 653	3 184 920

Ārvalstu konvertējamo valūtu apgrūtinājumi minēti 45. skaidrojumā.

9. LĪDZDALĪBA EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS KAPITĀLĀ

Līdz ar Latvijas pievienošanos ES Latvijas Banka kļuva par ECB kapitāla daļu turētāju. Latvijas Bankas līdzdalības ECB kapitālā apjoms atbilstoši ECBS un ECB Statūtiem aprēķināts, pamatojoties uz datiem par katras attiecīgās ES valsts iedzīvotāju skaitu un iekšzemes kopprodukta apjomu, un to koriģē ik pēc pieciem gadiem vai agrāk, mainoties ES valstu skaitam.

2012. gada un 2011. gada beigās Latvijas Bankas procentuālā daļa ECB kapitālā bija 0.2837%, kas atbilda 30 528 tūkst. eiro (21 455 tūkst. latu). Tā kā Latvija neietilpst eiro zonā, ievērojot ECBS un ECB Statūtos noteiktos pārejas noteikumus un ECB Ģenerālpadomes lēmumu, Latvijas Banka veikusi minimālo ieguldījumu 1 145 tūkst. eiro (750 tūkst. latu; 2011. gada beigās – 1 145 tūkst. eiro jeb 750 tūkst. latu) jeb 3.75% apmērā no tās kopējās daļas reģistrētajā ECB kapitālā (sk. arī 47. skaidrojumu).

ECB kapitāla daļas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū, un Latvijas Bankas līdzdalības ECB kapitālā apjomu iespējams palielināt vai samazināt vienīgi šajā skaidrojumā minētajos gadījumos (sk. arī 2.14. skaidrojumu).

10. LĪDZDALĪBA STARPTAUTISKO NORĒĶINU BANKAS KAPITĀLĀ

2012. gada un 2011. gada beigās Latvijas Bankai piederēja 1 070 SNB akciju, kas atbilda 0.19% no kopējā SNB parakstītā un apmaksātā kapitāla.

Latvijas Bankas īpašumā esošo SNB akciju nominālvērtība ir 5 350 tūkst. SDR (katras akcijas nominālvērtība ir 5 tūkst. SDR), kas apmaksāta 1 338 tūkst. SDR jeb 25% apmērā (sk. arī 47. skaidrojumu). Latvijas Bankas bilancē 2012. gada un 2011. gada beigās SNB akcijas uzrādītas patiesajā vērtībā. SNB akcijas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū. Pēc Latvijas Bankas vadības vērtējuma piemērotākā SNB akciju patiesās vērtības noteikšanas metode ir 70% no SNB tīrajiem aktīviem, pamatojoties uz SNB aktuālākajiem revidētajiem finanšu pārskatiem. Šo novērtēšanas metodi SNB izmantoja, nosakot tās emitēto akciju cenu, un arī Hāgas Starptautiskā tiesa to atzinusi par piemērotu akciju novērtēšanai, tās atpērkot no SNB bijušajiem privātajiem akcionāriem. Saskaņā ar SNB Statūtiem tās akcionāri ir vienīgi centrālās bankas. SNB akciju patiesā vērtība 2012. gada beigās bija 19 991 tūkst. latu (2011. gada beigās – 18 997 tūkst. latu; sk. arī 2.14. skaidrojumu).

11. PĀRĒJIE ĀRZEMJU AKTĪVI

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Ar nerezidentiem noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi	37 001	13 143
Nākamo periodu izdevumi	740	461
Uzkrātie procenti par noguldījumiem	1	59
Citi pārējie ārzemju aktīvi	225	77
Kopā	37 967	13 740

12. PAMATLĪDZEKĻI

91

(tūkst. latu)

	Ēkas, teritorijas labiekārtošana un zeme	Mēbeles un biroja iekārtas	Naudas apstrādes iekārtas	Transport- līdzekļi	Pārējie pamat- līdzekļi	Kopā
2010. gada 31. decembrī						
Izmaksas	37 000	6 368	4 580	1 235	5 133	54 316
Uzkrātais nolietojums	-11 041	-4 878	-2 488	-743	-4 163	-23 313
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	25 959	1 490	2 092	492	970	31 003
2011. gadā						
Pieaugums	1 566	306	30	-	443	2 345
Pārklasifikācija	-	88	-37	-	-51	-
Atsavinātie un norakstītie pamatlīdzekļi	-	-64	-3	-24	-169	-260
Izmaksu tīrās pārmaiņas	1 566	330	-10	-24	223	2 085
Nolietojums	-1 694	-372	-238	-102	-265	-2 671
Pārklasifikācija	-	-39	36	-	3	-
Atsavināto un norakstīto pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums	-	63	3	24	168	258
Uzkrātā nolietojuma tīrās pārmaiņas	-1 694	-348	-199	-78	-94	-2 413
2011. gada 31. decembrī						
Izmaksas	38 566	6 698	4 570	1 211	5 356	56 401
Uzkrātais nolietojums	-12 735	-5 226	-2 687	-821	-4 257	-25 726
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	25 831	1 472	1 883	390	1 099	30 675
2012. gadā						
Pieaugums	2 872	552	25	-	476	3 925
Pārklasifikācija	-8	-	-	-	-27	-35
Atsavinātie un norakstītie pamatlīdzekļi	-1	-455	-12	-38	-38	-544
Izmaksu tīrās pārmaiņas	2 863	97	13	-38	411	3 346
Nolietojums	-1 715	-320	-240	-43	-281	-2 599
Atsavināto un norakstīto pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums	1	452	12	38	38	541
Uzkrātā nolietojuma tīrās pārmaiņas	-1 714	132	-228	-5	-243	-2 058
2012. gada 31. decembrī						
Izmaksas	41 429	6 795	4 583	1 173	5 767	59 747
Uzkrātais nolietojums	-14 449	-5 094	-2 915	-826	-4 500	-27 784
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	26 980	1 701	1 668	347	1 267	31 963

Latvijas Bankas īpašumā un valdījumā esošās zemes kopējā kadastrālā vērtība 2012. gada beigās bija 1 771 tūkst. latu (2011. gada beigās – 1 811 tūkst. latu; pārmaiņas saistītas ar zemes kadastrālās vērtības maiņu). Latvijas Bankas bilancē zeme uzrādīta sākotnējo izmaksu vērtībā (2012. gada un 2011. gada beigās – 1 669 tūkst. latu).

Latvijas Bankas līgumsaistības par pamatlīdzekļu iegādi 2012. gada beigās bija 165 tūkst. latu (2011. gada beigās – 3 338 tūkst. latu), un to samazinājums galvenokārt saistīts ar ēkas K. Valdemāra ielā 1B, Rīgā, rekonstrukcijas pabeigšanu.

13. NOMA

Latvijas Bankas iznomātie aktīvi ietver telpas, zemi un iekārtas, kas Latvijas Bankas bilancē uzrādītas pamatlīdzekļu sastāvā. Aktīvu nomas līgumi, kuros Latvijas Banka ir iznomātājs, ir operatīvās nomas līgumi. Nomā maksājumus, izņemot tos, kuri tieši pārskaitīti valsts budžetā, atzīst par peļņas un zaudējumu aprēķinā proporcionāli attiecīgā līguma darbības laikam. Iznomāto aktīvu nolietojums aprēķināts saskaņā ar 2.17. skaidrojumā aprakstītajiem principiem un atzīts par peļņas un zaudējumu aprēķinā.

Iznomāto aktīvu uzskaites vērtība 2012. gada un 2011. gada beigās bija šāda.

(tūkst. latu)

2011. gada 31. decembrī	
Izmaksas	1 146
Uzkrātais nolietojums	-538
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	608
2012. gada 31. decembrī	
Izmaksas	1 163
Uzkrātais nolietojums	-580
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	583

14. PĀRĒJIE VIETĒJIE AKTĪVI

(tūkst. latu)

	2012	2011
Nemateriālie aktīvi	405	440
Nākamo periodu izdevumi	161	108
Ar rezidentiem noslēgtie valūtas maiņas tagadnes līgumi	73	-
Citi pārējie vietējie aktīvi	255	460
Kopā	894	1 008

15. NEMATERIĀLIE AKTĪVI

(tūkst. latu)

2010. gada 31. decembrī	
Izmaksas	3 878
Uzkrātā amortizācija	-3 253
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	625
2011. gadā	
Pieaugums	92
Izmaksu tīrās pārmaiņas	92
Amortizācija	-277
Uzkrātās amortizācijas tīrās pārmaiņas	-277
2011. gada 31. decembrī	
Izmaksas	3 970
Uzkrātā amortizācija	-3 530
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	440

<i>(turpinājums)</i>	(tūkst. latu)
2012. gadā	
Pieaugums	218
Klasifikācijas maiņa	35
Izmaksu tīrās pārmaiņas	253
Amortizācija	-288
Uzkrātās amortizācijas tīrās pārmaiņas	-288
2012. gada 31. decembrī	
Izmaksas	4 223
Uzkrātā amortizācija	-3 818
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	405

16. ĀRVALSTU KONVERTĒJAMĀS VALŪTAS

2012. gada beigās saistības ārvalstu konvertējamās valūtās galvenokārt veidoja Latvijas Bankas darījumu ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem nodrošināšanai saņemtās naudas līdzekļu ķīlas, kā arī līdzekļi EK kontā norēķiniem eiro. EK konts tiek izmantots ES valstu budžeta līdzekļu pārdalei (sk. arī 17. skaidrojumu).

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Saņemtās naudas līdzekļu ķīlas	15 279	3 580
EK pieprasījuma noguldījumi	1 488	5 681
Pārējās saistības	2 008	299
Kopā	18 775	9 560

17. CĪTU STARPTAUTISKO INSTITŪCIJU NOGULDĪJUMI LATOS

Cītu starptautisko institūciju noguldījumus latos galvenokārt veido līdzekļi EK kontā norēķiniem latos, kas tiek izmantots Latvijas valdības maksājumu veikšanai ES budžetā (sk. arī 16. skaidrojumu).

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
EK pieprasījuma noguldījumi	2 965	18 024
Pārējie noguldījumi	376	247
Kopā	3 341	18 271

18. PĀRĒJĀS ĀRZEMJU SAISTĪBAS

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Ar nerezidentiem noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi	1 977	43 210
Veicamie maksājumi	607	-
Uzkrātie izdevumi	309	272
Citas pārējās ārzemju saistības	34	34
Kopā	2 927	43 516

19. LATI APGROZĪBĀ

2012. gada beigās apgrozībā bija banknotes ar kopējo nominālvērtību 1 160 654 tūkst. latu un monētas ar kopējo nominālvērtību 73 493 tūkst. latu (2011. gada beigās – attiecīgi 1 093 313 tūkst. latu un 66 870 tūkst. latu).

Emitēto 999. raudzes 100 latu zelta apgrozības monētu un jubilejas un piemiņas monētu kopējā nominālvērtība 2012. gada beigās bija attiecīgi 1 989 tūkst. latu un 1 613 tūkst. latu (2011. gada beigās – attiecīgi 1 989 tūkst. latu un 1 556 tūkst. latu). Šīs apgrozībā esošās monētas nav ietvertas bilances postenī "Lati apgrozībā" (sk. arī 2.21. un 2.22. skaidrojumā aprakstītos principus).

20. KREDĪTIESTĀŽU NOGULDĪJUMI

Kredītiestāžu noguldījumi ietver iekšzemes kredītiestāžu Latvijas Bankā atvērto norēķinu kontu atlikumus, kā arī no tām pieņemtos noguldījumus uz nakti un uz septiņām dienām (noguldījumu iespēja). Minētās kredītiestādes nogulda līdzekļus Latvijas Bankā tās noteikto obligāto rezervju prasību izpildes nodrošināšanai, kā arī starpbanku un klientu maksājumu un ar Latvijas Bankas monetārās politikas instrumentu izmantošanu saistīto norēķinu veikšanai. Latvijas Bankas noteiktā noguldījumu iespējas uz nakti un uz septiņām dienām procentu likme 2012. gada beigās bija attiecīgi 0.05% un 0.075% (noguldījumu iespējas uz nakti un uz septiņām dienām procentu likme 2011. gada beigās bija attiecīgi 0.25% un 0.375%).

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Norēķinu kontu atlikumi latos	857 728	824 840
Norēķinu kontu atlikumi eiro	567 191	143 680
Noguldījumu iespēja uz nakti latos	11 930	2 220
Noguldījumu iespēja uz septiņām dienām latos	251 500	227 000
Kopā	1 688 349	1 197 740

21. VALDĪBAS NOGULDĪJUMI

Valdības noguldījumi ietver Latvijas Bankas pieņemtos Valsts kases pieprasījuma noguldījumus un termiņnoguldījumus, Latvijas Bankai veicot Latvijas valdības finanšu aģenta funkcijas.

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Pieprasījuma noguldījumi latos	441 218	235 441
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu valūtās	319 934	242 523
Termiņnoguldījumi ārvalstu valūtās	–	259 124
Kopā	761 152	737 088

22. CITU FINANŠU INSTITŪCIJU NOGULDĪJUMI

Citu finanšu institūciju noguldījumi galvenokārt ietver FKTK un tās pārvaldībā esošo Noguldījumu garantijas fonda un Apdrošināto aizsardzības fonda līdzekļus 9 080 tūkst. latu apjomā (2011. gada beigās – 41 027 tūkst. latu).

23. PĀRĒJĀS VIETĒJĀS SAISTĪBAS

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Uzkrātie izdevumi un tamlīdzīgas saistības	1 669	1 571
Nodokļu saistības	96	69
Uzkrātie procentu izdevumi	9	63
Citas pārējās vietējās saistības	416	262
Kopā	2 190	1 965

24. NODOKĻI

	(tūkst. latu)						
	IIN	VSAOI (darba devējs)	VSAOI (darba ņēmējs)	NĪN	PVN	Pārējie nodokļi un nodevas	Kopā
Saistības 2010. gada 31. decembrī	0	0	0	0	80	0	80
2011. gadā							
Aprēķināts	2 044	2 373	1 086	92	427	1	6 023
Atlikto saistību pieaugums	0	5	0	0	0	0	5
Samaksāts	-2 044	-2 378	-1 086	-92	-438	-1	-6 039
Saistības 2011. gada 31. decembrī	0	0	0	0	69	0	69
2012. gadā							
Aprēķināts	2 074	2 430	1 097	89	505	1	6 196
Atlikto saistību samazinājums	0	-27	0	0	0	0	-27
Samaksāts	-2 074	-2 403	-1 097	-89	-478	-1	-6 142
Saistības 2012. gada 31. decembrī	0	0	0	0	96	0	96

Papildus šajā skaidrojumā uzrādītajiem nodokļu maksājumiem Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu 65% apmērā, t.sk. maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu (2012. gadā – 20 818 tūkst. latu; 2011. gadā – 15 440 tūkst. latu; sk. arī 25. un 44. skaidrojumu). Latvijas Banka nav uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātāja.

25. KAPITĀLS UN REZERVES

	(tūkst. latu)				
	Pamat- kapitāls	Rezerves kapitāls	Pārvēr- tēšanas konts	Pārskata gada peļņa	Kapitāls un rezerves
2010. gada 31. decembrī	25 000	140 273	107 613	23 754	296 640
2011. gadā					
Tīrās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un norakstīšanas rezultātā	x	x	13 934	x	13 934
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	-15 440	-15 440
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	8 314	x	-8 314	0
Pārskata perioda peļņa	x	x	x	32 028	32 028
2011. gada 31. decembrī	25 000	148 587	121 547	32 028	327 162

<i>(turpinājums)</i>	(tūkst. latu)				
	Pamat- kapitāls	Rezerves kapitāls	Pārvēr- tēšanas konts	Pārskata gada peļņa	Kapitāls un rezerves
2012. gadā					
Trās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un norakstīšanas rezultātā	x	x	21 698	x	21 698
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	-20 818	-20 818
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	11 210	x	-11 210	0
Pārskata perioda peļņa	x	x	x	33 961	33 961
2012. gada 31. decembrī	25 000	159 797	143 245	33 961	362 003

Latvijas Bankas kapitālu veido pamatkapitāls, rezerves kapitāls un bilances postenis "Pārvērtēšanas konts", kā arī nesadalītā pārskata gada peļņa. Latvijas Banka ar saviem lēmumiem neietekmē pamatkapitāla un rezerves kapitāla veidošanas, kā arī peļņas sadales kārtību, jo tā noteikta likumā "Par Latvijas Banku". Bilances postenis "Pārvērtēšanas konts" ietver finanšu instrumentu un zelta pozitīvo pārvērtēšanas rezultātu. Grāmatvedības politika, kas saskaņota ar tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatu sniegšanu ECBS noteiktajiem grāmatvedības pamatprincipiem un aprakstīta 2. skaidrojumā, nosaka, ka tikai pēc finanšu instrumenta atsavināšanas vai norēķinu veikšanas realizētie guvumi tiek atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, bet nerealizētie guvumi – bilances postenī "Pārvērtēšanas konts", jo tas veicina kapitāla saglabāšanu finanšu instrumentu cenu, procentu likmju un valūtas kursu pārmaiņu apstākļos.

Normatīvie akti nenosaka kapitāla pietiekamības prasības centrālajai bankai, tomēr Latvijas Bankas kapitāla apjomam jābūt atbilstošam, lai veicinātu uzticēšanos Latvijas Bankas īstenotajai monetārajai politikai un nodrošinātu Latvijas Bankas darbību un finansiālo neatkarību, īstenojot likumā "Par Latvijas Banku" noteiktos uzdevumus. Latvijas Banka neierobežo ar vietējiem finanšu aktīviem saistīto procentu likmju risku, lai nenonāktu pretrunā ar tās īstenoto monetāro politiku. Monetārās politikas īstenošana, kā arī pakļautība citiem finanšu un darbības riskiem var negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas ienākumus vai radīt zaudējumus, kas sedzami no Latvijas Bankas kapitāla un rezervēm.

Latvijas Bankas pamatkapitālu veido valsts piešķirtie līdzekļi un Latvijas Bankas peļņas atskaitījumi. Latvijas Bankas pamatkapitāls sasniedzis likumā "Par Latvijas Banku" noteikto apjomu (25 milj. latu).

Likums "Par Latvijas Banku" nosaka, ka Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu, kas aprēķināta, piemērojot likumā "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" rezidentiem noteikto nodokļa likmi, un veic maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu 50% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas. 2012. gada un 2011. gada beigās spēkā esošā Latvijas rezidentiem noteiktā uzņēmumu ienākuma nodokļa likme bija 15%. Tādējādi valsts ieņēmumos 15 dienu laikā pēc tam, kad Latvijas Bankas padome apstiprinājusi 2012. gada pārskatu, ieskaitāmi 65% no Latvijas Bankas pārskata gadā gūtās peļņas. 2013. gadā Latvijas Banka no 2012. gadā gūtās peļņas valsts ieņēmumos ieskaitīs 22 075 tūkst. latu.

Pēc minēto atskaitījumu veikšanas saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas peļņas atlikums ieskaitāms rezerves kapitālā. Rezerves kapitāls izveidots iespējamo zaudējumu segšanai.

Bilances posteņa "Pārvērtēšanas konts" pārmaiņas 2012. un 2011. gadā bija šādas.

		(tūkst. latu)							
	2012	Norak- stīšana	Pārvēr- tēšana	Realī- zēšana	2011	Norak- stīšana	Pārvēr- tēšana	Realī- zēšana	2010
Sākotnējais pārvērtēšanas konts	24 018	x	x	-	24 018	x	x	-75	24 093
Atliktais ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	24 018	x	x	-	24 018	x	x	-	24 018
Atliktais parāda vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	-	x	x	-	-	x	x	-75	75
Pašu kapitāla instrumentu pārvērtēšanas rezerve	18 228	-	995	-	17 233	-	17 233	-	-
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	55 793	103	6 253	-145	49 582	1 651	6 068	-13 761	55 624
Biržā netirgoto procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	-	-	-	-25	25	-	25	-	-
Parāda vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	45 206	1 482	27 567	-14 532	30 689	14 905	4 545	-16 657	27 896
Kopā	143 245	1 585	34 815	-14 702	121 547	16 556	27 871	-30 493	107 613

Sākotnējais pārvērtēšanas konts izveidots, ieskaitot tajā pirms grāmatvedības politikas maiņas 2007. gada 1. janvārī uzkrāto pārvērtēšanas rezultātu; savukārt pašu kapitāla instrumentu pārvērtēšanas rezerve izveidota, lai uzskaitītu SNB akciju pārvērtēšanas rezultātu.

26. ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI UN VALŪTAS MAIŅAS TAGADNES LĪGUMI

Lai pārvaldītu ar ārvalstu rezervēm saistīto procentu likmju risku un valūtas risku, Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes un tagadnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un biržā tirgotajiem procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumiem. Īstenojot monetāro politiku, Latvijas Banka veic arī valūtas maiņas tagadnes un valūtas mijmaiņas darījumus.

	Līgumvērtība vai nosacītā vērtība		Uzskaites vērtība			
	2012	2011	2012	Aktīvi 2011	2012	Saistības 2011
Ar nerezidentiem noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi						
Valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi	2 462 085	1 775 002	36 805	12 211	1 660	43 026
Valūtas maiņas tagadnes līgumi	66 645	114 643	38	347	196	37
Vērtspapīru nākotnes darījumi	249 195	152 949	158	560	121	147
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	-	870	-	25	-	-
Kopā	x	x	37 001	13 143	1 977	43 210
Ar rezidentiem noslēgtie valūtas maiņas tagadnes līgumi						
Valūtas maiņas tagadnes līgumi	22 229	-	73	-	-	-
Kopā	x	x	73	-	-	-
Ar nerezidentiem noslēgtie atvasinātie biržā tirgotie līgumi						
Procentu likmju nākotnes līgumi	957 105	1 189 194	x	x	x	x
Valūtas maiņas nākotnes līgumi	154 718	151 365	x	x	x	x

Atvasināto biržā netirgoto līgumu un valūtas maiņas tagadnes līgumu uzskaites vērtība bilancē uzrādīta attiecīgajos pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos (sk. arī 11., 14. un 18. skaidrojumu). Tā kā par atvasināto biržā tirgto līgumu patiesās vērtības pārmaiņām veikts norēķins, tās uzrādītas kā pieprasījuma noguldījumi bilances aktīvu postenī "Ārvalstu konvertējamās valūtas".

2012. gada un 2011. gada beigās Latvijas Bankas noslēgto biržā netirgoto līgumu, kuri nav novērtēti patiesajā vērtībā, uzskaites vērtība būtiski neatšķirās no šo līgumu patiesās vērtības. To uzskaites vērtības un tīrās patiesās vērtības salīdzinājums 2012. gada un 2011. gada beigās bija šāds.

(tūkst. latu)

	Tīrā patiesā vērtība		Tīrā uzskaites vērtība		Starpība	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Ar nerezidentiem noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi						
Valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi	34 899	-31 290	35 145	-30 815	-246	-475
Valūtas maiņas tagadnes līgumi	-158	311	-158	310	-	1
Kopā	34 741	-30 979	34 987	-30 505	-246	-474
Ar rezidentiem noslēgtie valūtas maiņas tagadnes līgumi						
Valūtas maiņas tagadnes līgumi	73	-	73	-	-	-
Kopā	73	-	73	-	-	-

NOZĪMĪGĀKIE RISKI UN TO PĀRVALDĪŠANAS PRINCIPI

27. RISKU PĀRVALDĪŠANA

Galvenie ar Latvijas Bankas darbību saistītie riski ir finanšu riski un darbības riski. Tāpēc Latvijas Bankas valde izveidojusi Latvijas Bankas padomes noteiktajiem pamatprincipiem un vadlīnijām atbilstošu risku pārvaldības sistēmu, kas nepārtraukti tiek pilnveidota, ievērojot finanšu tirgus attīstību un pārmaiņas Latvijas Bankas darbībā. Latvijas Bankas finanšu risku un darbības risku pārvaldīšanu pārbauda Iekšējā audita pārvalde. Minēto risku pārvaldīšanu pārrauga Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija, Latvijas Bankas revīzijas komiteja un Latvijas Bankas budžeta komisija, kurās darbojas Latvijas Bankas padomes locekļi.

27.1. FINANŠU RISKI

Nozīmīgākie finanšu riski, kam ikdienā pakļauta Latvijas Banka, ir tirgus risks (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisks un likviditātes risks.

Latvijas Banka ar tās ārvalstu rezervēm saistītos finanšu riskus pārvalda saskaņā ar vadlīnijām. Vadlīnijās noteiktās ieguldījumu politikas galvenie principi izklāstīti 4. skaidrojuma. Ārvalstu rezerves tiek pārvaldītas, tās sagrupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Katram ieguldījumu portfeļa veidam vadlīnijās noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un ienesīguma mērķi. Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa katru darbadienu kontrolē ārvalstu rezervju atbilstību vadlīnijās noteiktajām prasībām.

2012. gadā mainīti daudzvalūtu fiksēta ienākuma vērtspapīru indeksam piesaistītā portfeļa neitrālā portfeļa parametri, lai palielinātu neitrālā portfeļa diversifikāciju un samazinātu kredītrisku.

Ārvalstu rezervju, t.sk. ar tām saistīto finanšu risku, pārvaldīšanai izveidotā Latvijas Bankas investīciju komiteja vadlīniju ietvaros izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus, kā arī pārrauga ārējo rezervju pārvaldītāju darbību. Latvijas Bankas investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē ārvalstu rezervju ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās finanšu tirgus attīstības prognozes, finanšu risku vadītāju ziņojumus, kā arī apstiprina ārvalstu rezervju pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai. Reizi divos

mēnešos Tirdzniecības pārvalde informē Latvijas Bankas padomi par ārvalstu rezervju pārvaldīšanas rezultātiem.

27.1.1. Tirdzniecības risks

Tirdzniecības risks raksturo iespēju ciest zaudējumus finanšu tirdzniecības faktoru (piemēram, procentu likmju vai valūtas kursu) nelabvēlīgu pārmaiņu dēļ.

Procentu likmju risku Latvijas Bankai galvenokārt rada ieguldījumi procentu likmju maiņai pakļautos ārvalstu parāda vērtspapīros un atvasinātajos procentu likmju finanšu instrumentos, kas izmantoti ārvalstu rezervju pārvaldīšanas ietvaros. Latvijas Banka pārvalda procentu likmju risku, izmantojot katram ieguldījumam portfelim atsevišķi noteikto modificētā procentu riska indeksa (*modified duration*) limitu.

Latvijas Bankas pakļautību valūtas riskam nosaka tās ārvalstu rezervju struktūra, ko nevar izveidot atbilstoši Latvijas Bankas saistību parametriem. Latvijas Banka pārvalda valūtas risku, nosakot atklāto valūtas pozīciju limitus un izmantojot sekošanas novirzi (*tracking error*). Sekošanas novirzi aprēķina kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmo gada ienesīgumu starpības standartnovirzi. Ārvalstu rezervju, kas iekļautas daudzvalūtu fiksēta ienākuma vērtspapīru indeksam piesaistītajos portfeļos un ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru indeksam piesaistītajos portfeļos (sk. 4. skaidrojumu), kopējais tirdzniecības risks un kredītrisks tiek ierobežots, nosakot maksimāli pieļaujamo sekošanas novirzi. Sekošanas novirze 2012. un 2011. gadā atspoguļota 30. skaidrojumā.

Ieguldījumu portfeļu, izņemot piesaistīto rezervju portfeļus, neitrālā portfeļa valūta ir eiro. Piesaistīto rezervju portfeļiem neitrālo valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību parametriem. Novirzes no neitrālās valūtas struktūras rada atklāto valūtas pozīciju. Lai panāktu atklāto valūtas pozīciju atbilstību limitiem, Latvijas Banka ierobežo valūtas risku, izmantojot biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus un biržā tirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus.

Tirdzniecības pārvaldes Riska vadības daļa katru darbadienu kontrolē ieguldījumu portfeļu modificētā procentu likmju riska indeksa un atklāto valūtas pozīciju atbilstību vadlīnijām un attiecīgajiem Latvijas Bankas investīciju komitejas lēmumiem.

Latvijas Banka neierobežo ar vietējiem finanšu aktīviem saistīto procentu likmju risku, lai nenonāktu pretrunā ar tās īstenoto monetāro politiku.

Latvijas Bankas pakļautība tirdzniecības riskam (stāvoklis 2012. gada un 2011. gada beigās) atspoguļota 28.–30. skaidrojumā.

27.1.2. Kredītrisks

Kredītrisks raksturo iespēju ciest zaudējumus darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Latvijas Bankai kredītrisks galvenokārt rodas, veicot ieguldījumus ārvalstu finanšu instrumentos, kā arī izsniedzot īstermiņa kredītus iekšzemes kredītiestādēm.

Latvijas Banka ierobežo ar ieguldījumiem ārvalstu finanšu instrumentos saistīto kredītrisku, vadlīnijās nosakot limitus ieguldījumiem ar dažādu kredītkvalitāti. Kredītkvalitāte tiek noteikta, pamatojoties uz starptautisko kredītreitingu aģentūru *Fitch Ratings*, *Moody's Investors Service* un *Standard & Poor's* noteiktajiem kredītreitingiem. Ieguldījumus atļauts veikt OECD valstīs reģistrētajos noteiktās kredītkvalitātes finanšu instrumentos. Ierobežojumi noteikti arī maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī ar vienu partneri noslēgto un viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam. Lai samazinātu kredītrisku attiecībā uz biržā netirgoto atvasināto finanšu instrumentu darījuma partneriem, Latvijas Banka slēdz ar tiem Starptautiskās Mijmaiņas darījumu un atvasināto finanšu instrumentu asociācijas (*International Swaps and Derivatives Association, Inc.*; ISDA) standartizētus līgumus (*ISDA Master Agreement*) un to pielikumus par finanšu nodrošinājumu (*Credit Support*

Annex). Lai kontrolētu ar Latvijas Bankas ārzemju operācijām saistīto kredītrisku, Tirdzniecības pārvaldes Riska vadības daļa katru darbadienu uzrauga esošā kredītriska atbilstību vadlīnijām.

Iekšzemes kredītiestādēm izsniegtie īstermiņa kredīti nodrošināti ar Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīriem (tālāk tekstā – valdības vērtspapīri) un privātā sektora parāda vērtspapīriem atbilstoši Latvijas Bankas padomes noteiktajām prasībām. Tirdzniecības pārvalde regulāri kontrolē šo vērtspapīru emitentu kredītreitingu atbilstību Latvijas Bankas padomes noteiktajām prasībām, kā arī attiecīgo kredītu nodrošinājuma pietiekamību.

Latvijas Bankas pakļautība kredītriskam (stāvoklis 2012. gada un 2011. gada beigās) atspoguļota 32.–34. skaidrojumā.

27.1.3. Likviditātes risks

Likviditātes risks raksturo iespēju, ka saistības netiks izpildītas laikus. Latvijas Bankai likviditātes risks galvenokārt rodas tāpēc, ka nepieciešams nodrošināt ārvalstu valūtas līdzekļus ārvalstu valūtas pārdošanas darījumiem ar kredītiestādēm, kā arī Latvijas valdības un citu institūciju noguldījumu atmaksai. Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, ārvalstu rezerves ieguldot likvīdos starptautisko institūciju, ārvalstu valdību un korporatīvā sektora emitētājos parāda vērtspapīros, īstermiņa noguldījumos ārvalstu finanšu institūcijās un citos finanšu instrumentos. Ieguldījumi tiek veikti tā, lai nodrošinātu Latvijas Bankas saistību savlaicīgu izpildi. Latvijas Bankas naudas un tās ekvivalentu struktūra atspoguļota 43. skaidrojumā. Latvijas Bankas aktīvu un saistību likviditātes struktūra 2012. gada un 2011. gada beigās atspoguļota 31. skaidrojumā.

Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, arī nosakot ierobežojumus maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam.

27.2. Darbības riski

Darbības riski raksturo iespēju ciest finansiālus un nefinansiālus zaudējumus nepiemērotā vai kļūdainā darbības procesa, personu rīcības, informācijas vai inženiertehniskas sistēmas darbības vai ārēju apstākļu ietekmes dēļ.

Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanas pamatprincipus nosaka Latvijas Bankas padome. Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanu īsteno Latvijas Bankas valde, kas izveidojusi Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteju, kura ikdienā nodrošina darbības risku pārvaldīšanas procesa ietvaros veicamo pasākumu koordināciju un sniedz atbalstu Latvijas Bankas valdei darbības risku pārvaldīšanas jomā. Komiteju vada Latvijas Bankas valdes loceklis, un tajā darbojas Latvijas Bankas darbības risku vadītājs, darbības nepārtrauktības vadītājs, informācijas drošības vadītājs, informācijas sistēmu drošības vadītājs un Aizsardzības pārvaldes vadītājs.

2012. gadā pilnveidota Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanas kārtība, vairāk akcentējot riska pārskatīšanu pēc notikuma (incidenta, audita ieteikuma, pārmaiņām iekšējā vai ārējā vidē u.c.) un paredzot riska pārskatīšanu ne retāk kā reizi četros gados. Attīstot Latvijas Bankas darbības risku reģistru, pilnveidota informācijas par risku reģistrēšana un paplašināta tās pieejamība visiem reģistrētajiem lietotājiem.

Lai nodrošinātu informācijas konfidencialitāti, autorizētu pieejamību un integritāti, Latvijas Bankas informācijas sistēmām atkarībā no to svarīguma noteikts klasifikācijas līmenis un Latvijas Bankas informācijas sistēmu īpašnieki sadarībā ar Informācijas sistēmu pārvaldi noteikuši informācijas sistēmas lietošanas nosacījumus un piekļuves tiesības, kā arī nodrošina attiecīgās informācijas sistēmas risku analīzes veikšanu, ko koordinē Latvijas Bankas informācijas sistēmu drošības vadītājs, kurš arī pārrauga risku

analīzē noteikto risku ierobežošanas pasākumu īstenošanu. Informācijas sistēmu pārvaldes vadītājs nodrošina Latvijas Bankas informācijas sistēmu infrastruktūras funkcionalitātes un veiktspējas atbilstību informācijas sistēmām izvirzītajām prasībām un tās drošu un nepārtrauktu darbību. Latvijas Bankā regulāri tiek analizēti informācijas sistēmu drošības apdraudējumi un pilnveidoti aizsardzības pasākumi un rīki.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas politiku", ievērojot starptautiski atzītus standartus un ECB rekomendācijas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas jomā. Latvijas Bankā tiek nodrošināta regulāra darbinieku izglītošana informācijas un informācijas sistēmu drošības, risku pārvaldīšanas un darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas jomā.

Darbības risku ierobežošanas pasākumu ietvaros Latvijas Banka ir apdrošināta pret noteiktu darbības risku iespējamām sekām.

2012. gadā Latvijas Banka netika pakļauta apdraudējumiem, kuri būtiski ietekmētu vai traucētu tās darbību.

28. VALŪTU STRUKTŪRA¹

(tūkst. latu)

	LVL	EUR	USD	JPY	Zelts	Pārējie	Kopā
2012. gada 31. decembrī							
Aktīvi							
Ārzemju aktīvi	37 735	1 935 478	1 315 386	263 702	218 750	282 427	4 053 478
Vietējie aktīvi	32 829	28	–	–	–	–	32 857
KOPĀ AKTĪVI	70 564	1 935 506	1 315 386	263 702	218 750	282 427	4 086 335
Saistības							
Ārzemju saistības	7 144	14 270	5 986	44	–	236	27 680
Lati apgrozībā	1 234 147	–	–	–	–	–	1 234 147
Vietējās saistības	1 575 364	801 144	61 489	8 197	–	16 311	2 462 505
KOPĀ SAISTĪBAS	2 816 655	815 414	67 475	8 241	–	16 547	3 724 332
Bilances tīrā pozīcija	–2 746 091	1 120 092	1 247 911	255 461	218 750	265 880	362 003
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	–	2 004 323	–1 234 596	–254 185	–219 009	–261 436	35 097
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–2 746 091	3 124 415	13 315	1 276	–259	4 444	397 100
Bilances un ārpusbilances tīrās pozīcijas struktūra (%)	x	99.5	0.4	0	0	0.1	100.0
Neitrālā valūtas struktūra (%)	x	100.0	0	0	0	0	100.0
2011. gada 31. decembrī							
KOPĀ AKTĪVI	44 960	1 851 528	1 176 038	238 913	210 066	17 720	3 539 225
KOPĀ SAISTĪBAS	2 556 172	596 849	39 585	8 164	–	11 293	3 212 063
Bilances tīrā pozīcija	–2 511 212	1 254 679	1 136 453	230 749	210 066	6 427	327 162
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	–	1 542 642	–1 131 368	–227 796	–210 314	–3 231	–30 067
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–2 511 212	2 797 321	5 085	2 953	–248	3 196	297 095
Bilances un ārpusbilances tīrās pozīcijas struktūra (%)	x	99.6	0.2	0.1	0	0.1	100.0
Neitrālā valūtas struktūra (%)	x	100.0	0	0	0	0	100.0

¹ SDR denominētie aktīvi un saistības, kas pakļautas ar SDR saistītām valūtas riskam, tai skaitā saistības pret SVF, uzrādītas atbilstoši SDR valūtu groza struktūrai.

29. PROCENTU LIKMJU MAIŅAS TERMIŅŠ

Tabulā atspoguļoti Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņi, kas pakļauti procentu likmju pārmaiņām. Tajā iekļautie posteņi uzrādīti to uzskaites vērtībā, izņemot ārpusbilances posteņos iekļautos biržā tirgotos procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumus un vērtspapīru nākotnes darījumus, kas uzrādīti to nosacītajā vērtībā. Tabulā iekļautie posteņi klasificēti pēc pārskata gada 31. decembrim tuvākā – procentu likmju maiņas vai atlikušā līguma termiņa – datuma.

(tūkst. latu)

	Līdz 3 mēn.	3–6 mēn.	6–12 mēn.	1–3 gadi	Ilgāk par 3 gadiem	Kopā
2012. gada 31. decembrī						
Ārzemju aktīvi						
Speciālās aizņēmuma tiesības	83 367	–	–	–	–	83 367
Ārvalstu konvertējamās valūtas	1 548 759	80 324	108 887	1 268 329	662 429	3 668 728
Kopā procentu likmju maiņai pakļautie aktīvi	1 632 126	80 324	108 887	1 268 329	662 429	3 752 095
Ārzemju saistības						
Ārvalstu konvertējamās valūtas	15 280	–	–	–	–	15 280
Vietējās saistības						
Kreditīestāžu noguldījumi	1 120 326	–	–	–	–	1 120 326
Valdības noguldījumi	631 136	–	–	–	–	631 136
Citu finanšu institūciju noguldījumi	2 396	–	–	–	–	2 396
Pārējās vietējās saistības	2	–	–	–	–	2
Kopā procentu likmju maiņai pakļautās saistības	1 769 140	–	–	–	–	1 769 140
Bilances tīrā pozīcija	–137 014	80 324	108 887	1 268 329	662 429	1 982 955
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	3 080 862	–	–	692 492	173 291	3 946 645
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	3 571 031	398	–	4 909	335 210	3 911 548
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–627 183	79 926	108 887	1 955 912	500 510	2 018 052
2011. gada 31. decembrī						
Kopā procentu likmju maiņai pakļautie aktīvi	1 351 339	12 221	84 090	1 089 024	710 297	3 246 971
Kopā procentu likmju maiņai pakļautās saistības	1 730 258	–	–	–	–	1 730 258
Bilances tīrā pozīcija	–378 919	12 221	84 090	1 089 024	710 297	1 516 713
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	2 637 476	1 088	3 264	566 165	146 078	3 354 071
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	2 753 163	865	3 264	376 752	250 094	3 384 138
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–494 606	12 444	84 090	1 278 437	606 281	1 486 646

30. SEKOŠANAS NOVIRZE

Ārvalstu rezervju, kas iekļautas daudzvalūtu fiksēta ienākuma vērtspapīru indeksam piesaistītajos portfeļos un ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru indeksam piesaistītajos portfeļos, pakļautību kopējam tirgus riskam un kredītriskam raksturo sekošanas novirze, ko mēra kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmās gada ienesīgumu starpības standartnovirzi (sk. arī 27.1. skaidrojumā aprakstītos risku pārvaldīšanas principus). 2012. un 2011. gada beigās daudzvalūtu fiksēta ienākuma vērtspapīru indeksam piesaistītajiem portfeļiem realizētā (*ex post*) sekošanas novirze bija attiecīgi 27 bāzes punkti un 54 bāzes punkti un ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru indeksam piesaistītajiem portfeļiem – attiecīgi 69 bāzes punkti un 84 bāzes punkti.

Paredzamā (*ex ante*) sekošanas novirze gada laikā bija šādos bāzes punktu intervālos.

	Uzskaites vērtība (gada beigās; tūkst. latu)	Paredzamā sekošanas novirze (darbadienu skaits)			
		10–39	40–69	70–99	100–110
2012. gadā					
Daudzvalūtu fiksēta ienākuma vērtspapīru indeksam piesaistītie portfeļi	2 703 967	2	242	8	–
Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru indeksam piesaistītie portfeļi	181 438	–	13	212	27
2011. gadā					
Daudzvalūtu fiksēta ienākuma vērtspapīru indeksam piesaistītie portfeļi	2 388 804	–	253	–	–
Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru indeksam piesaistītie portfeļi	175 883	–	171	76	6

31. LIKVIDITĀTES STRUKTŪRA

	(tūkst. latu)					
	2012			2011		
	Līdz 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	Kopā	Līdz 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	Kopā
Aktīvi						
Ārzemju aktīvi	4 031 772	21 706	4 053 478	3 487 257	20 285	3 507 542
Vietējie aktīvi	241	32 616	32 857	376	31 307	31 683
KOPĀ AKTĪVI	4 032 013	54 322	4 086 335	3 487 633	51 592	3 539 225
Saistības						
Ārzemju saistības	27 646	34	27 680	72 339	33	72 372
Lati apgrozībā	–	1 234 147	1 234 147	–	1 160 183	1 160 183
Vietējās saistības	2 462 505	–	2 462 505	1 979 508	–	1 979 508
KOPĀ SAISTĪBAS	2 490 151	1 234 181	3 724 332	2 051 847	1 160 216	3 212 063
Bilances tīrā pozīcija	1 541 862	–1 179 859	x	1 435 786	–1 108 624	x

Likviditātes struktūrā aktīvu posteņi uzrādīti atkarībā no Latvijas Bankas spējas tos pārverst naudā. Saistību posteņi uzrādīti pēc to gaidāmā dzēšanas termiņa.

32. AKTĪVI SEKTORU DALĪJUMĀ

	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
	2012	2011	2012	2011
Ārvalstu centrālās valdības un citas valsts institūcijas	1 284 308	1 104 267	31.4	31.2
Ārvalstu vietējās valdības	31 626	51 437	0.8	1.5
Ārvalstu centrālās bankas un kreditīestādes	1 690 083	1 493 624	41.4	42.2
Citas ārvalstu finanšu institūcijas	879 987	668 356	21.5	18.9
Ārvalstu nefinanšu sabiedrības	31 372	78 127	0.8	2.2
Starptautiskās institūcijas	135 141	110 837	3.3	3.1
Neklasificēti aktīvi	33 818	32 577	0.8	0.9
Kopā	4 086 335	3 539 225	100.0	100.0

33. ĀRZEMJU AKTĪVU DALĪJUMS PĒC TO ATRAŠANĀS VAI DARĪJUMA PARTNERU REZIDENCES VIETAS

	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
	2012	2011	2012	2011
Eiro zonas valstis	1 464 393	1 526 724	36.1	43.5
Pārējās ES valstis	621 690	725 868	15.3	20.7
ASV	494 259	519 974	12.2	14.8
Kanāda	275 222	103 468	6.8	3.0
Japāna	261 529	231 590	6.5	6.6
Pārējās valstis un starptautiskās institūcijas	936 385	399 918	23.1	11.4
Kopā	4 053 478	3 507 542	100.0	100.0

Aktīvi, kas klasificēti pārējo valstu un starptautisko institūciju kategorijā, ietver arī prasības pret ECB, kuras atbilst TARGET2-Latvija tiešo dalībnieku norēķinu kontu atlikumiem, kas 2012. gada beigās bija 616 232 tūkst. latu (2011. gada beigās – 143 425 tūkst. latu).

34. AKTĪVI KREDĪTREITINGU DALĪJUMĀ

	Kredītreitings	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)		
		2012	2011	2012	2011	
ĀRZEMJU AKTĪVI						
Zelts	AAA	218 750	210 066	5.4	5.9	
Speciālās aizņēmuma tiesības	AAA	83 367	79 069	2.0	2.2	
Ārvalstu parāda vērtspapīri	AAA	1 255 817	838 391	30.8	23.8	
	AA+	631 139	361 359	15.4	10.2	
	AA	50 227	149 536	1.2	4.2	
	AA-	454 599	475 843	11.1	13.5	
	A+	182 817	238 576	4.5	6.8	
	A	71 599	350 477	1.8	9.9	
	A-	7 403	6 662	0.2	0.2	
	BBB+	6 058	806	0.1	0	
	BBB	956	–	0	–	
	BBB-	355	373	0	0	
	BB+	22 902	20 686	0.6	0.6	
	Noguldījumi ārvalstu finanšu institūcijās	AAA	818 704	438 969	20.1	12.4
		AA+	110 355	31 985	2.7	0.9
AA		27 092	25 867	0.7	0.7	
AA-		–	45 396	–	1.3	
A+		35 579	129 163	0.9	3.7	
A		3 638	57 220	0.1	1.6	
A-		74	–	0	–	
Ārvalstu valūta kasē		AAA	13 332	13 607	0.3	0.4
	AA+	7	4	0	0	

(turpinājums)

	Kredītreitings	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
		2012	2011	2012	2011
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	AAA	750	750	0	0
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	AAA	19 991	18 997	0.5	0.5
Atvasinātie finanšu instrumenti	AAA	1 917	560	0	0
	AA-	4 844	82	0.1	0
	A+	3 189	7 791	0.1	0.2
	A	16 847	4 609	0.4	0.1
	A-	7 670	101	0.2	0
	BBB+	1 982	-	0	-
	BBB	552	-	0	-
Uzkrātie procentu ienākumi	Dažādi	1	59	0	0
Pārējie ārzemju aktīvi	Dažādi	965	538	0	0
VIETĒJIE AKTĪVI	Dažādi	32 857	31 683	0.8	0.9
KOPĀ		4 086 335	3 539 225	100.0	100.0

Atlikumu "BB+" reitinga grupā veidoja OECD valsts valdībai daļēji piederošas aģentūras vērtspapīri, kuri tika atsavināti 2013. gada februārī.

Latvijas Bankas ārzemju aktīvu daļījums pēc darījuma partneru kredītreitingu pamatkategorijām 2012. gada un 2011. gada beigās bija šāds.

	Kredītreitinga grupa	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
		2012	2011	2012	2011
Ārzemju aktīvi	AAA	2 412 628	1 600 409	59.6	45.6
	AA	1 278 263	1 090 072	31.5	31.1
	A	328 816	794 599	8.1	22.7
	BBB	9 903	1 179	0.2	0
	BB	22 902	20 686	0.6	0.6
	Dažādi	966	597	0	0
Kopā		4 053 478	3 507 542	100.0	100.0

Tabulās atspoguļots Latvijas Bankas aktīvu daļījums gada beigās pēc darījuma partneru kredītreitingiem, pamatojoties uz *Standard & Poor's* vai līdzvērtīgu citas starptautiskās kredītreitingu aģentūras piešķirtu novērtējumu. "AAA" ir visaugstākais iespējamais ilgtermiņa kredītspējas novērtējums, kas liecina, ka darījuma partnera finansiālais stāvoklis ir izcils un tas pārliecinoši spēj izpildīt savas finanšu saistības. Novērtējums "AA" raksturo darījuma partnera ilgtermiņa kredītspēju kā ļoti labu, "A" – kā labu, "BBB" – kā viduvēju un tiek uzskatīts par zemāko investīciju līmeņa novērtējumu. Savukārt novērtējums "BB" ir zem investīciju līmeņa un raksturo darījuma partnera ilgtermiņa kredītspēju kā riskantu. Ilgtermiņa kredītspējas novērtējumiem, kas zemāki par "AAA", pievienotās atzīmes "+" un "-" norāda attiecīgā novērtējuma vietu starptautiskās kredītreitingu aģentūras novērtējuma pamatkategorijā.

PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINA SKAIDROJUMI

35. TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI

Latvijas Bankas tīros procentu ienākumus galvenokārt veidoja ienākumi no ārvalstu valūtas rezervju ieguldījumiem. Tīrie procentu ienākumi 2012. gadā bija par 23 677 tūkst. latu mazāki nekā 2011. gadā.

Ārzemju operāciju procentu ienākumi 2012. gadā bija par 25 710 tūkst. latu mazāki nekā 2011. gadā, savukārt ārzemju operāciju procentu izdevumi bija par 5 027 tūkst. latu lielāki. Zemāks procentu likmju līmenis 2012. gadā radīja procentu ienākumu par vērtspapīriem samazinājumu 13 234 tūkst. latu apjomā.

Savukārt ASV dolāra īstermiņa procentu likmju pārsniegums pār eiro īstermiņa procentu likmēm 2012. gadā galvenokārt noteica tīro procentu ienākumu par atvasinātajiem finanšu instrumentiem samazinājumu par 7 639 tūkst. latu un tīro procentu izdevumu par atvasinātajiem finanšu instrumentiem pieaugumu par 5 026 tūkst. latu.

Vietējo operāciju procentu ienākumi bija tikai 8 tūkst. latu (2011. gadā – 13 tūkst. latu), jo sakarā ar kredītiestāžu latu likviditātes pārpalikumu pieprasījums pēc Latvijas Bankas izsniegtajiem kredītiem bija neliels.

Vietējo operāciju procentu izdevumus galvenokārt veidoja procenti par iekšzemes kredītiestāžu un Latvijas valdības noguldījumiem. Procentu par kredītiestāžu noguldījumiem izdevumi samazinājās par 1 994 tūkst. latu, sarūkot par šiem noguldījumiem maksātajam procentu likmēm 2012. gadā, t.sk. atlīdzībai par obligāto rezervju turēšanu. 2012. gadā Latvijas valdības Latvijas Bankā noguldīto līdzekļu vidējais atlikums salīdzinājumā ar 2011. gadu būtiski nemainījās, taču saruka par noguldījumiem ārvalstu valūtās maksātās procentu likmes. Tāpēc procentu izdevumi par valdības noguldījumiem samazinājās par 4 852 tūkst. latu.

36. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi ietver parāda vērtspapīru atsavināšanas guvumus un zaudējumus, kā arī realizētos atvasināto finanšu instrumentu un valūtas maiņas darījumu guvumus un zaudējumus.

Parāda vērtspapīru atsavināšanas guvumi bija par 14 056 tūkst. latu lielāki nekā 2011. gadā. Iepriekšējos pārskata gados pārvērtēšanas kontā uzkrātais pozitīvais parāda vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts tika realizēts lielākā apjomā nekā 2011. gadā.

Realizētos finanšu operāciju guvumus vai zaudējumus negatīvi ietekmēja atvasināto finanšu instrumentu negatīvais rezultāts, kas gan bija par 5 393 tūkst. latu mazāks nekā 2011. gadā. Tas galvenokārt saistīts ar biržā tirgoto procentu likmju nākotnes līgumu rezultātu, kā arī valūtas riska ierobežošanas nolūkā slēgto biržā tirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu rezultātu. Valūtas riska ierobežošanas nolūkā slēgto biržā tirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu negatīvo rezultātu līdzvērtīgā apjomā kompensē pret valūtas risku ierobežoto bilances posteņu pozitīvais pārvērtēšanas rezultāts, kas uzrādīts bilances postenī "Pārvērtēšanas konts", un realizētie valūtas maiņas darījumu guvumi, kas atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā.

37. FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTA NORAKSTĪŠANA

Atsevišķu parāda vērtspapīru un valūtas pozīciju pārvērtēšanas rezultāts 2012. gada un 2011. gada beigās bija negatīvs, un tas atzīts peļņas un zaudējumu aprēķinā. Savukārt

parāda vērtspapīru un valūtas pozīciju pozitīvais pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Pārvērtēšanas konts" (sk. arī 25. skaidrojumu).

38. IENĀKUMI NO LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Ienākumus no līdzdalības kapitālā veidoja saņemtās dividendes no līdzdalības SNB kapitālā (sk. arī 10. skaidrojumu).

39. CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Jubilejas un piemiņas monētu pārdošanas ienākumi	773	581
Naudas un vērtspapīru norēķinu pakalpojumu ienākumi	368	379
Pārējie bankas darbības ienākumi	341	301
Kopā	1 482	1 261

40. BANKNOŠU DRUKĀŠANAS UN MONĒTU KALŠANAS IZDEVUMI

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Jubilejas un piemiņas monētu kalšana	-715	-481
Apgrozības monētu kalšana	-82	-101
Kopā	-797	-582

41. DARBA SAMAKSA UN SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS IZDEVUMI

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Darba samaksa		
Padomes un valdes locekļu darba samaksa	-880	-895
Pārējo darbinieku darba samaksa	-9 363	-9 007
Kopā darba samaksa	-10 243	-9 902
Sociālās apdrošināšanas izdevumi	-2 430	-2 373
Kopā darba samaksa un sociālās apdrošināšanas izdevumi	-12 673	-12 275

To Latvijas Bankas valdes locekļu, kuri vienlaikus ir Latvijas Bankas pārvalžu vadītāji, darba samaksā ietverta arī atlīdzība par šo pienākumu veikšanu.

Darbinieku skaits 2012. un 2011. gadā bija šāds.

	2012	2011
Darbinieku skaits gada beigās		
Padomes un valdes locekļi	14	13
Pārējie darbinieki	547	543
Kopā gada beigās	561	556
Vidējais darbinieku skaits gadā	561	563

42. PĀRĒJIE BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Komunālie pakalpojumi	-671	-553
Sabiedrības informēšana	-366	-214
Ēku, teritorijas un inventāra uzturēšana	-348	-398
Dienesta komandējumi	-269	-209
Risku apdrošināšana	-263	-267
Telekomunikāciju pakalpojumi un sistēmu uzturēšana	-197	-167
Personāla profesionālā pilnveide	-181	-139
Mazvērtīgā inventāra iegāde	-175	-227
Transportlīdzekļu nodrošināšana	-114	-109
Nekustamā īpašuma nodoklis	-89	-91
Revīzijas, konsultāciju un juridiskie pakalpojumi	-38	-27
Citi pārējie bankas darbības izdevumi	-303	-297
Kopā	-3 014	-2 698

Izdevumi par revīzijas, konsultāciju un juridiskajiem pakalpojumiem ietver arī atlīdzību Ernst and Young Baltic SIA par 2012. gada finanšu pārskatu revīziju 24 tūkst. latu apjomā (*Deloitte Audits Latvia* SIA 2011. gadā – 23 tūkst. latu) un par nodokļu aprēķina auditu 8 tūkst. latu apjomā.

NAUDAS PLŪSMAS PĀRSKATA SKAIDROJUMS

43. NAUDAS PLŪSMAS PĀRSKATS

1) Peļņas pirms sadales saskaņošana ar tīro naudas un tās ekvivalentu ietilpdi pamatdarbības rezultātā

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Peļņa pirms sadales	33 961	32 028
Korekcijas nenaudas darījumu rezultātā		
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	2 887	2 948
Pamatlīdzekļu atsavināšanas peļņa (-)/zaudējumi	-10	2
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta norakstīšana	1 585	16 556
Tīrās korekcijas nenaudas darījumu rezultātā	4 462	19 506
Bilances posteņu pārmaiņas		
Speciālo aizņēmuma tiesību tīrais pieaugums (-)/samazinājums	-6 277	22 589
Ārvalstu parāda vērtspapīru un citu ārvalstu ieguldījumu tīrais pieaugums (-)/samazinājums	-148 718	606 426
Pārējo aktīvu tīrais pieaugums	-217	-32
Saistību ārvalstu konvertējamās valūtās tīrais pieaugums/samazinājums (-)	9 215	-4 122
Ārvalstu banku un citu starptautisko institūciju noguldījumu latos tīrais pieaugums/samazinājums (-)	-13 310	9 752
Apgrozībā esošo latu apjoma tīrais pieaugums	73 964	222 279
Iekšzemes kredītiestāžu noguldījumu tīrais pieaugums/samazinājums (-)	490 609	-492 490

(turpinājums)	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Latvijas valdības noguldījumu tīrais pieaugums/ samazinājums (-)	24 064	-343 922
Citu iekšzemes finanšu institūciju noguldījumu tīrais samazinājums	-31 901	-14 023
Pārējo saistību tīrais pieaugums/samazinājums (-)	869	-279
Bilances posteņu tīrās pārmaiņas	398 298	6 178
Tīrā naudas un tās ekvivalentu iekļūde pamatdarbības rezultātā	436 721	57 712

2) Naudas un tās ekvivalentu atlikumu un pārmaiņu analīze

	(gada beigās; tūkst. latu)				
	2012	Pārmaiņas	2011	Pārmaiņas	2010
Ārvalstu konvertējamā valūta kasē	13 339	-272	13 611	-2 102	15 713
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās	991 831	471 964	519 867	-11 868	531 735
Termiņnoguldījumi ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās ar sākotnējo termiņu līdz 5 darbadienām	3 611	-59 641	63 252	54 050	9 202
Kopā nauda un tās ekvivalenti	1 008 781	412 051	596 730	40 080	556 650

PĀRĒJIE FINANŠU PĀRSKATU SKAIDROJUMI

44. DARĪJUMI AR LATVIJAS VALDĪBU

Latvijas Banka, kuras kapitāls pilnībā pieder Latvijas valstij, veic darījumus ar Valsts kasi, darbojoties kā Latvijas valdības finanšu aģents. Šīs funkcijas ietvaros Latvijas Banka apkalpo Valsts kases kontus latos un ārvalstu valūtās, kā arī veic ārvalstu valūtas maiņas darījumus. Īstenojot monetāro politiku, Latvijas Banka veic darījumus vērtspapīru otrreizējā tirgū ar valdības vērtspapīriem (2012. un 2011. gadā Latvijas Banka neveica šādus darījumus). Veicot šos darījumus, Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā.

Darījumos ar Latvijas valdību izmantotās procentu likmes un valūtu kursi tiek noteikti pēc tirgus procentu likmēm un valūtu kursiem. Komisijas maksa par darījumiem ar Latvijas valdību netiek iekasēta.

Latvijas Bankas prasību un saistību pret Latvijas valdību sadalījums un attiecīgās procentu likmes 2012. gada un 2011. gada beigās bija šādas.

	Summa (tūkst. latu)		Procentu likme (%)	
	2012	2011	2012	2011
Saistības/prasības (-)				
Pieprasījuma noguldījumi latos	441 218	235 441	0.31	0.57
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu valūtās	319 934	242 523	0.00-0.30	0.00-0.22
Termiņnoguldījumi ārvalstu valūtās	-	259 124	-	0.32-0.51
Valūtas maiņas tagadnes darījumi	-73	-	x	x
Uzkrātie procentu izdevumi	-	20	x	x
Nodokļu saistības	96	69	x	x
Kopā tīrās saistības	761 175	737 177	x	x

Latvijas Bankas ar Latvijas valdību saistītie izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas iepriekšējā gada peļņas daļa 2012. un 2011. gadā bija šāda (sk. arī 24., 25. un 35. skaidrojumu).

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas peļņas daļa		
Procenti par valdības noguldījumiem	2 273	7 125
Aprēķinātie nodokļi	6 196	6 023
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	20 818	15 440
Kopā izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas peļņas daļa	29 287	28 588

45. APGRŪTINĀTIE AKTĪVI

2012. gada beigās Latvijas Banka bija apgrūtinājusi vērtspapīrus un citus finanšu instrumentus, kuru tirgus vērtība bija 15 464 tūkst. latu (2011. gada beigās – 23 720 tūkst. latu), lai nodrošinātu biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu un biržā tirgto procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes darījumu veikšanu. Šie finanšu instrumenti iekļauti bilances aktīvu postenī "Ārvalstu konvertējamās valūtas".

46. VĒRTSPAPĪRU AIZDOŠANAS DARĪJUMI

Latvijas Bankas uzdevumā tās aģenti vērtspapīru automātiskās aizdošanas programmas līgumu ietvaros veic vērtspapīru aizdošanas darījumus, aizdodot Latvijas Bankas īpašumā esošos vērtspapīrus pret naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīlu. Vērtspapīru aizdošanas darījumi nodrošina papildu ienākumus, būtiski neietekmējot ārvalstu valūtas rezervju likviditāti, jo aizdotie vērtspapīri Latvijas Bankai ir ātri pieejami. Aģents administrē vērtspapīru aizdošanas darījumus un kontrolē šo darījumu un to nodrošinājuma atbilstību.

2012. gada beigās aizdoto vērtspapīru patiesā vērtība bija 262 087 tūkst. latu (2011. gada beigās – 278 577 tūkst. latu).

2012. gada un 2011. gada beigās vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājuma patiesā vērtība bija šāda.

	(tūkst. latu)	
	2012	2011
Naudas līdzekļi ārvalstu valūtās	243 203	241 602
Ārvalstu valdību, finanšu institūciju un nefinanšu sabiedrību parāda vērtspapīri	23 355	41 987
Kopā	266 558	283 589

Naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīla, kas saņemta kā vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājums, nav uzrādīta Latvijas Bankas bilancē (sk. arī 2.12. skaidrojumā aprakstītos principus).

47. IESPĒJAMĀS SAISTĪBAS UN APŅEMŠANĀS

Bankrotējušās AS "Banka Baltija" likvidators 2005. gadā kreditoru vārdā un interesēs Rīgas apgabaltiesā iesniedza prasības pieteikumu pret Latvijas Banku par zaudējumu piedziņu, kuras apjoms 2010. gada februārī tika palielināts no 185.6 milj. latu līdz 238.3 milj. latu. Prasītājs apgalvo, ka Latvijas Banka kā bijusī banku uzraudzības institūcija ir atbildīga par zaudējumiem, kas radušies saistībā ar AS "Banka Baltija" ban-

krotu 1995. gadā. 2010. gada 12. oktobrī Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, skatot šo lietu pirmajā instancē, pasludināja spriedumu, ar kuru nolēma prasību pret Latvijas Banku daļēji apmierināt, piedzenot par labu likvidējamai AS "Banka Baltija" zaudējumus 60 milj. latu apjomā un par labu valstij – valsts nodevu 32 tūkst. latu apjomā. Latvijas Banka pirmās instances tiesas spriedumu pārsūdzēja, tādējādi šis spriedums nestājās spēkā. Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 2012. gada 21. februārī pasludināja spriedumu, ar kuru šo prasību pret Latvijas Banku pilnībā noraidīja, kā arī nolēma piedzīt no likvidējamās AS "Banka Baltija" par labu Latvijas Bankai tiesas izdevumus 16 tūkst. latu apjomā un juridisko pakalpojumu izdevumus 150 tūkst. latu apjomā. Prasītājs 2012. gada 12. aprīlī šo spriedumu pārsūdzēja kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Senātā. Latvijas Banka ir pārliecināta, ka prasība ir nepamatota, tāpēc finanšu pārskatos uzkrājumi nav atzīti. Ja Augstākās tiesas Senāts atteiks ierosināt kasācijas tiesvedību, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2012. gada 21. februāra spriedums, ar kuru prasība pret Latvijas Banku pilnībā noraidīta, stāsies spēkā. Ja Augstākās tiesas Senāts ierosinās kasācijas tiesvedību, galīgais tiesas nolēmums šajā lietā nav gaidāms agrāk kā 2015. gadā.

Latvijas Banka nav apmaksājusi 96.25% no tās kopējās daļas reģistrētajā ECB kapitālā, kas apmaksājama pēc attiecīga ECB Ģenerālpadomes lēmuma pieņemšanas. 2012. gada un 2011. gada beigās neapmaksātā daļa reģistrētajā ECB kapitālā bija 29 383 tūkst. eiro (20 651 tūkst. latu; sk. arī 9. skaidrojumu).

Latvijas Bankai piederošo SNB akciju neapmaksātā daļa ir 75% no šo akciju nominālvērtības, kas apmaksājama pēc attiecīga SNB valdes lēmuma pieņemšanas. 2012. gada beigās šo akciju neapmaksātā daļa bija 4 013 tūkst. SDR (3 283 tūkst. latu; 2011. gada beigās – 4 013 tūkst. SDR (3 367 tūkst. latu); sk. arī 10. skaidrojumu).

2012. gada beigās Latvijas Banka bija emitējusi jubilejas un piemiņas monētas ar 1 613 tūkst. latu nominālvērtību (2011. gada beigās – 1 556 tūkst. latu) un zelta apgrozības monētas ar 1 989 tūkst. latu nominālvērtību (2011. gada beigās – 1 989 tūkst. latu). Šīs monētas var apmainīt Latvijas Bankā to nominālvērtībā. Saskaņā ar Latvijas Bankas vadības vērtējumu iespējamība, ka Latvijas Bankai nāktos šīs monētas atpirkt no monētu turētājiem, ir neliela, un uzkrājumi nav izveidoti.

LATVIJAS BANKAS PADOMEI

Mēs esam veikuši pievienoto Latvijas Bankas (turpmāk "Banka") finanšu pārskatu, kas atspoguļoti no 72. lappuses līdz 111. lappusei, revīziju. Revidētie finanšu pārskati ietver 2012. gada 31. decembra bilanci un 2012. gada peļņas un zaudējumu aprēķinu, kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskatu un naudas plūsmas pārskatu, kā arī nozīmīgāko grāmatvedības principu kopsavilkumu un citus finanšu pārskatu skaidrojumus.

Valdes atbildība par finanšu pārskatiem

Bankas valde ir atbildīga par šo finanšu pārskatu sagatavošanu, tajos sniegtās informācijas patiesu atspoguļošanu saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un likumu "Par Latvijas Banku", kā arī par tādu iekšējo kontroli, kādu Bankas valde uzskata par nepieciešamu, lai nodrošinātu finanšu pārskatu, kas nesatur ne krāpšanas, ne kļūdu izraisītas būtiskas neatbilstības, sagatavošanu.

Revidentu atbildība

Mēs esam atbildīgi par atzinumu, ko, pamatojoties uz mūsu veikto revīziju, izsakām par šiem finanšu pārskatiem. Mēs veicām revīziju saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem. Šie standarti nosaka, ka mums jāievēro ētikas prasības un revīzija jāplāno un jāveic tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību.

Revīzija ietver procedūras, kas tiek veiktas, lai gūtu revīzijas pierādījumus par finanšu pārskatos uzrādītajām summām un atklāto informāciju. Procedūras tiek izvēlētas, pamatojoties uz revidentu profesionālu vērtējumu, ieskaitot krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību riska novērtējumu finanšu pārskatos. Veicot šo riska novērtējumu, revidenti ņem vērā iekšējo kontroli, kas izveidota, lai nodrošinātu finanšu pārskatu sagatavošanu un tajos sniegtās informācijas patiesu atspoguļošanu, ar mērķi noteikt apstākļiem piemērotas revīzijas procedūras, bet nevis lai izteiktu atzinumu par kontroles efektivitāti. Revīzija ietver arī pielietoto grāmatvedības principu un Bankas valdes veikto grāmatvedības aplēšu pamatotības, kā arī finanšu pārskatos sniegtās informācijas izvērtējumu.

Uzskatām, ka mūsu iegūtie revīzijas pierādījumi ir pietiekami un atbilstoši mūsu revidentu atzinuma izteikšanai.

Atzinums

Mūsaprāt, Bankas finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Bankas finansiālo stāvokli 2012. gada 31. decembrī un par tās darbības finanšu rezultātiem un naudas plūsmām 2012. gadā saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un likumu "Par Latvijas Banku".

Ernst & Young Baltic SIA
Licence Nr. 17

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Iveta Vimba
Valdes locekle

Elita Krūmiņa
Valsts kontroliere

Rīgā, Latvijā
2013. gada 13. martā

Rīgā, Latvijā
2013. gada 13. martā



MONETĀRIE RĀDĪTĀJI 2012. GADĀ

(perioda beigās; milj. latu)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
LATVIJAS BANKA												
M0	1 793.0	1 777.1	1 865.7	1 854.2	1 852.3	1 919.9	2 060.0	2 206.6	2 255.3	2 310.7	2 443.6	2 667.7
Skaidrā nauda apgrozībā	1 132.4	1 127.6	1 133.6	1 146.8	1 117.3	1 136.2	1 158.1	1 167.6	1 173.5	1 167.7	1 179.0	1 234.1
Pieprasījuma noguldījumi Latvijas Bankā	660.6	649.5	732.0	707.4	735.0	783.7	901.9	1 038.9	1 081.8	1 143.0	1 264.6	1 433.5
Skaidrā nauda pret naudas bāzi (%)	63.2	63.5	60.8	61.8	60.3	59.2	56.2	52.9	52.0	50.5	48.2	46.3
Tīrie ārējie aktīvi	3 316.3	3 865.2	3 789.6	3 675.0	3 736.4	3 643.5	3 856.1	4 081.0	3 793.5	3 759.8	3 874.9	4 025.8
Tīrie iekšējie aktīvi	-1 523.3	-2 088.0	-1 923.9	-1 820.8	-1 884.1	-1 723.5	-1 796.1	-1 874.4	-1 538.2	-1 449.1	-1 431.2	-1 358.1
Kredīti	-793.0	-1 240.6	-1 104.4	-1 066.7	-1 124.8	-1 064.8	-1 145.0	-1 161.1	-873.9	-766.7	-792.7	-761.2
MFI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Valdībai (neto)	-793.0	-1 240.6	-1 104.4	-1 066.7	-1 124.8	-1 064.8	-1 145.0	-1 161.1	-873.9	-766.7	-792.7	-761.2
Pārējie aktīvi (neto)	-730.3	-847.4	-819.5	-754.1	-759.3	-658.8	-651.2	-713.3	-664.4	-682.4	-638.5	-597.0
MFI												
M1	4 292.0	4 336.5	4 303.9	4 279.3	4 216.6	4 361.2	4 431.0	4 498.7	4 525.6	4 602.5	4 721.7	4 831.7
M2	6 382.1	6 467.0	6 438.0	6 479.7	6 452.4	6 539.5	6 541.1	6 607.2	6 518.1	6 566.7	6 663.7	6 706.1
M3	6 582.7	6 642.8	6 509.9	6 549.2	6 526.9	6 611.9	6 656.6	6 723.2	6 633.4	6 682.8	6 802.7	6 845.7
M2X	6 400.9	6 488.9	6 423.4	6 456.3	6 382.8	6 480.4	6 479.9	6 544.9	6 471.8	6 563.2	6 684.2	6 775.4
Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem MFI kasēs)	1 024.6	1 020.8	1 021.2	1 028.2	997.2	1 029.3	1 042.8	1 051.9	1 062.8	1 053.4	1 058.2	1 082.4
Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumi	5 376.2	5 468.1	5 402.1	5 428.1	5 385.5	5 451.1	5 437.2	5 493.0	5 409.0	5 509.8	5 626.0	5 693.0
Ārvalstu valūtās	2 835.4	2 892.5	2 876.0	2 867.9	2 876.4	2 948.7	2 946.9	2 987.5	2 908.5	2 949.9	3 007.9	2 980.0
Tīrie ārējie aktīvi	-183.2	270.1	-131.4	-121.9	64.2	54.2	249.9	378.6	155.0	202.8	378.0	613.7
Tīrie iekšējie aktīvi	6 584.1	6 218.7	6 554.7	6 578.3	6 318.6	6 426.2	6 230.1	6 166.3	6 316.8	6 360.4	6 306.3	6 161.7
Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti	11 314.9	11 249.1	10 747.3	10 726.9	10 418.2	10 439.3	10 424.3	10 447.4	10 420.9	10 408.8	10 367.1	10 165.4
PROCENTU LIKMES												
Latvijas Bankas refinansēšanas likme (perioda beigās; %)	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.0	3.0	2.5	2.5	2.5	2.5
Latos veikto darījumu vidējās svērtās procentu likmes (%)												
Starpbanku tirgū izsniegtie kredīti	0.4	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1
Nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti ar mainīgo procentu likmi un ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam (jaunie darījumi)	5.2	5.2	6.4	6.4	6.2	4.2	5.0	5.5	5.1	5.4	5.5	6.2
Nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību termiņnoguldījumi (jaunie darījumi)	0.7	0.5	0.5	0.5	0.4	0.5	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2	0.4

LATVIJAS BANKAS 2012. GADA MĒNEŠU BILANCES

(mēneša beigās; tūkst. latu)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ĀRZEMJU AKTĪVI	3 350 671	3 891 736	3 813 851	3 709 079	3 817 952	3 685 204	3 965 180	4 114 991	3 818 340	3 786 498	3 892 948	4 053 478
Zelts	229 780	230 375	217 929	217 671	217 017	219 971	230 602	230 925	238 216	231 369	232 229	218 750
SDR	77 844	71 539	71 981	72 540	70 578	70 167	71 323	65 894	69 342	82 338	78 723	83 367
Ārvalstu konvertējamās valūtas	2 993 003	3 536 659	3 488 948	3 391 612	3 502 265	3 363 915	3 638 816	3 773 763	3 472 155	3 438 442	3 540 694	3 692 653
Līdzdalība ECB kapitālā	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750
Līdzdalība SNB kapitālā	18 997	18 997	18 997	18 997	18 997	18 997	18 997	18 997	18 997	18 997	18 997	19 991
Pārējie ārzemju aktīvi	30 297	33 416	15 246	7 509	8 345	11 404	4 692	24 662	18 880	14 602	21 555	37 967
VIETĒJIE AKTĪVI	31 542	31 594	31 484	32 034	32 093	32 230	32 530	32 426	32 383	32 956	32 837	32 857
Pamatlīdzekļi	30 464	30 472	30 401	30 816	30 935	31 186	31 685	31 496	31 466	32 231	32 081	31 963
Pārējie vietējie aktīvi	1 078	1 122	1 083	1 218	1 158	1 044	845	930	917	725	756	894
KOPĀ AKTĪVI	3 382 213	3 923 330	3 845 335	3 741 113	3 850 045	3 717 434	3 997 710	4 147 417	3 850 723	3 819 454	3 925 785	4 086 335
ĀRZEMJU SAISTĪBAS	34 347	26 587	24 281	34 062	81 566	41 741	109 093	34 040	24 818	26 695	18 080	27 680
Ārvalstu konvertējamās valūtas	11 776	18 780	13 667	7 789	3 506	12 816	69 589	16 554	7 389	10 535	9 685	18 775
SVF	308	302	304	306	319	317	322	318	313	311	310	305
Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos	13 898	3 400	6 000	17 440	12 574	18 745	1 923	11 863	1 861	5 090	3 913	3 341
Ārvalstu banku noguldījumi latos	1 187	1 538	1 021	572	729	954	12 540	1 081	1 770	1 844	1 982	2 332
Pārējās ārzemju saistības	7 178	2 567	3 289	7 955	64 438	8 909	24 719	4 224	13 485	8 915	2 190	2 927
LATI APGROZĪBĀ	1 132 402	1 127 580	1 133 645	1 146 843	1 117 269	1 136 248	1 158 092	1 167 642	1 173 502	1 167 682	1 179 008	1 234 147
VIETĒJĀS SAISTĪBAS	1 871 136	2 418 646	2 332 921	2 225 678	2 314 377	2 198 881	2 378 900	2 589 695	2 294 451	2 263 711	2 366 387	2 462 505
Kredītiestāžu noguldījumi	1 044 383	1 150 485	1 183 094	1 134 571	1 120 994	1 065 368	1 160 725	1 355 501	1 345 711	1 461 982	1 560 316	1 688 349
Valdības noguldījumi	792 954	1 240 617	1 104 409	1 066 697	1 124 777	1 064 785	1 144 968	1 161 072	873 862	766 694	792 728	761 152
Citu finanšu institūciju noguldījumi	30 969	24 916	21 360	22 333	65 944	66 722	70 221	71 325	72 457	32 528	11 432	10 814
Pārējās vietējās saistības	2 830	2 628	24 058	2 077	2 662	2 006	2 986	1 797	2 421	2 507	1 911	2 190
KAPITĀLS UN REZERVES	344 328	350 517	354 488	334 530	336 833	340 564	351 625	356 040	357 952	361 366	362 310	362 003
KOPĀ PASĪVI	3 382 213	3 923 330	3 845 335	3 741 113	3 850 045	3 717 434	3 997 710	4 147 417	3 850 723	3 819 454	3 925 785	4 086 335

LATVIJAS BANKAS 2008.–2012. GADA BILANCES

(gada beigās; tūkst. latu)

	2008	2009	2010	2011	2012
ĀRZEMJU AKTĪVI	2 734 395	3 384 585	4 074 611	3 507 542	4 053 478
Zelts	108 998	134 365	187 179	210 066	218 750
SDR	187	91 237	99 356	79 069	83 367
Ārvalstu konvertējamās valūtas	2 488 693	3 150 992	3 782 167	3 184 920	3 692 653
Līdzdalība ECB kapitālā	743	750	750	750	750
Līdzdalība SNB kapitālā ¹	1 763	1 763	1 763	18 997	19 991
Pārējie ārzemju aktīvi	134 011	5 478	3 396	13 740	37 967
VIETĒJIE AKTĪVI	679 200	175 719	32 722	31 683	32 857
Kredīti kredītiestādēm	639 263	140 449	–	–	–
Pamatlīdzekļi	34 626	33 232	31 003	30 675	31 963
Pārējie vietējie aktīvi	5 311	2 038	1 719	1 008	894
KOPĀ AKTĪVI	3 413 595	3 560 304	4 107 333	3 539 225	4 086 335
ĀRZEMJU SAISTĪBAS	402 145	71 469	42 556	72 372	27 680
Ārvalstu konvertējamās valūtas	131 252	19 006	13 682	9 560	18 775
SVF	256	256	274	313	305
Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos	6 503	32 502	8 505	18 271	3 341
Ārvalstu banku noguldījumi latos	247 001	499	726	712	2 332
Pārējās ārzemju saistības	17 133	19 206	19 369	43 516	2 927
LATI APGROZĪBĀ	1 018 092	788 155	937 904	1 160 183	1 234 147
VIETĒJĀS SAISTĪBAS	1 751 384	2 412 922	2 830 233	1 979 508	2 462 505
Kredītiestāžu noguldījumi	1 094 295	1 115 677	1 690 230	1 197 740	1 688 349
Valdības noguldījumi	638 056	1 291 942	1 081 010	737 088	761 152
Citu finanšu institūciju noguldījumi	1 705	1 948	56 738	42 715	10 814
Pārējās vietējās saistības	17 328	3 355	2 255	1 965	2 190
KAPITĀLS UN REZERVES	241 974	287 758	296 640	327 162	362 003
Pamatkapitāls	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Rezerves kapitāls	95 533	114 236	140 273	148 587	159 797
Pārvērtēšanas konts	68 004	74 129	107 613	121 547	143 245
Pārskata gada peļņa	53 437	74 393	23 754	32 028	33 961
KOPĀ PASĪVI	3 413 595	3 560 304	4 107 333	3 539 225	4 086 335

¹ Sākot ar 2011. gadu, pašu kapitāla instrumenti uzrādīti bilancē patiesajā vērtībā un patiesās vērtības pārmaiņas atzīst bilances postenī "Pārvērtēšanas konts" (sk. 2011. gada finanšu pārskatu 3.1. skaidrojumā aprakstīto grāmatvedības politikas maiņu).

**LATVIJAS BANKAS 2008.–2012. GADA PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU
APRĒĶINI**

(gada beigās; tūkst. latu)

	2008	2009	2010	2011	2012
PROCENTU IENĀKUMI					
Ārzemju operācijas	143 646	59 245	57 055	73 265	47 555
Vietējās operācijas	7 264	26 925	3 618	13	8
PROCENTU IZDEVUMI					
Ārzemju operācijas	-11 923	-1 662	-967	-494	-5 521
Vietējās operācijas	-54 461	-18 515	-13 362	-11 475	-4 410
TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI	84 526	65 993	46 344	61 309	37 632
REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI (-)	34 886	36 959	9 147	5 942	17 518
FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTA NORAKSTĪŠANA	-38 087	-5 474	-12 995	-16 556	-1 585
IENĀKUMI NO LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ	206	221	611	245	278
CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI	3 433	4 683	1 278	1 261	1 482
BANKNOŠU DRUKĀŠANAS UN MONĒTU KALŠANAS IZDEVUMI	-4 046	-4 695	-541	-582	-797
CITI BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI	-27 481	-23 294	-20 090	-19 591	-20 567
PĀRSKATA GADA PEĻŅA	53 437	74 393	23 754	32 028	33 961
Rezerves kapitālā ieskaitāmā peļņas daļa	18 703	26 038	8 314	11 210	11 886
Valsts ieņēmumos ieskaitāmā peļņas daļa	34 734	48 355	15 440	20 818	22 075

5. pielikums

LATVIJAS BANKAS 2008.–2012. GADA KOPĒJĀS ATZĪTĀS PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU PĀRSKATI

(tūkst. latu)

	2008	2009	2010	2011	2012
PĀRVĒRTĒŠANA	-833	27 907	35 482	27 871	34 815
Pašu kapitāla instrumenti ¹	-	-	-	17 233	995
Ārvalstu valūtas un zelts	733	18 812	36 680	6 068	6 253
Biržā netirgotie procentu likmju mijmaiņas līgumi	-3 145	-	-	25	-
Parāda vērtspapīri	1 579	9 095	-1 198	4 545	27 567
UZKRĀTĀ PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTA REALIZĒŠANA	-3 763	-27 256	-14 993	-30 493	-14 702
Ārvalstu valūtas un zelts	-831	-1 238	-3 889	-13 761	-145
Biržā netirgotie procentu likmju mijmaiņas līgumi	364	-3 263	-	-	-25
Parāda vērtspapīri	-3 296	-22 755	-11 104	-16 732	-14 532
FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTA NORAKSTĪŠANA	38 087	5 474	12 995	16 556	1 585
PĀRSKATA GADA PEĻŅA	53 437	74 393	23 754	32 028	33 961
KOPĀ	86 928	80 518	57 238	45 962	55 659

¹ Sākot ar 2011. gadu, pašu kapitāla instrumenti uzrādīti bilancē patiesajā vērtībā un patiesās vērtības pārmaiņas atzīst bilances postenī "Pārvērtēšanas konts" (sk. 2011. gada finanšu pārskatu 3.1. skaidrojumā aprakstīto grāmatvedības politikas maiņu).

**LATVIJAS BANKAS NOTEIKTIE LIELBRITĀNIJAS STERLIŅU
MĀRCIŅAS, JAPĀNAS JENAS UN ASV DOLĀRA KURSI**

(Ls pret ārvalstu valūtu)

2012	Lielbritānijas sterliņu mārciņa (GBP)				100 Japānas jenu (JPY)				ASV dolārs (USD)			
	Augstākais	Vidējais	Zemākais	Perioda beigās	Augstākais	Vidējais	Zemākais	Perioda beigās	Augstākais	Vidējais	Zemākais	Perioda beigās
I	0.8530	0.8446	0.8370	0.8380	0.7230	0.7076	0.6900	0.6960	0.5560	0.5449	0.5340	0.5340
II	0.8480	0.8397	0.8270	0.8280	0.7070	0.6808	0.6440	0.6480	0.5400	0.5320	0.5230	0.5230
III	0.8450	0.8412	0.8310	0.8400	0.6620	0.6453	0.6320	0.6390	0.5400	0.5319	0.5220	0.5280
IV	0.8610	0.8525	0.8400	0.8600	0.6690	0.6534	0.6340	0.6550	0.5400	0.5334	0.5260	0.5320
V	0.8830	0.8732	0.8600	0.8800	0.7090	0.6841	0.6550	0.7090	0.5640	0.5468	0.5310	0.5640
VI	0.8790	0.8710	0.8640	0.8760	0.7250	0.7069	0.6960	0.7070	0.5690	0.5603	0.5530	0.5620
VII	0.9040	0.8893	0.8720	0.8990	0.7450	0.7218	0.6990	0.7300	0.5820	0.5707	0.5570	0.5720
VIII	0.9000	0.8916	0.8840	0.8870	0.7370	0.7218	0.7110	0.7130	0.5770	0.5679	0.5590	0.5600
IX	0.8900	0.8809	0.8680	0.8830	0.7170	0.7013	0.6790	0.7020	0.5620	0.5484	0.5350	0.5460
X	0.8840	0.8717	0.8620	0.8730	0.7040	0.6875	0.6730	0.6850	0.5480	0.5421	0.5370	0.5440
XI	0.8800	0.8748	0.8680	0.8690	0.6990	0.6783	0.6580	0.6610	0.5540	0.5478	0.5410	0.5430
XII	0.8730	0.8652	0.8570	0.8570	0.6610	0.6421	0.6190	0.6190	0.5450	0.5361	0.5310	0.5310

7. pielikums

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRVIENTĪBAS 2012. GADA BEIGĀS

1. AIZSARDZĪBAS PĀRVALDE

(vadītājs Romualds Namnieks; vadītāja vietnieki Imants Kravals, Sandis Mackēvičs)

- 1.1. Analītiskā daļa (vadītājs Māris Dzelme)
- 1.2. Bruņojuma daļa (vadītājs Juris Kušķis)
- 1.3. Centrālā nodaļa (vadītājs Guntars Ezeriņš)
- 1.4. Rīgas nodaļa (vadītājs Igo Peičs)
- 1.5. Daugavpils nodaļa (vadītājs Ilmārs Suhockis)
- 1.6. Liepājas nodaļa (vadītājs Gints Liepiņš)

2. GRĀMATVEDĪBAS PĀRVALDE

(vadītājs, Latvijas Bankas galvenais grāmatvedis Jānis Caune; vadītāja vietniece, Latvijas Bankas galvenā grāmatveža vietniece Iveta Medne)

- 2.1. Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļa (vadītājs Gatis Gersons)
- 2.2. Bankas iekšējo operāciju daļa (vadītāja Anita Jakāne)

3. IEKŠĒJĀ AUDITA PĀRVALDE

(vadītājs Leo Ašmanis; vadītāja vietnieks Juris Ziediņš)

4. INFORMĀCIJAS SISTĒMU PĀRVALDE

(vadītājs Harijs Ozols)

- 4.1. Projektēšanas un programmēšanas daļa (vadītājs Ilgvars Apinis)
- 4.2. Datortīklu un serveru sistēmu daļa (vadītājs Uldis Kristapsons)
- 4.3. Bankas informācijas sistēmas uzturēšanas un attīstības daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Valdis Spūlis)
- 4.4. Informācijas sistēmu drošības daļa (vadītāja Ilona Etmāne)
- 4.5. Informācijas sistēmu kvalitātes kontroles daļa (vadītājs Askolds Kālis)
- 4.6. Sistēmu uzturēšanas daļa (vadītājs Valērijs Kondratjevs)

5. JURIDISKĀ PĀRVALDE

(vadītāja Ilze Posuma; vadītāja vietnieces Maija Āboliņa, Iveta Krastiņa)

6. KASES UN NAUDAS APGROZĪBAS PĀRVALDE

(vadītājs Jānis Blūms; vadītāja vietnieki Veneranda Kausa, Vilnis Kepe)

- 6.1. Kases operāciju daļa (vadītāja p.i. Veneranda Kausa)
- 6.2. Monētu daļa (vadītāja Maruta Brūkle)
- 6.3. Naudas tehnoloģiju daļa (vadītājs Andris Tauriņš)
- 6.4. Rīgas filiāle (vadītājs Jānis Strēlnieks)
- 6.5. Liepājas filiāle (vadītājs Gundars Lazdāns)
- 6.6. Daugavpils filiāle (vadītāja Ināra Brauna)

7. MAKSĀJUMU SISTĒMU PĀRVALDE

(vadītājs Egons Gailītis; vadītāja vietnieces Agnija Jēkabsone, Irēna Krūmane)

- 7.1. Maksājumu sistēmu politikas daļa (vadītāja Anda Zalmane)
- 7.2. Maksājumu sistēmu operāciju daļa (vadītāja Natālija Popova)
- 7.3. Kontu apkalpošanas un uzskaites daļa (vadītāja Andra Gailīte)
- 7.4. Kredītu reģistra daļa (vadītāja Laura Ausekle)

8. MONETĀRĀS POLITIKAS PĀRVALDE

(vadītājs Uldis Rutkaste; vadītāja vietnieki Mārtiņš Bitāns, Elmārs Zakulis)

- 8.1. Makroekonomikas analīzes daļa (vadītāja Santa Bērziņa)
- 8.2. Finanšu tirgus analīzes daļa (vadītājs Gunārs Bērziņš)
- 8.3. Monetārās izpētes un prognozēšanas daļa (vadītājs Konstantīns Beņkovskis)
- 8.4. Finanšu stabilitātes daļa (vadītāja Nataļja Beņkovska)

7. pielikums (turpinājums)

9. PERSONĀLA PĀRVALDE

(vadītāja Liene Glāzniece; vadītāja vietniece Vineta Veikmane)

10. PREZIDENTA BIROJS

(vadītājs Guntis Valujevs)

11. STARPTAUTISKO ATTIECĪBU UN KOMUNIKĀCIJAS PĀRVALDE

(vadītājs Juris Kravalis)

11.1. Dokumentu pārvaldības un bibliotēkas daļa (vadītāja Ineta Strade)

11.2. Izdevniecības daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Aina Raņķe)

11.3. Sabiedrisko attiecību daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks

Kristaps Otersons)

11.4. Starptautisko attiecību un protokola daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece

Aleksandra Bambale)

12. STATISTIKAS PĀRVALDE

(vadītājs Agris Caune; vadītāja vietnieks Ilmārs Skarbnieks)

12.1. Finanšu tirgus un monetārās statistikas daļa (vadītāja Zigrīda Aušta)

12.2. Maksājumu bilances statistikas daļa (vadītāja Daiga Gaigala-Ližbovska)

12.3. Tautsaimniecības un finanšu statistikas daļa (vadītāja Iveta Salmiņa)

13. TEHNISKĀ PĀRVALDE

(vadītājs Andris Ņikitins)

13.1. Saimniecības daļa (vadītājs Einārs Cišs)

13.2. Ēku sistēmu daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Jānis Kreicbergs)

13.3. Drošības sistēmu daļa (vadītājs Viesturs Balodis)

14. TIRGUS OPERĀCIJU PĀRVALDE

(vadītājs Raivo Vanags)

14.1. Darījumu un investīciju daļa (vadītājs Vadims Zaicevs)

14.2. Riska vadības daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Daira Brunere)

14.3. Maksājumu daļa (vadītāja Una Ruka)

15. MĀCĪBU CENTRS

(vadītāja Zaiga Blūma)

*8. pielikums***LATVIJAS BANKAS PĀRSTĀVniecība STARPTAUTISKAJĀS ORGANIZĀCIJĀS****EIROPAS SAVIENĪBA****ESRK**

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents (banku uzraudzības institūciju pārstāv FKTK priekšsēdētājs Kristaps Zakulis)

ESRK Konsultatīvā speciālistu komiteja

Zoja Razmusa, Latvijas Bankas padomes locekle (banku uzraudzības institūciju pārstāv FKTK padomes locekle Ludmila Vojevoda)

EFK

Uldis Rutkaste, Monetārās politikas pārvaldes vadītājs
Juris Kravalis (pārstāvja vietnieks), Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītājs

EFK apakškomiteja eiro monētu jautājumos

Maruta Brūkle, Kases un naudas apgrozības pārvaldes Monētu daļas vadītāja

EFK apakškomiteja SVF jautājumos

Aleksandra Bambale, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītāja vietniece, Starptautisko attiecību un protokola daļas vadītāja

EBI

Vita Pilsuma, Latvijas Bankas padomes locekle (banku uzraudzības institūciju pārstāv FKTK priekšsēdētājs Kristaps Zakulis)

Eurostat Maksājumu bilances komiteja

Agris Caune, Statistikas pārvaldes vadītājs
Ilmārs Skarbnieks, Statistikas pārvaldes vadītāja vietnieks

Latvijas Republikas Pastāvīgā pārstāvniecība Eiropas Savienībā

Inese Allika, nozares padomniece

Monetārās, finanšu un maksājumu bilances statistikas komiteja

Agris Caune, Statistikas pārvaldes vadītājs
Ilmārs Skarbnieks, Statistikas pārvaldes vadītāja vietnieks

Valsts administrācijas grupa

Antra Trenko, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes Starptautisko attiecību un protokola daļas vecākā ekonomiste

EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMA**ECB Ģenerālpadome**

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents

Banknošu komiteja

Jānis Blūms, Kases un naudas apgrozības pārvaldes vadītājs
Veneranda Kausa, Kases un naudas apgrozības pārvaldes vadītāja vietniece

Finanšu stabilitātes komiteja

Elmārs Zakulis, Monetārās politikas pārvaldes vadītāja vietnieks
Natalja Beņkovska, Monetārās politikas pārvaldes Finanšu stabilitātes daļas vadītāja

8. pielikums (turpinājums)

Cilvēkresursu konference

Liene Glāzniece, Personāla pārvaldes vadītāja

Eirosistēmas/ECBS komunikācijas komiteja

Kristaps Otersons, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītāja vietnieks, Sabiedrisko attiecību daļas vadītājs

Mārtiņš Grāvītis, Latvijas Bankas preses sekretārs

Grāmatvedības un monetāro ienākumu komiteja

Jānis Caune, Grāmatvedības pārvaldes vadītājs, Latvijas Bankas galvenais grāmatvedis

Gatis Gersons, Grāmatvedības pārvaldes Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļas vadītājs

Iekšējo auditoru komiteja

Leo Ašmanis, Iekšējā audita pārvaldes vadītājs

Juris Ziediņš, Iekšējā audita pārvaldes vadītāja vietnieks

Informācijas tehnoloģiju komiteja

Harijs Ozols, Latvijas Bankas valdes loceklis, Informācijas sistēmu pārvaldes vadītājs

Valdis Spūlis, Informācijas sistēmu pārvaldes vadītāja vietnieks, Bankas informācijas sistēmas uzturēšanas un attīstības daļas vadītājs

Juridiskā komiteja

Ilze Posuma, Latvijas Bankas valdes locekle, Juridiskās pārvaldes vadītāja

Iveta Krastiņa, Juridiskās pārvaldes vadītāja vietiece

Maksājumu un norēķinu sistēmu komiteja

Egons Gailītis, Maksājumu sistēmu pārvaldes vadītājs

Agnija Jēkabsons, Maksājumu sistēmu pārvaldes vadītāja vietiece

Monetārās politikas komiteja

Uldis Rutkaste, Monetārās politikas pārvaldes vadītājs

Mārtiņš Bitāns, Monetārās politikas pārvaldes vadītāja vietnieks

Starptautisko attiecību komiteja

Andris Ruselis, Latvijas Bankas prezidenta vietnieks

Juris Kravalis, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītājs

Statistikas komiteja

Agris Caune, Statistikas pārvaldes vadītājs

Ilmārs Skarbnieks, Statistikas pārvaldes vadītāja vietnieks

Tirgus operāciju komiteja

Raivo Vanags, Latvijas Bankas valdes loceklis, Tirgus operāciju pārvaldes vadītājs

Harijs Zuļģis, Tirgus operāciju pārvaldes galvenais finanšu tirgus operāciju analītiķis

STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS

Pilnvaroto padome

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komiteja

Andris Ruselis, Latvijas Bankas prezidenta vietnieks

8. pielikums (turpinājums)

**Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas
vietnieku grupa**

Juris Kravalis, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītājs

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu birojs Vašingtonā

Gundars Dāvidsons, Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupas izpilddirektora vecākais
padomnieks, Latvijas pārstāvis SVF

9. pielikums

**2012. GADĀ PUBLICĒTIE LATVIJAS BANKAS IZDEVUMI UN
NOZĪMĪGĀKĀS LATVIJAS BANKAS DARBINIEKU PUBLIKĀCIJAS**

Šajā sarakstā iekļautie Latvijas Bankas izdevumi pieejami Latvijas Bankas interneta vietnē (www.bank.lv). Iespējā veidā sagatavotos Latvijas Bankas izdevumus iespējams saņemt bez maksas gan Latvijas Bankā, gan arī pa pastu (ja nav norādīts citādi un pietiek krājumu), sūtot pieprasījumu uz adresi, kas norādīta šā izdevuma pēdējā lappusē, vai izmantojot e-pasta adresi info@bank.lv.

REGULĀRIE IZDEVUMI

"Finanšu Stabilitātes Pārskats" (2011)

"Latvijas Bankas 2011. gada pārskats"

"Latvijas Bankas 2011. gadā veiktā maksājumu sistēmu pārraudzība"

"Latvijas Maksājumu Bilance. Latvia's Balance of Payments. 2011"

"Makroekonomisko Norišu Pārskats" (2012. gada janvāris, aprīlis, jūlijs un oktobris; Nr. 9–12)

PĒTĪJUMI

BEŅKOVSKIS, Konstantīns, VERCA, Jūlija (*Julia Wörz*). *Centrālās Eiropas, Austrum-eiropas un Dienvidaustrumeiropas valstu eksporta necenu konkurētspējas ES tirgū novērtējums*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 1, 2012.

BUŠS, Ginters. *Jauns eiro zonas iekšzemes kopprodukta reālā laika rādītājs*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 2, 2012.

BEŅKOVSKIS, Konstantīns. *Latvijas eksportētāju konkurētspēja*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 3, 2012.

AJEVSKIS, Viktors, RIMGAILAITE, Ramune, RUTKASTE, Uldis, TKACĒVS, Oļegs. *Lata reālā kursa līdzsvara stāvokļa novērtējums*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 4, 2012.

BEŅKOVSKIS, Konstantīns, FADEJEVA, Ludmila, ŠTĒRERS, Roberts (*Robert Stehrer*), VERCA, Jūlija (*Julia Wörz*). *Kopējās faktoru produktivitātes loma Centrālās Eiropas, Austrumeiropas un Dienvidaustrumu Eiropas valstu attīstībā*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 5, 2012.

BUŠS, Ginters. *Prognozēšana un signālu iegūšana ar regularizēta daudzdimensiju tiešā filtra pieeju*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 6, 2012.

DISKUSIJAS MATERIĀLS

SIŅENKO, Nadežda, TITARENKO, Deniss, ĀRIŅŠ, Mikus. *Latvijas finanšu stresa indekss*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 1, 2012.

PUBLIKĀCIJAS

BENKOVSKIS, Konstantīns, WÖRZ, Julia. *Non-Price Competitiveness Gains of Central, Eastern and Southeastern European Countries in the EU Market. Focus on European Economic Integration*, Q3/2012, pp. 27–47.

BENKOVSKIS, Konstantīns, FADEJEVA, Ludmila, KALNBERZINA, Krista. *Price Setting Behaviour in Latvia: Econometric Evidence from CPI Micro Data. Economic Modelling*, vol. 29, issue 6, November 2012, pp. 2115–2124.

BEŅKOVSKIS, Konstantīns. *Competitiveness of Latvia's Exporters. Baltic Journal of Economics*, Autumn 2012, pp. 17–29.

10. pielikums

LATVIJAS BANKAS PAMATUZDEVUMU IZPILDES 2012. GADA
NORMATĪVĀS AKTUALITĀTES

Normatīvais akts	Nr.	Pieņemšanas datums (spēkā stāšanās datums)	Latvijas Bankas padomes pieņemtā normatīvā akta nosaukums
Noteikumi	84.	19.01.2012. (24.01.2012.)	"Obligāto rezervju procents"
Noteikumi	85.	15.03.2012. (24.03.2012.)	"Darījumu procentu likmes"
Noteikumi	86.	15.03.2012. (24.04.2012.)	"Kredītiestāžu obligāto rezervju prasību aprēķināšanas un izpildes noteikumi"
Noteikumi	87.	25.05.2012. (07.06.2012.)	"Grozījums Latvijas Bankas 2009. gada 13. maija noteikumos Nr. 38 "Lata naudas zīmju apraksts""
Noteikumi	88.	25.05.2012. (01.06.2012.)	"Grozījumi Latvijas Bankas 2009. gada 13. maija noteikumos Nr. 36 "Ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas noteikumi""
Ieteikumi	89.	25.05.2012. (01.06.2012.)	"Grozījumi Latvijas Bankas 2009. gada 13. maija ieteikumos Nr. 37 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas izveides ieteikumi kapitālsabiedrībām, kas saņēmušas Latvijas Bankas licenci ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai""
Kārtība	203/3	25.05.2012. (29.05.2012.)	"Grozījums Latvijas Bankas padomes 2010. gada 9. septembra kārtībā Nr. 183/3 "Dalības kārtība Latvijas Bankas elektroniskajā klīringa sistēmā""
Kārtība	203/4	25.05.2012. (01.06.2012.)	"Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2011. gada 13. jūlija kārtībā Nr. 195/10 "Dalības kārtība latu skaidrās naudas darījumos Latvijas Bankā""
Noteikumi	90.	12.07.2012. (24.07.2012.)	"Darījumu procentu likmes"
Noteikumi	91.	12.07.2012. (18.07.2012.)	"Grozījumi Latvijas Bankas 2010. gada 4. novembra noteikumos Nr. 66 "Maksas par Kredītu reģistra izmantošanu apmērs un maksāšanas kārtība""
Noteikumi	92.	13.09.2012. (24.09.2012.)	"Darījumu procentu likmes"
Noteikumi	93.	13.09.2012. (01.12.2012.)	"Kredītu reģistra noteikumi"
Noteikumi	94.	13.09.2012. (01.12.2012.)	"Noteikumi par elektronisko informācijas apmaiņu ar Latvijas Banku"
Noteikumi	95.	13.11.2012. (04.12.2012.)	"Grozījums Latvijas Bankas 2009. gada 13. maija noteikumos Nr. 38 "Lata naudas zīmju apraksts""
Kārtība	207/1	13.12.2012. (01.01.2013.)	"Par grozījumiem Latvijas Bankas padomes 2010. gada 4. novembra kārtībā Nr. 186/4 "Dalības kārtība sistēmā TARGET2-Latvija""

11. pielikums

TERMINI

Aizdevumu iespēja – pastāvīgā iespēja Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm Latvijas Bankā saņemt automatiskos un pieprasījuma aizdevumus pret ķīlu.

Atlikušais termiņš – līdz parāda instrumenta dzēšanas vai aizdevuma atmaksas datumam vai kādas citas finanšu operācijas beigu datumam atlikušais laiks.

Automātiskais aizdevums – aizdevums, ko Latvijas Republikā reģistrētai kredītiestādei, īstenojot aizdevumu iespēju, Latvijas Banka izsniedz pret ķīlu līdz nākamajai darbadienai šīs kredītiestādes naudas konta debeta atlikuma segšanai.

Bruto norēķinu sistēma – pārvedumu sistēma, kurā norēķins par katru naudas vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu tiek veikts, pamatojoties uz katru atsevišķu maksājuma rīkojumu atbilstoši to saņemšanas secībai.

Centrālā valdība – valsts institūcijas, t.sk. ministrijas, vēstniecības, pārstāvniecības, aģentūras, padomes, izglītības, veselības aizsardzības, tiesībsargājošās, kultūras un citas valsts iestādes, kuru kompetence attiecas uz visu valsts ekonomisko teritoriju. Latvijas centrālās valdības institucionālo vienību sarakstu saskaņā ar EKS 95 prasībām sagatavo CSP.

Citi finanšu starpnieki – finanšu iestādes, kuras iesaistītas galvenokārt finanšu starpniecībā, uzņemoties tādas saistības, kas nav nauda, ne-MFI noguldījumi un noguldījumu aizstājēji vai apdrošināšanas tehniskās rezerves. Citi finanšu starpnieki ir kredītešanā iesaistītās sabiedrības (piemēram, finanšu līzingsabiedrības, faktūrkredītešanas sabiedrības, eksporta vai importa finansēšanas sabiedrības), ieguldījumu fondi, ieguldījumu brokeru sabiedrības, finanšu instrumentsabiedrības, finanšu pārvaldītājsabiedrības, riska kapitāla sabiedrības, kā arī citas finanšu iestādes, ja to darbība atbilst minētajiem nosacījumiem.

Darbības risks – iespēja ciest finansiālus un nefinansiālus zaudējumus nepiemērota vai kļūdaina darbības procesa, personu rīcības, informācijas vai inženiertehniskas sistēmas darbības vai ārēju apstākļu ietekmes dēļ.

ECB Ģenerālpadome – viena no ECB lēmēj institūcijām, kuras sastāvā ietilpst ECB prezidents, viņa vietnieks un visu ES valstu centrālo banku prezidenti.

Eiro zona – ES valstis, kuras saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību ievieš eiro kā to vienoto valūtu un kurās tiek īstenota vienotā monetārā politika, par ko atbild ECB Padome. 2012. gada beigās eiro zonu veidoja Austrija, Beļģija, Francija, Grieķija, Igaunija, Īrija, Itālija, Kipra, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Portugāle, Slovākija, Slovēnija, Somija, Spānija un Vācija.

Eiropas Banku iestāde (EBI) (European Banking Authority (EBA)) – ES iestāde ar juridiskās personas statusu, un tā ir daļa no EFUS. EBI mērķis ir aizsargāt sabiedrības intereses, veicinot finanšu sistēmas īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa stabilitāti un efektivitāti ES tautsaimniecībai, tās iedzīvotājiem un uzņēmējiem. EBI veido Uzraudzības padome, Valde, priekšsēdētājs, izpilddirektors un Apelācijas padome.

Eiropas Centrālā banka (ECB) – ECBS un Eirosistēmas centrālā institūcija, kam saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem piešķirts juridiskās personas statuss. ECB, sadarbojoties ar ES valstu centrālajām bankām, īsteno Eirosistēmai un ECBS izvirzītos uzdevumus saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem. ECB pārvalda Padome un Valde. Kamēr visas ES valstis nav ievieš eiro, ECBS ietvaros darbojas arī trešā ECB lēmēj institūcija – Ģenerālpadome.

11. pielikums (turpinājums)

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) – ietver ECB un ES valstu centrālās bankas. Centrālās bankas tajās ES valstīs, kuras vēl nav ieviesušas eiro, īsteno neatkarīgu monetāro politiku saskaņā ar attiecīgās valsts normatīvajiem aktiem un tādējādi nav iesaistītas Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanā.

Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma (EFUS) – ietver ESRK, EBI, Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādi (*European Insurance and Occupational Pensions Authority*), Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi (*European Securities and Markets Authority*), Eiropas Uzraudzības iestāžu apvienoto komiteju un ES valstu uzraudzības iestādes. EFUS galvenais uzdevums ir nodrošināt finanšu sektorā piemērojamo noteikumu pienācīgu īstenošanu, lai saglabātu finanšu stabilitāti un tādējādi nodrošinātu uzticēšanos finanšu sistēmai kopumā un finanšu pakalpojumu lietotāju pietiekamu aizsardzību.

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) (*European Systemic Risk Board (ESRB)*) – neatkarīga ES struktūra, kas ir daļa no EFUS. ESRK atbild par ES finanšu sistēmas makrouzraudzību, lai palīdzētu novērst vai mazināt ES finanšu stabilitātes sistēmiskos riskus, kas rodas finanšu sistēmā, ņemot vērā makroekonomisko attīstību, lai izvairītos no plašu finansiālo grūtību periodiem. Tā veicina iekšējā tirgus netraucētu darbību un šādi nodrošina finanšu sektora ilgtspējīgu ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmē. ESRK ir Valde, Koordinācijas komiteja, Sekretariāts, Konsultatīvā zinātniskā komiteja un Konsultatīvā speciālistu komiteja.

Eirosistēma – ietver ECB un eiro zonas valstu centrālās bankas. Eirosistēmas lēmēj-institūcijas ir ECB Padome un ECB Valde.

Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) – ES Padomes izveidota komiteja ekonomikas un finanšu jautājumos, kurā darbojas ES valstu valdību un centrālo banku pārstāvji, kā arī EK un ECB pārstāvji.

Ekonomikas un monetārā savienība (EMS) – process, kura rezultātā ieviesta eiro zonas vienotā valūta – eiro – un vienotā monetārā politika, kā arī veikta ES valstu ekonomiskās politikas koordinācija. Līgumā par Eiropas Savienības darbību aprakstītais EMS veidošanas process notika trijos posmos. Pēdējais, trešais, posms sākās 1999. gada 1. janvārī, kad pilnvaras monetārajā jomā tika nodotas ECB un tika ieviests eiro. EMS izveides procesu noslēdza eiro ieviešana skaidrās naudas aprītē 2002. gada 1. janvārī.

Fiksētais procentu likmes instruments – finanšu instruments, kura kupons nemainās visā instrumenta darbības laikā.

Finanšu iestādes (izņemot MFI) – citi finanšu starpnieki, finanšu palīgsabiedrības, apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondi.

Finanšu palīgsabiedrības – finanšu iestādes, kas iesaistītas galvenokārt finanšu palīgdarbībās, t.i., darbībās, kuras cieši saistītas ar finanšu starpniecību, bet nav finanšu starpniecība, piemēram, ieguldījumu brokeri, kas nesniedz finanšu starpniecības pakalpojumus savā vārdā, sabiedrības, kas nodrošina finanšu tirgu infrastruktūru, iestādes, kas uzrauga MFI, finanšu iestādes un finanšu tirgu. FKTK, *NASDAQ OMX Riga*, LCD, apdrošināšanas brokeru sabiedrības, kapitālsabiedrības ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai, kā arī ieguldījumu pārvaldes sabiedrības uzskatāmas par finanšu palīgsabiedrībām.

Galvenās refinansēšanas operācijas – tirgus operācijas, ko Latvijas Banka veic, organizējot reverso darījumu izsoles, kurās Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm piešķir aizdevumus pret ķīlu. Izsoles minimālā aizdevuma procentu likme ir vienāda ar Latvijas Bankas refinansēšanas likmi. Latvijas Banka katrai izsolei nosaka izsoles kopējo apjomu. Aizdevuma termiņš ir 7 dienas.

11. pielikums (turpinājums)

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas – tirgus operācijas, ko Latvijas Banka veic, organizējot reverso darījumu izsoles, kurās Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm piešķir aizdevumus pret ķīli. Izsoles minimālā aizdevuma procentu likme ir vienāda ar Latvijas Bankas refinansēšanas likmi. Latvijas Banka katrai izsolei nosaka izsoles kopējo apjomu. Aizdevuma termiņš ir 91 diena.

Kapitāla vērtspapīri – vērtspapīri, kas nodrošina līdzdalību komercsabiedrības kapitālā. Tie ietver birzās tirgotus un birzās netirgotus kapitāla vērtspapīrus (piemēram, kotētas akcijas, nekotētas akcijas un citus kapitāla vērtspapīru veidus) un parasti nodrošina ienākumus dividenžu veidā.

Klīrings (tūrvērtē) – maksājuma dokumentu vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu nosūtīšanas, apstrādes un savstarpējās saskaņošanas process, kas notiek pirms norēķina un kā rezultātā, pamatojoties uz visiem norēķinu dalībnieku iesniegtajiem maksājuma dokumentiem, aprēķina katra norēķinu dalībnieka klīringa (tūrvērtē) neto pozīciju, t.i., kopējās naudas līdzekļu saistības vai prasības pret pārējiem norēķinu dalībniekiem.

Koncentrācijas rādītājs – piecu lielāko transakciju nosūtītāju tirgus daļa katras maksājumu sistēmas transakciju kopskaitā un kopapjomā. Pieci lielākie transakciju nosūtītāji maksājumu apjoma ziņā var būt atšķirīgi no pieciem lielākajiem transakciju nosūtītājiem maksājumu skaita ziņā. Latvijas Bankas maksājumu sistēmu koncentrācijas rādītāja aprēķinā iekļautas arī Latvijas Bankas transakcijas.

Kredītiestādes – kapitālsabiedrības, kas dibinātas, lai pieņemtu noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no neierobežota klientu loka un savā vārdā izsniegtu kredītus, un sniegtu citus finanšu pakalpojumus. Latvijas kredītiestādes ietvertas "Latvijas Republikas monetāro finanšu iestāžu sarakstā" (sk. Latvijas Bankas interneta vietnes (www.bank.lv) izvēlnē "Statistika").

Kredītrisks – iespēja ciest zaudējumus darījuma partnera saistību neizpildes dēļ.

Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS) – Latvijas Bankas neto norēķinu sistēma, kas nodrošina klientu maksājuma rīkojumu apstrādi un klīringa (tūrvērtē) norēķinus.

Latvijas Bankas starpbanku automatizētā maksājumu sistēma (SAMS) – Latvijas Bankas reālā laika bruto norēķinu sistēma, kas nodrošina Latvijas Bankas monetārās politikas operāciju, liela apjoma starpbanku pārvedumu, kā arī citu latos veikto maksājumu norēķinus.

Likviditātes risks – risks, ka radīsies grūtības izpildīt pienākumus, kas saistīti ar tādām finanšu saistībām, par kurām norēķinās ar naudu vai citu finanšu aktīvu.

M0 – naudas bāze, kas aprēķināta saskaņā ar Latvijas Bankas metodoloģiju un ietver Latvijas Bankas emitētās latu banknotes un monētas un rezidentu MFI un finanšu iestāžu pieprasījuma noguldījumus (noguldījumus uz nakti) Latvijas Bankā.

M1 – šaurās naudas rādītājs, kas aprēķināts saskaņā ar ECB metodoloģiju un ietver Latvijas Bankas emitētās latu banknotes un monētas (neietverot to atlikumus MFI kasēs) un rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību, mājsaimniecību, mājsaimniecības apkalpojošo biedrību un nodibinājumu un vietējās valdības latos un ārvalstu valūtās MFI uz nakti veiktos noguldījumus.

M2 – vidējās naudas rādītājs, kas aprēķināts saskaņā ar ECB metodoloģiju un ietver M1 un rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību, mājsaimniecību, mājsaimniecības apkalpojošo biedrību un nodibinājumu un vietējās valdības latos un ārvalstu valūtās MFI veiktos noguldījumus ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem ieskaitot

11. pielikums (turpinājums)

(īstermiņa krājnoguldījumus) un noguldījumus ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot (īstermiņa noguldījumus).

M2X – plašās naudas rādītājs, kas tiek aprēķināts saskaņā ar Latvijas Bankas metodoloģiju un ietver Latvijas Bankas emitētās latu banknotes un monētas, neietverot to atlikumus MFI kasēs, un rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību, mājsaimniecību un mājsaimniecības apkalpojošo biedrību un nodibinājumu MFI veiktos noguldījumus uz nakti un termiņnoguldījumus (t.sk. noguldījumus ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu un *repo* darījumus) latos un ārvalstu valūtās. Vietējās valdības noguldījumi tiek ietverti M2X kā neto rādītājs pieprasījuma pusē.

M3 – plašās naudas rādītājs, kas aprēķināts saskaņā ar ECB metodoloģiju un ietver M2, *repo* darījumus, MFI emitētos parāda vērtspapīrus ar termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot un naudas tirgus fondu akcijas un daļas.

Mainīgas procentu likmes instruments – finanšu instruments, kura kuponu periodiski pārskata attiecībā pret atsauces indeksu, lai atspoguļotu īstermiņa vai vidēja termiņa tirgus procentu likmju pārmaiņas. Mainīgas procentu likmes instrumentiem kupons var būt noteikts, izmantojot vai nu atsauces indeksu kādā datumā pirms procentu uzkrāšanas perioda sākuma, vai arī procentu uzkrāšanas perioda laikā.

Mājsaimniecības – fiziskās personas vai fizisko personu grupas kā patērētāji un tikai pašu galapatēriņam domātu preču ražotāji un nefinanšu pakalpojumu sniedzēji. Latvijā par mājsaimniecībām uzskatāmas arī pašnodarbinātās personas, ja viņas nav reģistrējušas savu darbību Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra komercreģistrā.

Mājsaimniecības apkalpojošās biedrības un nodibinājumi – biedrības un nodibinājumi, kas nodrošina preces un pakalpojumus fiziskajām personām vai fizisko personu grupām un kas resursus gūst galvenokārt no brīvprātīgām iemaksām naudā vai natūrā, no valdības veiktajiem maksājumiem, kā arī no ienākumiem, kuri gūti no nekustamā īpašuma. Šādas biedrības un nodibinājumi ir, piemēram, arodbiedrības, profesionālās vai izglītības apvienības, patērētāju asociācijas, politiskās partijas, baznīcas, reliģiskās kopienas, kā arī kultūras, atpūtas un sporta klubi, žēlsirdības, atbalsta un palīdzības organizācijas.

Maksājumu bilance – statistikas pārskats, kas atspoguļo Latvijas saimnieciskos darījumus ar pārējām valstīm konkrētā periodā. Šajā pārskatā ietilpst darījumi, kuri saistīti ar precēm, pakalpojumiem, ienākumiem un pārvedumiem, un tie neto darījumi, kuri rada finanšu prasības ("Aktīvi") vai finanšu saistības ("Pasīvi") pret pārējām valstīm.

Monetārās finanšu iestādes (MFI) – kredītiestādes, krājaizdevu sabiedrības, elektroniskās naudas iestādes, naudas tirgus fondi un citas finanšu sabiedrības, kas pieņem noguldījumus vai tuvus noguldījumu aizstājējus no klientiem, kuri nav MFI, uz sava rēķina piešķir kredītus un veic ieguldījumus vērtspapīros, kā arī valsts centrālā banka. Latvijas Banka izveido, uztur un regulāri aktualizē "Latvijas Republikas monetāro finanšu iestāžu sarakstu" Latvijas Bankas interneta vietnes (www.bank.lv) izvēlnē "Statistika". Šo sarakstu iekļauj arī ECB savā interneta vietnē, kur tā regulāri publicē ES valstu MFI sarakstu. Latvijas MFI 2012. gada beigās bija Latvijas Banka, 29 kredītiestādes, divi naudas tirgus fondi un 40 pārējās MFI (t.sk. 34 krājaizdevu sabiedrības un sešas elektroniskās naudas iestādes).

Nefinanšu sabiedrības – saimnieciskas vienības, kas ražo preces vai sniedz nefinanšu pakalpojumus nolūkā gūt peļņu vai citus augļus. Latvijā par nefinanšu sabiedrību uzskatāmi arī individuālie komersanti, kuri reģistrējuši savu darbību Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra komercreģistrā. Ir valsts un privātās nefinanšu sabiedrības. Valsts nefinanšu sabiedrības ir nefinanšu sabiedrības, kurās valdībai pieder vairāk nekā 50% pamatkapitāla vai balsstiesību vai kuras tā tieši vai netieši kontrolē.

11. pielikums (turpinājums)

Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu – naudas līdzekļi, kuri noguldīti MFI, nenosakot termiņu, un kurus iespējams izņemt, vai nu iepriekš brīdinot MFI atbilstoši līgumā noteiktajam brīdinājuma termiņam, vai arī samaksājot tai ievērojamu soda naudu.

Noguldījumi ar noteiktu termiņu – naudas līdzekļi, kuri noguldīti MFI un kurus nevar izņemt pirms termiņa beigām vai var izņemt, tikai samaksājot nelielu soda naudu. Šādi noguldījumi aptver arī dažus netirgojamus parāda instrumentus, piemēram, netirgojamus noguldījumu sertifikātus.

Noguldījumu iespēja – pastāvīgā iespēja Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm pēc to pieprasījuma veikt Latvijas Bankā noguldījumus uz nakti un uz septiņām dienām.

Obligāto rezervju prasības – prasības Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm turēt Latvijas Bankā rezervju normai atbilstošas rezerves.

Parāda vērtspapīri – vērtspapīri, kas apliecina emitenta saistības pret šo vērtspapīru turētāju un tā apņemšanos veikt vienu vai vairākus maksājumus vērtspapīru turētājam noteiktā datumā vai datumos (piemēram, obligācijas, parādzīmes). Šiem vērtspapīriem parasti ir noteikta procentu likme (kupons), vai arī tie tiek pārdoti ar diskontu summai, kas tiks atmaksāta noteiktajā dzēšanas termiņā. Īstermiņa parāda vērtspapīri ir parāda vērtspapīri, kuriem emisijas brīdī noteiktais dzēšanas termiņš ir līdz 1 gadam (ieskaitot). Ilgtermiņa parāda vērtspapīri ir parāda vērtspapīri, kuriem emisijas brīdī noteiktais dzēšanas termiņš ir ilgāks par 1 gadu.

Pastāvīgā iespēja – centrālās bankas nodrošināta iespēja, kas pieejama darījuma partneriem pēc to pieprasījuma. Latvijas Banka piedāvā Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm divas pastāvīgās iespējas: aizdevumu iespēju un noguldījumu iespēju.

Pieprasījuma aizdevums – aizdevums, ko Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm, īstenojot aizdevumu iespēju, Latvijas Banka izsniedz pēc to pieprasījuma pret ķīlu līdz nākamajai darbadienai.

Portfeļieguldījumi – Latvijas rezidentu ieguldījumi (neto darījumi un atlikumi) citu valstu rezidentu emitētajos vērtspapīros ("Aktīvi") un citu valstu rezidentu ieguldījumi Latvijas rezidentu emitētajos vērtspapīros ("Pasīvi"). Portfeļieguldījumu darījumā ieguldītāja mērķis ir ieguldījuma vērtības pieaugums vai iespēja saņemt dividendes vai procentu ienākumus no ieguldītajiem resursiem, nevis tieši ietekmēt komercsabiedrības pārvaldes institūcijas. Portfeļieguldījumu darījumi ietver gan īstermiņa, gan ilgtermiņa finanšu instrumentus. Portfeļieguldījumu raksturīga iezīme ir finanšu instrumentu brīva apgrozība vērtspapīru tirgū. Maksājumu bilancē portfeļieguldījumus klasificē pēc finanšu instrumenta veida: kapitāla vērtspapīri un parāda vērtspapīri (obligācijas un parādzīmes un naudas tirgus instrumenti).

Reālā laika bruto norēķinu (RTGS) sistēma – norēķinu sistēma, kurā naudas vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu apstrāde un norēķins notiek individuāli un secīgi (neizmantojot mijieskaitu) reālajā laikā.

Reversais darījums – darījums, kurā Latvijas Banka izsniedz Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm aizdevumu pret ķīlu.

Rezerves – Latvijas Republikā reģistrētu kredītiestāžu naudas turējumi Latvijas Bankā, lai izpildītu obligāto rezervju prasības.

Rezervju bāze – obligāto rezervju prasībām pakļautās Latvijas Republikā reģistrētu kredītiestāžu saistības.

11. pielikums (turpinājums)

Rezervju norma – Latvijas Bankas noteikta rezervju bāzes daļa procentos jeb obligāto rezervju procenti. Centrālā banka var noteikt normu arī katrai rezervju bāzē iekļauto bilances posteņu kategorijai. Normas izmanto obligāto rezervju prasību aprēķināšanai.

RIGIBID (*Riga Interbank Bid Rate*) – Latvijas starpbanku noguldījumu procentu likmju indekss, kas atspoguļo kotēšanas sarakstā iekļauto kredītiestāžu noteiktās latu naudas tirgus procentu likmes, par kādām šīs kredītiestādes vēlas aizņemt naudas līdzekļus latos no citām kredītiestādēm. Latvijas Banka šo indeksu aprēķina darījumiem ar termiņu uz nakti, 1 dienu (sākot ar nākamo darbadienu), 1 nedēļu, 1 mēnesi, 3 mēneši, 6 mēneši un 12 mēnešu.

RIGIBOR (*Riga Interbank Offered Rate*) – Latvijas starpbanku kredītu procentu likmju indekss, kas atspoguļo kotēšanas sarakstā iekļauto kredītiestāžu noteiktās latu naudas tirgus procentu likmes, par kādām šīs kredītiestādes vēlas aizdot naudas līdzekļus latos citām kredītiestādēm. Latvijas Banka šo indeksu aprēķina darījumiem ar termiņu uz nakti, 1 dienu (sākot ar nākamo darbadienu), 1 nedēļu, 1 mēnesi, 3 mēneši, 6 mēneši un 12 mēnešu.

Sākotnējais termiņš – saskaņā ar finanšu operācijas sākumā nolīgtajiem noteikumiem un nosacījumiem laiks no parāda instrumenta emisijas datuma līdz dzēšanas datumam vai no aizdevuma izsniegšanas datuma līdz atmaksas datumam, vai no kādas citas finanšu operācijas sākuma datuma līdz beigu datumam.

SEPA (Vienotā eiro maksājumu telpa) (*Single Euro Payments Area (SEPA)*) – projekts ar mērķi saskaņot veidu, kā tiek veikti klientu maksājumi eiro, padarot maksājumus eiro starp Eiropas valstīm tikpat ātrus, drošus un efektīvus kā iekšzemes maksājumi. SEPA nodrošina iespēju patērētājiem, uzņēmējiem un citiem tautsaimniecības dalībniekiem neatkarīgi no to atrašanās vietas veikt gan starpvalstu, gan iekšzemes maksājumus eiro saskaņā ar vieniem un tiem pašiem galvenajiem nosacījumiem, tiesībām un pienākumiem. 2012. gada beigās SEPA aptvēra ES valstis, Islandi, Lihtenšteinu, Monako, Norvēģiju un Šveici.

Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) – starptautiska organizācija, kas 1944. gada jūlijā dibināta, lai veicinātu starptautisko monetāro sadarbību, valūtas kursu stabilitāti, valstu ekonomisko izaugsmi un nodarbinātības pieaugumu un nodrošinātu īslaicīgu finansiālu palīdzību SVF dalībvalstīm maksājumu plūsmu līdzsvarošanai.

Starptautisko investīciju bilance – statistikas pārskats, kas atspoguļo Latvijas finanšu prasību ("Aktīvi") un finanšu saistību ("Pasīvi") pret pārējām valstīm atlikumu vērtību un sastāvu noteiktā datumā, kā arī šo atlikumu vērtības pārmaiņu iemeslus attiecīgajā laika periodā. Atlikumu vērtības pārmaiņas var notikt neto darījumu rezultātā (maksājumu bilances dati), valūtas kursu svārstību dēļ, cenu pārmaiņu rezultātā vai citu pārmaiņu (galvenokārt dažādu veidu pārklasifikācijas informācijas sniedzēja uzskaites sistēmā, kā arī parāda kapitalizācijas u.c. darbību) dēļ. Starptautisko investīciju bilancē investīcijas iedala aktīvos un pasīvos. Gan aktīvi, gan pasīvi ietver tiešās investīcijas, portfeļieguldījumus, atvasinātos finanšu instrumentus un citus ieguldījumus, bet aktīvi – arī rezerves aktīvus.

Starptautisko norēķinu banka (SNB) (*Bank for International Settlements (BIS)*) – starptautiska finanšu organizācija, kas 1930. gada maijā dibināta, lai veicinātu starptautisko monetāro un finanšu sadarbību. SNB darbojas kā centrālo banku banka.

TARGET (Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu) sistēma (*TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer) system*) – Eurosistēmas reālā laika bruto norēķinu sistēma eiro. Pirmās paaudzes TARGET sistēmu 2008. gada maijā nomainīja TARGET2.

11. pielikums (turpinājums)

TARGET2 – otrās paaudzes TARGET sistēma. Tā veic maksājumu norēķinus eiro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un tās darbības pamatā ir vienota kopēja informācijas tehnoloģiju platforma, kurā visi maksājuma uzdevumi tiek iesniegti apstrādei.

TARGET2-Latvija – TARGET2 komponentsistēma Latvijā, kuras darbību nodrošina Latvijas Banka kopīgi ar pārējām ECBS centrālajām bankām.

TARGET2 vērtspapīriem (*TARGET2-Securities*) – Eirosistēmas vienotā tehniskā platforma, kas ļauj centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un nacionālajām centrālajām bankām nodrošināt neitrālus pārrobežu vērtspapīru norēķinu pamatpakalpojumus Eiropā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus.

Termiņnoguldījumi Latvijas Bankā – tādi noguldījumi latos ar fiksētu procentu likmi uz noteiktu termiņu, kurus Latvijas Bankā tās organizētas termiņnoguldījumu izsoles rezultātā veic Latvijas Republikā reģistrētas kredītiestādes. Izsoles maksimālā noguldījuma procentu likme ir vienāda ar Latvijas Bankas refinansēšanas likmi. Latvijas Banka katrai izsolei nosaka izsoles kopējo apjomu.

Tiešās investīcijas – investīcijas (neto darījumi un atlikumi), ko ārvalstu investors (tiešais investors) veic, lai iegūtu būtisku līdzdalību (īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām) kādā Latvijas komercsabiedrībā (tiešo investīciju uzņēmums; tiešās investīcijas Latvijā), vai Latvijas investors – kādā ārvalstu kompānijā (tiešās investīcijas ārvalstīs). Tās ietver tiešās investīcijas pašu kapitāla, reinvestētās peļņas un cita kapitāla veidā. Tiešajām investīcijām raksturīgas ilgtermiņa attiecības starp tiešo investoru un tiešo investīciju uzņēmumu. Tiešais investors var būt gan fiziskā, gan juridiskā persona.

Tiešie darījumi – darījumi, kurus Latvijas Banka noslēdz ar Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm organizētas vērtspapīru tiešās pirkšanas vai pārdošanas izsoles vai ārvalstu valūtas bezskaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas rezultātā.

Tirgus operācijas – operācijas, ko finanšu tirgū veic pēc centrālās bankas iniciatīvas. Latvijas Bankas tirgus operācijas atbilstoši Eirosistēmā lietotajam dalījumam var dalīt četrās kategorijās: galvenās refinansēšanas operācijas, ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, strukturālās operācijas un precizējošās operācijas. Latvijas Bankas galvenie tirgus operāciju instrumenti ir reversie darījumi. Strukturālajām operācijām pieejami tiešie darījumi, savukārt precizējošo operāciju veikšanai pieejami tiešie darījumi, valūtas mijmaiņas darījumi un termiņnoguldījumu piesaiste.

Tirgus risks – iespēja ciest zaudējumus finanšu tirgus faktoru (piemēram, procentu likmju vai valūtas kursu) nelabvēlīgu pārmaiņu dēļ.

Valdība – valsts institūcijas, kuras ražo netirgojamas preces vai sniedz pakalpojumus, kas paredzēti individuālajam vai kolektīvajam patēriņam, vai valsts institūcijas, kuras iesaistītas nacionālā ienākuma vai nacionālās bagātības pārdalē. Latvijā valdība ietver centrālo valdību un vietējo valdību. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu saskaņā ar EKS 95 prasībām sagatavo CSP.

Valūtas kursa mehānisms II (VKM II) – valūtas kursa mehānisms, kas nodrošina pamatprincipus sadarbībai valūtas kursu politikas jomā starp eiro zonas valstīm un ārpus eiro zonas esošajām ES valstīm. VKM II ir daudzpusēja vienošanās par fiksētiem, bet koriģējamiem centrālajiem kursiem un $\pm 15\%$ standarta pieļaujamo svārstību koridoru. Lēmumi par centrālajiem kursiem un, iespējams, šaurākiem svārstību koridoriem tiek pieņemti, savstarpēji vienojoties attiecīgajai ES valstij, eiro zonas valstīm, ECB un citām

11. pielikums (turpinājums)

ES valstīm, kuras piedalās šajā mehānismā. Piedalīšanās VKM II ir priekšnosacījums tam, lai ES valsts kļūtu par pilntiesīgu EMS dalībnieci un ieviestu eiro. 2012. gada beigās VKM II piedalījās Dānija, Latvija un Lietuva.

Valūtas mijmaiņas darījums – vienas valūtas maiņa pret otru, vienlaikus veicot pirkšanas un pārdošanas darījumu pēc darījuma sākumkursa un pārdošanas un pirkšanas darījumu pēc darījuma beigu kursa. Tirgus operāciju ietvaros Latvijas Banka par latiem pērk ārvalstu valūtu no Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm, vienlaikus noslēdzot ārvalstu valūtas nākotnes pārdošanas darījumu, vai arī pārdod ārvalstu valūtu Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm, vienlaikus noslēdzot ārvalstu valūtas nākotnes pirkšanas darījumu. Latvijas Banka valūtas mijmaiņas darījumu izsolēs kā ārvalstu valūtu izmanto tikai eiro. Valūtas mijmaiņas darījumu, pērkot ārvalstu valūtu no kredītiestādēm ar atpārdošanu, izsoles minimālā latu procentu likme ir vienāda ar Latvijas Bankas refinansēšanas likmi, bet, pārdodot ārvalstu valūtu kredītiestādēm ar atpirkšanu, izsoles maksimālā latu procentu likme ir vienāda ar Latvijas Bankas refinansēšanas likmi. Latvijas Banka katrai izsolei nosaka izsoles kopējo apjomu.

Vērtspapīru tiešā pirkšana un pārdošana – darījumi Latvijas Bankas organizētas vērtspapīru tiešās pirkšanas vai pārdošanas izsoles rezultātā. Latvijas Banka izsolēs piedāvā Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm pirkt vai pārdot latos denominētus parāda vērtspapīrus. Vērtspapīru tiešās pirkšanas izsolēs maksimālā pirkšanas cena un tiešās pārdošanas izsolēs minimālā pārdošanas cena tiek noteikta atbilstoši attiecīgo vērtspapīru tirgus cenai. Latvijas Banka katrai izsolei nosaka pērkamo vai pārdodamo vērtspapīru apjomu.

Vietējā valdība – valsts institūcijas, kuru kompetence attiecas tikai uz vietējo ekonomisko teritoriju. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu saskaņā ar EKS 95 prasībām sagatavo CSP.

Latvijas Bankas 2012. gada pārskats

Latvijas Banka
K. Valdemāra iela 2A, Rīga, LV-1050
Tālrunis: 67022300 Fakss: 67022420
<http://www.bank.lv>
info@bank.lv
Iespiests SIA "McĀbols poligrāfija"